

काव्यमाला ९०.

समरपुंगवदीक्षितविरचितो

यात्राप्रबन्धः ।

जयपुरमहाराजाश्रितेन महामहोपाध्यायपण्डितश्रीदुर्गाप्रसाद-
तनयेन पण्डितकेदारनाथेन, मुम्बापुरवासिना पण्डी-
करोपाह्वलक्ष्मणतनुजनुपा वासुदेवशर्मणा च
संशोधितः ।

स च

मुम्बय्यां निर्णयसागराख्यमन्त्रालये तदधिपतिना मुद्राक्षरैरङ्कयित्वा
प्राकाश्यं नीतः ।

१९०८

(अस्य ग्रन्थस्य पुनर्मुद्रणादिविषये सर्वेया निर्णयसागरमुद्रायन्त्रालयाधिपते-
रेवाधिकारः ।)

मूल्यमेको १ रूप्यकः ।

समरपुंगवदीक्षितः, तदीयो यात्राप्रबन्धः

अतिरात्रयज्ञा बाधूलकुलजलधिकौस्तुभः कनकाठपाठविरुदाहः श्रीसमरपुंगवदीक्षित-
तनामायं कविः दोष्टयाः लिख्यशतान्या (१५७४ लिख्यान्दात् परम्) अन्ते दक्षिण-
देशे वटवनाभिधाननाशि नगरे श्रीवेङ्कटेशादनन्तम्मायां जन्म लेभे इति तदीये यात्रा-
प्रबन्धे लिखितया ग्रन्थनायकजननकालिकया ग्रहस्थित्या, द्वितीयांशे 'श्रीभागिनेयः
स तदा शोभायै धृतिसंपदाम् । अतोक्त शिवाकल्पकल्पमप्यप्यदीक्षितम् ॥' इत्यादिना
कृतेन तदा एव वर्तमानस्य सुप्रसिद्धस्य विद्वद्रेष्यस्य श्रीरत्नराजाध्वरेखनूदयस्य चित्र-
मीमांसायनेकनिबन्धरचयितुः श्रीमदप्यदीक्षितस्य वर्णनेन च सुस्पष्टमभ्युपगम्यते ।

सा ग्रहस्थितिर्यथा—

'अथाभ्युदितकेसरिष्णुहिमभासि गेपं गते
कलावति तुलाधरोदयमुपेयुषि स्वामिनि ।
सुतुङ्गुषि बाणपती मकरभासि मित्रात्मने
शुभैकजनने दिने सुतमसूत शालोदरी ॥
सिंहिकातनुमुवा सह योगः सांप्रतं गृणपतेरजनीति ।
स्पर्धमान इव पुत्रसुदारं प्रखपयत स पूरुषसिंहः ॥' इति ।

श्रीमदप्यदीक्षितस्य समुद्रवसतमस्तु संस्कृतचन्द्रिकायाः पष्ठे खण्डे तदीयजीवन-
चरितोपन्यासेऽस्मत्प्रियमुह्यप्रवरः श्रीमद्भविष्यावाचस्पतिभिः श्रीमदप्पाशास्त्रिभिर्वैभुभिः
प्रभाषीः श्रीमदीक्षितवंशोद्भवैः श्रीवेचनायशास्त्रिभिः प्रेषितस्वस्तिपतिमूचकश्लोकेन १५५४
लिख्यान्दो निर्णीत एव । उपरितना ग्रहस्थितिरप्यदीक्षितजन्मनो विशतेर्वर्षेभ्यः
परमासीदिति नातिरोहितं ग्रहस्थितिर्विदाम् । एतावता पर्यवसितं यत्किञ्च कविरयं
१५७४ लिख्यान्दात्परं वभूवेति ।

गवेरस्य अनन्ताम्मा श्रीवेङ्कटेशाय पितरौ । द्राविडजातीय एवायं भवेदिति तदीय-
विश्रवाख्या तत्रात्रा चातुगीयते ।

ग्रन्थोऽयं समरपुंगवदीक्षितेन स्वस्य ज्येष्ठप्रातुस्तीर्थयात्रामधिकृत्य विरचित इति
दक्षिणेषु तीर्थयात्राप्रबन्धनाम्नाप्यस्य प्रसिद्धिः ।

ग्रन्थस्यास्य पुस्तकमेकग्रन्थसप्तमांशास्यपर्यन्तं स्वर्गवाणिमिः श्रीकाशीनाथपरब-
महोदयैः प्रेषितम् । अन्त्यर्धसप्तमांशात् समाप्तिपर्यन्तं मद्रपुरस्थराजकीयपुस्तकाल-
यात् श्रीमती रायबहादुरपदविभूषितायां श्रीरत्नाचार्यमहोदयानामनुज्ञया श्रीवरदाचार्य-
महोदयैः प्रेषितमिति तयोः कृतज्ञाः स्मः । शेमुषीदोषादस्वरवोजकदोषाद्वा यदत्र स्व-
लितं स्यात्तत्क्षाम्यं श्रीमद्विरिति शम् ।

केदारनाथवासुदेवदामाणी
काव्यमालासंपादकौ ।

यात्राप्रबन्धस्य विषयक्रमः

प्रथम आध्यासे (पृ. १—१७ पृ.)

मङ्गलारंणादिकम्, वडवनाभिधानाया राजधान्या वर्णनम्, तत्रत्यधर्मेशिवयोगिनः स्वस्या एह प्रबन्धकर्तृजनकस्य श्रीवेङ्कटेशस्य परिचयः । तस्याः पुत्रप्राप्त्यर्थं शिवाराधनम्, मिश्रिकाछारस्नानम्, सूर्यस्तुतिः, कात्यायनोद्दर्शनम्, कात्यायनीस्तुतिः, द्विपासदर्शनम्, द्विपासस्तुतिः, नन्दिकेश्वरस्तुतिः, शिवस्तुतिः, गौरीस्तुतिश्च । तत्प्रसादात् गर्भधारणं चेत्येते विषयाः ।

द्वितीय आध्यासे (पृ. १७—२७ पृ.)

पुत्रोत्पत्तिः, पुत्रस्य विद्याभ्यासादिकम्, पाणिग्रहणम्, सोदयाभ्यां समस्तपुंगवतूर्य-
नारायणाभ्यां सह श्रीमदप्पयदीक्षितसन्निधौ विद्याभ्यासधेत्येते विषयाः ।

तृतीय आध्यासे (पृ. २८—४९ पृ.)

वसन्तवर्णनम्, सौर्ययात्रार्थं प्रस्थानम्, प्रथमं काशीपुरीगमनम्, काशीपुरीवर्णनम्, एकामेश्वरवर्णनम्, एकामेश्वरस्तुतिः, कामाक्षीस्तुतिः, विष्णुदर्शनम्, विष्णुस्तुतिधेत्येते विषयाः ।

चतुर्थ आध्यासे (पृ. ४९—६५ पृ.)

सूर्योदयवर्णनम्, उपानवर्णनम्, सूर्यास्तमनवर्णनम्, चन्द्रोदयवर्णनम्, प्रसन्नवशा-
द्द्वितीयेषणम्, संभोगवर्णनम्, चेत्येते विषयाः ।

पञ्चम आध्यासे (पृ. ६५—८० पृ.)

कावेरीवर्णनम्, सेतुवर्णनम्, सेतुस्तुतिः, गन्धमादनपर्वतीयशिवस्तुतिः, पाण्ड्य-
देशगमनम्, तत्र हालस्वपुरे मीनाक्षीस्तुतिः, शिवस्तुतिः, ग्रन्थनायकस्य द्वितीय उद्गा-
हधेत्येते विषयाः ।

षष्ठ आध्यासे (पृ. ८०—१०६ पृ.)

श्रीधरवर्णनम्, गङ्गातीर्थगमनोपक्रमः, मन्थेमार्गे सामिन्नादिस्तुतिः, माळनृपावलौ-
कनम्, वेङ्कटेशदर्शनम्, कालदम्निपतिशिवस्तुतिः, अम्बिकास्तुतिः, श्रीपर्वतगमनम्, अटोबलनिर्दर्शनम्, पुनरग्रीस्तुतिधेत्येते विषयाः ।

सप्तम आध्यासे (पृ. १०६—१२३ पृ.)

गोकर्णगमनम्, कतिपयनदीवर्णनम्, तदनुपक्कतिपयपुर्यादिवर्णनम्, मधुरापुरीस्थ-
मुकुन्दस्तुतिः, गङ्गास्तुतिश्चेत्येते विषयाः ।

अष्टम आध्यासे (१२३—१४० पृ.)

केदारेश्वरदर्शनम्, बदर्याश्रमविलोकनम्, कामरूपकामाक्षीस्तुतिः, कपिलाश्रमदर्श-
नम्, नीलगिरिगमनम्, तत्र जगन्नाथस्तुतिः, ततो गयाक्षेत्रगमनम्, ततश्च विविध-
तीर्थावगाहनानन्तरं विन्ध्येश्वरीस्तुतिः, प्रयागे स्रोतस्त्रिनीत्रिकसमागमस्तुतिः, साकेत-
गमनम्, तत्र राममद्रस्तुतिश्चेत्येते विषयाः ।

नवम आध्यासे (पृ. १४०—१५१ पृ.)

वाराणसीगमनम्, वाराणसीस्तुतिः, विश्वेशस्तुतिः, ईश्वरीस्तुतिः, ग्रन्थसमाप्तिश्चेत्येते
विषयाः ।

काव्यमाला ।

श्रीसमरपुंगवदीक्षितविरचितो

चात्राप्रबन्धः ।

• प्रथम आश्रमः ।

श्रियं स पुष्पातु वृषध्वजो मे जिगीषतो यस्य पुरानुपूर्वीम् ।
चक्रीभवद्भूधरचापसङ्गी बाणोऽपि चक्री भवति स जैत्रः ॥ १ ॥

पौलोन्यर्पितपादुका चरणयोः पाणिस्फुरद्वेत्रया
भारत्या पुरतो निवारितनवा पञ्चाकरालम्बिनी ।
प्रक्रान्तस्तुतिरद्विराजतनया प्राचीनवाचां गणै-
रायान्ती पतिमन्दिरं निजगृहादन्तर्मम द्योतताम् ॥ २ ॥

यामस्तनवलदाननमन्यकुचादानतरलहस्ताग्रम् ।
आत्मजमवलोकयतोः शिवयोरेकः स्मिताङ्कुरो जयति ॥ ३ ॥
विरलीभवद्विलोकनतरलीकृतगोपभीरुचैतन्यम् ।
फरलीलया मुलार्पितमुरलीवादनपरं महः सेवे ॥ ४ ॥

आनन्दायास्तु कारिन्दी पुरः स्वान्मे सरस्वती ।
निहुतां जहुतनया रंहसा राशिमंहसाम् ॥ ५ ॥

फाक्षीमुखानि परमायधिकाशिकानि
प्रुप्यस्थलानि कतिचित्शितिमूषणानि ।

चारूणि योजयितुमग्रमसरुमायां
कुर्वे मतिं गुणतताविव मौक्तिकानि ॥ ६ ॥

देशिकस्य कृपया हि देहिनामापतन्ति पुरुषार्थमंपद्ः ।
तत्कथारसनिमज्जनं विना मरुतेरनघता कथं भवेत् ॥ ७ ॥

कल्याणनिधिमाचार्यकटाक्षं किमिति स्तुमः ।

ईश्वराणां प्रसादोऽपि यस्यावसरमीक्षते ॥ ८ ॥

कालिदासकविमुख्यभारतीपारणाकृतिन एव पण्डिताः ।

भाषिते मम भजेयुरादरं स्वादुसेविन इवाम्लवस्तुनि ॥ ९ ॥

फाणिताञ्चितपयःसहोदरे गद्यपद्यमयकाव्यगुम्फने ।

चापलं किमपि मे रसज्ञया स्वानुरूपमनयानुभूयते ॥ १० ॥

पद्येषु बाहुल्यमिह प्रवन्द्ये मितानि गद्यानि तु तावतापि ।

अस्त्येव लक्ष्मानुगमो रसज्ञैर्विच्छित्तिभेदाः परमीक्षणीयाः ॥ ११ ॥

महाकविसरस्वती मधुरकाव्यनिर्वर्तने

प्रसन्नपदलिप्सया परमुखानि नापेक्षते ।

अलंकृतिविधौ मणेरधिगमाय किं गाहते

भुवं त्रिदशधाम वा भुजगराजसीमन्तिनी ॥ १२ ॥

अस्ति समस्तविध्यण्डरञ्जनोच्चण्डताण्डवोदञ्चितचरणकंजनखगमूख-
शशाङ्कोदयसंकोचितभद्रकालीमुखनालीकस्य भ्रमणाटोपपर्यस्तजटाजूट-
गभस्तिशाटघटनाग्नेडिततडित्पुञ्जपिञ्जरिण्यो डामरडमरुडात्कारमतिरवपूरि-
तामरालयस्य अमरालकानुरागसुमरापाङ्गभृङ्गास्वादितवदनारविन्दसौन्द-
र्यमकरन्दस्य चिरंतननर्तकशिखामणेरानर्तकभूमिरभूमिरापदामनेकलोका-
शयविभक्तरागाभिनिवेशविलासिनीकुचपीठमर्दकपीठमर्दकविटविवृषकजना
घटवनाभिधाना राजधानी ।

यस्यां वचःस्वादिममिष्टुरिक्षुर्यानप्रशंसाकृत एव हंसाः ।

चन्दी मुखस्येन्दुरणूदरीणामिन्दीवरश्रीर्नयनांशुचन्दी ॥ १३ ॥

तत्र जमति विचित्रतरचरित्रातिशयसपत्राकृतात्रिमुखतपोधनानुभावः
स्वभाषाप्रियलम्पनीपाददर्शदर्शनीपिपाददर्शनीरहसाः अशस्त्ररभादेशमधशो-
देशिकान्तेवसदरविन्देशमुतमन्दारजलदचिन्तामणिः शैवागमजैवातृकोदय-
शैवालिनीपतिर्नष्टिनाचारप्रतिष्ठापनगरिष्ठापदानो मन्मथविजयकर्मण्यपर
इय पिनाकी धर्मशिवयोगी ।

व्यत्यासं व्याससूनोर्विनिमयममराचार्यवर्यस्य वीप्तां

पाराशर्यस्य भैत्रावरुणिगुणनिकां धर्मसूनोर्विभाषाम् ।

प्रत्यादेशं दधीचेः सनकपरिणतिं नामगेदं मृकण्डो-

स्तण्डोः पर्यायमत्रैर्यमकमिह सुधीधुर्यमाहुर्मयार्याः ॥ १४ ॥

कलानिघेरस्य विधोरिव श्रीः कापि स्वसा काञ्चनपेशलाङ्गी ।

श्रीवेङ्कटेशव्यपदेशमाजो वरस्य जाया हृदयंगमासीत् ॥ १५ ॥

अस्याः किल रमणीमणेरपरगृहिणीसमाजदुरवापा गुणकलापास्तरु-
णिमारम्भ एव जजृम्भरे ।

तस्याश्चक्रमणे विलम्बनमभूत्तन्वया न दीनावने

तारत्वं दृशि नेन्द्रियेषु तनुता मध्ये न नित्योत्सवे ।

वामत्वं भुवि न प्रियानुसरणव्यापारलीलाविधौ

काठिन्यं च कुचे न चेतसि कचे नाभापणे वक्रिमा ॥ १६ ॥

एनां भरद्वाजकुलैकभूपामनन्तमाख्यामधिगम्य योषाम् ।

बाधूलवंशप्रभवोऽनुरूपं सुधीमणिः सोऽयमवाप शोषाम् ॥ १७ ॥

निरतिशयानुकूल्यनिष्ठागरिष्ठयोररुन्धतीवसिष्ठयोरिव परस्परानुभूति-
सुभगमावबन्धमेदुरमनुपलम्भसरणिगोचरविमलम्भरसोदयमलघुविस्तम्भगर-
निवारितरहस्यार्थनिगूहनमनिवेदितोपपादितहिताहितविधिप्रतिकारमस्तिष्ठ-
गृहमेधिपरिपदननुकरणीयसांगत्यमनयोरजायतानुकूलदांपत्यम् ।

नारीललाप्तश्चरितैरुदारैर्दूरीकृतस्वर्गसुखाभिलाषः ।

प्रज्ञाधिभूरेष पिनाकपाणेराज्ञा धिया कर्म समाचचार ॥ १८ ॥

एष पुनरशेषधर्माचरणकर्मणि साचिव्यमाचरन्त्या नितान्तमसितेश्व-
णया प्रतिक्षणमापादितमनःसभाजनः सदनवर्तनमेव सकलपुरुषार्थमवधा-
रयन्कदापि न ब्राह्मणस्त्रीप्रभृतिस्त्रेह्यसु सान्नसान्नवन्नम् ।

सेयमविमुक्तरूपा श्रीपर्वतनिर्विशेषवल्लोजा ।

पुष्करमुखी न कस्यै बभूव कान्तस्य कामनासिद्धयै ॥ १९ ॥

तस्य च सुमेधसः प्रबोधतरङ्गिणीपतिकुरङ्गलाञ्छने वाञ्छितवरप्र-
दानसंतानशास्त्रिणि मन्दाकिनीतरङ्गमालतीदामशेखरे सागरमेखलाश-

ताङ्गसंचारकारिणि वारिधरमेनकांशुवासव्यकन्धरे सिन्धुर
व्यूढचेलकर्मणि सहस्रमिणीविवर्तभेदशरीरार्धमनोदरे वने
चरितस्रोमशालिनि केलीविटावलेपनिर्वापणनिरीक्षणे सरित्
वरीयसि महसि गरीयसी भक्तिरगत् ।

वेधःशौरी मुकुटनरणौ वीक्षितुं यस्य गालं

प्राप्तो युद्धे यदुपकरणीभावमेव प्रपद्यः ।

यसिन्विधाधिक इति पदं याति विश्रान्तिमुद्रां

कण्ठेकालः स खलु भुवने कस्य न स्यादुपास्यः ॥ २० ॥

मानं यस्य निवेदिताक्षिकमलो मादानुमाव्ये पुमा-

न्दावृत्त्ये यपुरर्धलाभमुखिता दाक्षायणी साक्षिणी ।

प्राप्तो दण्डधरान्मृकण्डुतनुभूर्द्रष्टा दयाग्रीरवे

सेव्यश्चन्द्रक्षिसामणिः स हि कृतश्रेयोभिलापैर्जनैः ॥ २१ ॥

संप्रदायसुगमं निगमानां तं प्रपद्य तरुणेन्दुकिरीटम् ।

देवतान्तरगिरापि दरिद्रां भावयन्त जगती प्रजहर्ष ॥ २२ ॥

तस्य च सदनान्तरे हृदन्तरालविहरदीशानमुकुटभूपामणीकृतसौंदर्य

प्रीतिपरवशेव सरसिजालया चिरमुवास । कुमारिकावलोकनकुतूहलसमा

गतः कलशतरङ्गिणीपतिरिव तदीयशृङ्गिणीनां परिणाहमेदुरेषु परमूष-

प्रकरेषु विरेजे पयोतिरेकः । तस्य तपस्विजनभागधेयस्य दयाविधेयमतेर-

धिनिर्केतनमत्यादरोपनीतमभिजातगुणकरम्बितव्यञ्जनपरम्पराञ्चितमतिबहु-

लहैर्यंगवीनधारानुपङ्गसुरमिलं करनखंपचस्पर्शकमनीयभावसंभृतगमृत्तरसा-

तिशायिमाधुरीविशेषसंपन्नमनैषमस्त्यशाल्यमवनीमस्रभुजो बुभुजिरे ।

भूसुरेषु गृहे तस्य भुज्जानेषु न केवलम् ।

असंख्यानगभूतेषामवस्थानदिनेष्वपि ॥ २३ ॥

महीसुरातिथ्यमहोत्सवेषु समेधमाने अमगौरवेऽपि ।

प्रभातपन्नप्रतिमं प्रियाया मुखं स पश्यन्सुमुदे मनीषी ॥ २४ ॥

ऋतुभिरिहाज्ञदानविभैरपि कन्दलितै-

रनुदिवसोऽवहृत्तविबुधावलितृप्तिविधेः ।

न खलु निकाममस्य हुतशेषमभूदमृतं

विषसपदाभिधेयमपि भोजनशेषमहो ॥ २५ ॥

उपासनामुक्तिरकृत्रिमेव प्रसूय कांचिद्विषमं कुमारीम् ।

पुत्रोदये प्रत्ययजन्मनीव कुटुम्बिनी तस्य विलम्बते स्म ॥ २६ ॥

अथ कदाचिदपरिणतमणिसमूहमिव रोहणमहीधरतटीम्, अजनिपटी-
रसालामिव मलयशैलेखलाम्, अपरिफुल्लरुचिरपल्लवामिव सुरविपिनवल्ल-
रीम्, अनङ्कुरितपतङ्गकिरणजालामिव प्रभातवेलाम्; अनधिगतकनकार-
चिन्दानिव मन्दाकिनीम्, अनासादितसुधांशुविन्वामिव जम्भारिककुभम्,
अनवकृतसभाव्यनिर्वर्तनामिव यजनभायनाम्, अविभातव्यङ्ग्यामिव काव्यम-
ञ्जरीम्, अधटितसुखप्रकाशमिव ब्रह्मविद्याम्, अनासादितसमीरसारथिमिव
पित्तानिषेदिम्, अनुपनततनयजननामसितनयनामयेक्ष्य हृदयसरणिधृत-
व्यथः परिणीरिदमभाषीत् ।

आहादावहमञ्जनं नयनयोरङ्गे सुधालेपनं

धैर्यं चेतसि सेदनामनि गदे तत्तादृशं भेषजम् ।

क्रीडापोतमिह प्रसूतिजलधौ गेहे प्रकाशोदयं

पुण्यैरायतलोचने परिणतैः पुत्रं लभन्ते जनाः ॥ २७ ॥

उरोरुदादुद्गमितैः पयोगिरापूर्थं केल्या निजमात्मगर्भम् ।

शूल्य मातुर्वदने दसन्तं तनुगवं वदयति कोऽपि घन्त्यः ॥ २८ ॥

सप्तद्वीपवसुंधराधिपतिना संक्रन्दनेनाथवा

पागोजातभवेन कैटभजिता पश्यन्निटालेन वा ।

पुंसा केनचिदन्तरेण भुवने पुत्राभिधानं घनं

शक्या किं द्रविणान्तरैर्निरसितुं सा संपदि न्यूनता ॥ २९ ॥

किं बहुना ।

षाधूलवाचंयमशैलवर्षात्संभूय संतानलता प्रवृद्धा ।

नषाङ्कुरोद्भेदविलम्बिनीयं न सांप्रतं मे हृदयं धिनोति ॥ ३० ॥

श्रीसनाथमपि मे निकेतनं बालकेन रहितं न भासते ।

कंसशासनमुजान्तरं यथा कौस्तुभेन मणिना विनाकृतम् ॥ ३१ ॥

रङ्गवल्लिरचनादि भवत्या प्रसृतं किमपि पाणितलेन ।

अन्यथा विरचयन्पृथुको मे हा कदा भवतु लोचनलेखः ॥ ३२ ॥

अथवा हरिणाक्षि चिन्तया कृतयैतर्हि कृतं दुरन्तया ।

विभुरेव विधासति प्रियं मदिराक्षीमयवामविग्रहः ॥ ३३ ॥

अद्यप्रभृति समाराध्यतां कुमारावतरणाय व्रटवनीनिकेतनो भगवान्बृ-
भकेतनः ।

मृकण्डुनाम्ने मुनिपुंगवाय दीर्घायुषं दत्तवतस्तनूजम् ।

सपर्यया यस्य रमाकुटुम्बी साम्बेन लेभे सह शम्बरारिम् ॥ ३४ ॥

इति प्रियतमादेशमिन्दीवरविलोचना ।

निशम्य परिजग्राह नियमाचरणक्रियाम् ॥ ३५ ॥

तथा हि । अहरहरियमवगाहनाय निर्गत्य निवासभवनादवनीविला-
समुकुरशेमुधीगोचरमरविन्दकरनिष्यन्दमानमकरन्दसलिलदानमन्दीकृतभ-
सलपान्यकुलपरिश्रान्तिगौरवं सरसधिसमङ्गभोजनसभाजितविशदद्विजपरि-
पदनुवेलपरिशीलितं तरलतरपवनकीर्णतामरसपरागपालिकाग्रेडितमज्जना-
गतनागरमत्तकाशिनीकुचकलशकुङ्कुमाद्वारागमम्भोजसौधविम्बोकलालसक-
लशजलधिकन्यकाजधनमेखलाकलापकलकलानुसारिसारसनिनादमेदुरम्,
अन्तरङ्गमिव तरङ्गिणीपतेः, प्राणसहायमिव मानसस्य, सोदर्यमिव पृथूद-
कस्य, पृथक्करणभेदमिव पुष्करस्य, विलासविशेषमिव प्रभासस्य, बिम्बान्तर-
मिव पम्पायाः, सगन्धमिव स्यमन्तपञ्चकस्य, सामन्तमिव बिन्दुसरसः, दुर-
न्तदुरितधोरणीनिवारणनिपुणशीकरासारमाससाद विमुक्तिकासारम् ।

व्यालेन्द्रनिर्षार्थगभीरमावो विभाव्यते यः परिणाहशाली ।

आसादगस्त्यप्रभवात्कुतोऽपि तरङ्गमालीव निलीनमूर्तिः ॥ ३६ ॥

पयोमृणालीप्रमुखेन वर्तनं वितन्वती भूतिविलेपनिर्मला ।

अनेहसो यापनकर्म यत्र सा तनोति हंसावलिरात्मचिन्तया ॥ ३७ ॥

अस्तातपं क्षितिरुहैरधिगम्य तीरं

यस्याध्वनीनमुदृशो दिनयौवनेषु ।

कान्तोपनीतमधिपत्रपुटं नलिन्या

फहारकैरचसुगन्धि पयः पिबन्ति ॥ ३८ ॥

अथ सथात्वभवैरघसंहतिग्रहनिवारणयन्त्रगणैरिव ।

उपनतावृतिरूर्मिकदम्बकैरकृत तत्र निमज्जनमङ्गना ॥ ३९ ॥

फल्लोलगतिभिरल्लोलमम्बुजभिकुरुम्भमपहाय समुच्चरन्ती पट्चरणप-
क्षिरखिलजनपावननलावगाहनसुकृतभयपलायमाना कुमारोदयविपातदुर-
क्षरायलिरिव मृगेक्षणायास्तत्क्षणमलक्ष्यत ।

कृतेऽपि कैवल्यसरोवगाहे पश्चादभूद्बन्धविधिर्ममेति ।

पयःकणव्याजविमुक्तवाष्पां स्नातोत्थिता सा कवरीं वभार ॥ ४० ॥

अनन्तरं सा हरिचन्दनाघैरकं समभ्यर्च्य तटे सरस्याः ।

धरातलस्यापितजानुहस्ता स्नुत्यानया स्यूतमुखी वयन्दे ॥ ४१ ॥

प्रव्यात्मा त्रिगुणमयस्तिमूर्तिरूपः सृष्टिस्थित्यवधिकरो जगन्नयस्य ।

कालेषु त्रिषु विधिकल्पितोपचारस्तापानां सृजतु शमं रविस्रयाणाम् ॥ ४२ ॥

यत्सत्ताव्यपगमयोरिहाखिलार्थप्रत्यक्षीकृतिपटिमा पटुत्वलाभः ।

भक्त्या भस्परिकलितेयमस्तु तस्यै देवाय त्रिभुवनचक्षुषे नमस्या ॥ ४३ ॥

पद्मान्ते घनतिगिरोदयापदेशादाकाशे निपतति सत्यवासमोदान् ।

काल्ये तत्करनिकरैरुदस्य लोकान्माख्यन्तं भजत पुनः प्रबोधयन्तम् ॥ ४४ ॥

नैराश्यादमुषु निजप्रवासरूढादालेहुं कमलकरोदरार्पितानि ।

व्याधूय अमरविपाणि यः कराग्रैः प्रत्यूपे रमयति पद्मिनीस्तमीडे ॥ ४५ ॥

भारत्या धृतिमुपि भासि केऽपि लीनाः श्रीनीविद्बुद्धि महसीतरे निमग्नाः ।

सक्तोऽयं जन इह तेजसि त्रिवेदीसीमन्तारुणमणिमण्डनायमाने ॥ ४६ ॥

आलीभिरवनीदेवकेलीसहचरी ततः ।

फालीनिकेतनं भक्तिव्यालीदहदया ययौ ॥ ४७ ॥

तत्र च नृशंसतरकंसादन्तरालसंताडनपाटलीकृतपदारविन्दां मयुकैट-
भतगिसहारिविधुपाटवविशेषदानविजदपक्षविभावरौ सैरिभदानवावलेख-
रसिजावसादतुपारपारां शुम्भनिशुम्भदनुजकुम्भिनीधरविभेदनदम्भोन्नि-
के-

लिकां निरवधिभुजप्रतापदीपशलभीकृत्तरक्तबीजपुरोगमदैत्यावलिमलोकत
कात्यायनीम् ।

निद्रा हरेरमरशक्तिनिकायमूर्ति-

रक्षादगेन्द्रजनुषः कृतसन्निधाना ।

दुर्गेति पद्मनिलयेति सरस्वतीति

शब्दैरनन्यविषयैरनुभूयते या ॥ ४८ ॥

प्रणिपत्य भगवतीं परमाणुमध्यमेयमित्यवादीत् । 'अविमृश्यकारिणी
हरिणीदृशां प्रकृतिः' इति निरपवाद एव निसिलननवादः ।

विश्वत्रयाशयविमोहनताण्डवेन

केलीसस्त्रेण कृतविग्रहया भवत्या ।

विघ्ने विभाविनि तदात्मविकारजन्ये

प्रस्तावि.....महो बत साहसेन ॥ ४९ ॥

महिषदनुजेन्द्रमस्तकनृत्तभवा देवि निपुणता किं ते ।

मटनायकेन सार्क नाट्यविधाने ततान वैयात्यम् ॥ ५० ॥

अनन्तरमियमहरन्तचिहरमाणसण्डपरशुताण्डबाबलोकनसमयसमस्त-
सादरोद्घाटयोर्मुश्चिकेशकार्कोटयोराविष्कृतनमस्कृतिरदसीयसंप्रदायपरम्प-
रान्तेवासिनमनपचरितानुबन्धभासिनं धर्मेशिवदेशिकाभिधानमखिलनिर्म-
मजनप्रधानं प्राणंसीत् ।

पन्नग इव भयम.....भक्तिं भगवानिवेश्वरः साक्षात् ।

स्त्रीणां पितेव विमयं दर्शनमात्रेण यः स्मरविजेता ॥ ५१ ॥

तदनु तदनुमदगजगतिरवनिमुरयुवतिरियमचलपतिदुहितृसखभवन-
मुखसदनविहितरतिमवनतपरिपद्मिलपितफलवितरणमुरविपिनतरुमुरुकर-
टतटगलितमदलहरिपरिमलमिलदन्निनिकरमुन्मत्तरमतिविमलवमधुसमुदयकप-
टनटदुडुपटलविहितगगनपथमिमवदनमभवत् ।

क्रीडाविधौ यः कलधौतशैले रन्ध्राणि दन्ताहतिभिन्ननोति ।

पौरस्त्यविश्लेषितसंधिवन्धदाढ्याय शङ्कनिव दातुकामः ॥ ५२ ॥

द्विलेधा वक्रमम्भोरुहपरिहसनारम्भलोलं प्रवाल-

नीलानिर्माणलीलाचतुरमपि करांस्त्रिश्चतुर्धा वहन्ती ।

उत्तुङ्गे पश्चिमाङ्गे मरकतसुपमागार्हिणो बार्हिणस्य

क्रीडामाग्रेड्यन्ती तत्तिरिह मदसां कापि भेजे कृशाङ्गया ॥ ५३ ॥

तदनु सुतनुरियं परिजनकरायर्जितभाजनसलिलकृतचरणनिर्जेजना

नितिललोचनमवनकक्ष्यान्तरमुपेत्य दाक्षायणी यवाधिरोहणविधिपूततरमति-

तुङ्गशृङ्गभासुरमपरमिव रजतमूधरं महोक्षाधिराजमद्राक्षीत् ।

यदीयनासाविवरोपरूढमौढानिलावर्तजुषो भजन्ते ।

वातूलवेगाकुलतूलरीतिं सेवागत्तवक्ष्यविमानहंसाः ॥ ५४ ॥

ह्रस्वानतिर्गिरिषशाकरयोरथाम्रे

भक्त्या प्रदक्षिणपरिक्रमणानि सापि ।

सा तन्वती तनयसंभवकारणानि

पिघ्रोतते स मुकुटानि विचिन्वती ॥ ५५ ॥

अधामिधानान्तरमन्तकारेरन्तःपुरद्वारि कृताधिकारम् ।

नाथं गणानां सुयशा सनाथं ननाम सा नन्दिनमानताङ्गी ॥ ५६ ॥

अजोऽहमीशोऽहमहं मुरारिविज्ञापनीयो विभवे त्ययेति ।

याच्चावचो यं प्रति देवतानामुदेति सेवार्थमुपागतानाम् ॥ ५७ ॥

अथ तदानीम्

उर्व्यां न्यस्यापसव्यं चरणसरसिजं सव्यमुत्क्षिप्य कुर्व-

न्पाणिं तस्योपरिष्ठात्परिकलिततिरोबाहुविशेषशालि ।

त्वङ्गद्वकातरङ्गं तरलतरजटाजूटरिङ्गमृगाङ्गं

आम्यद्भूपासुजंगं पयसिरुहदृशादक्षि नृत्यजटेशः ॥ ५८ ॥

दृष्ट्वा च तमष्टमूर्तिमादराविष्टमतिरवनतशिरःस्पृष्टमूतला हरिणशा-

यदृष्टिरभितुष्टाय ।

पद्यायुधालम्बनवामभागं पायादिदं वस्तु भवामिषानम् ।

यस्ते यदीये घटशासनाद्या दिवौकसश्चित्रदशामयन्ते ॥ ५९ ॥

सोऽयं मदीयाशयरङ्गमध्ये सायनटस्ताण्डवमातनोतु ।

पदारविन्दामरणे यदीये दधाति नीलोपलतां मुरारिः ॥ ६० ॥

.....शीकरकणैरार्द्रा न चेज्जित्वर-

स्फीतालीकद्वर्गचिपा कथमसौ चान्द्री कला जी

तत्तादृक्षफणीन्द्रपद्मलविषज्वालाबलिं वा भवा-

न्सोढा किं शिव कालकूटकलनापाण्डित्यमालम्ब्यते ॥ ६१ ॥

अस्याङ्घ्रिर्मभोजममुष्य वन्धुं समुच्यतं चण्डकरं च जित्वा ।

तलन्दनं दण्डधरं जपान व्यथावहो विक्रमिणा विरोधः ॥ ६२ ॥

चेतः कदाचिदपि मुञ्च न मुञ्जकेश-

कार्फोटकप्रतिमनःकमलोदयार्कम् ।

चञ्चलखांशुशशिमुद्रितमद्रकाली-

वक्राम्बुजं नटवनेशितुरङ्घ्रिपद्मम् ॥ ६३ ॥

अमन्तरमसौ निरन्तरपरिष्कियमाणपद्मवलीकबागपार्श्वा कलधौतभू-
धराबलम्बिनीमिव कादम्बिनीमगराजनन्दनामभिवन्ध वसुंधरासुरचको-
रलोचना वाचमेवमवोचत ।

निखिलचराचरपटलीनिर्माणमहेन्द्रजालशीलस्य ।

चण्डि शशिखण्डमौलेर्भवतीं शिखिपिण्डमालिकां मन्ये ॥ ६४ ॥

छायेव चण्डधाम्ना ज्योत्स्नाकलिकासुधाकरेणेव ।

मणिना प्रमेव मातर्दिव्यसि मिलितादरेन्दुचूडेन ॥ ६५ ॥

सीमन्तपःस्फारदिने गतया पार्श्वस्थितिं गिरीशस्य ।

हरकोपातपपीडा चिचभुयः कालिके त्यया जहू ॥ ६६ ॥

प्रेङ्गदपाङ्कितयाणा वेष्टद्भूवल्लिकार्मुकोपेता ।

सेनेव चिचयोनेरद्वत विभोरद्गमम्बिके भवती ॥ ६७ ॥

• शिखरितनये भवत्या स्वीकृतमविचार्य पशुपतेरर्घम् ।

शिरसि तदूढसपत्नीचरणाहतिरम्ब न खलु सहनीया ॥ ६८ ॥

दुरक्षराणि द्रुहिणार्पितानि संमार्गयन्तीव सरोरुहाक्षी ।

भूतिं तदा पूनकलोरुदत्ता हस्तेन फाले खयमाततान ॥ ६९ ॥

आवद्वस्त्रेलनमथो निगमाटवीषु
रूपश्रिया हिमरुचेरपि लोभनीयम् ।
रंहोनिवारितरतीशगजावलेपं
सिंहोदरी शिवमसेवत देवसिंहम् ॥ ७० ॥

समाधरितनमस्या मनस्वेवमकरोत्सा ।

गङ्गानीरतरङ्गहारिशिरसे गेहीकृतच्छन्दसे
संभ्यानर्तनसाक्षिलेखसदसे सत्यां नटचेतसे ।
तत्तादृग्गरलान्धसे नितिलङ्घद्गङ्गाज्जटावैषते
सिद्धश्रेणिशिखादृताङ्गिरजसे सेयं नतिस्त्रेजसे ॥ ७१ ॥
अथ कमपि सा जटालं हीरच्छायालमिन्दुचूडालम् ।
श्रितयटमूलमविद्यानूम्भणमूर्छालभेपजं भेजे ॥ ७२ ॥

नानाशाखाविबृतमहिमा नाटितभ्रान्तहर्षां
मौनालम्बी प्रविततजटामण्डलोदारपार्श्वः ।
न्यग्रोधोऽयं विलसति वियन्निगगासङ्गिमूर्ध्ना
प्रत्यासत्तेरिव पशुपतेः प्राप्य सारूप्यलक्ष्मीम् ॥ ७३ ॥
विश्वोन्मेपमभृतिरचनां व्यापरीतं धुरीणै-
राद्यैर्विद्यागुरुभिरभितो भूयितान्तेयसद्भिः ।

धन्यामाशामभिमुखतया तन्वती कुम्भयोने-
रीशस्याव्यादिह घटतले भद्रपीठासिका माम् ॥ ७४ ॥

अध्यासीना बटतरुतलं ह्रासदिग्धारुणोष्ठी
क्षार्दूलस्य त्वचमधिकटि श्लाघनीयां वसाना ।
मद्वैणाका शिरसि दधती पाणिना बोधमुद्रा
कण्ठे द्यामा जयति करुणा कापि पश्यन्निटाला ॥ ७५ ॥

मङ्कस्यायाः किमपि वलता हैमवत्याः कुचाग्रे
व्याचक्षार्णं मदननिगमान्यामहस्ताम्बुजेन ।
अन्येनार्थानकृतकगिरामश्चता बोधमुद्रा-

भेक्षे साक्षादखिलजगतामीशमार्घं गुरुणाम् ॥ ७६ ॥

साक्षात्कृत्य श्रवणमननोपासनाभिर्भवन्तं
 द्रक्ष्यन्त्यन्यत्किमिह यमिनस्तावकीनोपदेशैः ।
 चिन्तारूढां शिव तव चिदानन्दसत्तादिरूपा-
 माकाशाख्यामखिलजननीमद्विजामन्तरेण ॥ ७७ ॥
 मोहातीतस्थमिह भगवन्मूर्तिमास्थाय तां तां
 बेलालङ्घिव्यवहतिरतो मूढबन्धानटीपि ।
 आत्मघ्राणं भवजलनिधेरात्मनैव प्रणेतुं
 वाटे मूले वससि यदियं भाति ते कापि लीला ॥ ७८ ॥
 दूरीकर्तुं प्रभवति तवोपासनैव प्रजाना-
 मेनोराशीनिति पशुपते वक्ति वाणी पुराणी ।
 ध्वस्ताहंयुद्धिणवदनस्थं यद्वोरधस्ता-
 दातः किंवा सृजसि भगवन्नीदशीमात्मचिन्ताम् ॥ ७९ ॥
 शान्तेरेकं सदनममृतासारशीतं प्रकृत्या
 हन्तेदानीं भयति भवतो रूपमालोकनीयम् ।
 प्रक्ष्णानां प्रसभकवलीकारकाले ॥ तस्मिन्-
 न्द्रष्टुं दृष्ट्या त्रिनयन भवानेव शक्तो भवन्तम् ॥ ८० ॥
 विम्बोष्ठीनामिव बहुविधाकूतपारिप्लवाना-
 मात्मायत्तीकरणघुटिकापङ्क्तिमाम्नायवाचाम् ।
 पाणेरस्य प्रसवकलिकां पल्लवस्य स्सरारे
 स्तौमि ज्योतीरसमणिकृतां तावकीमक्षमालाम् ॥ ८१ ॥
 पाणिच्छायाततिभिररुणा स्फाटिकीनाक्षमाला
 भीजश्रेणी परिणतिमती दाडिमस्येयमास्ते ।
 चिन्मुद्रैषा शिव तव सप्तादाय तत्रैकमेकं
 हस्तोपान्तस्थितशुकमुखेष्वर्पयन्तीव भाति ॥ ८२ ॥
 प्रज्ञावह्नीपरिणतिरूते भक्तिबीजजानां
 पुष्पन्तीव प्रतिजनमनोभूमिषु न्यासलीलाम् ।

अर्धान्द्रातुं समभिलषितानाददानेव महं
भावत्कीयं त्रिभुवनगुरो मासते बोधमुद्रा ॥ ८३ ॥

पाटीनाङ्गप्रमथनविधिपेष्ट गीर्वाणमध्ये
सद्योजातं सकलनिगमाः संगिरन्ते भवन्तम् ।
सत्प्रप्येयं कथमिव पुनः साधयस्त्वामजातं
निश्चित्यैकं निरवधिभक्तेशमीत्या भनन्ते ॥ ८४ ॥

वारान्धनधूनपि तनुभुवस्तावकीर्न्यचोगिः
सन्तस्त्यनत्प्रा सकलमपरावृत्तयः कापि यान्ति ।
कृत्वा कण्ठे गरलमलधुव्यादतोदारसूक्ते-
र्विन्दन्त्येते न सन्तु मयतो विमलर्ग्य पुरारे ॥ ८५ ॥

विश्वस्य वेषविवृतामगितां विरक्तिं
पार्थ तपस्विजनता मनते गुरोस्ते ।
त्वं दक्षिणाभिमुखतामुपदेशकाले
पुष्पासि चेत्पुररिपो किमियं विषयाम् ॥ ८६ ॥

विलसति वटमूले व्यजितज्ञानमुद्रा-
मतिशयरमणायामासिकामादपाना ।
अनिशमुपदिशन्ती योगिनामागमार्था-
न्दरदिमङ्गरपूरा देवता सायतान्माम् ॥ ८७ ॥

ओमित्यशरलक्ष्यमैन्दपरुडामाभिभनं मौजिना
नया कस्त्रितयेस्तरं मरकतच्छायां दधानं गले ।
श्रीनारायणविदं शिलीमुत्तपदन्यस्तारविन्देक्षणं
सायःन्यानकृताखिनं यनिमनःगौवस्यमीजं गले ॥ ८८ ॥

कमलि जटाच्छरणं मुञ्चेर्यटमूकमलितटानं चरणम् ।
मयत मदासमयानां जनकं निगनाममेतिहाममयानाम् ॥ ८९ ॥
निपतवचा रुद्राक्षमगलं चरणौ मुन्नालनारद्राशः ।
आर्गमनाद्वदद्वदभगवतु गुरुर्वन् दिगममा जवद्वदना ॥ ९० ॥

महती काचिन्मुद्रा करगतरुद्राक्षमालिकाचिन्मुद्रा ।
 निगमादिव्याख्यानस्वातन्त्र्यवती पुनातु दिव्याख्या नः ॥ ९१ ॥
 पुररिपवे भसितेन स्फुरता लिप्ताय वासवेभसितेन ।
 घटजन्माशास्याय क्रियतां प्रणतिर्महत्तराशास्याय ॥ ९२ ॥
 शान्त्या परमो दान्तः स गुरुर्जगतां चकास्ति परमोदान्तः ।
 शाम्यति तापः स्मारं स्मारं चरतां यमर्दितापसारम् ॥ ९३ ॥
 अञ्चितहासाननया रक्षन्त्या जातजनिजिहासाननया ।
 असि भृशं पावन्या धन्या कृपया जटास्तक्षम्पावन्या ॥ ९४ ॥
 पावनपादपरागः फलघटनधृताक्षकल्पपादपरागः ।
 इह महसामतिरेकः क्रीडति हृतनम्रतापसामतिरेकः ॥ ९५ ॥
 स्मरभेदि मकटाक्षसमुपेतकरः प्रसादप्रफटाक्षः ।
 जगदधिकं पाति शयस्थायि सुभागुण्डिकोऽनुकम्पातिशयः ॥ ९६ ॥
 जननरुजातापघनश्रेणिशरण्यः सुभागिजातापघनः ।
 स्रदते मायातीतः शिव एव वरोरुच्चित्तमायातीतः ॥ ९७ ॥
 एष महीयानवताम्रिपुरं जिग्ये यतो महीयानवता ।
 यस्य च पञ्चाक्षरतस्तरति भयं विषयसप्रपञ्चाक्षरतः ॥ ९८ ॥
 मिलदुमया देवतया जितमधिकसदृक्कथालया देवतया ।
 सृजति च सेवनमस्या द्युतदामखिलापि धृतरसेव नमस्या ॥ ९९ ॥
 इति संभावयामास नुतिगुम्फामृतैरियम् ।
 दक्षिणामिमुखं दीनरक्षणे रसिकं महः ॥ १०० ॥
 चण्डेशमानस्य ततस्तदग्रे चकार तन्वी करतालशब्दान् ।
 विवासयन्तीव वृषाङ्गभक्तिशालिद्रुहो दुष्कृतपक्षिसङ्घान् ॥ १०१ ॥
 सा मण्डपे शैलभुवो मुहूर्तमतिष्ठदीशानमनुस्मरन्ती ।
 पुरारिसंसेवनपुण्यभारैरासादितैः स्पन्दितुमक्षमेव ॥ १०२ ॥
 तदनु मदनाभियातिसदनादधिगम्य निजनिक्तेनमनुमेयमध्यमा स-
 कलभूतसमुदायामोदसमर्पणकोविदमतिमात्रविशदगोत्रैकमण्डनमकुण्ठतर-
 वृषप्रचारमात्मनेतरमपरमिव ताराधिपशेखरमाराधयामास ।

इत्यादिनियमत्रातविध्याहितमहोत्सवा ।

दिनानि कतिचित्साध्वी निनाय निमिषं यथा ॥ १०३ ॥

अथ कदाचिदखिलजनतापातिरेकसमापादनदुरितपरिणतेरिव परि-
क्षीणतामुपेयुषि चासरायुषि, नवकुसुमसंभृतकमलिनीपरिरम्भजन्मनो दु-
ष्कृतस्येव निष्कृतिं विधातुमाचरति चरमसिन्धुसलिलावगाहनमरविन्दिनी-
पतौ, रविपतनवेगद्वरापसृतनीरवाराकरोवरकुरुविन्दकिरणसंदोह इव वरु-
णहरिदन्तरालमुपरुन्धति संध्यारागे, संध्यानलकीलचुम्बितव्योमाटवी-
धूम इव धरणीमण्डलमवकुण्ठयति तिमिरपण्डभावितेजःप्ररोहपटल इव
समुन्मीलति दीपिकाजाले, नटनक्रेलीविहितोद्यमरजनीनर्तकविमुक्तपुष्पाञ्ज-
लिनिफर इव गगनमश्नति तारकापुञ्जे, सकलदिक्चक्रवालसमाकमशीलत-
मिस्रकोपादिव पाटलयपुषि विजृम्भमाणे विभावरीकुटुम्बिनीबहुलान्धका-
रपरिपन्थिविनयवीततन्द्रस्य चन्द्रमसो यशवृन्द इव भुवनमानन्दयति म-
रीचिकन्दले, प्रयातैकयामायां त्रियामायामासादितनिद्रारसानुभूतौ परि-
णेतारि तदीयपदसदेश एव पतिदेवतेयगाशयनिवेशितपद्मदलीकचरणा
सुप्ताप ।

द्विगुणीकृतदोर्लतोपधाना तरुणी स्थण्डिल एव सा शयाना ।

निजनेतरि निद्रयोपगूढे विदधानेव रूपं तदा व्यलासीत् ॥ १०४ ॥

ततस्त्रियामासमये तरुण्याः पुण्येन साकं परिपाकभाजि ।

अगेन्द्रकन्यापरिणीरमुष्याः स्वप्ने स्वयं लोचनगोचरोऽभूत् ॥ १०५ ॥

उच्चावचानां जगतामुपरि स्थितिमानपि ।

भद्रासनवरं किंचिदध्यासीनः सहोमया ॥ १०६ ॥

मौलिमन्विच्छतो वक्रान्मरालस्य परिच्युतम् ।

मृणालम्पुष्पं, नमः मृणालम्पुष्पम्, नमः ॥ १०७ ॥

संभिन्नदलिके किञ्चिच्चन्द्रमिश्रिस्ताङ्कुरम् ।

यतंसेन्दुसुषालोभवलज्जिह्मिवेश्णम् ॥ १०८ ॥

कात्यायनीमुखाम्मोजनेत्रोत्पलविकासिकैः ।

आलोकैः प्रकटीकुर्वन्नक्षोरकैन्दुरूपताम् ॥ १०९ ॥

सहजक्ष्वेलसौहार्दादधिगत्य गलान्तरम् ।

निःसरन्तीमिव सुधां दधानः स्मितचन्द्रिकाम् ॥ ११० ॥

केलीपरवशां मूर्ध्नि गङ्गामसहमानया ।

कण्ठे गाढमिव श्लिष्टः कलिन्दगिरिकन्यया ॥ १११ ॥

कस्तूरिकाभिरालिप्य कंघरामितराङ्गके ।

परानैरिव कार्पूरैः परिक्षुप्तानुलेपनः ॥ ११२ ॥

मनोबागपरिच्छेद्यमहिम्नि स्वस्य तादृशे ।

विश्वविस्मभणायैव तन्वन्परशुधारणम् ॥ ११३ ॥

द्वीपिचर्माम्बरा लोकत्रासेन मुकुटीविधोः ।

निष्कान्तमिव सारङ्गमुज्जीवं धारयन्करे ॥ ११४ ॥

आगतं गिरिजोत्सङ्गादङ्गे कृत्वा पटाननम् ।

फराकृष्टजटाजूटखण्डेन्दुमुपलालयन् ॥ ११५ ॥

विततार विभूषणाहिमौलेर्मणिभावाद्य गृहस्तदा नताङ्ग्यै ।

सुरनाथदिशे सुमेरुपार्श्वदहरारम्भ इवारविन्दवन्धुम् ॥ ११६ ॥

सादात्विकीभिः प्रमदातिरेकतरङ्गिणीवीचिपरम्पराभिः ।

नीतेव कुत्रापि सुमध्यमाया निद्रा सहैव क्षपया व्यरंसीत् ॥ ११७ ॥

तथा हि ।

भूपामणिं दत्तवतः पुरारेक्षूढामणी स्वार्पणशङ्कयेव ।

शनैर्गलत्यम्बरतो जहास प्राचीदिशा पाण्डुरिमापदेशात् ॥ ११८ ॥

घनकज्जलकर्दमापदेशान्मलिना मन्दिरदीपवर्तिरासीत् ।

प्रमथाभिपतिं विहाय देवं प्रतिमेव श्रितदेवतान्तराणाम् ॥ ११९ ॥

दिशि सांध्यरागमपदिश्य हरेः समये समेधयति वह्निशिसाम् ।

भयसंवृताः प्रतिदिशं सपदि व्यघटन्त संतमसगन्धगजाः ॥ १२० ॥

अन्धस्य सारङ्गकटाक्षराणां यन्त्रिं विहायः फलकतयिरुदाम् ।

वर्णान्तरन्यासकृते मगार्ज कालामिधानः किल कोऽपि बालः ॥ १२१ ॥

क्षणदायां प्रयातायामपि तस्या मृगीदृशः ।

सा दिनारम्भवेलेव क्षणदा समवर्तते ॥ १२२ ॥

अनन्तरमरविन्दलोचना सरयुमुत्थाय समाचरिततीर्थाभिषेचनविधिर-
पर्णासखवितीर्णमणिसदृक्षतामिव परीक्षितुं प्रमातृसमयवणिजा विभावित-
मम्बरमाणं प्रणिपत्य कृतकर्तव्यकलापा स्नापावसरविलोकितशोभनोदन्त-
भाषणैः प्राणबन्धुमानन्दयामास ।

प्रासादमसेदुपि नीलकन्धरे दुरन्तसंतापभिदाधुरंधरे ।
दधार गर्भे तनयं धरेव सा करीरमत्युन्नतवंशवृद्धये ॥ १२३ ॥

इति श्रीसमस्तुंगवत्स कूर्तयात्राप्रबन्धचम्पूकाव्ये प्रथम आध्यासः ।

द्वितीय आध्यासः ।

दिनेषु यातेषु ततोऽमितेषु पचेलिमे तादृशि भागधाये ।
यामालका व्यक्तमुवाह गर्भं निधानमम्पोनिधिमेतलेव ॥ १ ॥

सा कृशाक्षी शरीरेण शरकाण्डविपाण्डुना ।

अत्यशेत्त दिशं प्राचीमत्वासन्नविधूदयाम् ॥ २ ॥

आह्लादफारिष्यखिलप्रजानां जैवातृके जग्मुषि गर्भसीमाम् ।

प्रत्यमलोप्रमसवाभिराममवाप सा रूपमपश्चिमेव ॥ ३ ॥

उदरे किमप्यमृतमुत्पलेशणा तपसार्जितं तनयनाम विभ्रती ।

अतिसौहितीमधिगतेव भोजने विमरांबभूव विगतादरं मनः ॥ ४ ॥

धृत्वान्ववायाभरणा स्वगर्भे दधौ न सा प्रागिव मण्डनानि ।

आसक्तिरर्थेषु शरीरभाजां विशिष्टवस्त्वन्तरलम्भनान्ता ॥ ५ ॥

हन्त मध्यमपरिष्करणाहं वंशरत्नवरभूषितमासीत् ।

इत्थसोदवदिवाजनि तस्याः श्यामिकाच्चितमुखं स्तनयुग्मम् ॥ ६ ॥

कुलाङ्कुरादर्शनखेदजन्मा वामभुजो रक्तविवर्णपादः ।

गर्भोदयामोदभुवः प्रसादाद्गीतो नु मेजे कुचभूधराग्रम् ॥ ७ ॥

साधयिन्सेदमिध्यात्वमर्दयन्मध्यक्षान्यताम् ।

अर्भको गर्भगस्तस्या निर्ममे संमदाद्वयम् ॥ ८ ॥

काश्यं जहौ गर्भगते कुमारे बलग्रमस्या इति किं विचित्रम् ।

समृद्धिमाधातुमकिंचनेषु संतानशास्त्रीव स हि प्रवीणः ॥ ९ ॥

अल्पानामपि च महत्त्वमाशु दातुं सर्वेषां प्रकटयितुं च सूक्ष्ममर्थम् ।

निष्णातं पृथुकमबोचदस्य योगात्तन्मध्यो धृतमहिमप्रकाशभावः ॥ १० ॥

वामभ्रुवो मध्यवलिप्रयाम्भ्यां किं व्यत्ययेन स्वगुणौ दधाते ।

आद्यं यदत्राजनि दर्शनीयं परं तु वीक्षापदवीमहासीत् ॥ ११ ॥

विद्यानिधाने सविधं विभूषयति तादृशे ।

अतिहर्षादिव जहौ नाभिरस्या गभीरताम् ॥ १२ ॥

भक्तिमात्मनि विधास्यतः शिशोः पालनाय परमग्रगङ्गया ।

स्थापितेव यमुना तदन्तिके रोमराजिरकुचन्मृगीदृक्षः ॥ १३ ॥

विरलाभरणं विपाण्डुयक्रं त्रिवलीभङ्गदरिद्रमध्यभागम् ।

मलिनीकृतचूचुकं मृगाक्ष्या वपुरासेचनकं बभूव भर्तुः ॥ १४ ॥

जठरविहरमाणमाणवगुणानुसारिः परमाणुमध्यमाया बभूवुरध्यवसायाः ।

व्याहर्तुं मृदुलाक्षरामपि गिरं वैक्लव्यमुद्रावती

साटोपं विवरीतुमैहत बधूः सर्वाणि शास्त्राण्यपि ।

रुदाशक्तिभरापि चत्वरगतिक्रीडामु धाराणसी-

पूर्वाणि स्पृहयांचकार चरितुं पुण्यानि तीर्थान्यहो ॥ १५ ॥

पाणिर्बभार किमपि प्रसवापचाये

ग्लानिं द्वितीयकुसुमग्रहणेऽपि यस्याः ।

सा धित्वपत्रनिकरैः स्वकरोपनीतै-

रीशानपूजनमियेष मुहुर्विधातुम् ॥ १६ ॥

किमङ्गरागेषु परिष्क्रियासु वा तवेष्टमालीति धवेन सा रहः ।

कृतानुयोगा निजगाद काङ्क्षितौ विभूतिरुद्राक्षमणी विलासिनी ॥ १७ ॥

प्रियमभिलषितोपहारशीलं निजहृदये नितरामघच साध्वी ।

उदरविहरदर्भकोपलम्भव्यतिकरलोमवशादिव प्रविष्टम् ॥ १८ ॥

अथाधुपितकेसरिण्यहिमभासि मेघं गते

फलायति तुलाधरोदयशुषेयुषि स्वामिनि ।

स्वतुङ्गजुषि चाक्पतौ मकरभाजि मित्रात्मजे

शुभैकजनने दिने सुतमसूत शातोदरी ॥ १९ ॥

सिंहिकातनुभुवा सह योगः सांपतं भृगपतेरजनीति ।

स्पर्धमान इव पुत्रमुदारं प्रत्यपद्यत स पूरुषसिंहः ॥ २० ॥

तस्योदये दातुरवाप लाभं बुधो न तत्पुप्यति विस्मयं नः ।

स्वयं कुजन्मापि धनाधिनाथो भूत्वा स रामामधिगम्य रेमे ॥ २१ ॥

विशङ्क्य पृथुकाक्षतो निजनिकारमास्तां तदा

कविः स्वप्नने हरिं शरणमेतु तेजोनिधिः ।

अजाश्रयणतत्परो भवतु स द्विजाधीश्वरः

कुलीरसदनान्तरं कथमसौ जगाहे गुरुः ॥ २२ ॥

निजद्वयकण्ठकायमानकुमतगण्डलीसमुद्धरणनिपुणविद्वद्वत्तरणामोद-
समासादितमसादशालिनीनामाशाविलासिनीनां मुखसरोजनिःसृतो निश्वा-
सविसर इव सहजनुषारसौरमासारतुन्दिलो मन्दमन्दमस्पन्दत गन्धवाहः ।

अथारविन्दोपममायताक्षं सुताननं सुन्दरमीक्षमाणा ।

तपांसि सर्वाणि तदात्रहर्षे प्रसूरपर्याप्ततमानि मेने ॥ २३ ॥

क्षणगीक्षणमुद्रणां तदानीं न विशुद्धश्रयमर्भको व्यलासीत् ।

निजसूतिविलम्बलेदिताया वदनं मातुरयेक्षितुं विलक्षः ॥ २४ ॥

सुकुमारपाटलकरं निजोदरादुदितं वितीर्णजनलोचनोत्सवम् ।

अरुणं तमङ्गभुवि पद्मजेक्षणा दधती पुरंदरदिशेव सा घनौ ॥ २५ ॥

निहिताः पुरतो निविष्टदीपाः शुभयष्टीरपदिश्य सृतिगेहे ।

अभजन्फणिनो नु रत्नचूडा हरभूषाहिमणेरमुं विवर्तम् ॥ २६ ॥

अथ तदानीमद्गुरित इव मङ्गलावेदनकुतूहलमन्यरेतरपुंभिः कुलसंज-
ल्पितैः, पञ्चवित इव नानाविधदानविलारैः, कोरकित इव विविधराजयोग-
विमाजकसैद्धान्तिरुलोकसूक्तावलिभिः, फलित इव द्विजाशीर्वचोभिर्दिशेयै-
रशेषमपि मन्भुजनमानन्दमनयत तनयोत्सवः ।

गुरुरादरादय कुमारैश्च प्रमथाधिनाथमिव बालताजुषम् ।

रुष्टद्वयसंवदनरूढवासनाकृतगुष्टिवन्धविलसत्कराम्भुजम् ॥ २७ ॥

प्रागेव कण्ठनिनदैः श्रवणाभिरामै-

रावेदितामथ विलोचनलोभनीयैः ।

आग्नेडितामवयवैरथ भाग्यवत्तां

निर्धार्य तस्य जनको नितरां ननन्द ॥ २८ ॥

स क्षोणीविद्युद्यो मघ्नै रक्षोनिरसनक्षमैः ।

पूतजन्मभृतस्तस्य जातकर्मविधिं व्यधात् ॥ २९ ॥

असौ पुनरवनीसुरकुमारको भुहुः समाराधयिष्यति मामिति हृष्य-
न्मना इव दमुना हविर्ग्रहणकर्मणि तत्क्षणं प्रदक्षिणावर्तशिखः प्रणनर्त ।

तस्य बाधूलसंतानतपःसमुदयाकृतेः ।

धर्माभिधानकरणात्पितृभ्यां दर्शितौचिती ॥ ३० ॥

नयनायुधनर्मगेहमेतत्परिपाल्यं भवतीति शार्ङ्गिणेव ।

बहति स्म निवेदितं स धीरो हृदि पद्यायुधभीषणं मनोज्ञम् ॥ ३१ ॥

अमृतं नमःसरित एव सूनेव दिशति स्म सा धृतमुरोजकुम्भयोः ।

स विहाय वारि सकलं कथं भवेत्परधा तदेकमजने कृतादरः ॥ ३२ ॥

साधुसंघटितमुष्टिघन्धनं प्रत्यहाश्रितपयोध्रतक्रियम् ।

आत्मसूनुमसकृत्प्रसूर्मुदा पश्यति स्म शिशुभावदीक्षितम् ॥ ३३ ॥

कलिना मलिनीकृतां पदाम्यामवनीं स्पृष्टुमवेक्षितुं च दृष्ट्वा ।

घृणया मुहुरुद्यताङ्गिरासीदपि चोत्तानशयः स पूतजन्मा ॥ ३४ ॥

कुत्रापि धामनि कुलार्दिसुतासनाथे

दृष्टिं मुहुस्त्रललतारहितां निधातुम् ।

अम्यस्यतेव पटुताममुना व्यलोकि

निष्पन्दपक्ष्मनयनेन निशि प्रदीपः ॥ ३५ ॥

मातृवल्लिकुचमञ्जरीमृतां माकरन्दलहरीं धयंयम् ।

पाणिपङ्कजवनीषु योषितां खेलनं व्यधित बालपदपदः ॥ ३६ ॥

जनकः कृतजानुयानकेलिं तनयं वीक्ष्य तमादरोत्तरङ्गः ।

चतुरश्ररणाग्निधाय घात्र्यां विहरन्तं वृषमेव मन्वते स ॥ ३७ ॥

जानुद्वयीचङ्क्रमणक्रमेषु रत्नस्थलीलक्षितमात्मविम्बम् ।

हस्तेन संताडयति स सोऽयमात्मीयसाम्यासह एव बुद्ध्या ॥ ३८ ॥

पञ्चपाप्यथ पदानि निधातुं प्रस्खलच्चरणपल्लवमेवः ।

प्रा[र]भन्नपरमस्फुटनीयद्वर्णवल्लुगतरमप्यभिधातुम् ॥ ३९ ॥

अजनि खुरलीकेलिस्तीर्याभिधावनकर्मणि

त्रिचतुरपदन्यासक्रीडैव तस्य गृहाङ्गणे ।

फणितिरभवन्नान्दी स्पष्टेतराक्ष[र]मञ्जुला

विबुधद्वयभाहिव्याहारनाटकनिर्मितौ ॥ ४० ॥

तन्वीपयोधरपदःकणिका निपत्य

तस्याभिरूप्यजलधेर्मुखशुक्तिकायाम् ।

मुग्धद्विजाङ्कुरततिव्यपदेशशालि-

मुक्तात्मना परिणति किल विभ्रते स ॥ ४१ ॥

तस्यालकमकरकुण्डलपद्मराग-

मन्दस्मितधुतिभिरुन्मितां त्रिवेणीम् ।

पिशोरजसमविगाह्य मनोविषादं

तत्पाज संसृतिपथअमणोपजातम् ॥ ४२ ॥

अयं पुनरवनिनिलिम्पद्भावकः शुभसमयनिर्व्यूढचूडामङ्गलो निरङ्कुशवि-
हारकैलिनिर्माणतरलमानसं समानवयःसनाथमाणवमनःसभाजनं खेलनाप-
हृतगृहोपकरणायासितवामालकाजनं वचनसीमातिलक्षितकुतूहलं कौमारम-
मजत ।

सध्रीचीनकुमारकैरभितृप्तलात्रायमाणैः स्वयं

शास्त्रव्याकरणाभिनीतिप्रकरोदारोपिताचार्यकः ।

काशीति त्रिदशापगेति कलयन्विश्वेश इत्यप्यसौ

केल्यामाकलयति स पांसुषु पुरीं शैवालिनीदेवताम् ॥ ४३ ॥

क्रीडां विधाय पृथुकैर्गृहमापतन्तं

क्लान्तं क्षणातरजोमरदूषिताङ्गम् ।

आरोप्य वक्षसि कुमारमगुं करेण

स्त्रिजं तदीयवदनं जननी ममार्ज ॥ ४४ ॥

हरस्तुतीनां गुरुक्रीतितानामनूक्तिभिः प्रीणितया जनन्या ।

प्रदिष्टमिष्टं लभते स बालः सहैव गण्डस्थलचुम्बनेन ॥ ४५ ॥

कुशाग्रबोधो गुरुणा ततः सकृत्प्रकाशितां वर्णपरम्परामसौ ।

मनोऽप्यनाविष्कृतमस्य किञ्चिन्महीसुराभेसरसूनुरग्रहीत् ॥ ४६ ॥

पुनः पुनर्भूमितले स बालो वर्णावलीविन्यसनं व्यतानीत् ।

विधाय शङ्के बहुधा परीक्षां पञ्चाक्षरीसंग्रहणं प्रणेतुम् ॥ ४७ ॥

अन्वितानि शुभस्पर्शैरन्तरूपाश्चित्तान्यपि ।

व्यञ्जनानि बटोजिह्वा सस्वरं समसेवत ॥ ४८ ॥

तदनु निटिलेक्षणाभिधामुपदेक्ष्यमाणमन्नाधिदेवतामिव विभावयितुं
कुबेरदिशामासेदुपि वासराधिपतौ भूसुरापत्यमिदमध्यापयितुमिव कला-
कलापमहाय संगृह्णति द्विजाधिराजे निजापचितिमागामिनीमिव परिग्रही-
तुमाविष्कृतप्रकाशातिरेकेषु कविगुरुपुरोगेषु समागते च शिवतातिदिने
जनक एव कृपानिधिरेनमुपानयत ।

स निर्मलात्मा गुरुणा समाहितं श्रयीनिदानं तदवाप्य वाक्यम् ।

अशोभत स्त्रैरमभीशुमालिना शशीव संचारितमंशुमण्डलम् ॥ ४९ ॥

स यत्सूत्रच्छलतस्तथीमधान्युत्सृक्कुरन्मात्रसमावृतक्षमाम् ।

पराभिचारप्रतिपादनाविलां मृपेतरोक्तिं च मृगत्वचो मिपात् ॥ ५० ॥

तचादृशी गामिव तातदत्तां पातुं नियन्तुं च स बालवर्णा ।

पाणौ दधाति स पलाशदण्डं भौर्जा कटीसीमनि मेखलां च ॥ ५१ ॥

शशिपाण्डरेण समिदग्निमसना विहितास्तिपुण्ड्रविततीरयं प्रति ।

प्रथमागमे गिरिशभक्तिसंपदो रचिता इवाप(द)रत रत्नवल्लिकाः ॥ ५२ ॥

कलोलिताद्भजनकर्मविलम्बनेन

कोपादिव प्रकटयुष्मिक्तशोणमावे ।

संप्रीणयन्निव मुहुश्चरणारविन्दे

पित्रोरवन्दत कृती प्रवदन्निजारन्याम् ॥ ५३ ॥

उपसंग्रहणच्छलादसौ युगलेनात्मकरारविन्दयोः ।

स्वरूते बहुतीर्थचारिणी किमु पित्रोः समवाहयत्पदे ॥ ५४ ॥

द्रापिष्टमायुस्तनये निघातुं प्रकाममिच्छामरितेन पित्रा ।

अस्य सुतालंक्रुतिमौलि नाम प्रायुज्यत प्रत्यभिवादनेषु ॥ ५५ ॥

समाश्रितस्याङ्घ्रिसरोजनावं कुमारमेनं गुरुकर्णधारः ।

प्राचीनवाणीकुहनापयोधेः पारं मितैरेव दिनैरनैपीत् ॥ ५६ ॥

वाधयैधिष्ण्वती भावं बल्लुक्षरपदक्रमैः ।

कण्ठमेतस्य सुदृढं कान्तेव श्रुतिरग्रहीत् ॥ ५७ ॥

अपि च, अस्य निपुणदेशिकोपदेशसलिलविमलीकृतमतिरहिराजवचनकुटजाटवीनवजीमूतमालिकां साहित्यवाहिनीपतिक्षीतश्रुतिं कौमारिलय-
चोरसालकुसुमाकरश्रियं निगमान्तकुमुदिनीषवदिवसान्तसमयलक्ष्मीमक्षच-
रणपक्षराजीवतापनरोचिच्छटां मौदिमादीकृत ।

कविवाचस्पतिबुधाः कलयापि न तत्समाः ।

मूढता मुहुरेतेषामापतत्यनियग्रहा ॥ ५८ ॥

निःसीमपद्ममिटिलानुभावमकाशनं प्रत्युपकारयन्ती ।

स्वशीलिनः संततमस्य भोदं वेदादिविधाविततिर्न्यतानीत् ॥ ५९ ॥

अस्य पुनरभ्यस्यतः कलां गुरुतर्कनिवासजनुषगुरुतरङ्गेशमसहमान इव
शनैः शनैरपसरति शैशये सकलकलाधिकारसहकारिबालतापनोदपरिणतं
श्रीपदपनेतुकाम इव कामरिपुष्पणपरिचरणोपकरणानां करणानामतिनिपु-
णिमानमुपपादयन्नवतरुणिमा वपुरसोदकुमुमायुधमसेवत ।

स्वभज्नोचितवस्तुविवेचनं समभिलष्य किमस्य विलोचने ।

श्रवणयोरवकर्णितशास्त्रयोः सविधभूमिमभूषयतामुभे ॥ ६० ॥

फलितस्पृष्टमेव कालकण्ठस्थितिपर्याप्ततमावकाशभावे ।

अदसीपद्दन्तरालमासीत्यरिणादातिशयप्रणीतशोभम् ॥ ६१ ॥

यालोऽपमानानुविलम्बिबाहुरालोकि लोकैतिरूपशाली ।

आराधनेः प्रीणनमात्मशत्रोः कर्तुं क्षितौ काम इवावतीर्णः ॥ ६२ ॥

तदनु द्विजकन्याया धन्यायाः सदृशैर्गुणैः ।
 संतानसंपदे तेन पाणिमग्राहयत्पिता ॥ ६३ ॥
 पार्श्वभूषा गवानीव पद्मेव हृदयंगमा ।
 सरस्वतीव सा गुरुया भर्तुरासीत्पतिव्रता ॥ ६४ ॥
 अजायत तयाक्रान्तममुष्य हृदयं तथा ।
 यथान्तरं न विन्देरवीपदप्यन्ययोपितः ॥ ६५ ॥
 शुभलक्षणशोभिन्वा भावनापरिशुद्धया ।
 पुरंध्या सोऽरुचद्वेदः पूर्वमीमांसयाऽथवा ॥ ६६ ॥

अहो महीसुरभुवो महाभागस्य भागधेयपरिपाकः, यदेष मदनगज-
 राजमदभेषजे रजोभरविजृम्भमाणमातरिश्चनि विषयमृगतृष्णिकाजलविभा-
 वनोष्णसमये तमोविकारसंपादननिशवतारसंपदि कुपथावगाहघटनहरि-
 न्मोहगौरवे पटुतरबिबेकिसास्त्रिपाटनविधानहस्तिनि तत्तादृशि वयसि वर्त-
 मानोऽपि भगवति मृगाङ्गशेखरे समनोनदीललामनि सुदसीमयार्धविग्रहे
 महती भक्तिरजनि ।

चन्द्रमसि चन्दनतरौ सुहगाश्लेषे सुधाशुभूषे च ।
 लिङ्गति न कस्य चेतः कठोरसंतापकन्दलीहरणे ॥ ६७ ॥

अनूढमसितो मन्त्रैरशीलितपडहरः ।
 अपूजितपुरारातिरभुङ्क्त न कदाप्यसौ ॥ ६८ ॥

आगामिनामङ्गजवैरिमेघे हृद्भ्रमरालम्बिनि हर्षवृष्टयै ।
 पौषैकहेतुं पुलकाङ्कुराणामभूषयद्वात्रमसौ विभूत्या ॥ ६९ ॥
 नदी महोक्षं शिशिराशुरेता वाताशनेन्द्रं यजनं च भूतैः ।
 वाम्बुन्स पञ्चाक्षरमग्नलक्ष्यादाचष्ट तद्वाचि पदादिदर्शनात् ॥ ७० ॥
 शंभोरजस्रं जलगन्धपुष्पैरापुष्पानललेपनमण्डनमग्नि ।
 आत्मीयतापत्रितथापनीतिं विधातुकामः स कथं व्यतानीत् ॥ ७१ ॥
 अन्नमर्षितभगात्मजापतेरस्तुतं प्रतिनिलिम्पमोननम् ।
 अद्भुतं सदनिवेदितं त्वभूदोदनोऽयममुनेव सेवितः ॥ ७२ ॥

सरिद्वतंसस्य जलाभिषेको बालेन्दुमौलेः प्रसवोपहारः ।

स्यात्किं मुदे तस्य कृते मयेति समादि(वि)दम्भादकरोत्स चिन्ताम् ॥ ७३ ॥

भक्तेषु प्रमथपतेः पदार्चनायां पर्याप्तं बलिमुत्तमेष मन्यते स्म ।

पौलोमीपरिवृद्धमुत्सवायलोके व्यालेन्दुं विविधगुणप्रशंसनेषु ॥ ७४ ॥

चेतोनिविष्टस्य सितांशुमौलेः परिच्युतं मौलिपदास्त्रगर्भे ।

प्रालेयधामानमदच्छ(इच्छ)लेन प्राप्तुं धन्या भवनं कु(क)लानाम् ॥ ७५ ॥

अनिशं गिरिशान्तिवादक्षीलं परमेष्ठी किममुं प्रणेतुकामः ।

अपदिश्य घटीभवादिसर्गान्पठिमाभ्यासविधिं परं वितेने ॥ ७६ ॥

किमेव नन्दी शिवधर्मवक्ता किं वा कुमारः अतिनीलकण्ठः ।

आहो मुरारिः कृतदृष्टिरीशे पार्थोऽथवा पाशुपतागिमात्री ॥ ७७ ॥

एवमुत्तैक्ष्यत् जनैरेधमानकुतूहलैः ।

बाल एव परां कोटिं शिवभक्तेः श्रयन्नयम् ॥ ७८ ॥

अपि सकलार्थविदोऽभूदर्थत्रयमेव चिन्तनीयं मनसि ।

मोहोद्याटनमूलिका तनुभृतां मुत्तयङ्गना कारणा

दृष्टी भाग्यवतामधर्मफलमस्तोमावसादस्थली ।

लीलाताण्डवशालिका पशुपतेर्लक्ष्मीमणीपेटिका

कसिञ्जन्मनि लोचनातिथिदशां गाहेत वाराणसी ॥ ७९ ॥

केवल्यामृतकन्दलीं वसुमतीकान्ताप्रसूनस्रजं

मौलिशौमपटीं हरस्य हिमवन्मातङ्गशुण्डालताम् ।

स्वर्गारोहणमार्गमीक्तिकशिलासोपानपारम्परीं

भाग्यैरभ्यधिका जना भगवतीं पश्यन्ति भागीरथीम् ॥ ८० ॥

सुखनिधिमपहृत्य गायया स्वयमतिसंनिहितोऽप्यलक्षितः ।

सुकृतिगिरिभिकाशि गृह्यते श्रुतिकथितः ॥ हि तत्करामणीः ॥ ८१ ॥

अकथयच्च सच्छात्रान् ।

तीर्थायगाहस्थितिकल्पनायामर्चाविधौ वा यदि योऽभिलाषः ।

नदीषु गङ्गां नगरीषु काशीं देवेषु विश्वेश्वरमाश्रयध्वम् ॥ ८२ ॥

जिज्ञासवे श्रुतिशिरोनिकरान्प्रवक्तु-

मादौ यदक्षरमुपाददते महान्तः ।

श्रोत्रे तदेव विनिवेश जनान्भवाब्धे-

रुत्तारयन्तगुपपायन विश्ववन्धुम् ॥ ८३ ॥

अधिकाशि देशिकानागवतंसगणिं तमेव सेवध्वम् ।

यो रहसि किञ्चिदक्षरगुपदिश्य जनान्करोति सर्वज्ञान् ॥ ८४ ॥

अथ भक्तियशादमुष्य कार्शां प्रति यातुं स्पृहयालुचेतसोऽपि ।

अगयज्जनकाङ्क्षिपन्नसेवानियगातिक्रमभीतिरन्तरायः ॥ ८५ ॥

असौ पुनरात्मपितरावेव महीधरापत्यकुसुमास्त्रशासिनौ तदधिवासवस्तुम्-
सीमेव सुरक्षयन्तीमनुचिन्तयन्त्यथोदितसमयविधेयनियतकार्यपरायणमनाः
सूर्यनारायणसमरपुंगवाभिधानाभ्यामसमानविनयधुर्याभ्यां सौदर्याभ्याम्-
आन्तरचितचरणारविन्दपरिचरणो निरवधिरोहपरिवाही जनकविहिताभि-
लषितकर्मा सहधर्मिणीमणीतसमधिकानुरोधविधिरतिमहान्तमन्वभूदानन्दम् ।

सौभागिनेयः स तदा शोभायै श्रुतिसंपदाम् ।

असेवत शिवाकरूपकरूपमण्यदीक्षितम् ॥ ८६ ॥

पुस्तककरा बुधावलिरुचद्वचाख्याकृतः पुरो यस्य ।

पटुवाङ्मुखप्रवाहलवनायष्टब्धपोतफलकेव ॥ ८७ ॥

निन्दति मकरन्दरसं न्यकुस्ते शर्करां पयो जयति ।

मोक्षामदमाचामति वाचामधिपस्य बैलरी यस्य ॥ ८८ ॥

यन्मुखविमलद्वाङ्मुखसुरपुरतटिनीजडीकृता विदुषाम् ।

फणितिर्दन्तपटाम्यामजीघटद्वादमात्मसंवरणम् ॥ ८९ ॥

वादिमतपुण्ड्रवाटीनिष्पीडननर्मयुक्तियन्त्रेण ।

भुवि यः सृजन्नृम्भयदवदातं ख्यातिफाणितन्त्रातम् ॥ ९० ॥

यस्य च मनीषिणामग्रगण्यस्य शिविकाग्रसीमनि वैतालिकवदननिःसृता
सरस्वती शश्वदेवमश्रौषम् ।

दुरभ्यस्तविद्यालवेनापि केचिदुरन्तागदन्तामयन्तां कृतं तैः ।

प्रशस्ते कवित्वे समस्तेऽपि शास्त्रे भवत्यप्यज्ज्वावर्तसात्कृती कः ॥ ९१ ॥

रे रे सुश्रुत धावनानि विमताः सेवध्वमङ्घ्रिद्वयी-

मण्यध्वरिणो घटेत भवतामेतत्प्रसादस्तदा ।

तुष्यन्त्यक्षिगतेष्वपि प्रपतनात्सन्तः समृद्धागतः

काकस्यानतिकारिणो हि दयते किं नो रघूणां प्रभुः ॥ ९२ ॥

यश्च सकलविषादिदावलिघुरंधरो वसुंधरोलङ्घनजङ्घालशोभापिचण्डिलै-
र्यशोमण्डलैरजगर्हदभिनवकेतकबर्हम्, अवनीवलयागमदसंदायकविलासकैर्गु-
णविलासैरजिह्विपदम्भोजदुर्ह्वम्, तिवेलकलितसपर्यापरिचर्याभिप्रीणदगरा-
जकन्यकाप्रणयिनम्, अचलगुहाविहरदिगरिपुगार्जितोर्जितप्रणाक्षेवोदविनोदै-
रततक्षदहितविबुधदाक्ष्यम्, अनवरतायासयाचकप्रियंकरणीर्वितरणीरचकम्प-
दशेषदातृयशःस्तम्भम्, अङ्घ्रिपङ्केरुहसेवाहेवाक्रमण्डलितान्पण्डितानललङ्घ-
दागमसागरसागरसंघम्, अनवद्यविद्याविशेषभूषणमञ्जूपमा मनीषमाचचर्व-
दमरगुरुगर्वम्,

यस्याजस्रमुदिस्वरेण हविषाक्रान्ते दिशामन्तरे

तस्तम्भे कुमुदसयेन चकृशे ताराधिपच्छायया ।

सस्तंसे शरकाण्डपाण्डुरतया गम्ले मरालश्रिया

बभ्रंशे विसफान्तिभिर्विजगले डिण्डीरखण्डांशुभिः ॥ ९३ ॥

यत्कीर्तिप्रकरद्विपस्य विहृतिस्थानं जगन्मण्डलं

घण्टे चण्डमयूखशीतकिरणावालानमग्रीश्वरः ।

कक्ष्या व्योमतरङ्गिणी यमथवस्तारागणाः ससथा

निर्मुक्ता मदवारिनिर्झरपरीवाहाः पयोराशयः ॥ ९४ ॥

कर्णः श्रीचिन्नबोम्गतितिपतिरभितो लम्भयन्द्वातकुम्भ-

सोमं हेमाभिपेकप्रणयनसमये यस्य मूर्तिं प्रशस्याम् ।

रेजे धीरङ्गराजाप्यरिवरकलशाम्भोधिलब्धप्रसूते-

विषाकल्पद्रुगस्य स्वयमिव कलयज्ञातरूपालवालम् ॥ ९५ ॥

नीलकण्ठमतनिर्वह्योत्कादुक्तिवृष्टिमुपलभ्य तद्भ्रातृ ।

ईशयोग्यमयमाशयभूमौ घोषजालिभरमेवयति स्त ॥ ९६ ॥

अहो विबुधवर्गस्य सकलाः सकला अपि ।

दिक्षन्ननिशमेताभिर्दिजाधिपतिरैवत ॥ ९७ ॥

इति श्रीमन्नरसुंगरम् इति चम्पूवाक्ये द्वितीय आश्रयः ।

तृतीय आश्वास ।

शक्तिमस्याभिरूपस्य सकलगमशोधने ।

पटीयसीमिवामृष्यन्प्रादुरास मधुस्तदा ॥ १ ॥

मध्येवन भूरिदिनोपजातमौनवताना कलरुण्ठयूनाम् ।

समग्रवाग्वैभवसप्रदायससिद्धिहेतु समयो जजृम्भे ॥ २ ॥

दिनान्यभूवन्नवशीधुनापि विना जनाना मदसाधनानि ।

कदर्पवाहाविजयाङ्कगीतसदर्भनिष्पातशिलीमुखानि ॥ ३ ॥

मधौ मिलत्सपदि ह्रस्वभावा सीदद्वि त्वि शिशिर धरित्री ।

शनै शनैर्यद्विजहौ बधूना साधारणीना प्रकृति किलेदम् ॥ ४ ॥

दियन्महोदन्वति दक्षिणाशाव्यापारभाजस्तरणेर्निवृत्तिम् ।

तदास्ववातानुगुणां ततान सायात्रिक किं समयाभिधान ॥ ५ ॥

शीघ्रा जडिग्र शिशिरेण दत्तामात्माकृते सकुचितामवस्थाम् ।

दिनानुपूर्वीं त्यजति स्म जाते सुखैरुहेतौ सुभगे वसन्ते ॥ ६ ॥

स्वीकर्तुमुर्वी शिशिरर्तुभूमे विनृम्भमाणे भृशविस्तृताभि ।

गते ॥ तम्मिन्क्षणदाभिधाभिर्निमीलित गीलपटीकुटीभि ॥ ७ ॥

प्रादुर्भवन्ती बहिरब्जिनीना सवर्तिकासहतिरावभासे ।

नीहारवर्षात्ययनिर्णयाय प्रसारिता पाणिपरम्परेव ॥ ८ ॥

मनो वशीकुर्वति माघयेन व्यक्तीकृते कोकिलवचनादे ।

बह्वी मुधा बह्वयसुन्दरीणा पटेरिवाग्रद्वयत पाण्डुपर्ण ॥ ९ ॥

तपोनभस्त्रप्रभयेन ह्रस्वा त्रासेन नीहारसमावृति वा ।

वसन्तविश्लेषवल्क्षपात्ता जहौ जरत्पत्रमिषेण बह्वी ॥ १० ॥

समं पुराणच्छन्दैर्लतानामणूदरीणामतिधैर्यभारम् ।

मालानिले मुष्णति पल्लवेषु बभूव विषेषु च रागबन्ध ॥ ११ ॥

समीरण चापलङ्घ्यपाण्डुपर्णाशुक्राकर्षणपारवश्यम् ।

बह्वी बलत्पल्लवपाणिनेव निवारयन्ती नितरा चकाशे ॥ १२ ॥

आरामसीमामधिजग्मुषे नु दातु वसन्ताय गणैर्मन्त्रिणाम् ।

प्रवाउवीमुम्भपटोपदारसन्नाथनागामरैर्बभूवे ॥ १३ ॥

पर्यायतः पाटलमञ्जरीषु चरन्त्यलीनां पटली चक्राक्षे ।
 तत्तन्मधुखादिमतारतम्यविवेचनायै विहितोद्यमेव ॥ १४ ॥
 अनङ्गबाणावलिरध्वनीनवान्तेषु शोकज्वलनाकुलेषु ।
 निपातजातं किल नीलिमानं निलीनलोलम्बनिभाह्वार ॥ १५ ॥
 माफन्वयाटीषु मधुव्रतानां कुलं वितेने कलकून्नितानि ।
 पिकावलेरध्वितपञ्चमायास्तानार्यणायेव धृताभिलापम् ॥ १६ ॥
 गलम्बरन्दप्रमदाश्रु गीतमाकर्णयन्कौकिलमाग्रशाखी ।
 शाखाञ्चलेमानिलचञ्चकेन स्थापाचलन्मौलिरिव व्यलासीत् ॥ १७ ॥
 क्रौञ्चान्तिनिन्दिन्दिरपोपलक्ष्यात्पिकारबालोलितया प्रसाध ।
 समीरपोतं सहकारवाटी ध्वन्या मधुस्वन्यरसैरपुष्पात् ॥ १८ ॥
 सकिङ्किणीकः कलचञ्चरीकैः प्रसूनधूलीपरिधूसराङ्गः ।
 जङ्गानुपारुह्य दिग्गङ्गानां बालानिलः साधु बबन्ध लीलाम् ॥ १९ ॥
 वने वने वल्गुगिरां पिकानां कलसनाकर्णनकौतुकं वा ।
 परागपाळीषु परिभ्रमो वा मरुद्विहारेऽजनि भान्वहेतुः ॥ २० ॥
 पिकद्विजं च स्पृहणीयवाचं मत्तद्विरेफं च मधुः पुषोप ।
 सतो गुणानप्यसतोऽपि दोषाज्जात्या विहीनो न विवेकमीष्टे ॥ २१ ॥
 यस्तन्तलक्ष्म्या वनकेलिभाजो लाक्षारसाद्राः पदपङ्क्तयो वा ।
 छिन्नस्य वा किंशुककैतवेन शीतस्य रेजुः सरसैकदेशाः ॥ २२ ॥
 पान्थप्रियालस्य भरेकहेतोरपि प्रियालस्य गुणानभिज्ञाः ।
 उत्तानचित्ता भृशमुत्पलाक्ष्यो गानैर्विकासं षट्यां वग्भुः ॥ २३ ॥
 दृष्ट्या बधूनां तिलकद्रुमस्य स्वच्छन्दमासीत्सुमनोविलासः ।
 सचेतनानां किमु भ्रम्भरारिशरावलीजर्जरिताशयानाम् ॥ २४ ॥
 निश्वासवातेन नितम्बिनीनामुद्रावितोपस्कृति मिन्दुवारम् ।
 अलंचकार श्रवणं यदासां रुतञ्जभावानुगुणः फिलेदम् ॥ २५ ॥
 सनर्महासाङ्गरचन्द्रिकाणामणूदरीणामनुकृतेष्व ।
 नमेरुणाभूयत सम्मितेन जनस्य चित्तेन तु विस्मितेन ॥ २६ ॥

तृतीय आश्वासः ।

शक्तिमस्याभिरूपस्य सकललग्नशोधने ।

पटीयसीमिवामृष्यन्प्रादुरास मधुस्तदा ॥ १ ॥

मध्येवनं भूरिदिनोपजातगौनव्रतानां कलकण्ठयूनाम् ।

समग्रवाग्भवसंप्रदायसंसिद्धिहेतुः समयो जजृम्भे ॥ २ ॥

दिनान्यभूषन्नवशीधुनापि विना जनानां मदसाधनानि ।

कंदर्पबाहाविजयाङ्कगीतसंदर्गनिष्णातशिलीमुखानि ॥ ३ ॥

मधौ मिलत्संपदि क्लृप्तमावा सीदद्वि...त्ति शिशिरं धरित्री ।

शनैः शनैर्यद्विजहौ वधूनां साधारणीनां प्रकृतिः किलेदम् ॥ ४ ॥

वियन्महोदन्वति दक्षिणाशाय्यापारभाजस्तरणेर्निवृत्तिम् ।

तदात्ववातानुगुणां ततान सांयात्रिकः किं समयाभिधानः ॥ ५ ॥

शीघ्रा जडिन्नः शिशिरेण दत्तामात्माकृतेः संकुचितामवस्थाम् ।

दिनानुपूर्वीं त्यजति स्र जाते सुखैकहेतौ सुमगे वसन्ते ॥ ६ ॥

स्त्रीकर्तुमुर्वी शिशिरर्तुभूषे विजृम्भमाणे भृशविस्तृताभिः ।

गते तु तसिन्क्षणदाभिधाभिर्निमीलितं नीलपटीकुटीभिः ॥ ७ ॥

प्रादुर्भवन्ती बहिरब्जिनीनां संवर्तिकासंहतिरावभासे ।

नीहारवर्षात्ययनिर्णयाय प्रसारिता पाणिपरम्परेषु ॥ ८ ॥

मनो वशीकुर्यति माघवेन व्यक्तीकृते फोकिलवंशनादे ।

बह्वी मुभा बहवमुन्दरीणां पटैरिवाभ्रद्वयत पाण्डुपर्षेः ॥ ९ ॥

तपोनमस्तरप्रभवेन क्लृप्तां त्रासेन नीहारसमावृतिं वा ।

वसन्तविश्लेषबलक्षपातां जहौ जरत्पत्रगिणेण बह्वी ॥ १० ॥

समं पुराणच्छदनेर्लतानामण्डूदरीणामतिर्धैर्यभारम् ।

मालानिष्ठे मुष्णति पल्लवेषु वभूव चिसेषु च रागबन्धः ॥ ११ ॥

समीरणं चापलङ्घ्यपाण्डुपर्णाशुकाकर्षणपारवश्यम् ।

बह्वी बलत्पल्लवपाणिनेव निवारयन्ती नितरां चक्रदौ ॥ १२ ॥

आरामसीमामभिजम्भुषे तु दातुं वसन्ताय गणैल्लक्ष्णाम् ।

प्रशङ्क्योमुष्मपटोपदारसनायथागामरीर्वग्ने ॥ १३ ॥

पर्यायतः पाटलमञ्जरीषु चरन्त्यलीनां पटली चकाशे ।
 तत्तन्मधुखादिमतारतम्यविवेचनायै विहितोद्यमेव ॥ १४ ॥
 अनङ्गवाणावलिरध्वनीनवान्तेषु शोकज्वलनाकुलेषु ।
 निपातजातं किल नीलिमानं निलीनलोलम्बनिभाद्भार ॥ १५ ॥
 माफन्ववाटीषु मधुव्रतानां कुलं वितेने कलकृन्तितानि ।
 पिकाधलेरञ्चितपञ्चमायास्तानार्पणायैव धृताभिलापम् ॥ १६ ॥
 गलन्मरन्दप्रमदाश्रु गीतमाकर्णयन्कौकिलमाग्रशाखी ।
 द्वाखाञ्चलेनानिलचञ्चलेन श्लाघाचलन्मौलिरिव व्यलासीत् ॥ १७ ॥
 क्रोशन्तमिन्दिन्दिरघोषलक्ष्यात्पिकारयालोलितया प्रसाद्य ।
 समीरपोतं सहकारवाटी धन्या मधुस्तन्यरसैरपुष्पात् ॥ १८ ॥
 सफिकिङ्किणीकः कलचञ्चरीकैः प्रसूनधूलीपरिधूसराङ्गः ।
 अङ्गानुपारुह्य दिग्गङ्गानानां बालानिलः साधु बबन्ध लीलाम् ॥ १९ ॥
 बने बने बल्गुगिरां पिकानां कलस्यनाकर्णनकौतुकं वा ।
 परागपालीषु परिभ्रमो वा मरुद्विहारेऽजनि भाम्यहेतुः ॥ २० ॥
 पिकद्विजं च स्पृहणीयवाचं मत्तद्विरेकं च मधुः पुषोष ।
 सतो गुणानप्यसतोऽपि दोषाञ्जात्या विहीनो न विवेक्तुमीष्टे ॥ २१ ॥
 वसन्तलक्ष्म्या वनकेलिभाजो छाक्षारसार्द्राः पद्मपद्मयो वा ।
 छिन्नस्य वा किङ्गुककैतवेन शीतस्य रेजुः सरसैकदेशाः ॥ २२ ॥
 पान्यप्रियालस्य भैरवहेतोरपि प्रियालस्य गुणानभिज्ञाः ।
 उत्तानचित्ता भृशमुत्पलाक्ष्यो गानैर्विकासं घटयांश्चमूयुः ॥ २३ ॥
 दृष्ट्या चधूनां तिलकद्रुमस्य स्वच्छन्दमासीत्सुमनोविलासः ।
 सचेतनानां किमु शम्बरारिशरावलीजर्जरिताशयानाम् ॥ २४ ॥
 निभासवातेन नितम्बिनीनामुद्गावितोपस्कृति सिन्दुवारम् ।
 अलञ्चकार ध्रुवणं यदासां कृतज्ञभावानुगुणः क्लिेदम् ॥ २५ ॥
 सनर्महासाङ्गुरचन्द्रिकाणामणूदरीणामनुकुर्वतेव ।
 नमेरुणाभूयत सन्निनेन जनस्य चित्तेन तु विमिश्रितेन ॥ २६ ॥

स्वस्तिन्वधूमिः सुहृदोपगूढे विटान्प्रदत्तुं विहिताभ्यसूयान् ।
 अस्त्रार्थि नूनमनन्यजाय कदम्बकं कोरवंकं व्यतानीत् ॥ २७ ॥
 कङ्कलिसालः कमलेश्णानामङ्गेः प्रणीताभिहतेर्निषीताः ।
 वमन्प्रचालान्व्यपदिश्य लाक्षां स्पष्टं वित्तेने निजपादपत्वम् ॥ २८ ॥
 तत्तादृशं भाजनगङ्गनानां हस्तान्धुजस्पर्शनगौरवस्य ।
 तत्पादघातैकपदं मसूनैस्तरुं जहासेव रसालसालः ॥ २९ ॥
 अलिद्विजैरादरणीयनादव्याजेन हृत्सस्तरवेदपाठैः ।
 मन्ये न वन्यां मदिरानुपन्नकलङ्किता गन्धकली सिषेवे ॥ ३० ॥
 मधुश्रियः काञ्चनकाणिकेव मनोभुवो हैममिवातपत्रम् ।
 आलोकिकैरयलाजनोक्तिकार्यसितालंकृति कर्णिकारम् ॥ ३१ ॥
 नीललकावक्रनिषीतशेषहालारसापादितहासशाली ।
 मदोदयभ्रान्तमधुमताक्षः शास्त्री जनस्याजनि कामपालः ॥ ३२ ॥
 सेतुं प्रति प्रतिष्ठासा शिष्टसूनोरथोदिता ।
 काशीगतिफलार्थीतेरादौ प्रणवतामघात् ॥ ३३ ॥
 ग्रहैरशेषैः फलितानुकूल्ये लभे पितृभ्यां रचिताभ्यनुज्ञः ।
 मान्धैः कृतसस्त्ययनो मनीषी प्रातिष्ठत प्रेक्षितसन्निमित्तः ॥ ३४ ॥
 तमनु प्रस्थिता धन्या तादृशप्रेमशालिनी ।
 व्यद्योतत मनोवृत्तिः पित्रोरिव सहायिता ॥ ३५ ॥
 कथाभिधानैः सुहृदामुदारैरसंभृताध्वश्रमसंपदेपः ।

आवासमद्वैतरसालनेतुराकल्पमुर्व्याः पुरमभ्ययासीत् ॥ ३६ ॥

अथ तस्य नयनपथमासीदति शुभासीरवसतिरपि भूषितमहीतला, समधि-
 गतदक्षिणपथापि सर्वोत्तरस्वभावा, पावनतरानुमावापि पल्लवेषु कृतस्थितिः,
 अयोध्यापि भोगवती, विशालापि मथुरा, महोदयापि द्वारवती, वाराणसीव
 वरणोपवेष्टिता, वस्त्रोक्तसारेव घनदोषशोभिनी, वारवधूर्तकेव वशीकृत-
 धूर्तावतंसा, कंसारिर्मूर्तिरिव कमलाकरोपगूढा, रूपकपरम्परेव रुचिरविधि-
 विराजिता, संगीतविधेव सारङ्गनाटिकावती, पार्थसगृद्धिरिव पाञ्चालिका-
 श्रिता काञ्चीपुरी ।

स्पर्धा विधाय प्रभुणा गिरीणां संवर्धमानो दिवि यत्र सालः ।
विचिन्त्य विन्ध्याचलशासि शक्तिं तिष्ठन्निवाभाति मियार्धमार्गे ॥ ३७ ॥
आनन्दामृतनिधिमर्षचन्द्रमुद्रं भोगेन स्फुटमगिवेष्टय सालनासा ।
पूर्वार्धं भुजगपतेरिव स्थितस्य धोस्तुङ्गं विलसति गोपुरं यदीयम् ॥ ३८ ॥

यद्रोपुरं निशि समुच्छ्रितशृङ्गसीम-
विश्रान्तशीतकिरणच्छुरितं दधाति ।
पद्मासनस्फटिकपात्रपतज्जलौघ-

संस्तान्यमानकमलासचिवाद्द्विलीलाम् ॥ ३९ ॥

गद्दीयसा गोपुरमन्दरेण प्रमध्य सिन्धुं परित्तामिधानम् ।
आसादितस्येव नवामृतस्य तृप्यन्ति यत्र स्थितिमादधानाः ॥ ४० ॥
प्रतप्तजाम्बूनदपेशलाभिः पराजिता यत्प्रमदातनूभिः ।
सौदामिनी साध्वसपारवदयादश्रान्ततारल्यमहो जिहीते ॥ ४१ ॥
कुचाद्यले लोचनकोणभागे फचान्धकारेऽपि च कामिनीनाम् ।
जागर्ति यत्राहितसंनिधानात्पिनाकिनो भीतमना मनोभूः ॥ ४२ ॥
शश्वरप्रतोलीसरणीषु कामं परम्परा भ्राम्यति यत्र यूनाम् ।
शातोदरीलोकदरावलोकसंगोदनास्ताहतिविह्वलेषु ॥ ४३ ॥
प्रविश्यतां विषश्चित्तमपश्चिमोऽयमाश्चर्यवीतमतिरेतदवादीत्—‘अशे-
पजननयनयोग्यममुष्याः किमपि सौभाग्यम्, यदवलोकनलोलुपतया भृश-
मनेकपरीलराजशिशिरगरविन्दलोचनोऽपि भगवान्प्रतिदिवसमधिवसति ।

वाणीसहचरस्यास्य याजिमेषाध्वरक्षितौ ।

गोपुरावलिक्वृटेन भाति यूपपरम्परा ॥ ४४ ॥

अस्याः प्रभावेण जनस्य वाणी मन्दापि घाटीनधिगन्तुभीष्टे ।
विधेः प्रियोदाहरणं किलात्र सः मन्धरा बेगवती भवन्ती ॥ ४५ ॥
प्रसार्य नानाविधपण्यजातं प्रातः क्षपायामुपसंहरन्ति ।
इयं पुरारेरनुयाति लीलां प्रपद्यसर्गप्रलयैकशीलाम् ॥ ४६ ॥
शरीरिणोऽस्या मणिसालगर्भयथेयानिष्कान्तिशतापदेशान् ।
विषोदुमहाय विमुक्तिकन्यामालुप्य जन्मान्यनुमुञ्जते किम् ॥ ४७ ॥

कल्याणसंतानतरुं कयापि श्लिष्टं जगन्मङ्गलकल्पवल्लया ।

आसीनमस्या वरणालवाले फलार्थिनः केऽपि भजन्ति धन्याः ॥ ४८ ॥

तत्पूर्वतीर्थयानोऽपि तत्र भूसुरनन्दनः ।

समयर्तत निर्व्यूढसर्वतीर्थावगाहनः ॥ ४९ ॥

अथ वेदशिरोनिष्ठानपि तीर्थतटीजुषः ।

अनङ्गीकृतकन्दर्पानपि सत्याञ्चितेक्षणान् ॥ ५० ॥

अपि माधुकरिं वृत्तिमञ्छतो भ्रमवर्जितान् ।

अपि निःसामकारुण्यानक्षनिग्रहनिर्दगान् ॥ ५१ ॥

शाम्यद्विषयसंचारानपि प्रव्रजनाश्रयान् ।

राजहंससमारब्धसेवानप्यजडाशयान् ॥ ५२ ॥

रुपमंहसि विद्यासु लोभमात्मनि रागितान् ।

अज्ञत्वमन्यनिन्दासु यतोऽपि जितषड्विपून् ॥ ५३ ॥

शर्वरीसमयारम्भानिव संभृततारकान् ।

भीमसेनभुजाटोपानिव दण्डितफीचकान् ॥ ५४ ॥

अनल्पभसितालेपविलसद्विग्रहाञ्छुचीन् ।

प्रावृट्प्रशमिताटाट्यान्वरहंसधुरंधरान् ॥ ५५ ॥

असमुत्तम्भितप्राक्षूनधीतविगललग्नः ।

अखातगम्भीरतरानहिमाक्रान्तशीतलान् ॥ ५६ ॥

कदम्यमुकुलाकारैः कण्टकैरुपशोभितान् ।

.....तेरिव ॥ ५७ ॥

तत्र कुत्रचन स्थास्त्रनवनीपावनारुतीन् ।

वर्मदिनः प्रणम्यैष गाहते स महोज्जतिम् ॥ ५८ ॥

भृतकल्याणगुणानपि परकनकरनित्यजोऽपि सर्वज्ञान् ।

अपिना.....मवानपि महोरागीन् ॥ ५९ ॥

शैवालापसमग्रान्भ्रमरहितान्प्ररुतिसमधुराजीवान् ।

विमलान्तरद्भवार्तोन्प्राप्तानिव पुण्यकामारान् ॥ ६० ॥

उन्मत्तपत्रपुष्पैरुत्पादितविभ्रमादनङ्गरिपोः ।

आदातुमीदृमानानावृत्तमानन्दमिव च सर्वस्वम् ॥ ६१ ॥

सकलागममधुदिवसान्श्रीकण्ठासक्तकंसवैरिभुजान् ।

नवभूतिश्रीदगृहान्पुरुषानभजस्परम सुधीः ॥ ६२ ॥

आर्यसेवी स निध्यातुमगादेकाग्रनायकम् ।

वर्धते सुकृतश्रद्धावार्धकं चरिवस्यताम् ॥ ६३ ॥

ततः क्रमेण समतिक्रम्य कतिचिदेष कक्ष्यान्तराणि साक्षादकृत । कृत-
फेतरावरः स्वयंवरवल्लभ इति श्रुतिपल्लवाधराणिः, अगर्दकार इति भवरुजा-
सङ्गवाहिभिः, आहितुण्डिक इति कालकुण्डलिना, वाडवशिखीति धार.....
महार्णवेन, कूटपाकल इति कुसुगेपुदन्तिना, पुरंदरायुधमिति जलंधराचलेन,
करुणापयोधिरिति शरणाभिलाषिभिः, एकस्वभावमपि बहुधा विभावितम्,
आत्मविषर्तजगदभ्यागारिकम्, अखिलविध्यण्डमण्डलीखण्डनवैतण्डि-
कम्, अतिकरालकाकोलमुष्टिधयबन्धकविलासिनीकपोलमकरिकाभरणपद्म-
सौहरम्, अहरबधिनटनविभ्रमालंकीर्णम्, अद्भुतगरिमकार्मणविविधके-
लिनिर्माणम्, चलतमयानयनपरमानन्दनाडिधमस्वपथेयम्, आपीडपदनिवे-
शितसगरकुलभागधेयम्, असहायरसालतरविहारिणम्, आरम्बधगालभा-
रिणं त्रिपुरवैरिणम्

विध्यादिविहितान्वेषं निध्याय महतां निधिम् ।

अद्रिकन्याकुचाभोगमुद्रितं मोदते स्म सः ॥ ६४ ॥

अमिवन्ध तमखिलमुवनवन्दनीयचरणारविन्दमकृत्रिमवचःप्रशस्तापदा-
नगस्तौपीत् ।

हन्त पृच्छन्दःपारिजाताग्रभाजो माधन्मायामाक्षिकोत्सारपूर्वम् ।

यस्मात्सादं फर्तुमार्या यतन्ते माध्वीकं तद्भाति गाकन्दमूले ॥ ६५ ॥

असदद्रिमुत्ताददोषमृद्प्रणयद्वैतपदद्विक्कास्तदात्रीम् ।

यलयाङ्क निधेहि मूर्ध्नि कम्पां धृतया किं फलमग्रगङ्गया ते ॥ ६६ ॥

व्यर्थः पिधातुमजिनादिविरागचिदैः

सीवश्यतां त्रिपुरशासन ते श्रमोऽयम् ।

गात्रं तवैव कमनीयकुचाङ्गमस्या

विख्यापने विजयलिङ्गिमतां दधाति ॥ ६७ ॥

सत्यं जितोऽसि मदनेन यतः सकम्पं

काञ्चीपदे कल्यसि स्थितिमङ्गजारे ।

साहाय्यनिर्वहणसस्पृहकामकोटिः

शक्तिः किलैकसहकारवतोऽभिपङ्गे ॥ ६८ ॥

संपत्स्यै समिदुश्चयस्य परशुं भद्रं मरानीतये

पाकाय ज्वलनं जलाय तटिनीं पत्रोपकृष्ट्यै वटम् ।

माकन्दं च फलाय मन्मथरिपो संगृह्णाति स्वयम्भू-

त्क्रामाक्ष्या विकलेतरः परिकरो नित्यान्नविश्राणने ॥ ६९ ॥

भावना मे महादेव..... ।

नौस्तम्भलम्बा काकीष नान्यत्र लभते गतिम् ॥ ७० ॥

अपि च ।

भगवति शंभावनया शिवया सह शीलिते भृशं भावनया ।

तदधिगमोदस्तस्य क्लेशात्पुंसो भवेत्प्रमोदस्तस्य ॥ ७१ ॥

.....देव्या पारेकम्पं क्ष.....या दयास्पदे व्यापारे ।

परिचितमधिकाञ्चितया पश्यदलीकं भजेयमधिकाञ्चि तया ॥ ७२ ॥

वरमेकरसालपतिः श्रुतिरमुमेव स्फुटाधिकरसा लपति ।

वपुरसमा तारमतेः स्त्रीकृत्यामुप्य विश्वमाता रमते ॥ ७३ ॥

सुरभिरमाकन्दस्य स्फूर्जति मूले निविश्य माकन्दस्य ।

प्रमथेशो भाति शये भृतशृगपरशुर्जिताब्जशोमातिशये ॥ ७४ ॥

नायशरीरं भायालगभुवि श्रुदितं नटत्परीरम्भायाम् ।

भीत्या फम्पारयतः ह्लावयितुं भुवनमोलकं पारयतः ॥ ७५ ॥

परिचितवेदान्तानां प्रणिहितमनसामुमाषवे दान्तानाम् ।

अलघुभग्राटव्यसनं विरचयतां केन्द्रवेशवाटव्यसनम् ॥ ७६ ॥

दक्षसभावस्कन्दे पटुरवतु शिनो निरुद्धभावः स्कन्दे ।

स्त्री कृतकरणीयस्य सृष्टिगवचेतोविशत्यकरणी यस्य ॥ ७७ ॥

तमुपासे वासवतः परममरादपि च सारसे वासवतः ।
 अस्त्रितसारसनाभिं कमपि करासक्तकृष्णसारसनाभिम् ॥ ७८ ॥
 अतिरेकं दर्पस्य क्षपितवदक्षणा निजेन कन्दर्पस्य ।
 प्रशमितसज्जमदेनः स्मरत ज्योतिर्हृदावसज्जमदेन ॥ ७९ ॥
 पृथुकटकैलासस्य प्रसवसुगन्धैः पतिः स कैलासस्य ।
 भाति भवानीकान्तस्त्रिपुरान्धकमुख्यदानवानीकान्तः ॥ ८० ॥
 पटुरनुसायं नटने समर्ता सिंहस्य रहसा यज्ञटने ।
 मां भजमानं दयतां पशुपतिरातङ्कभाजमानन्दयताम् ॥ ८१ ॥
 सरसिजधामादिशते पद्मजुषि विद्यां पृथग्विधामादिशते ।
 विभवे विप्रसथाय प्रणतिरियं ध्वस्तविधिजविप्रसथाय ॥ ८२ ॥
 अधिफणिहारमरालः पतिरवतु कृपासरोविहारमरालः ।
 अघतटिनीरच्छा ये ह्यवमेत्य तरन्ति गाङ्गनीरच्छायम् ॥ ८३ ॥
 बलदहिदाम वसानं त्वचमीडे देवदुर्हदामवसानम् ।
 जगदतिसंभामाद्यन्नलिनशरहोपलालसं भामाद्यम् ॥ ८४ ॥
 पुरजेता मम नाथो रणदमितविपक्षराजमागसमुदयम् ।
 ॥ ८५ ॥

मतिभृङ्गि महेशाङ्गिसारसं दोहलालसे ।

आश्रयानन्दमाध्वीकसारसंदोहलालसे ॥ ८६ ॥

शंभोरवतु मामेकसहकारतलासिका ।

अस्ते गिरिभुवं तेन सह का रतलासिका ॥ ८७ ॥

सोऽध्याह्नहन्सुरोत्तंसमकरन्दरत्नं पदे ।

दिशन्नरि ध्वजारूढमकरं दरसंपदे ॥ ८८ ॥

वेदविदध्वान्तस्य व्यतिकरमबलादिसौहृदध्वान्तस्य ।

प्रमदाम्भोजहितेन प्रत्ययरविणाम्बिकाविभो जहि तेन ॥ ८९ ॥

तं भजे बुभुजे येन तरसा गरलं घनम् ।

यत्परैः सुकरं भद्रेतरसागरलङ्घनम् ॥ ९० ॥

राजतेजा गरादी न सविता नयशोधन ।

राजते जागरादीन सवितानयशोधन ॥ ९१ ॥

उषित समया रसालसाल स्वमुपासीदति या रसालसालम् ।

गिरिजा मुहुराहिताङ्गपालीप्रणय स्तौति गिरा हिता कपाली ॥ ९२ ॥

अद्वितीयाग्रमूलासिकालालस नृत्तलीलारसोल्लासिकालालसम् ।

मामकी दुर्मनोभावनगाहते श्रीगिरीश भिया भावना गाहते ॥ ९३ ॥

अमितविभव सर्वदैव तेषु त्रिजगति ते भव सर्वदैवतेषु ।

नतिरतिरसभावित्तायमानै स्फुटमिह धीरसधावितायमानै ॥ ९४ ॥

फणाभृति तवेश दोर्णवपटीरसालासिका-

रते नटति कम्पितार्णवपटी रसा लासिका ।

सतीं प्रणयसपदा समधिकामनङ्गाहते

सरान्तक तवान्तर समधिकामन गाहते ॥ ९५ ॥

इह खलु तामरसाक्षीमयवामतनो त्वमानतामरसाक्षी ।

इयमनुकम्पालय ते नतिरीश नमस्वतोऽधिक पालयते ॥ ९६ ॥

गिरिश गभीर हस्तस्फुरदायुधमत्र केऽपि भीरहस्त ।

सविधिकरोटीफ ते वपु सरन्तो जगद्गुरो टीकन्ते ॥ ९७ ॥

लघु फलमाशासानश्चरतु जनो नेदमाशुमाशा सा न ।

त्ययि शशिकोटीरमणे भक्ति याचेम कामकोटीरमणे ॥ ९८ ॥

प्रतिदिवस सारस्य प्रकटितविपरीतस्थिते ससारस्य^(१) ।

इह सपदि व्याहार शिष इति हरतेऽधमस्तदिव्याहार ॥ ९९ ॥

अमित रसारम्भणत श्रान्य शिवनाम वेदसार भणत ।

स्वान्मम कालापनय स तु किल कल्याणसाधकालापनय ॥ १०० ॥

अविहितकृदकाण्डे दण्डितोऽभून्मनोभू

रकरुणममुनेति स्पर्धमानेव गौरी ।

सकुचचलयमुद्राशालि गात्र पुरारे-

ररुत मदनजैत्रस्तम्भमेकाग्रमूले ॥ १०१ ॥

प्रणयकलहशान्त्यै पादमूले विनम्रा-

दभिचलति कपर्दादग्नगङ्गातरङ्गे ।

पुनरुपगतकम्पापूरमोहेन देव्या

दृढतरमुपगूढं ध्यायतेकाग्रनाथम् ॥ १०२ ॥

कुवलयदामकोमलवधूमयवामतनौ

भवतु भवे भवे मम भवेऽतिभवेऽभिरतिः ।

न तु भवने धने परिजने मदनेभमद-

प्रवचरितासु तासु वनितासु सुतादियु वा ॥ १०३ ॥

काञ्चीनगर्यामालोक्य कामकोटेः किमुजतिम् ।

रुद्रकोटिमधिष्ठाय रोचते मदनान्तकः ॥ १०४ ॥

इति स्तुबन्धिम्फरमौलिसंनिधेर्जगत्प्रतूचरणसमीपगम्यगात् ।

अलिर्यथा नवहरिचन्दनान्तिकादुदञ्चितध्वनिरुपकल्पयल्लिकाम् ॥ १०५ ॥

अपिचैकभागमधिजग्मुषी विमोरसितृष्णयेव परभागमाश्रिता ।

स्तनयोर्मनोजवसतामुपेयुषी परदेवता पथि सुधी दृशोरभूत् ॥ १०६ ॥

जसौ पुनरसदृशप्रतिपत्तिमेदुरः प्रणिपत्य मातरमवाङ्मनसगोचरगुणा-
माचिक्कुरचरणारविन्दमनुसंदधानो विस्तमरानन्दवीचिरिदमवोचत ।

सर्वात्मना स्तवे तव जननि जगत्यां न मादृशो निपुणः ।

निवहोऽपि नित्यवाचां मागत्यागेन भणति यद्रूपम् ॥ १०७ ॥

शम्भरैरिरुपाणी शैलतनूजे तवासिता वेणी ।

उन्मदयौवनकुञ्जरशुण्डालतिका शुभाय मे भूयात् ॥ १०८ ॥

जननि तव मौलिचन्द्रो यिन्धान्मम बहलमान्तरं तिमिरम् ।

वेणीविधुंतुदेन प्रस्रगिवार्धं न दृश्यते यस्य ॥ १०९ ॥

कान्तिविशेषाधीति कलयितुमन्ते वसन्नपि श्रद्धाङ्कः ।

महति न ते वदनरुचिं भवति हि भाग्यानुसारिणी सिद्धिः ॥ ११० ॥

वदनश्रियो विधात्रा विधृतस्य विधुच्छलातपत्रस्य ।

मृगमदतिलकमिषेण च्छायावलये चकाम्नि तव फाले ॥ १११ ॥

उत्तेजितः किमुत्पलवाणो मदनेन भालशानेऽस्मिन् ।
 भाति यदियं भवानि त्वद्भूरूपेण तद्रजोरेखा ॥ ११२ ॥
 अधिकमसितोत्पलादपि धरणीधरपुत्रि तावकं नयनम् ।
 कर्णाश्रयेण कान्तिमदाद्यं यत्तदतिपीडनेन परम् ॥ ११३ ॥
 विषयमरुमार्गसीमाविभ्रमसंजातसंज्वरानसान् ।
 अम्ब कृपारसपूरैरपिविध्वापाङ्गसारणीमुक्तैः ॥ ११४ ॥
 निध्याय किं भवत्या नासाचाम्पेयमन्तरालगतम् ।
 नयनमधुव्रतमिधुनं न कदापि मियः समाममं भजते ॥ ११५ ॥
 कान्तिसुधया करम्भितमाननचपकं तवाधिवासयितुम् ।
 नात्तामणिच्छलेन न्यस्तं किमु मल्लिकार्गुकुलम् ॥ ११६ ॥
 विरसा विद्रुमवल्ली तुल्या न भवेत्त्वदोष्ठविम्बेन ।
 यदमृतसेवनलोगादीशो घृते बहूनि चक्राणि ॥ ११७ ॥
 अवतु तव स्मितकलिका शिखरिकुलाधीशकन्यके मातः ।
 प्रणयकलहप्रसक्तिषु यदवधिरीशस्य भवति चाद्रुक्तिः ॥ ११८ ॥
 सरधोपचितरसे वा सारे वा कालकूटसोदर्ये ।
 मधुरिमचियं विमुञ्चति गिरिशः प्रलौपि यदि गिरमण्ये ॥ ११९ ॥
 वितता भवत्कपोले विलसति तादृक्कमौक्तिकच्छाया ।
 अधिकतया श्रुतिगलिता हरचरितकथामुधारसहरीव ॥ १२० ॥
 न नमय वदनमुधाकरममृतं निपतिष्यतीति सव्याजम् ।
 गिरिशेन केलिकलहे गुरुहृन्मितं नुमो भवच्चिबुकम् ॥ १२१ ॥
 त्वत्कण्ठदत्तभङ्गः शङ्को भीत्या समेत्य हरिदीशम् ।
 भजते ततोऽपि भङ्गान्कापि न शर्मास्ति कुटिलहृदयानाम् ॥ १२२ ॥
 कण्ठसमुदञ्चितं तव कलरुतमपहृत्य साप्रतं गिरिजे ।
 प्रकटयति जनसमक्षं प्रायो हस्ताग्रताडिता वीणा ॥ १२३ ॥
 नखरमुमनोलसत्करकिसलयमम्ब तव मुञ्जलतायुगलम् ।
 आलिङ्गति सहकारं निटिलद्वगभिधानमिति किलौपयिकम् ॥ १२४ ॥

आतन्क्षुधा पदाम्बुजसक्तानस्मान्समीक्ष्य वात्सल्यात् ।

धृतया स्तन्यसमृद्ध्या भवति किमन्व तव पीनता कुचयोः ॥ १२५ ॥

मुखचन्द्रामृतलहरी मुक्तादामच्छलात्क्षरन्ती ते ।

कुचगिरिमृगमन्दकलिला नाभिसरो विशति रोमराजिमिधात् ॥ १२६ ॥

ज्यारोपणाय मध्ये घनुषो निहितस्य मारवीरेण ।

धटनीनिपीडनोदितमवटं त्वन्नाभिरिति घटन्ति जनाः ॥ १२७ ॥

उच्छ्रायशालिनोर्भरमुरसिजयोः सोढुमप्रवीणतया ।

ताम्यति तथायल्लभं सखा न ह्यन्यसंपदल्पानाम् ॥ १२८ ॥

वसतो वृषाङ्गभीत्या भवदीयशोणिपर्वतनितम्बे ।

रशनामिषेण रक्षावरणो मदनस्य वर्तते मातः ॥ १२९ ॥

मन्ये त्वदूहकाण्डौ मन्मथतारुण्यवारणेन्द्रकरौ ।

कथमिह घटतेऽपरधा कदलीस्तम्भाभिपङ्गलम्पटता ॥ १३० ॥

समरव्यतिकरसमये पश्चाद्भवतो भृशं निपङ्गस्य ।

दर्पहरणेन तावज्जङ्घाकाण्डस्य जननि का श्लाघा ॥ १३१ ॥

संप्लवास्त्वदङ्गेः सक्ता वल्लीषु किसलयव्याजात् ।

यत्प्लवा इतीदं नास्ति नामैकदेशतो ग्रहणम् ॥ १३२ ॥

प्रकृतिकठोरपदावल्लिरेषा नुतिरेव गत्सगारंभा ।

भवति भवदङ्घ्रिप्लवशोणिमहेतुरिति शोभते वादः ॥ १३३ ॥

जननि त्वदङ्घ्रिचङ्क्रमलीलालेशापहारसंदेहात् ।

प्रायेण निगलबन्धं नरपतयः कारयन्ति नागानाम् ॥ १३४ ॥

श्रुतिशतशिरोविहारश्रमपरिस्त्रिजेव चरणरेणुस्ते ।

सुरवरशेखरमुमनोमकरन्दस्यन्दगाहनं तनुते ॥ १३५ ॥

असितकचमायसेक्षणमुल्लसितस्मितमुदारकुचभारम् ।

धनजपनमरुणचरणं कलये कामाक्षि तावकं रूपम् ॥ १३६ ॥

सुधामजनविधायिनोऽपि सपदि समुदेति सौहिती न पुनरम्बांगुण-
कदम्बामृतझरीनिषेधणधुरीणमानसस्य । पुनरपि भ्रमुरधुरंधरस्तदनुबन्धिनी-
मेव भारतीमभिधातुमारमत ।

कस्मिन्मुहूर्ते करपल्लवेन तवाददे काञ्चनदार्ढ्यकेयम् ।
 यस्य प्रसादादयमिन्दुमौलिरैश्वर्यमव्याहतमम्भ भुङ्क्ते ॥ १३७ ॥
 घामास्य कैलासगिरिः करस्थो हेमाचलस्त्वं दयितान्नपूर्णा ।
 धत्ते हरो यिक्षुकतां तथापि लुब्धः समागच्छति केन वृत्तिम् ॥ १३८ ॥
 गिरीशहेरम्बकुमारवाहप्रस्तावनिष्टैरचलेन्द्रकन्ये ।
 धान्यैरपि प्रस्थमितैः कथं वा जगन्नयीपोषणमातनोषि ॥ १३९ ॥
 कम्पामपास्य ग्रथितोद्गमानां चक्षुषुष्टमस्तविसाङ्कुराणाम् ।
 लङ्घीवमोघेन मरालिकानामाकर्ण्यमानामरणस्वनानि ॥ १४० ॥
 मृदुप्रकृत्योर्मणिनिर्मितायां पदाब्जयोरर्पितयोः पदव्याम् ।
 तद्विम्बदम्भाद्यमानघात्रीप्रारब्धपद्मास्तरणक्रियाणि ॥ १४१ ॥
 कुचामृतास्वादकुतूहलेन हस्तायकृष्टांशुकपल्लवाभ्याम् ।
 अभीष्टवस्त्वन्तरदानपूर्वमाख्यातसान्त्वानि कुमारकाभ्याम् ॥ १४२ ॥
 अनुद्रवच्छेकमृगीनिवृत्त्यै वितन्वतो हुंकृतिमाननेन्दोः ।
 साचीकृतप्रेङ्खितवेणिकास्तश्वासानिलाकृष्टमधुमृतानि ॥ १४३ ॥
 मध्याय मन्देतरकम्पशालिपयोधरद्वन्द्वभरार्दिताय ।
 अनार्यशङ्काकुलितेन भर्त्रा प्रतिक्षणं प्रार्थितमङ्गलानि ॥ १४४ ॥
 अचिन्त्यमानस्फटिकाङ्गणोर्वीणुप्पोपहारस्सलनव्यगानि ।
 वेगोपयातानुचरीप्रणीतवेणीगलन्मास्यनिबन्धनानि ॥ १४५ ॥
 अभीक्ष्णमक्ष्णोः श्रवणारविन्दपरागपर्याकुलभावमाजोः ।
 प्रसादनाय प्रणयोत्तरङ्गं पिनाकिना दत्तमुत्थानिलानि ॥ १४६ ॥
 अद्वैतचूतप्रसवासवेषु पदे पदे प्रस्तुतमञ्जनाभिः ।
 कम्पातरङ्गानिलकन्दलीभिराचान्तधर्माश्रुकणावलीनि ॥ १४७ ॥
 अजस्रमभ्यागतमण्डलाय प्रत्यग्रमर्जं प्रतिपादयन्त्याः ।
 आ मण्डपादा च महानसात्ते कागाक्षि नः पान्शु गतागतानि ॥ १४८ ॥
 किं च ।
 मध्ये नीपवनस्य प्रचलद्भीर्वाणतरुवनीपवनस्य ।
 शीलितमोहनगानां जननीं भज भज्जनाय मोहनगानाम् ॥ १४९ ॥

पुरहरगिरिजातरसा चेतसि येषां चकास्ति गिरिजा तरसा ।
 अतिसरसं पदं ते रचयन्ति यशांसि तेषु संपद्यन्ते ॥ १५० ॥
 ह्यमुपनीताम्रतरावभिके सक्ता जपावनी ताम्रतरा ।
 मामिह पार्कं पाद्यान्नियतविधिं तन्वती कृपा कम्पायाम् ॥ १५१ ॥

बहुशो भाविता नासाशिखरन्यस्तलोचनैः ।
 बहुशोभाविताना सा भवानी परिपातु नः ॥ १५२ ॥
 घनसारसगन्धेन वदनेन स्मितेन च ।
 घनसारसगन्धेन ललितां ललितां भजे ॥ १५३ ॥
 अपत्यमगराजस्य भजमानसभाजनम् ।
 चन्द्रशेखरचाङ्गनां भज मानस भाजनम् ॥ १५४ ॥
 कलत्रभैशं दृग्भासा सन्नतामरसं सदा ।
 सेवे श्रितं पदोपान्तसंनतामरसंसदा ॥ १५५ ॥
 घ्रातोऽसि देव्या बन्धूककलिकोपमदेहया ।
 गङ्गाधरे कृतप्रेम कलिकोपमदेहया ॥ १५६ ॥
 जनन्या गिरिशोद्राढोत्कलिकालसमानया ।
 दयं धन्या वतसेन्दुफलिकालसमानया ॥ १५७ ॥
 अम्या तपोवनीभूतकम्पाकान्तारमालिका ।
 सेव्या शिवस्मृतौ वीतकम्पा कान्ता रमालिका ॥ १५८ ॥
 शिवा स्पृहावती कम्पावाहिनीपवनालये ।
 भासते मुमनोमारवाहिनीपवनालये ॥ १५९ ॥
 काशते बलयाद्वस्य कमनी यतमानसा ।
 कान्तिसौभाग्यशीलैः किं कमनीयतमा न सा ॥ १६० ॥
 समरच्छिन्नदैतेयसारवद्विषदन्तया ।
 देव्या जितं कृतोपास्तिसारवद्विषदन्तया ॥ १६१ ॥
 अत्र गौर्या सदारव्ययागवासरसार्थया ।
 भूयते गीयते लोके या गवा सरसार्थया ॥ १६२ ॥

भजतः स्युरिमां विद्यां काञ्चीदामोदराशयः ।

साधु जानाति यान्मातः काञ्चीदामोदराशयः ॥ १६३ ॥

धत्ते मुदा श्रियं गौरी तामसीमदमन्थरा ।

अस्याश्च प्रकृतिर्दूरे तामसी मदमन्थरा ॥ १६४ ॥

कलयामीन्दुकलया भूषितां तटभूषिताम् ।

कम्पायाः सोमि कम्पाया देवतां शश्वदेव ताम् ॥ १६५ ॥

कुन्दराजजवरदा वरदानविष्णारदा ।

शारदाबिनुता पातु तापातुरमिमं शिवा ॥ १६६ ॥

जननी जननीतीनां गिरिजा गिरि जाग्रती ।

महता महताटोषं तनुतां तनुतां शुचः ॥ १६७ ॥

रमणीयतमा शंभुरमणीयमुपासिता ।

कम्पातीरं गता नाभेः कं पातीरंमदाधिकात् ॥ १६८ ॥

धरा धरार्तिकृत्योधराधरास्तपल्लवा ।

परा परापनीतितत्परा पराकरोत्यधम् ॥ १६९ ॥

अमेयविभधे भवे सहृदया दयाघनमना मनाक्समजने ।

जने धृतसुमा समाधिसुगमागमालिमहिता हितास्ति जननी ॥ १७० ॥

रयशालिकुन्दा लिङ्गुचापजये वचसैव सुधा वसुधाधरभूः ।

कलसारसना रसना भुवि मे तनुतां नटनं नटनर्मसखी ॥ १७१ ॥

मुदितामुदितारुणनिम्बनिभामगजामगजानुविधेयगतिम् ।

अधिकाश्चि धनामवने भवने रतिभाजमिहाकलये कलये ॥ १७२ ॥

महितया हितया जगतां त्रयीपथिकपालिकपालिजुषा गयि ।

करुणयारुणया क्रियतां नमत्सुरगवीक्षणवीक्षणनाटिका ॥ १७३ ॥

आर्तिभागश्चनदानवासनाशालिनी जनितदानवासना ।

तादृशी जयति तापसी मया सेविता कृतिरतापसीमया ॥ १७४ ॥

श्रये महस्तरुणिमसंपदा मनाब्जदारुणं दृशि वशिनामदारुणम् ।

तनुप्रभाततिपरिभूतनिर्दलज्जपावनं विनतसमाजपावनम् ॥ १७५ ॥

शिवयागमेषु लसमानवार्तया निजशीलवागलसमानवार्तया ।
 स्वगुणोदयत्सकलभावलीलया जगती कृतारिकलभावलीलया १७६
 सेवन्ते नतिमिह हारमालिकायै शर्वस्य स्तनघृतहारमालिकायै ।
 तारल्यप्रकटिततादृशान्तरङ्गा चागीशादिमवनिता दृशां तरङ्गाः १७७
 हितोपसंपन्नयनीपकानना वितापसंपन्नयनीपकानना ।
 श्रिता भवानी तरसा लसन्निधौ सदा भवानीतरसालसंनिधौ १७८
 अव्याजनिर्मलतरैर्नखरांशुपूरैः कम्पानदीप्रमदभिन्नगजेशयानाम् ।
 कर्मोफरोति मनसा भवतीमिदं मे कं पानदीप्रमदभिन्नगजे शयानाम् १७९
 सहेतिमस्तच्छविपल्लवेषु शयेषु लूनाच्छविपल्लवेषु ।
 त्वामन्य सिन्दूरविभासमानां ध्यायन्ति मध्येरवि भासमानाम् ॥ १८० ॥

सति सरहरन्यस्तायतमानसभावने ।

पाहि मामजहृत्सेवायतमानसभावने ॥ १८१ ॥

अन्य यस्य भवद्भास्यकलनादरसंभवः ।

स वेद तव संगीतकलनादरसं भवः ॥ १८२ ॥

अधिमस्तकभेजेन सह सारसमध्यगाम् ।

अम्बिके भवती पश्यन्सहसा रसमध्यगाम् ॥ १८३ ॥

त्वत्कृपा भुवने पुंसां कामाक्षि करसाधिका ।

त्वां विनानन्दलहरी का माक्षिकरसाधिका ॥ १८४ ॥

करोषि देवि दानैस्ते करवैभवंनाटनम् ।

कदा ते किं करीभूय करवै भवनाटनम् ॥ १८५ ॥

नाके बलन्ते नादान्तमनसः परमेश्वरि ।

ना केवलं ते नादान्तदीपिकायास्तु चिन्तकः ॥ १८६ ॥

भगवति कामाक्षि पतिप्रणयिनि भजते श्रियं न कामाक्षिपति ।

तय हि कटाक्षतरङ्गः करुणोर्मिनटीविग्रहकटाक्षतरङ्गः ॥ १८७ ॥

स्तिमिमधिकं पारम्ये कलयसि मातः स्वले च कम्पारम्ये ।

मिष्यति तय पद्मोक्षणतः मिष्यति पुंसामजादिपद्मी घणनः ॥ १८८ ॥

जगदुदयस्थेमहतीः कर्तुं काञ्चीपुरालयस्थे महतीः ।

अतुलं चारित्र्येऽथा रूपं निगमान्तसौधचारि त्रेधा ॥ १८९ ॥

द्विपति पुरागारभसे रूपगधिगौलि धृतजलधिरामारभसे ।

त्वमिव परा का रमिता तस्य शिवे दक्षिणेताराकारमिता ॥ १९० ॥

इह पिवतः स्तन्यं ते कस्य न वाचः सुधाभृतस्तन्यन्ते ।

अन्व तदाशु भवत्या प्रवीयतामस्य सर्वदा शुभवत्या ॥ १९१ ॥

शुभमनसा कमनेन क्षुपतिसुताया गुहेन साकमनेन ।

स्तनरसदायजुषो मे सम्यं गमय स्तुते सदा यजुषोमे ॥ १९२ ॥

कार्या देवि चिकित्सा कुक्षिरुजः का दयापदे विचिकित्सा ।

स्तन्यरसायनमस्ते तमसि प्रदिशाङ्घ्रिसारसाय नमस्ते ॥ १९३ ॥

चिदुदधिराफारजने त्रिभुवनमातः कृतस्मराकारजने ।

तव नृतिवाचा रचये प्रपदनमजहप्रियोत्सवाचारचये ॥ १९४ ॥

अश्वितशंकरवाणि त्वत्पदसेवां दिवानिशं करवाणि ।

मम न गिराजनि योगं वद वचनं ते वदन्ति राजनियोगम् ॥ १९५ ॥

श्रितपतिमानसदेशे शश्वत्काश्यां भवद्विमानसदेशे ।

भवतु शिवा सानुमति स्निग्धे तव देवि मन्निवासानुमतिः ॥ १९६ ॥

इति विनिहितबुद्धिरीश्वरायां भवनमिवाद्रिपतेरसावयासीत् ।

निजहृदयनिरूढकामकोटे रुचिततरा वरदोषकण्ठयात्रा ॥ १९७ ॥

पार्श्वयुग्मगता यस्य प्रसूते गोपुरद्वयी ।

अन्तरस्थितशैलेभवन्धनस्तन्मविभ्रमम् ॥ १९८ ॥

कथं मनोविस्मयकारि तद्भवेदनन्तरं तत्र यदग्रणीः सताम् ।

समाहितानन्तसरोवगाहनः ॥ पुण्यकोट्या लभते स संनिधिम् १९९ ॥

अथ सुमतिरयमधिरूढशिखरिकूटभागमवलोकयति स विस्मयवि-
धायि विनयगौरवावर्जिताभिरापगावेगसङ्घिवेतसविडम्बिनीमिरुत्तमाङ्गप-
रंपराभिरन्योन्यनमनकर्माणि निर्मिमाणैरापाण्डरोर्ध्वपुण्ड्रमरीचिनिविडश-
रीरतया श्वेतद्वीपविहरणोचितं परिणतिविशेषमिव गाहमानैः सत्त्वसमृ-
द्धिमन्तरमान्तीं बहिरिव विभावयद्विरतिवेलगोपजलधिपूरावगाहमिलित-

मिव बहलफेनपटलमाविभाणैरधिकण्ठमाशये च नलिनाक्षगुणमण्डितैः
सारसविहंगमैरिव समाचर्यमाणलक्ष्मणाभिमतैः कमलाकरैरिव कमनीय-
जलजचक्राङ्गशालिमिरम्बरकुटुम्बमिरिव प्रकटामृतामिलापैरल्ललिसनाथ-
मौलिभिरस्तोकविसृमरस्तपैः परमभागवतसूरिभिराबध्यमानसेयानुवृत्तिमु-
गयपार्श्वस्थितपरिजनकरावलम्बितैरनवरतविजृम्भमाणपतनोत्पतनकर्मभिर-
लघुनिर्मलांशुडामरैश्चामरैः स्वकलणारसमुधापयोधिधीचिनिचयैरिव समा-
चरितविजनोपचारमनभिगतवेपथुभिरपनिमेषचापलमात्मीयरूपसंपदमनुभव-
द्विरिव दीपिकाप्ररोहैरवघ्रासितभूषणप्रपञ्चं काञ्चीमध्यमण्डलमाखण्ड-
कनीलमिव लक्ष्यमाणमेकेन पाणिना धारणविरोधियादोनिपूदनाय
पत्याहमविनियुक्तेति कन्दलितादिव मन्दाक्षभरादधोमुखी कौमोदकी-
मवष्टभ्य तिष्ठन्तमिदमेव मदावलभयविदारणमित्यमयमुद्रानुबन्धिना क-
रान्तरेण सुवर्शनमिव प्रदर्शयन्तं शुण्डालवरनिवेदितं पुण्डरीकमुकुलमिव
समञ्चितं पाञ्चजन्यमापाटलाङ्गुलीदलशोभावगुण्ठितमचिरखण्डितग्राह-
धिराङ्गमिव रथाङ्गमपि हस्तारविन्दयुगलेन संदधानमध्युषितनिकपमध्यामपि
कनकरेखामलंकृतगगनाङ्गणामपि तरुणारुणकिरणधोरणीमम्युदकृतावल-
म्भामपि शम्पालतामधिक्षिपन्त्या वक्षोनिविष्टया लक्ष्म्या समास्त्रिष्टवपुष-
मभिनवबन्धूकरोचिषि दन्तवाससि चन्द्रिकाशकलपेशलं स्वीकृतवपै-
कदेशमिव हसितलेशमुद्गहन्तं पुञ्जागमपि भुवनमण्डलीतिलकं पूत-
चारित्रमपि भुजङ्गभोगभुजं हरिमपि प्रथमानकरिद्वादगरिमाणमसमान-
महिमशेषधिं निरवधिविभूतिमनिमेषपतिम् ।

अङ्गत्विपामङ्गनभेचकानां व्याजेन विस्तारयति स्फुटं यः ।

कठोरवक्षःस्पलकेलिमाजो लक्ष्म्या नवेन्दीवरपत्रशय्याम् ॥ २०० ॥

वेदाकरा नीलमणेशिलोकीविभूषणानामपि भूषणस्य ।

अलङ्क्रिया यस्य किरीटमुख्यैरनुग्रहः केवलमेव तेषाम् ॥ २०१ ॥

आपादचूडामरणेषु लक्ष्मीरामाति यस्य प्रतिविम्बिताङ्गी ।

आफन्म्य हन्मध्यमपूर्णकामा समभुवानेव तनुं समस्ताम् ॥ २०२ ॥

यद्गुणेषु हरिनीलमलीमसेव

मुक्ताफलाम्भसि निमज्जति दृग्रमायाः ।

शोणोपलातपमुपैति जडीकृतेव

तप्तेव याति हरिदश्मत्तमालवीथीम् ॥ २०३ ॥

यत्कौस्तुभप्रतिभटोपलसंग्रहेच्छु-

रुद्धृत्य पूर्वजलधेर्मणिमम्बरस्य ।

नक्तं दिवस्फुरणहीनममुं विचिन्त्य

वेधा निरस्यति मुहुश्चरमाम्बुराशौ ॥ २०४ ॥

स्वविम्बमन्तर्भणिराजमीक्ष्य जायान्तराक्षकिहृदः प्रियायाः ।

क्षणं समुद्यत्कलिकिञ्चित्तानां यः पात्रतामेति दृग्जलानाम् ॥ २०५ ॥

उद्दामबाहुभरमुद्धृतकण्टकस्य

यस्योपधाय सुस्तमुत्तिजुषसिलोक्याः ।

क्षौमोत्तरीयमिव निःश्वसितप्रणुष-

मारते महश्चटुलमङ्गदमौक्तिकानाम् ॥ २०६ ॥

यस्य धरदस्य हस्तो रंहस्तो हृतपराग्रहस्तोमः ।

कटकं विभर्ति भानोरकटकजमुखीविनोदसपटकम् ॥ २०७ ॥

शावककृष्टिपुरोगतिजगदभयत्यागदृष्टकौशलयोः ।

सव्यापसव्यकरयोर्घटते मणिकङ्कणार्पणं यस्य ॥ २०८ ॥

अन्तर्बहिरपि शुचयः कटकजुषो यस्य वृत्तकमनीयाः ।

दृढतपरस्वरूपा मुक्तामणयो विभान्ति मुनय इव ॥ २०९ ॥

कटककुरुविन्दकान्तिस्थगितान्मणिदाममण्डलायस्य ।

करपल्लयः क्षणार्धं हारग्रहणाय हन्त संदिग्धे ॥ २१० ॥

सरसि विहृत्य वधूभिः संतरतो यस्य निर्जेरभस्य ।

कटकहरिन्मणिकान्तिः सृजति कराकृष्टकमलिनीशङ्काम् ॥ २११ ॥

मध्येरणं कटकमौक्तिकधामगौरो

यजन्दकः परिपतन्नरिकन्धरासु ।

वैमानिकायतदृशां वरणागतानां

सूते वरार्पितसुरद्रुममात्यशङ्काय् ॥ २१२ ॥

रणे बलाकृष्टसुरारिलक्ष्मीवेणीव सा दीव्यति यत्कृपाणी ।

तद्वान्तजांतीकुसुमानुकारं तन्वन्ति यत्कङ्कणमौक्तिकानि ॥ २१३ ॥

यद्विन्याभरणोच्चयस्य महिमश्लाघाविधाने तथा

हर्पात्कम्पयते फणादशशतीमाशीविषग्रामणीः ।

पर्यस्येत यथा धृतश्चिरमदः प्रत्युत्तरत्नाङ्कुर-

मौढालोकनिरर्थक्रीकृतमणीवृन्दातिभारश्रगः ॥ २१४ ॥

तदनु दनुशासनाय विनयोपहृतमौल्यानतिरसौ कल्याणिनेयः कौतुक-
विकसितेक्ष्णो नवनवाक्षराणि कतिचिदेवमसाक्षीत् ।

काचिन्नीला भासा करुणा विकसद्भुभावनीलामा सा ।

कृतरचनाम्नायततेः स्थितये लोकस्य वरदनाम्ना यतते ॥ २१५ ॥

स्फुरदपदानवलोऽपः सिन्धोरवगाढा क्लृप्तदानवलोपः ।

नितरामायामी नः ध्रियमनवद्यां तनोतु मायामीनः ॥ २१६ ॥

अरिजलजगदाधारं दूरं वचसामशेषजगदाधारम् ।

स्वीकृतकच्छपदेहं सेवेऽहं (तं) कृताब्धिकच्छपदेहम् ॥ २१७ ॥

बाहुषु सुरसालाभः प्रलयजलान्तःप्रणीतसुरसालाभः ।

किटिरुनासावंशः पूर्णो भावः परस्य नासावंशः ॥ २१८ ॥

अधमभितापं चास्यन्नमतां वक्त्रेण भास्वता पद्मास्यम् ।

सृजदरिषक्षो दमितं भजत महस्तदसृगभिनवक्षोदमितम् ॥ २१९ ॥

निजपदराजीवेन न्यकृतदैतेयशेखराजीवेन ।

कालितमहामहिमानः कल्पयतां शर्म घनमहा महिमा नः ॥ २२० ॥

विरचितपरशुभरणया त्रिसप्तवाराधनीपरशुभरणया ।

संहृतकृतवीर्यजया श्रीपतिकलया भवाम कृतवीर्यजयाः ॥ २२१ ॥

पशुपतिचापलतायाः पाटयिता जयति पदमचापलतायाः ।

यः किल साकेतपतिः स्वयमटवीमाप पितरि साके तपति ॥ २२२ ॥

आदृतहालाहलया हतमुष्टिकमुख्यदुष्टहालाहलया ।

श्रयत हरिज्यायस्या श्रेयःकलया सशस्तिरिज्या यस्याः ॥ २२३ ॥

धाम्नो वंशस्तस्य प्रकाशतां विश्रदारवं शस्तस्य ।

अतिसुकुमारमयन्तं मधुमयतां गोपसतितमा रमयन्तम् ॥ २२४ ॥

मुरलीं वादयमाना गोदं पशुपालनोत्सवादयमाना ।

सदृशी तापिञ्छेन स्फुरति कृपा शिरसि भूषिता पिञ्छेन ॥ २२५ ॥

हरिमभिजातोदन्तं वन्दे कुतवाणबहुमुजातोदं तम् ।

वक्षसि परमा यस्य क्रीडति लक्ष्मीरफेडपरमायस्य ॥ २२६ ॥

अधिगतकल्यन्तेषु म्लेच्छेषु सृजत्सु वृषमकल्यं तेषु ।

नटितभुजातरवारि ज्योतिरुपासे भयोपजातरवारि ॥ २२७ ॥

सार्धयन्वरदामिख्यां साधून्पुण्यत्ययं वरैः ।

सत्यव्रताधिका..... ॥ २२८ ॥

क्रन्दति करुणमिभेन्द्रे क्व वैनतेयः क्व वैनतेय इति ।

उत्तया सह फणिस्यनादुच्चलतस्ते स पातु संरम्भः ॥ २२९ ॥

श्रीचातुवाणीश्रवणान्तरेऽपि गर्जैव भेजे करिणः श्रुतिं ते ।

आपन्नरक्षाध्वरदीक्षितानां पुंसां न भोगाभिनिवेशयोगः ॥ २३० ॥

मधुपानुबन्धमनिशं मदान्धतां रसनाविपर्यसनमप्यचिन्तयन् ।

अतिभक्तिमेव करिणस्त्वमग्रहीर्गुण.....तां खलु गुणो महीयसाम् २३१

रमेश कारुण्यरसाम्बुराशेः समुज्जिहानो भवतः सवेगम् ।

चकारुणो नक्रतमिस्तहारी वमार पद्मिन्यनुकूलभावम् ॥ २३२ ॥

भवत्सायुज्यलाभेऽपि भवादतिशयान्तरम् ।

मजते स्म न वेतण्डो भवन्मुक्तैकसंश्रयः ॥ २३३ ॥

यस्ते कटाक्षविधिरार्तिमिते गजेन्द्रे

यश्चास्य पीडनविधायिनि शिशुमारे ।

तत्तादृशोर्वरदराज तयोरिदानी-

माद्यं निषेहि मयि मद्गजिने द्वितीयम् ॥ २३४ ॥

अजाश्वमेधाध्वरकल्पशास्त्रिनः पचेलिमं तत्फलमच्युताकृति ।

अहो वताभिष्टुवतोऽपि सौहिती मनीषिणां मौलिमणेरवर्धत ॥ २३५ ॥

* इति समरपुंगवस्य कृतौ चम्पूकाव्ये तृतीय आध्यातः ।

चतुर्थ आध्यातः ।

अन्तर्द्यागिरसौ गेहमरुणस्तु नभोन्तरम् ।

तौ बिष्णुपदसंसेवातत्परौ लब्धुमैच्छताम् ॥ १ ॥

तथा हि । तरलतत्कान्तिसंपद्भिर्द्विजान्बूनदकुम्भमभोजसचिव-
विम्बमम्बरसौधशिखरमालम्बत ।

धुक्कारुचो मूर्धनि हर्म्यकेतोरासक्तमभोरुहबन्धुविम्बम् ।

तस्याः पुरोऽराजत दण्डशालि हिरण्मयच्छत्रमिवावभासे ॥ २ ॥

प्रादुर्भूतं प्राग्दिशा विप्रयोगादाविभ्राणो हन्त संतापमारम् ।

फाले तस्मिन्काशुकः पन्निनीनामन्यैर्भजे दुर्निरीक्ष्यामवस्थाम् ॥ ३ ॥

भूत्वा शृङ्गः पुरा पश्चात्तीव्रो याति दिनेश्वरः ।

प्रायो बहुसमृद्धानां प्रकृतिः किल भिद्यते ॥ ४ ॥

अपहत्य कुलान्यभीशुमाली जगदन्धंकरणानि शार्वराणाम् ।

प्रकटीक्रियमाणभीमभावः प्रतिपेदे परदुःसहं प्रतापम् ॥ ५ ॥

विभज्य विश्वंभरया नदीभिराशागणैरप्यनुभूयमानः ।

जज्ञे वियत्प्रान्तरयानजन्मा तापातिरेकस्तरणैरसहः ॥ ६ ॥

उपगच्छति येन साकमुच्चैरुद्रया(द्रौ) जगदुष्णपास्ति तस्मिन् ।

अखिलात्मनि तापमश्रुयाने तदभूत्तप्तमिहास्ति किं विचित्रम् ॥ ७ ॥

अहह ततिरयेपदेहमाजामपि पुरतः स्थितिमीक्षितुं तदानीम् ।

अभजत भृशमक्षमामवस्थां त्रिभुवनचतुषि दर्शितमकोपे ॥ ८ ॥

निरतिशयतापनिर्वापणायैव कमलकुवलयकङ्कारविपिनानि किमपि परि-
ममर्श तरणिकरनिकरः । किमुत बहुदूरसरणिसंचरणारचितसंज्वरघनाः
पद्मजनाः । तत्क्षणं च नगरमक्षान्तमिहिरसंतापतया सेच्यमानकदलीगृहान्त-
रमभिनन्दमानशशिकान्तमणिवेदिकमधिरुक्षमाणसरसकुसुमागन्तरणमभ्यभ्य-

मानकर्पूरलेपनमारभ्यमाणधारागृहासिकमासाधमानकासारस्वेलनमुद्गाव्यमान-
गन्धोदकयन्त्रशीकरासारमुद्गूयमानलामज्जकन्यजनमुपयुज्यमाननवनालिकेरस-
लिलपरिचीयमानपाटीरपङ्कभेदुरवधूटीकुचाचलमजायत ।

कुचमण्डलमालिलिङ्ग कण्ठं जगृहे वक्रसरोरुहं जुजुम्भे ।

स्पृशति स्म नितम्यमारुरोह प्रमदानां जघनं श्रमाम्बुपूरः ॥ ९ ॥

तालवृन्तपवनादमिकानामुत्तरीयमरुदञ्जमुखीनाम् ।

प्रीतयेऽजनि ततोऽपि विसर्पन्वक्रसीमनि तदास्वसमीरः ॥ १० ॥

पयोधरोत्सारितकञ्चुकानां प्रासादवास्तायनसेवृन्तीनाम् ।

क्षीणां जहार श्रममञ्जगन्धी सशीकरो वेगवतीसमीरः ॥ ११ ॥

वीचीकणैः पौरविलासिनीनां व्यत्यस्तवक्रश्रमवारिलेशः ।

स्वसौरभक्रीतशिरोजमन्धः क्षीरापगागन्धबहश्चचार ॥ १२ ॥

प्रतिसौधगवाक्षलक्षितप्रमदावक्रशता पुरी बभौ ।

मिहिरज्वरवारणोदयन्मृगलक्ष्मावलिभूपितेय सा ॥ १३ ॥

तदनु निर्गत्य सरोजनेत्रसदनादतनुशासनसमाराधनाय नवकुसुम-
निचयमवचिचीपुरयगवतरति सा विविधतरुकोटरकोडपरिक्रीडमानचिक्रोडं
पतनदलितनालिकेरफलपरिमहव्यग्रश्रावकपरिपदावध्यमाननियुद्धकोलाहलं
विटपितलनिपण्णविटजनोत्सङ्गनिद्राणुपुष्पलावीपरिष्कृतं दिवसकरभीतशीत-
लतानिरारुद्धवसतिं गजतुरङ्गसदोहमन्दुरां चारुतरवीरुलटिनीनिबहन्तर्तनान-
र्तमहीं प्रमदोपगूढमिव भन्मथारूढहृदयं बहिरिद्धकण्ठकं च विन्ध्यमिव
नमेरुदिरचितामोदं व्याप्तनभस्थलं च पथिकशरीरमिव मियालोपहृतशोभं
मत्पमलोभ्रपाण्डरं च पतिवरापरिगृहीतमिव भासुरमधूकमालिकामूपितं
प्रथमानमङ्गलं च राक्षिमण्डलमिव मन्दारमण्डितपुष्पबदलंकृतं च स्वर्लोक्-
राज्यमिव सहस्राक्षसमन्वितं संभावितरम्भाविलासं च पार्थिवसदनमिव
पृथुलसालवलयितं कोटपरिपूरितं च दैत्यारिरूपमिव गङ्गाश्रयाश्रितं धात्री-
निपेवितं च मञ्जनशीलमिव समाधिकद्विजपक्षपातमाश्रितसंतापहरं च वल्ल-
फीवाद्यमिव रुचिरप्रवालशोभितमभिरूप्यककुर्भं च फणिराजशयनमिव

कृष्णलाभासितं सदाभोगसहितं च गणिकासनायमपि विमलस्वभावमविरत-
जपानुबन्धमपि बहुतरारिष्टं जातिविशिष्टमपि नकुलचरितान्वितं सरलोदित-
च्छायमपि कुरवकसमग्रं सुकवीरशोभास्पदमपि साध्वसद्वगन्तरं प्रकटित-
स्पर्शनमपि नवनीपकाभिराममुत्कुलचिरिविस्वमुल्लासहरितमल्लिकमुन्निद्रपुत्रा-
गमुन्मुद्रणातिमुक्तमुद्भिन्नकर्णिकारमुन्मेषशोभिकेसरमुञ्जृम्भमाणचम्पकमुद्वि-
कासवासन्तिकमभिजातहसितकेतकमारब्धविदलनारग्वधमतितप्तमुचुकुन्दमा-
धुन्तविकचमाकन्दमाकलितजागराशोकमवबोधशालिनवमालिकं निखिलज-
ननयननिर्माणफलमुन्मीलयता तारतम्यातिशयेन स्थाण्डवमपि निर्वर्षताण्ड-
यस्य धृन्दावनमपि मन्दाक्षसंपदो नन्दनमपि भूरिनिन्दनविधेरशोकवनिका-
मपि निराकरणकर्मणो मधुवनमपि पृथुवृणावतरणस्य चैत्ररथमपि महात्रास-
परिणतेः पात्रीकुर्वाणमलिपटलजेगीयमानसरसर्तुसाधिमास्पदं परभृतकदम्य-
पापव्यमानपञ्चशरविरुद्धप्रपञ्चं शुक्लशारिकानिकरजोयुष्यमाणपुराणपुरुषहृद्या-
वदानमुद्यानम् ।

पिकनिनदमयीं नयन्प्रियोक्तिं प्रसवरसप्रमदाश्रुविन्दुवर्षी ।

उपयनपवनस्तदामिधावन्परिरभते स्म तमानतं सगन्धः ॥ १४ ॥

तत्र पुनरश्रमयानशेषमुमनोयिकासहेतुरसौ वसन्त इव समन्ततो विटपिचा-
टीषु पर्यटन्मथितव्यशिवपदाम्बुजसंपर्कबहुमानसंमदादिव विस्मयमानमभिजा-
तकुमुममाददानो जयविशिखसंग्रहणशीलमकराङ्गविलासभूयिष्ठतनुरिदमाचष्ट ।

मधुमतक्षोदसहं अदीयः सदोपभोगेऽपि ससौरभीकम् ।

पुष्पं प्रसूते भुवि कस्तरूणामग्रेसरं केसरमन्तरेण ॥ १५ ॥

संदष्टा किमु कापि हानिरियता चाम्पेयलोलम्बयो-

रसाक्षीन्न परस्परं यदुभयोरम्भोजम्ः सौहृदम् ।

हमापालैरुपलाल्यते न शिरसा किं चाम्पकः कोरको

मृदः किं कमलाकरेषु न मुहुः प्राप्नोति लीलासिकाम् ॥ १६ ॥

ललिता त्वं लतावलीषु जाते सुकुमारः समयेषु माधवोऽपि ।

प्रणयेषदि संगतिं भवत्या स भवेत्सर्वगुणाकरस्तदानीम् ॥ १७ ॥

हे कर्णिकार मुहुरीश्वरवल्लभत्वं
संतसहेगसमता च तवेति हृद्यम् ।

आगोदगारगलिमानसलोभनीय-

माविष्करोपि न यदत्र परं व्यथा मे ॥ १८ ॥

भजतश्चपलोदये विकासं रजसा दूषयति स्वसेविनोऽपि ।

प्रमथेऽपदार्चने निषेधो भवतः केतक युक्तमेव मन्ये ॥ १९ ॥

कर्पूरस्य पदे चिताग्निभसितं क्षौमस्य नागत्वचं

भासादस्य परेतभूमिमुदरं प्रत्यग्रमुक्तावृलेः ।

दिव्याहारभरस्य किंच गरलं देवेन संतन्वता

स्थाने काञ्चन पारिजातकुसुम स्थाने भवद्वारणम् ॥ २० ॥

प्रमथाधिपार्चनायै बिल्व भवत्पत्रभङ्गरचनायै ।

मूलमनघेन पुंसां मुक्तिबधूपन्नभङ्गरचनायाम् ॥ २१ ॥

श्रीखण्डसालजगतीविदितानुभाव

तत्तादृशीं सहनतां तव किं वदामः ।

कामं यतः कठिनदारणदार्यमाण-

देहोऽपि गन्धनिबन्धेन जनान्धिनोपि ॥ २२ ॥

पौष्पैः फल्पयसे रसेर्मधुलिहां वृन्दस्य संतर्पणं

छायासंपदमातनोपि जनतासंतापनिर्वापिकाम् ।

पुष्पासि स्वयमङ्कुरैः शुभगिरां पुंस्कोकिलानां कुलं

धात्र्यामत्र तवैव धूतविटपिन्धन्या महाभ्युन्नतिः ॥ २३ ॥

उद्यानादथ भञ्जनाय मुमना मध्याह्नचेतर-

च्छायानायकसंज्वरप्रक्षमनोपायानुपायात्सरः ।

पायोजावलिशीघ्रहृष्टमधुपत्रातप्रणादक्रिया-

संगीतोत्तरनृत्तकौशलमिलद्भृङ्गालि रङ्गस्थलम् ॥ २४ ॥

अभिगत्य च कासारमयमित्यभाषत ।

नीरजानि जलनीलिकामरैः साकमेव सततं बकैः सह ।

मण्डलीमपि च मानसौकसां पुष्यति स्फुटमसौ जलाशयः ॥ २५ ॥

ग्राह्याब्जिनीकण्टकपङ्कराशीनन्तर्दुरन्तानपि संदधानः ।

चहिर्गतैरम्बुजराजहंसैर्वध्नाति विसम्भ्रमयं तटाकः ॥ २६ ॥

हे पद्माकर मा विपीद जगतीचेतःप्रियंगावुको

धत्ते यस्त्वयि चन्द्रमा विमुखतां तस्थैव तल्लाघवम् ।

सौहित्यप्रतिपादने तव पुनः शक्ताः परिष्कुर्वते

पृथ्वीमध्यममी पराकृततमोदर्पा रवेर्भानवः ॥ २७ ॥

अनन्तरमसावनियघ्नणजेहपरवशानुचरो निजकरविलुलितोदकमवगाष्ट
कमलाकरमधचितसरोजपट्टिपृष्ठाग्रहस्तः समुत्तीर्य वारितो निपेवितविबस-
पन्धुरयमवनिमुरधुरंधरो मन्दिराय मन्दमन्दमस्पन्दत ।

गत्वोपकार्या फलितेशपूजः स भुक्तवान्भूसुरभुक्तशेषम् ।

ब्रह्मोद्यपाठं प्रतिपद्यते स्म सुचर्ययार्याः समयं नयन्ते ॥ २८ ॥

तथा हि ।

एष दुर्हृदनुरोधहेतुकं भेदमात्मपतिना समं गतः ।

आपदामहह भाजनीमवन्मूरुपो भजति मूयसी व्यथाम् ॥ २९ ॥

ईशवासरमणेरदर्शनादेधमानघनमोहशार्धरः ।

संनिष्ठमपि शश्वदात्मनो हर्षशेवधिमसौ न पश्यति ॥ ३० ॥

बोधचन्द्रमसि पूर्णविग्रहे मोहराहुमुपिताकृतौ सति ।

ज्ञानदानयजनादिकान्यसौ मोचनावधि मुदानुतिष्ठति ॥ ३१ ॥

आ रसातलतलादयं विधोरा च वासभवनाद्भूतागतैः ।

लिङ्गमानहृदयो गवेपते स्फारविथममुस्तास्पदं पदम् ॥ ३२ ॥

आधिवीचिमदनादिसंस्मृतिव्याधिमेपजविशेषवेदिनम् ।

शर्मदं शरणमेयुषामयं ब्रह्मनिष्ठमिजं प्रपद्यते ॥ ३३ ॥

देशिकोक्तिदृढकुक्षिकाकृते गाढविग्रमकवाटपाटने ।

आगमान्तवमुमन्दिरान्तरादर्थमिष्टमनयोऽयमृच्छति ॥ ३४ ॥

पण्डितः पटुविचारशक्तिकाव्यमृकोशमयवल्कसंहतेः ।

सारमाकलयते जगद्धनदमारुहात्किमपि नित्यनिर्मलम् ॥ ३५ ॥

मानतर्कमयवारिधारया क्षालितेषु भगनादिपांसुषु ।
 अन्तरङ्गफलकान्तरे सुधीरीशताद्रविणमीक्षते निजम् ॥ ३६ ॥
 पारदुर्विधसुस्तप्रकाशके तत्त्वबोधतनयोदये सति ।
 अस्य कर्मकरणाधिकारिता नानदीति न कदाचिदप्यहो ॥ ३७ ॥
 विश्वकण्टकिफलं विशुद्धया वेदनच्छुरिकया विदारयन् ।
 आन्तरं रसममुष्य निर्ममः सर्वथा निरुपमं समश्रुते ॥ ३८ ॥
 विप्रयोगसमये स्वमायया चिक्रियाद्यतमुपैति पूरुषः ।
 हन्त मुक्तिरमणीमवाप्य तामेष निर्विकृतिरेव तिष्ठति ॥ ३९ ॥
 मुक्तिसंगतिमहोत्सवो मुनेरीदृशोऽप्यमिति केन वर्ण्यते ।
 चैतसा सह यतो निवर्तते श्रेणिरागमशिरोगिरागपि ॥ ४० ॥

अपि च ।

चित्तेन वृत्त्या विषयेण संगान्मातृप्रमामेयदशां प्रपन्नः ।
 आत्मैक एव प्रतिभासते चेदतः किमन्तर्मुखतास्त्रिभिन्ना ॥ ४१ ॥
 निःसन्धिवन्धं निगमान्तवाचः परप्रतीचोरभिदां वदन्ति ।
 सा च स्वरूपानतिरेकिणी चेदहंप्रतीतेरपरो न योगः ॥ ४२ ॥
 अजादिकीटान्तमनर्थजातमध्यस्तमेवात्मनि बोधरूपे ।
 स एव चेदस्ति भवेन्निवृत्तिरतः परं किं पुनरस्ति साध्यम् ॥ ४३ ॥
 इतीदृशीमागमदेशिकाभ्यामधीयमानामवबोधनायम् ।
 द्रवीयसीमित्य तपोभिरकः पारं परं याति भवाम्बुराशेः ॥ ४४ ॥

किं च ।

विना शृङ्गप्रपतनं विगमो न हि जन्मनाम् ।
 भास्वतो दर्शनमृते प्रक्षमस्तमसामिव ॥ ४५ ॥
 आधिक्यसत्माज्जगतोऽधिगन्तुं विश्वाधिकोक्तैर्विषयं प्रपद्ये ।
 कालमद्ब्राह्मणपापनुत्पै कृतान्तशिक्षाकृतितनं प्रपद्ये ॥ ४६ ॥
 शृङ्गारभृजृम्भणवारणाय प्रसूनकोदण्डरिपुं प्रपद्ये ।
 विनेतुमार्ति विषयाध्वजन्यां वटद्रुमाधोवसतिं प्रपद्ये ॥ ४७ ॥

मोहातिरेकस्मयमोषणाय पादार्दितापस्मरणं प्रपद्ये ।

कर्माटवीपाटनकौतुकेन पाणौ विराजत्परशुं प्रपद्ये ॥ ४८ ॥

विशुद्धविज्ञानविकासहेतोः प्रबोधमुद्राभरितं प्रपद्ये ।

तापत्रयाटोपसमापनाय प्रालेयधामाभरणं प्रपद्ये ॥ ४९ ॥

वैमल्यसंपादनवान्छयाहं मन्दाकिनीमाल्यधरं प्रपद्ये ।

प्रसादलभं परमीहमानो मुग्धस्मितोल्लासिमुखं प्रपद्ये ॥ ५० ॥

व्यथामशेषां व्यपनेतुकामो नास्ति मृडं नाथमहं प्रपद्ये ।

..... ॥ ५१ ॥

सर्वज्ञतासारभृतं प्रपद्ये निःसीमसौहित्यनिधिं प्रपद्ये ।

अनादिवोधायतनं प्रपद्ये स्वतन्त्रतायाः सदनं प्रपद्ये ॥ ५२ ॥

हरं प्रपद्येऽहमलुप्तशक्तिममेयसामर्थ्यमहं प्रपद्ये ।

शिवं प्रपद्ये जनकं विधातुरीशं हृषीकेशगुरुं प्रपद्ये ॥ ५३ ॥

इति प्रपत्तिमीशस्य तन्वते तत्त्वदर्शिनः ।

तत्कतुन्यायरसिकास्तत्तादृशफलासये ॥ ५४ ॥

तदनु तदनुवर्णितशास्त्रसमाकर्णनादिव विरक्तभावमापाद्यमानः कमपि
क्षमप्रकर्षमुपदर्शयन्नरुणसारथिरयततार चरमगिरिशिखरम् ।

अस्ताद्रिशृङ्गादतिमात्रतुङ्गादात्माधिनाथं पतयालुमब्धौ ।

द्रष्टुं नलिन्यो धृतभीतिभारा न्यमीलयन्नीरजलोचनानि ॥ ५५ ॥

नभस्तमालद्रुमपल्लवाभा नव्या बभौ सान्ध्यमयूखरेखा ।

अम्भोधिनिर्मज्जदभीशुगालिरथाप्रकौसुम्भपताकिकेव ॥ ५६ ॥

दिवसकरविप्रयोगतनीयसीनामाशाविलासिनीनामसितजलदानुकारिणी वे-
णिकाधोरणीव तमिस्रपङ्क्तिरदृश्यत ।

श्रुतिवेदम तमित्रेण वन्दीकृत्य नित्यग्नितः ।

ममा इव पतंगस्य दीपरेखा दिदीपिरे ॥ ५७ ॥

सपदि गगनपथादपसरता वास(र)करेण सरभसानुसरणोद्धटतमःप्रति-
मदविभोषणाय विस्तारितानि परिष्करणमुक्ताफलानीव तारकापटलानि
ददशिरे ।

तमिस्रकस्तूरिकयानुलिप्ता प्रदीपचाम्पेयकृतावतंसा ।

बाढी हरिद्वारासकसज्जकानां बबन्ध चन्द्रागमनप्रतीक्षाम् ॥ ५८ ॥

अत्रान्तरे सिन्धुरवापदेशादानन्दयन्सर्वदिगन्तराणि ।

ध्वान्ताभ्यमित्रीणतुपारतेजः प्रयाणभेरिध्वनिराविरासीत् ॥ ५९ ॥

आगत्य संकोचभृतः सरोजादिन्दीवरं यावदलिस्ततोऽपि ।

मौनस्पृशो यातुमियेष तावदिन्दुस्तदुद्गोषकरो जन्मभे ॥ ६० ॥

विगतसकलाशाविकासकर्मणि परिहृतविषयानुभावे संमीलितसरोजच-
क्षुपि तेजः किमपि वीपाकारमन्तरनुसंधाने कालकर्मन्विनि पृथुलतमः-
पटलभेदमुपपादयन्प्रबोध इव सुधाकरो भगवान्प्रादुरभूत् ।

धौरिन्दुनाधूतपुरस्तमिस्रा पश्चाच्च रिङ्गत्तिमिरा बभासे ।

हृतोत्तरीया हृदयेश्वरेण तन्वी नितम्बस्तिमिताम्बरेव ॥ ६१ ॥

संध्यारुणं प्रागथ सान्धकारं पश्चाच्चमः प्लावितमिन्दुभासा ।

रेजे विराजत्कमनृम्भमाणरजस्तमःसत्त्वमिवान्तरङ्गम् ॥ ६२ ॥

महादने महसि तत्र सतिप्ररूढे

वाराकराम्बुलहरी ववृषे यथेष्टम् ।

चन्द्रोपलाः सरसतामधुरुत्पलानि

चक्रुः स्मितं किमुत यानि सचेतनानि ॥ ६३ ॥

न चेतुराणौ पुरुषौ नताङ्गीवशंवदोरःस्थलवामभागौ ।

तादात्विकं तावपि न क्षमेतां कामोद्यमं का गणना परेषाम् ॥ ६४ ॥

काट्यां तदा कामकलाजनीति किमद्भुतं तत्र कृतान्तशत्रोः ।

तथा स्मरन्दग्धवतोऽपि देहे संदृश्यते शैलमुतास्तनाङ्गः ॥ ६५ ॥

तथाहि ।

विलासिनीं काचन विप्रयुक्ता संतापिताङ्गी नवचन्द्रिकाभिः ।

विगर्हणापूर्वमिदं विषण्णा जगाद् चन्द्रस्मरगन्धवाहान् ॥ ६६ ॥

फोदण्डदण्डः कुरुनन्दनेन मुक्तो रुपा मूर्ध्नि शशाङ्कयौलेः ।

हिमधुते यत्त्वयि नापपात मदुन्मृतानां महिषा स एषः ॥ ६७ ॥

पान्थावलीभञ्जनसंचितेन दोषेण दोषाकरता तवेन्दो ।
 आलोकिते त्वय्यत एव चक्रेराशास्यते चण्डकरावलोकः ॥ ६८ ॥
 क्षपाकरक्ष्वेल विभावये त्वां हालाह्लादप्यतिमात्रघोरम् ।
 स कण्ठ एव स्तिमितः स्मरारेरुपागमस्त्वं पुनरुत्तमाङ्गम् ॥ ६९ ॥
 धिग्धिक्त्रिलोकीजनगर्हणीयां चारित्रमुद्रां तव शम्बरारे ।
 भवन्तमेकं परिहृत्य के वा धनुर्मृतः स्त्रीषु पराक्रमन्ते ॥ ७० ॥
 मुग्धासु चेतोभव मादृशीषु गुहर्गबान्यत्पकटीकरोति ।
 क्रुद्धे पुरद्रोहिणि पौरुषं नत्क वा विनिद्रातुमगात्तदानीम् ॥ ७१ ॥
 आखेटमध्वन्यवधूमृगेषु प्रपञ्चयन्पञ्चशरः किरातः ।
 पिकालिगीतिप्रचुरो वसन्ते महीं मरुद्वागुरया निरुद्धे ॥ ७२ ॥
 संभ्राम्यदिन्दिन्दिरचक्रनेमिसीमन्तिताशेषदिगन्तसीमा ।
 महीतलान्धकरणः परागैर्मन्नाति पान्थानतनोः शताङ्गः ॥ ७३ ॥
 तत्तादृशा दक्षिणतागुणेन विभावयन्बिम्बसनीयभावम् ।
 मरुन्मवोऽयं यत मादृशीषु प्रभञ्जनस्त्वं प्रकटीकरोति ॥ ७४ ॥
 मध्येनितम्बं मलयाचलस्य स्पृष्टो नु दावामिशिखाकल्पैः ।
 विपोर्मिलन्यालमुखच्युतो वा मन्दानिलः सौति ममाङ्गतापम् ॥ ७५ ॥
 उष्णः स्वभावादनिलार्मकोऽयमुपाधितः शीतलतां दधाति ।
 आलिङ्गनादस्य कथं घटेत पत्रावशोपः परथा लतानाम् ॥ ७६ ॥
 उष्णाच्छिदानुष्णनिषेवणेन भिषग्जनाः प्राहुरिति प्रतीताः ।
 कुम्भीनसा घोरवियोष्णशान्त्यै पिबन्ति नालानिलमुग्रवीर्यम् ॥ ७७ ॥
 हराक्षिकीलाभिहता रतीशप्राणानिला एव परं धरायाम् ।
 पटीरशैलानिलैकतवेन पान्थावलीहोपकृतो चलन्ते ॥ ७८ ॥
 स्वयं जगत्प्राणतया स्वधाम वियोगिनीविग्रहचक्रबालम् ।
 नभस्वतो निर्वहतः कृशानुरवाप्तजन्माभवदाश्रयाशः ॥ ७९ ॥
 भित्तो यतः शैत्यमतो बिभर्ति नवः समीरो न तु शीतभावात् ।
 अस्याबलेहं सृजतामहीनां भिन्ना रसज्ञाः परमत्र मानम् ॥ ८० ॥

पटीरशैलेन्द्रफणाधरेभ्यो जनावलीजीवितमोपविद्याम् ।
 अभ्यस्यता चेदमुना गृहीता निद्रापि नैष प्रसरेद्विषादः ॥ ८१ ॥
 अयं भुजङ्गावलिपीतशेषः समीरपोतः स्वविकासहेतोः ।
 वियोगिनीजीवितमारुतानामसंशयं संग्रहणं तनोति ॥ ८२ ॥
 निरागसामध्यगसुन्दरीणामुद्वेगदानादुपजातरोपाः ।
 स्वच्छन्दमन्तः श्वसनं निरुध्य मन्ये निगृह्णन्ति महानुभावाः ॥ ८३ ॥
 जगन्नयोपद्रवशातनाय पीताम्बुराशिः प्रथमो मुनीनाम् ।
 बालानिलाब्धिं च पिबेद्वेलं न चेदयं नागमिलीढशेषः ॥ ८४ ॥
 अगस्त्यदिक्कारुतमापतन्तं वृष्टेरवग्राहमुशन्ति वृद्धाः ।
 अहो भवत्यस्य समागमेऽपि वियोगिनीलोचनवारिवृष्टिः ॥ ८५ ॥
 और्ध्वं पयोधेरवलेपशान्त्यै समीरणस्यापि च सर्पजालम् ।
 विधिर्विदध्यान्न यदीयमुर्वी कथं न जायेत कथावशेषा ॥ ८६ ॥
 श्रीरामविश्लेषधिपण्णसीताप्राणप्रतिष्ठापनवीततन्द्रः ।
 स्त्रीणाममुमासपटोः समीरादतो हनुमान्कथमाविरासीत् ॥ ८७ ॥
 विना जगत्प्राण भवन्तमेषा विश्वत्रयी न श्वसितुं क्षमेत ।
 ईदृग्विधेऽपि त्वयि स्नेदहेतौ वियोगिनीभिर्वद किं विधेयम् ॥ ८८ ॥
 धर्मेच्युतस्योचितमाशुगस्य तीक्ष्णाकृतेर्देहिषथैकरस्यम् ।
 आविःसुधर्माश्रयणस्य ते तु दाक्षिण्यधन्याशुग तद्विगेयम् ॥ ८९ ॥
 भवन्तमाहुः प्रथमेशमूर्तिं पदार्थशुद्धेः परमं च हेतुम् ।
 सदागतिं चात्र समीर किं ते युक्तं वियुक्ता युवतीर्नहन्तुम् ॥ ९० ॥
 प्ररूढमन्तः पयिकाङ्गनानां वियोगशोकानलविस्फुलिङ्गम् ।
 किं मञ्जरीगर्मरजःकरीपैः समीर संवर्धयतः फलं ते ॥ ९१ ॥
 शृणा न ते दक्षिणगन्धवाह तवावतारे तरवोऽपि धात्र्याम् ।
 वितन्वते व्यक्तशरीरकम्पाः प्रवालपाणिप्रविधूननानि ॥ ९२ ॥
 त्वामश्रुतां वाचि तपोधनानामाशीविषाणामपि वक्रसीम्नि ।
 विषाभिवृद्धिर्विदिता नभस्वजतो जगत्यामतिदारुणोऽस्मि ॥ ९३ ॥

सङ्गे भृशं क्रोशति पदपदानां कु(ह)रवाधायिषु कोकिलेषु ।
 अपहृवानो धृतिमध्वगानां भवान्विविक्ले पवमान बाल्यम् ॥ ९४ ॥
 आः क्रूरकर्मासि फणाभृतोऽपि धरातलेऽस्मिन्स हि तीव्रदंशैः ।
 प्राणानिलानापिब्रति प्रजानां भवान्पुनः स्पर्शनलीलयैव ॥ ९५ ॥
 अये समीरानिशमध्वनीनवधूवधैः पातकमर्जितं ते ।
 बह्वीप्रवालव्यपदेशतप्तभङ्गाग्रपातैरपि किं प्रशाम्येत् ॥ ९६ ॥
 भृगुप्रपातं बहुतीर्थसेवां दिने दिने दीप्तशिल्पिप्रवेशम् ।
 करोपि मन्त्रानिल कामनस्त्वं कुर्वन्मुहुः पान्थकुटुम्बहिंसाम् ॥ ९७ ॥
 मान्धैकभूमे मलयाद्रिवात मासद्वयीमात्रमवस्थितिं ते ।
 अचिन्तयन्हन्त कथं तनोपि पदे पदे स्त्रीवधपातकानि ॥ ९८ ॥
 मावसेतुबन्धावसरे कपीन्द्रैरुन्मूलितध्वेन्मलयः समूलम् ।
 नृशंस मन्दानिल निर्दयं त्वां पश्यन्ति किं पान्थविलासवत्यः ॥ ९९ ॥
 मन्दं समागत्य ममांशुकाग्रमालम्बसे स्वेदमपाकरोपि ।
 अहौ पतस्साहितचापलस्त्वं पराङ्गनास्पर्शभयं न किं ते ॥ १०० ॥
 मामञ्जनेति स्पृश मा समीर वियोगिनी व्यक्तमनञ्जनाहम् ।
 कन्या नृपत्यान्यकरग्रहार्हाः स्पृष्ट्वा त्वया किं फलमाप्तमासीत् ॥ १०१ ॥
 कृतावतारो हृदि गन्धवाह कन्दर्पनाराचगवाक्षिते मे ।
 प्राणान्गृहाणाशु यतो भवेयमभीकविश्लेषकयानभिशा ॥ १०२ ॥
 मय्येव संनक्षसि मन्दयात कान्ते मदीये करुणां दधासि ।
 मृद्रासि चेन्मामिव निर्दयं तं स किं सभायास्यति नान्तिकं मे ॥ १०३ ॥
 रणे शताङ्गस्य रयातिरेको जैत्रश्रियं चापभृतः प्रसूते ।
 मन्दं रथं त्वामधिरुह्य मारो मन्ये महेशेन पराजितोऽभूत् ॥ १०४ ॥
 भवन्तमालम्ब्य रथीभवन्तं सखा रतेः शर्वजिगीपुरासीत् ।
 प्राप्ते रणे तं प्रतिपाद्य तस्मै चक्रे त्वया स्वाशुगतानुरूपम् ॥ १०५ ॥
 यदा रतीशं भगयानजैपीत्तदाप्रभृत्येव समीर मीत्या ।
 दिवानिशं आम्रसि दिञ्चुस्तेषु तथापि ते शाम्यति नैष दर्पः ॥ १०६ ॥

आयासि शीघ्रं हरिदन्तरेभ्यः शनैस्तु चण्डांशुमुवो दिगन्तात् ।
 कामारिमीतिः खलु तत्र हेतुः सा चेन्न हन्याज्जगतीमकाण्डे ॥ १०७ ॥
 मा मा मरुन्माणव वरुणानानि प्रकाममन्दप्रकृते विधेहि ।
 पदे पदे स्वन्मदभञ्जनाय जाग्रत्यमी जातरुषो भुजङ्गाः ॥ १०८ ॥
 तदनु मदनपीडां सोढुमक्षमतया तया हरिणशावेक्षणया प्रियतमाय
 संमेषिता सखी समेत्य तमित्यभाषत—

सन्त्येष कान्तेषु समश्रुवाना रागातिरेकं ललना जगत्याम् ।
 नालोफितो न श्रुतिमागतो वा तस्या भृगाक्षस्त्ययि भावबन्धः ॥ १०९ ॥
 आस्वाद्य क्षश्चन्मधुनोऽपि हृष्टां गुणार्चलिं ते कुटिलायताक्षी ।
 नितान्ततृप्ता नियतं सखीनामाहारवार्तामपि सा धुनीते ॥ ११० ॥
 दूरीकृतस्वद्विरहार्तिभारादुदित्यरोरुधसितैरिवास्याः ।
 इन्दीयराक्ष्या वदनारविन्दे संदृश्यते जातु न मन्दहासः ॥ १११ ॥
 मनोभुवो धूममयैरिवास्त्रैरुत्पादितादूष्मलबाष्पपूरात् ।
 भीतेव तस्या भृशमायताक्ष्या निद्रा दृशोर्नैव पदं निधत्ते ॥ ११२ ॥
 पराञ्जुखी चन्दनपङ्कलेष्वीटीक्रियामाल्यविभूषणेषु ।
 बाला विधत्ते भवदोष्ठविम्बमुधारसास्वादकृते तपस्याम् ॥ ११३ ॥
 दृष्टिकावर्धितजेहदीपितं मदनानलग्म् ।
 कामी निर्वापयामास कान्तास्त्रेषमुस्तामृतैः ॥ ११४ ॥
 आलीहितोक्तिनिकरादनु दृष्टिकाना-
 माभाषणादनु मनोभवशासनाच्च ।
 अम्लानमानफलिकामपरो विलासी
 संप्रीणयन्प्रियतमामिदमावभाषे ॥ ११५ ॥
 पाटीनकेतुपरदेवतया त्वया किं-
 माशापिते फवरिकारचनादिकृत्ये ।
 दांसायुना परिजनेन समुल्लसन्ने
 पङ्केरुहासि तव केन बभूव कोपः ॥ ११६ ॥

यः शैशवात्प्रभृति याणितले निवेद्य
 संवर्धितोऽजनि मया दयिते स कीरः ।
 आख्याति वाक्यमहितं त्वयि रोषवत्या-
 मित्यद्भुतं न विरुणद्धि यदात्मजोऽपि ॥ ११७ ॥
 बाले मया न गणिता भवदाहतेन
 ये मीनकेतनसमीरकिशोरमुल्याः ।
 आसीत्ततोऽपि मम भीतिरहो भवत्यां
 वैमुख्यभान्नि विषमो विधिदुर्विपाकः ॥ ११८ ॥
 मन्तुस्पृशो रचयितुं मम शिक्षणानि
 स्वातन्त्र्यमस्ति तव जीवितनायिकायाः ।
 कन्दर्पगन्धबहूकैरविणीविटानां
 का वा कृशाङ्घ्रि मम निग्रहणे प्रसक्तिः ॥ ११९ ॥
 आगःसमीक्षणकृतस्तय चेदमर्षः
 शोणाधरे विरचय स्वयमेव शिक्षाम् ।
 मां विप्रयोगिजनमारणवीततन्द्र-
 कन्दर्पपातकिङ्करे न समर्पयेथाः ॥ १२० ॥
 पादारविन्दतलताडनबाहुयन्त्र-
 निक्षेपतुङ्गकुचदुर्गनिवेशितानाम् ।
 कामं त्वया कनकगौरि समाहिताना-
 मर्हो भवामि मयि चेदपराधशङ्का ॥ १२१ ॥
 प्रारम्भ्य पञ्चपदिनानि तव प्रसाद-
 मभ्यर्थयन्नतिपतेरधिदेवतायाः ।
 ध्यानाशनघ्नजनजागरणादि कुर्वे
 प्रीतिर्न ते तदपि यत्स ममैव दोषः ॥ १२२ ॥
 शातोदरि भ्रुकुटिजैत्रधनुर्लताया
 भङ्गे कृतेऽपि सति कोपनया भवत्या ।

अश्रान्तमाशुगभरेण विचित्रकर्मा

मर्माणि हन्त मम कृन्तति पञ्चबाणः ॥ १२३ ॥

विश्वत्रयोदरमुवां विशिखत्रजानां

शश्वद्वच्यं रचयतो मयि शम्बरारोः ।

नाणीयसा भुजमदेन नताङ्गि शङ्के

वेणीलता विरहिता तव मालिकाभिः ॥ १२४ ॥

क्रीडाचकोरशिशवोऽपि कृशाङ्गि नून-

मेते परं वयमिव त्वयि सापराधाः ।

मन्दस्मितामृतमरीचिकैरैरमीषां

तृप्तिं यदा रचयसे न तृषातुराणाम् ॥ १२५ ॥

तत्तादृशैः कुरवकीमवनं तपोभिः

प्राप्यं न मेरुपदवीमपि दूरभूताम् ।

हित्वा चकोरनयने भवतीमिदानी-

मन्यर्थये तिलकभावमशोकता च ॥ १२६ ॥

माणेश्वरस्य पटुचाटुकृतः कुचाद्रि-

कस्तूरिकाभिरनुलिप्य भुजान्तरालम् ।

वेलातिलङ्घनचणप्रणवाभिरामा

रामा ददौ रदपटीं मुखवीटिकां च ॥ १२७ ॥

शक्रकोपशफलावलीसदृग्वीटिका.....तिम.....ला बभौ ।

चक्रातुः प्रकटरागमेदुरस्वस्वमानसनिवेशनं मिथः ॥ १२८ ॥

पाणिना प्रसवसाङ्गिनीमलिश्रेणिकामिव निगृह्य वेणिकाम् ।

सुश्रुयो शुखसरोरुहासवं सेवते स्म सभरादरो विटः ॥ १२९ ॥

पाटलोऽपुपरिचुम्बने दृढ मेलनाप्रधिगता शिथ्यस्तयोः ।

चारुताभरसमुद्रकश्रिय व्यानशे वदनमण्डलद्वयी ॥ १३० ॥

आत्मनेतुरनुरागसंपदः श्लाघनं विदधतीव संमदात् ।

गाढपीठितरदच्छदाशुना कामिनी व्यधित मौलिभूननम् ॥ १३१ ॥

अन्वकारि पुलकैरणुदरीबाहुनद्धपरिणेतृसंवृतैः ।

निर्भरस्तननिपीडनोद्धता शम्भरारिशरशल्यमण्डली ॥ १३२ ॥

मय्यमुप्य नितरां पचेलिमं मा स्म सौहृदमितश्चलत्विति ।

स्वस्तनाग्रमणिकीलयोर्युगं सा हृदि प्रियतमस्य संदधे ॥ १३३ ॥

अस्पृशत्करयुगेन कामिनः पश्चिमाङ्गमुपगूहने यधूः ।

न्यस्तमस्य हृदि मत्कुचाच्चलं निःसरेद्भुवमिहेति किं धिया ॥ १३४ ॥

चित्तजार्चनचिरात्ययैनसो भञ्जनाय भृगुपातसाहसम् ।

कर्तुमेव किमु कामुक्को हठादप्यरुक्षदबलाकुचाचलम् ॥ १३५ ॥

या पुरा विरहिणी स्मराशुगैराप स्वेवमतिकोमलरपि ।

सा यमूय वनितारतार्भटी(?)निर्दयप्रियविमर्दनक्षमा ॥ १३६ ॥

निर्विशङ्कनखसंनिवेशनः पाणिरोधरहितोष्ठचुम्बनः ।

स्वस्तिकोऽक्षतकुचोपगूहनः स्वैरलब्धरशनावमर्शनः ॥ १३७ ॥

विप्रलम्भविहितानुतापयोः संप्रहृष्टमनसोः समागमात् ।

तत्क्षणं तरुणयोस्तयोरभृङ्गद्विषाशयपयो रतोत्सवः ॥ १३८ ॥

तदानीं च तरुणिममदानीतरमसमुत्प्लुत्य केलीतल्पतलादुद्वेलमेखलाङ्ग-
रविमान्यमानसंरम्भा निजनर्मसचिवस्य समरविशेषसंनाहमसहमानेव तमपो
निपातयन्ती तव कितव दर्पातिरेकमुत्पाटयामीति तर्जयन्तीव परिहृतार्जव-
गुणां भ्रूवल्लीमादधाना दशनदष्टाधरोष्ठपल्लवमाविष्क्रियमाणफण्टग्रहणचण्डि-
मातिशया मानद, सपदि मारयामि भवन्तमिति सविकारमुदीरयन्ती श्रवणा-
वर्तंसकुमुमपरिमलाकृष्टमधुकरकुलवाचान्तया स्वबन्धुगिरिव दीयमानबन्ध-
भेदोपदेशा साटोपविधीयमानचपेटाभिघातमायसवितायमाननिःश्वासपवनपरि-
र्षातमाहितनयपिष्टातपांसुमुष्टिभिरपनीयमाननिरवधिस्वेदमतिनिशितनसरायु-
धवितीर्यमाणनानाविधमर्मवेदमाश्चर्यगरिमनिश्चलचिलोकनोद्दीवपरिसरगतप्र-
दीपज्ञानं किमपि विपरीतमदनरणरतिमुररीचकार शातोदरी ।

मस्मिन्निष्कामी तनुमुनिपुद्गे पराजयं प्राप्तमिवातिमात्रम् ।

रन्तारविन्देन नितम्बभागमास्फालयामास मृगेश्रणायाः ॥ १३९ ॥

संतुष्यता तादृशसाहसिक्यान्मीनध्वजेनेव कृता भृगाक्ष्याः ।
 पर्यस्तधम्मिहपरिच्युतानां बभूव वृष्टिः प्रसवावलीनाम् ॥ १४० ॥
 कुचौ फराभ्यां कुलशैलतुङ्गौ जग्राह कान्तो जलजेक्षणायाः ।
 प्रतापमानादनयोः प्रकम्पान्मध्यव्यथा मा भवतादितीव ॥ १४१ ॥
 सा मेखलामङ्गलवाद्यधोपैः फण्डोदयत्कानुनिनादगीतैः ।
 बक्षोजनृचैरपि चारिजाक्षी चित्तेक्षयं दैवतमारराध ॥ १४२ ॥
 अस्या भृशं पौरुषमास्थितायाः प्रपेदिरे विह्वतां प्रतीकाः ।
 भीरोरनीका.....यसे प्रकामं शैथिल्यमङ्गानि खलु श्रयन्ते ॥ १४३ ॥
 श्रान्ता पुनः सामिनिमीलिताक्षी फान्ता पपातोस्सि कामुकस्य ।
 क्रीडासमावद्धविमातभावमीडादिबामुष्य तनुं विशन्ती ॥ १४४ ॥

संभोगान्ते किमपि सुमनश्चापनादिधमेन

प्रत्युत्तायाः मियतमहवि सीमणे स्थैर्यसिद्धयै ।

गादोत्पीडावलयितकुचोद्गान्तकाश्मीरलक्ष्या-

त्प्रायो रेजे बलवदभितो घटिता हेमरेखा ॥ १४५ ॥

सुम्बनोद्गमितवीटिकापृष्ठद्विषितमियदगुत्थिता बधूः ।

गात्रकामकरवालवलरीमाहवप्ररुदितामयावृणोत् ॥ १४६ ॥

इति किल परमात्मनः सुसाब्धेर्विषयसमीरविसारितैस्तरङ्गैः ।

जगदिदमभिपिच्यमानमासीदमितमयज्वरयेदनानमिशम् ॥ १४७ ॥

बाधूलवंशधूर्वहस्तु यावदूको निर्वर्तितसाध्यकृत्यसतानप्रस्तुतनियमादरप्र-
 बाहनिर्मज्जदलिलविषयाभिलाषोऽपि मानसपथनीतमफरकेतुशासनः सुखम-
 मेत । तदनु दिगङ्गनादृढसमालिङ्गनचन्द्रिकाङ्गरागः प्रकटकलङ्ककैतवादति-
 चिरोपभोगपरिश्रान्तिगारिमविश्रान्ततनुलतां हृदन्तरेण विमावरीं दधानो
 दरनिभीलदानीलसरोजलोचनमारम्यमाणनिद्रारसानुभूतिरियमुत्पलिनीति त-
 दुपगूहनविधायिनीं करसंहतिभात्मनः जनैरुपसंहरन्भुरविहारन्नेत्रपरिप्लान-
 मूर्तिरपरादिनिकेतशयनमजिहीत सुहिनदीधितिः ।

गगनमग्निसौघशिस्ररादमिसरति दिशं निशाकरे चरमाम् ।

प्राप कुलिशायुषाया परिपाण्डुदग्गां वियोगयिवशेव ॥ १४८ ॥

शीर्णपाण्डुरिमजीर्णपलाशा रुद्धसांध्यरुचिपल्लवपङ्क्तिः ।
 पूर्वदिग्गततिरम्बरलक्ष्मीभूषणं तपनगुच्छमपुष्पात् ॥ १४९ ॥
 आत्मनश्चिरमसंनिधिहेतोर्वैकृतं किमपि वारिधिनेमेः ।
 चिन्तयन्निष शनैरुपतस्थे लोकबन्धुरथ मध्यमलोकम् ॥ १५० ॥
 नभोमणिप्राङ्मणनर्मभाजस्ताराभिधाः केचन राजद्वाराः ।
 आलोकमार्गाद्वरचिन्दबन्धोरपासरन्नध्युपितोदयाद्रेः ॥ १५१ ॥
 दिशो दशानन्दयितुं विधाय तिरस्कृतिं ध्वान्ततिरस्करिण्याः ।
 महा.....त्मा महसां स रश्मिराकाशरङ्गस्थलमाससाद ॥ १५२ ॥
 अर्कोदयात्मागधिगत्य बोधं प्राज्ञस्तु स प्रातरुपास्य संध्याम् ।
 पिनाकिसेवां प्रणयन्ननैषीन्निशाग्रयं निस्तुलसत्त्ववृत्तिः ॥ १५३ ॥
 इति सभरपुरुषस्य कृत्वा चम्पूकव्ये चतुर्थं आभासः ।

पञ्चम आभासः ।

निष्काधिरैक्षिष्ट ॥ निम्नगां तां पयस्विनीं पाण्डुरफेनजालाम् ।
 सुपर्वधेनोः सुतयत्सलायाः स्तनान्तरात्सद्य इव प्रवृत्ताम् ॥ १ ॥
 शैवालपालिस्तटरीभिः यस्या निलीयते वीचिनिरस्यमाना ।
 हृत्पावगाहेन गणेन नृणां प्रक्षालिता पातकधोरणीव ॥ २ ॥
 सविलासचिवर्तनेषु क्षश्यद्विगृतावर्तगभीरनाभिगर्तम् ।
 दधनी चलमीनदृष्टि गात्रं भजते रागवतीव या पयोधिम् ॥ ३ ॥
 पार्श्वद्वयप्रभवसारणिकासहस्र-

निःसार्यमाणलहरीकतया नितान्तम् ।

आमादितापि कृन्ता विदधाति यस्याः

सस्यावन्दीकलनक्रीर्तिमुखेन शोभाम् ॥ ४ ॥

अपरमर्षणमग्नसंनतेरयमावर्तनमाचरन्सुधीः ।

अदभीयजलान्तरावसत्कल्मिषीत्येव कृद्भिर्तश्चिरम् ॥ ५ ॥

गन्धिलैरस्त्रिभे नम्याः कलिते नित्यकर्मणि ।

आदिरतपनो भामा प्रानिष्ठन म धार्मिकः ॥ ६ ॥

श्रीनन्दिशैलद्विपदानधारा हारावलीमर्णवमेखलाया ।

पुण्याम्बुपूरामय मूसुरेन्द्र पिनाकिर्नी प्रापदसौ प्रपन्नम् ॥ ७ ॥

उरुभिस्तटकेतकैरुदन्वन्महिषी दीव्यति या मनोज्ञसूने ।

कलधौतपिधानस्त्रहस्तैरभिगुप्तेव महामदैरभीक्ष्णम् ॥ ८ ॥

अतिसनिहितोच्छ्रयावभङ्गे निपुणामाहितनीचतुङ्गभावाम् ।

अनुगच्छति या महीपतीनामनघा नीतिमदर्शितान्तरङ्गाम् ॥ ९ ॥

तत्र च पवित्रतरपाथसि प्रणीतमज्जनविधिरेष सज्जनशिरोमणि सरो-
गणविमुक्तसारणीपूरनिर्वर्त्यमानशालिनिचयसर्वधनक्रिय कुशसमिदाहतिकुतू-
हलवशादग्रहारशतविनिर्गतैरवनिनिलिम्पमाणवककदम्बकैः ससभ्रमविडम्ब्य
मानसङ्घवनरद्वसा शम्बरकुलेन मुहुरलक्रियमाणजाङ्गलमहीभागमागमजल-
धिपारगधीरजनमेधामिभूतचण्डीशकुण्डलमतिलङ्घ्य तुण्डीरमण्डल पाताल-
भुवनमिव फणिराजसमधिष्ठित विपिनान्तरालमिव व्याघ्रपदलाम्बित कल-
शाब्धिहृदयमिव कैटभद्वेपिनिद्रागृहाक्षित विपुलगिरिदुर्गमिव विमतभवभी-
तिसज्जरचण्डरीतिहरमहिण्डत पुण्डरीकपुरम् ।

प्रान्तरपथे परिखासरम्यामुन्मेयवत्युज्ज्वलशृङ्गपथे ।

यत्रामितानन्दमय महान्त शिलीमुखा सीधुरस पिबन्ति ॥ १० ॥

तत्र च धरणीमुरामणीरनर्गलश्रद्धासमाहिततीर्थायगाहन सकौतुकमात्रान्त
चि(वि)त्सभान्तरो यवनिऋपनयनक्षणलक्ष्यमाणतेज पुञ्जसछादितदशदिशा
वकाशतया धारिदघटाविनि स्रुतममृतकरसहस्रमपहसन्त निपुणतरविनिहिते-
क्षणनिऋप्यमाणनिखिलप्रतीकतया मणिभवनमध्यदेशप्रविष्टमिव दृश्यमान-
भरुणसुतशिक्षणविधावपवृत्तदाक्षिण्यमपि दक्षिण चरणमधो निधाय तिष्ठन्त-
माटोपगारिष्ठविक्षेपभाविनीं त्रिभुवनविपत्तिमभिशाङ्क्य सरयमुपसर्पता सव्य-
करपङ्कजेन कलितविनिवारणमिव किञ्चिदाकुक्षितमितरपदसरोजमुधम्य
नृत्यन्तेमेकहस्ततलविन्यस्तेन सरभसपरिभ्रान्तिसदीप्तहेतिना पवमानसचिवेना-
रि(नि)विष्टदेहतया विन्यस्तदष्टापदसालवेष्टित कैलासशैलमिव भासमान
मिथदेव नर्तनन्यानुगुणमित्यन्यपाणिसतन्यमानमतिलटहडमरुटात्कारक-

न्दलं परिच्छेदयतेव परं परशयसरसिजेन विरचिताभीतिमुद्राभिनीतिमादि-
नटमद्राक्षीत् ।

अवस्थिते मय्यपि गर्भदासे भागीरथी किं भवतैव धार्या ।

जगत्पते स्थापय तामिहेति मन्ये स नम्रीकृतमौलिरासीत् ॥ ११ ॥

आकर्णनव्रजनतीर्थवरावगाह-

निर्मात्यगन्धनिवहप्रहृणायलोकैः ।

अन्येन्द्रियायलिमवेदय मृदां कृतार्था-

-मस्तौदमुप्य मृडमक्षमयेव जिह्वा ॥ १२ ॥

संनिधौ गम समस्तदेहिनां नृत्तमेव निखिलार्थसाधकम् ।

तत्कलैवमिति किं नु दर्शयन्पुण्डरीकपुरनाथ नृत्यसि ॥ १३ ॥

नालीकसंभवमुत्तामरनायकानां

सत्यादिलोकपतिभावसमृद्धिलाभम् ।

माद्यस्त्वदेकपरतग्रमुद्राहरन्ति

तेषां पुनः किमभिलष्य तनोपि नाट्यम् ॥ १४ ॥

अमितद्रुहिणाण्डमण्डलीनामधिनेतुः स्वगताणिमादिभूतेः ।

पटते खलु कामुकस्य गौर्यास्तव संसन्नटताण्डवानुबन्धः ॥ १५ ॥

साक्षिणोऽपि जगतां तव ग्रम्भो दर्शनाय विचरन्प्रतितीर्थम् ।

अद्भुतात्मजमेवपणशीलं हन्त लोकमनुयामि विमूढः ॥ १६ ॥

तावर्कानपदतामरसार्चामायसानममकृद्धिदधानः ।

श्रीमदाशिय कदा नु मुद्राहं यासरान्धाणमिव व्यपनेप्ये ॥ १७ ॥

अमौ विद्यानिधेरस्य पार्श्वस्थितपतञ्जलेः ।

दिया किमियतीं श्रुत्वा स्तुतिं तुष्णीकतामयान् ॥ १८ ॥

अयं सुभपुद्गवः गणगिरिशङ्कुसंज्ञानितां बन्धरशनामिव मिन्धुराजपट-
मण्डपस्य विधियनचरप्रमारितां व्यापादनदागुरामिव पातकमग्नापदपरं-
पगायाः भक्षननिनम्बमद्विनीं भ्रमन्नामिव जगतीमृगीदृशो निगतिशयसन्नि-
महेतिनिगृह्यचोर्ध्वविशङ्कटवशोत्रजपनविशोभजानवेदनामिव प्रतिगुहुरु-
विषयनानन्देन विनिःश्वसन्तीं बहुदुर्गमनरोदान्नामिव पदे पदे तद्गङ्गाकेण

तटभूमिमवलम्बमानां कलिविजयकर्मविहितोद्यमस्य धर्मक्षमापतेः कटकसंनि-
वेशैरिव कलशाम्बुराशिकल्लोलपाण्डरैरमरनिकेतनप्रासादमण्डलैरविरहितती-
रदेशां लासिकामिव रमसविभावितअमीसहस्रशालिनीं नारायणीमिव
नयकुवलयश्यामलां कौमुदीमिव कुमुदवनाभोदनीं वनमालिमूर्तिमिव चारि-
जसमञ्चितां पञ्चशरवैजयन्तीमिव पाठीनपरिक्षोभितां विलासवतीमिव विधु-
तफेनधवलचारुचन्दनामगाह्यत कैवेरनन्दनाम् ।

स्पर्धावती वाढमिवाग्रनद्या सहस्रधा चोलभुवि स्रवन्ती ।

समन्ततः संवसथानुपेत्य पुष्पाति पुत्रानिव या सवित्री ॥ १९ ॥

कदापि नैवात्र पदं करोतु दुर्भिक्षतादोषकथापि चेति ।

प्रयाहवाहापरिवेष्टनेन बध्नाति चोलक्षितिपालनं या ॥ २० ॥

रोधोद्यनीपिकरुतश्रयणैर्निकामं

सक्तेव या कचन संहृतलैल्यमास्ते ।

अन्यत्र तादृशविलम्बनजन्यमल्ले-

राशङ्क्य रोपमिव हन्त रयात्प्रयाति ॥ २१ ॥

स्वयमनुतटि यस्याः स्वाहु संगृह्य तोयं

पृथुलफलघटीभिः प्रांशवो नालिकेराः ।

गगनमरुपदव्यां गच्छतो लेखपान्था-

श्चलदुरुदलहस्तैः सत्यमाकारयन्ति ॥ २२ ॥

अनन्तरमयमयनिवृन्दारकमणिः प्रचुरफणिवल्लीवेलितक्रमुकवनजालेषु
चौलेषु विश्रुतं मायाधनतमिस्रमार्तण्डमण्डलभुवनमणि च्छायावर्न साधा-
रण्यपदवीविदूरमपि श्वेतारण्यं नारीव्यापारकमनीयसौधमपि गौरीमायूरं
मुक्त्यार्जनरसिकमोदैकहेतुमपि मध्यार्जुनं जृम्भमाणहरिहरावदानधोपमपि कु-
म्भघोणं संचरदनपशैवसंजवनमपि पञ्चनवं स्त्रीलाञ्छितदराद्वनटननृत्तरङ्ग-
मपि श्रीवाञ्छं विमलाश्रयपुरुषपरिषदाशास्यमपि कमलालयमधिगत्य, परि-
शीलयन्कियन्तमपि पन्थानमतिलङ्घ्य, कतिपयदिनैरमलफेनपटलभासुरामपां
श्रियमिव सरस्वतो चेलाचलस्तम्भयुगलावलम्बिनं पाशमिव दाशरथिवि-

स्यातिलासिकानाद्यस्य तिर्यगवष्टम्भयष्टिमिव तीव्रतरवातपरिभूतवार्धिमर्दन-
पटिमशालिनः कल्लोलकपटमलस्य वेत्रलतामिव जलधिवीचिनर्तकीनटनवि-
द्योपदेशकारिणः सर्मारणदेशिकस्य मध्यवंशमिव फणिराजमन्दिरसमावृति-
कृतो नीरधिद्वन्द्वनीप्र(ध्र)द्वयस्य बन्धनदारुभेदमिव सलिलमर्त्यशावकभृतो
धीचिमदूर्मिडोलाविशेषस्य विषमसमकरणविरचनाफलकमिव सगरकुलकीर्ति-
शालिः.....पोपिणो चारिधिकेदारवसुमतीभागस्य सुवेलगिरिकीलसुदृढप्रसं-
जितां दामनीमिव धरणीगर्वा कमठचरमाङ्गकलितविनिवेशनां धैतानवेदिमिव
राक्षसाधिपविजयदीक्षानुबन्धिनो रामचन्द्रस्य तूलिकामिव त्रैलोक्यधामनि
रामचरित्रचित्रलेखनपटोः सरसिजासगशिल्पिसार्वभौमस्य विधुंतुवमिव
दशकन्धरयशश्चन्द्रमसौ युगंधरमिव पुरनिपूदनस्यन्दनस्य कालदण्डमिव
पनकनुपमण्डलीनां नालमिव पौलस्त्यनगरारविन्दस्य बादनकोणमिव
वाराशिदुन्दुगेः स्थूणाप्रकाण्डमिव स्वरखण्डनप्रथापटमण्डपस्य दारणक-
फचमिव सरिदधिपदारुणो गुरुतरमाचद्रोणीमिव बाहिनीशखुरलीयिहारस्य
गायभावाधिगमकाण्डमिव दशवदनशौण्डीर्यतटिनीविलासिनः शिक्षाकशा-
मिव सिन्धुपतिभङ्गसैन्धवव्रातस्य नलसेतुमयलोक्य कौतुकाक्रान्तमना वच-
नमिदमाचष्ट ।

जनकतनयाधिनेतुर्जयहेतुर्यातुधानपतिजेतुः ।

सेतुसिन्धुवनकौतुकहेतुर्भवतां तनोतु कल्याणम् ॥ २३ ॥

दशमुखरघुवरयशसी तुलयितुमरविन्दजन्मना कृतयोः ।

सिंहलजम्बूद्वीपच्छलघटयोर्यष्टिरवतु वः सेतुः ॥ २४ ॥

रघुवरकीर्तिनटीमणिरङ्गगृहे जयति दीप्यमानस्य ।

आधारयष्टिमेतत्प्रतापदीपस्य सेतुमालम्बे ॥ २५ ॥

मामवतु रामसेतुर्मध्ये वाराकरस्य यो माति ।

गृपैः पुरा स्तनद्भिः कियतीव स्थापिता क्षितिर्मितये ॥ २६ ॥

चलकङ्कणैः पयोनिधिजयने बेलारपूर्मिहसैर्यः ।

आम्फान्तितोरुभागः स्वपितीव चकाम्नि सेतुराजोऽयम् ॥ २७ ॥

सेतुर्जयति यदाऋगसंभ्रमलोलाः समुद्रकल्लोलाः ।

विश्वत्रयीविलङ्घनलाषवशिक्षारता इवाभान्ति ॥ २८ ॥

पुष्पातु सेतुः प्रचुरां मुदं वो महीमुबेलान्तरमानदण्डः ।

पृद्धस्य सिन्धोरतिवेषमानतरङ्गपाणेरवलम्बदण्डः ॥ २९ ॥

कृत्तांगुकां यद्धटनेन धात्रीं द्रष्टुं धृतापत्रप एव रामः ।

ततान तत्सेवरणानुकूलं यशोदुकूलं प्रथते स सेतुः ॥ ३० ॥

सेतुः श्रियं पुष्पतु यद्भुजेन सुबेलमालम्बत भूतधात्री ।

पौलस्त्यकीर्तिप्रकराम्बुराशौ विहृत्य धेलामिय-यातुकामा ॥ ३१ ॥

यद्वधाजदण्डेन नरेन्द्रवर्यनिवेशितेनेव कृतान्निरोधात् ।

अपारयन्धावितुमविधमोर्गा विवेष्टे तं विनतोऽस्मि सेतुम् ॥ ३२ ॥

डिण्डीरनिर्मोकधरः स मुष्पादधानिलान्सेतुफणाधरो नः ।

निशाचराधीश्वरकीर्तिदुग्धं यः पायितोऽभूत्प्रभुणा रघूणाम् ॥ ३३ ॥

न केवलं येन पुरा रघूणां नाथो ललहे लवणाम्बुराशिम् ।

सीतापहरोपचितापवादसिन्धुं च हन्याद्वृजिनं स सेतुः ॥ ३४ ॥

हिनस्तु सेतुर्दुरितानि यस्मिन्मनोऽक्षफेनांगुक्रमण्डलानि ।

आस्फारय धेलाद्रिशिलासु वीचिहस्तेन विस्तारयतीव वार्धिः ॥ ३५ ॥

भास्वत्करानीतपयोदकुम्भसहस्रसंभ्राह्मणयोभरस्य ।

उदन्वदन्धोरुपरिप्रदेशशिलामधीमो नलसेतुरेखाम् ॥ ३६ ॥

रूपवन्मयसा यदम्बुराशिः परिलिम्पन्नवफेनचन्दनेन ।

मुहुरर्चयतीव रत्नसूनैस्तदुपासे हृदि रामसेतुलिङ्गम् ॥ ३७ ॥

भकरालयचेलमध्यभाजः परितो लक्षितफेनसञ्चुराशेः ।

क्षितिचक्रघरदृक्स्य यष्टिं कलये कल्मषपेपणाय सेतुम् ॥ ३८ ॥

दिनिवेश्य यदर्गलां पयोधौ नरकद्वारकवादिकायमाने ।

क्षितिजापतिरीशलिङ्गमुद्रां विदधे शर्म ददातु वः स सेतुः ॥ ३९ ॥

रघुवीरपदावलीसमर्चार्चनायेव पयोधिना वितीर्णैः ।

स्वलदूर्मिरयोदितैः स्फुलिङ्गैरिव रत्नैर्विलसन्मुदेऽस्तु सेतुः ॥ ४० ॥

लघयत्वघराशिमेप सेतुः श्रयतां दीव्यति यः सुवेलमूले ।

दृढदण्ड इवार्पितः समूलं परमुन्मूलयितुं पुलस्त्यसूनोः ॥ ४१ ॥

नलसेतुमहं नतोऽस्मि सीतापतिकीर्तिप्रमदावलम्बनार्हम् ।

बलदक्षिपटीयुताग्रद्रीज्यद्वरणीमण्डलतालवृन्तनालम् ॥ ४२ ॥

सुवेलशैलद्विरदेन माद्यता कृतः सलीलं क्षितिवाशितो(सिनो)परि ।

करोतु यः सेतुकरो भयार्णवप्ररोहदंहोविसिनीसमुद्भूतिम् ॥ ४३ ॥

नमामि सेतुं नटदूर्मिपाणिना तटे यद्वीये ततमौक्तिकावलिः ।

चक्रास्ति बन्धुः सरितं रघूद्वहप्रगस्तिवर्णप्रकरानिवार्ययन् ॥ ४४ ॥

श्रयामि सेतुं चलदूर्मिकाद्यलैर्विनिक्षिपन्यस्य तटे वराटिकाः ।

विराजते राक्षसराजविद्विपो गणं गुणानां गणयन्निवार्णवः ॥ ४५ ॥

परिचरितपुण्यपण्यावलीलाभविपणिसरणिं पुरुहूतपुरकवाटसमुद्घाटन-
कुघिकां राघवयशःश्रीरसागरमहाक्षयमर्णवनेमिवरवर्णिनीवेणिकामतितुङ्गप-
दलिप्सुतनुभृदधिरोहिणीं दुरितसिन्धुसंतरणहेतुं सुकृततरणितोलनारित्रं ल-
ङ्केशबाहुतेजकङ्करीयदूरीकरणयष्टिकां जलधियुगलसीमाविभागभित्तिं डि-
ण्डीरयसनपण्डविन्यसनलिङ्गिनीं प्रचेतोनिफेतनभासादमालिकां दुर्ललित-
यातुधानसमाजधूमफेतरामसेतुम् ।

धारिभिः समरबंधजन्मनां क्षमाभुजाममितकीर्तिशेवभिः ।

यत्र दारुणि तिरश्चि लम्बते संपदे स नलसेतुरम्बु नः ॥ ४६ ॥

सेतुरेप परिपातु पातकव्यालसंहतिविदङ्गपुङ्गवः ।

यस्य पार्श्ववितर्ता सरित्पती पुण्यतश्चटुलपञ्चविभ्रमम् ॥ ४७ ॥

पच्यमानपयसि स्फुटमैर्वज्ज्वालय सारिदधीशकटाहे ।

आसिकाविधिवृत्तोऽवनिदर्ज्या नान्दमघत दृशा नलसेतुम् ॥ ४८ ॥

जन्धचक्रमिषाद्वन्यीरुने धनुषि दैवरघूद्वहसंहितः ।

रचयनादपराभसमण्डलीजयममौ नन्मेतुशिलीमुखः ॥ ४९ ॥

इष्टं सेतुः गेति यद्गानयाजच्छिन्नाकारे बाहिनीगन्निवेशे ।

भाम्पट्टीबीषादुमृन्दा क्वबन्धयेनी नृपं प्रोद्धतं मंविषते ॥ ५० ॥

यातायातायामतुङ्गैस्तरङ्गैर्दृश्याद्दृश्यो दृश्यतां रामसेतुः ।

वाताधृतं वार्धिचेलं यदूरौ भूयो भूयः स्थापयन्तीव धात्री ॥ ५१ ॥

मृत्स्नाकूटं भेदिनीनामधेयं विन्यस्यान्तर्विश्वसृट्कुम्भकारः ।

प्रायश्चक्रं प्रेङ्खयत्यब्धिरूपं यदृचा येन त्रायतामेष सेतुः ॥ ५२ ॥

सेतुं बन्दे सिन्धुराजस्य गावः कापं कापं ग्राग्णि यत्राङ्गकानि ।

चारं चारं जन्तुदुष्कर्मवृण्यां दोहं दोहं पुण्यदुग्धान्य(ट)न्ति ॥ ५३ ॥

मध्येपाथोराशि पातालमूलादुन्मग्नस्य क्रीडयोर्वीमिषेण ।

भाति ग्रीवेयादिकूर्मस्य यो मां पापासक्तं पावयत्वेष सेतुः ॥ ५४ ॥

शीर्णाञ्जकीकसभरं शिथिलप्रवाल-

बह्यान्ननालमवकीर्णवराटदन्तम् ।

भग्नोर्मिबाहु च पतद्भिरगैर्बभूव

यन्निर्मितौ जलधिवर्ष्म स सेतुरव्यात् ॥ ५५ ॥

कुण्ठीकृताशरकुलाधिपगर्वराशिः

खण्डीकरोतु भवतां कलुषाणि सेतुः ।

भारासहिष्णुरिव यस्य पयोधिरङ्ग

वीचीकरैर्विततशङ्खनखैः क्षिणोति ॥ ५६ ॥

बहाय सेतुरशिवानि विहन्तु यत्र

सक्तेतरेतरतरङ्गमुखौ चकास्तः ।

वेलतिलङ्घनविधापणबन्धनाय

शिष्यत्परस्परकराविव सिन्धुराजौ ॥ ५७ ॥

सेतुर्मुदे भवतु वो जलमम्बुराशे-

र्वरेण यत्करणकौतुकिना विभेजे ।

सीतावियोगक्षिरावणब्राह्मणोः

कर्तुं पृथक्प्रशमनामभिकाङ्क्षेव ॥ ५८ ॥

विषं जगद्गुरोर्वादयं पुरेति रुष्टयोः

सुवेलगन्धमादनसराभियातिमृत्ययोः ।

निधाय मध्यसीमनि प्रमृद्रतोर्यदर्गलां

विरौति वाहिनीपतिः श्रियै स सेतुरस्तु नः ॥ ५९ ॥

उदञ्चद्वोपाभ्यामुदधिलहरीभ्यामुभयतः

कृतासङ्गः सेतुः कवलयतु पापानि भवताम् ।

भृतक्षोणीकन्यापतिविजयनिःसाणयुगली-

लसत्पार्श्वद्वन्द्वावलितकरिराजन्यविहृतिः ॥ ६० ॥

दक्षाः संगतलोकपातकविधौ साटस्थ्यभाजो नृणां

चेतोभीतिविधावका मलिनतां संविभ्रतो भूयसीम् ।

तुङ्गाः पातकरागयस्तनुभृतां मृ(भ)ङ्गा इवाम्भोनिधेः

सङ्गाद्यस्य विनिर्दलन्ति शतधा तस्यै नमः सेतवे ॥ ६१ ॥

श्रीमद्वामयशोदुकूलकलनावेम्ने नतिं मौलिना

कुर्मो गार्हितकर्मदग्धजनताजीवातवे सेतवे ।

शश्वद्यत्र विजृम्भतो रघुपतेः स्यात्तिमतापाङ्कुरा-

न्यस्तान्मोक्तिकपद्मरागमिपतः सिञ्चन्निवाम्भोनिधिः ॥ ६२ ॥

मध्येवारिधि काञ्चनाचलमिलन्मध्या मही दृश्यते

पुंसां नौरिव कापि पुण्यपटली वाणिज्यलाभार्थिनाम् ।

लङ्का तत्रिकटस्थितेव तरणिलघ्वी तयोरन्तरे

सेतुः पाद्य इव स्फुरन्वितरतु श्रेयांसि भूयांसि वः ॥ ६३ ॥

यलमानवीचिकरलीलया मिथः

पृथुकम्बुकन्दुकमिह प्रहिष्वतोः ।

निहितेव यः स्फुरति यद्विरन्तरे

सरिदीशयोः स नलसेतुरीश्यताम् ॥ ६४ ॥

लङ्काभिव्याप्तिभाटीचटुलरघुवरोदामदोर्ध्वममार्गे-

भैलोक्यग्रामजामदशवदनयशोरोधविष्कम्भकाण्डः ।

सेतुर्वः संतनोतु श्रियमुभयनदीवान्धवोपान्तलीला-

लोलत्कलोलमलद्विपयुगलसमीकार्भटीमध्यभिधिः ॥ ६५ ॥

श्रीमत्कूर्मोत्तरेन्द्रक्षितिवलयमयैरादिमध्यान्तभागै-

रायद्धे मूर्तिमम्भोनिधिवसनसमावेष्टयमानां दधाने ।

पीठे यद्वोमुखाब्धे कनकधरणिभृल्लिङ्गमाभाति तुङ्गं

पायादस्मानपायात्सुकृतनरपतेर्जैत्रकेतुः स सेतुः ॥ ६६ ॥

धर्मकोटेस्तदा तस्य धर्मकोटिमभीप्सतः ।

कथमात्माश्रयोऽप्यासीत्कार्ये न प्रतिबन्धकः ॥ ६७ ॥

अयं पुनरधिकृढगन्धमादनं रतिबन्धुशासनमभिवन्ध नुतिबन्धमौखरी-
मबिन्दत ।

नलसेतुबन्धतटकेलिशालिने नतिरस्तु शैलतनयाविलासिने ।

सृजतीव यन्मकुटसिन्धुरब्धिना सहनर्मसंलपनमूर्ध्निनिःस्यनैः ॥ ६८ ॥

यो वारिराशेरुदरात्तरङ्गमहोरगान्मौलिमृदोषधीशः ।

आकृष्य भूयस्त्यजतीव सोऽयमास्तां मनस्यादिविषापहारी ॥ ६९ ॥

यस्याद्दृहासेन्दुरुचा पयोब्धिलीलां दधाने लवणान्बुराशौ ।

निद्राणनारायणनर्म धत्ते सेतुः स मां पुंगवकेतुरव्यात् ॥ ७० ॥

रमतां हृदि रामनाथदेवो वितता वारि.....गेहे ।

श्रियमश्नति सेतुबन्धरेखा श्रयितोर्बीधरचापनिर्विशेषा ॥ ७१ ॥

चण्डैः प्रगृहा चलबीभिकरैर्नराणां

पापावलिं पृथुषु सेतुशिलातलेषु ।

यच्छासनेन परिपातयतीव सिन्धुः

सोऽयं ममास्तु हृदि सोमकलावतंसः ॥ ७२ ॥

व्याकीर्णविद्रुमजटावलयं विमुक्त-

फेनाद्दृहासमवधूर्णितवीचिहस्तम् ।

संज्ञासु नस्य नटनानुकृतिं सपुद्गे

निर्माति शर्म वितनोतु स नीलकण्ठः ॥ ७३ ॥

आयात पातककृतो भवतामघानि

संक्षालयानि सहसेति यदप्रभागे ।

अम्भोधिरात्मभवसेतुविलङ्घनेन

सत्यापयन्निव चकास्ति मृढं तमीडे ॥ ७४ ॥

रामेश्वरो विजयते ललद्दर्मिहस्त-

पर्यस्तशुक्तिपटलीकपटेन यस्मै ।

चूडामणीकृतसुधांशुकलान्तराणि

विश्राणयन्निव विभाति तरङ्गगाली ॥ ७५ ॥

पादावनम्रजनपङ्कपरंपराणां

संक्षालनामिव समुद्रजलैर्विधातुम् ।

श्रीरामसेतुतटसीगनि वासलीला-

माग्नेडयन्यटयतां मुदमद्रिधन्वा ॥ ७६ ॥

मुक्ताविद्वमपद्मरागपटलीमुख्योपदामन्तिके

न्यस्पन्नेत्य सृजन्निव प्रणयिनीनिर्मैचिन्ताभ्यर्थनाम् ।

भूयो याति मुखे बहज्जलनिधिर्मङ्गं किलापाकृतो

येन प्रत्यहमेधते स भगवानेणाङ्कचूडामणिः ॥ ७७ ॥

जानकीकरसमूढवालुकामूर्तये मुपितराघवार्तये ।

रामनाथ इति नामशालिने शूलिने नटनशीलिने नमः ॥ ७८ ॥

तदनु पण्डिताखण्डलः पाण्ड्यधरणीमण्डनायमानमुखतरश्रीलास्यमुखर-
मुपगम्य हालास्पनगरमगणेशगुणविशेषामशेषभुवनगातरमपि सवित्रीकृतम-
ल्यध्वजधरित्रीशवल्लभाभामपरयुवतिदुर्लभाभिरङ्गजनृपालपुंगवशक्तिभिरिष य-
क्षोजपृद्धिभिस्तिष्ठभिरुपशोभमानयौवनारम्भां विपुलसंरम्भविहितनिखिलदि-
ग्विजययात्रावसरनेत्रातिथीभवविपुरविरोधिसंनिधित्तिरोहिततृतीयपयोधरभरां
सपदि मीनाक्षीमध्यक्षयन्प्रणिपातपूर्वमयमभिजातपथविहारिणीं वाणीममाणीत् ।

हरमिव समारूपातुं चित्ताय जाग्रतमग्रतो

रचयति कुचे तार्तीयके भुजान्तरमज्जनम् ।

सपदि विनतो लज्जासद्भातदीयगवेषण-

प्रवण इव नः पायान्मीनाक्षि ते मुखचन्द्रमाः ॥ ७९ ॥

स्तनशिखरिणोः स्पर्शमुत्पाद्य तावकयोः पुरा
 कुलमहिधरो दृष्ट्वा तस्थौ तृतीयकुचात्मना ।
 अधिगतवतोः पश्चादैक्यं तयोः सविधादसौ
 निजपरिभवं प्रायो निर्धार्य देवि तिरोदधे ॥ ८० ॥
 तव गिरिसुते वक्षोजेषु त्रिषु स्मरशासिनो
 नयनसरसीजातैर्नालेषु सत्सु.....भक्तताम् ।
 दहनघटनप्रासासिल्ये तृतीयपयोधरः
 समकुचददश्चिन्ता.....न्धादलीकविलोचनम् ॥ ८१ ॥
 पुरहरकरामर्शत्रासेन भूधरनायक-
 स्तव कुचयुगोपान्ते प्राप्य स्नानान्तरभूमिकाम् ।
 भगवति तिरोभूतः कापि प्रतिक्षणभाविनी-
 महह पुनराशङ्केशानस्य हस्ताविमर्शनाम् ॥ ८२ ॥
 भवति विमुक्त्यै धैर्यं पाणौ विमुञ्चति कर्मुकं
 सुरभिलशरेऽप्याजौ स्वीकुर्वति प्रतिकूलताम् ।
 परमवसर लब्ध्वा पृथ्वीधरेन्द्रशरासनो
 जननि भवतीमाविलज्जां करे जगृहे हरः ॥ ८३ ॥

इति सुमतिरयमभिदधानो दिगलितोपमानसंक्रथां रूपसंपदमखिलजाद-
 भिकाया विभावयन्पुनरिदमभाषत—

अम्ब कद्रम्ववनान्तरमन्दिरसेजातकेलिसंचारे ।
 भूरि पुरवैरिलीलासाक्षिणि मीनाक्षि देहि वाम्देवीम् ॥ ८४ ॥
 आचिकुरचरणपल्लवमनवधानां शिवे तवाङ्गानाम् ।
 उपमां वदज्जघन्यैरुपमानैः क इव नापराधी स्यात् ॥ ८५ ॥
 तदपि भवदीयचिन्तासुकृतानि.....लब्धुमिच्छन्त्या ।
 भक्त्या समाहितः परमयमारम्भः सवित्रि सहनीयः ॥ ८६ ॥
 विशिष्टदक्षिणेतस्करपल्लवमन्यपाणिघृतकीरम् ।
 किमपि करणापयोधेरधिदैवतगाविरस्तु मम चित्ते ॥ ८७ ॥

कुलगिरिकुमारिके तव कुन्तलपरिमुपितसंपदो मेघाः ।
 मन्दन्ति नूनमेते क्षितिभृत्पादेषु क्लृप्तनिप्यन्दाः ॥ ८८ ॥
 जडमपि दोषाकरमपि समधिककौटिल्यमपि सुधासूतिम् ।
 शिरसा वहसि यदेषा जननि कलापक्षपातशैली ते ॥ ८९ ॥
 आपाटलाधरच्छविवालारुणकिरणपरिचयास्किं वा ।
 अनिशचिकित्स्वरमास्ते पार्यति भवदीयवदनतामरसम् ॥ ९० ॥
 कमलमयन्मुखभेदे कलयेदीशोऽपि देवि भीमांसाम् ।
 पङ्कज पद्मदायलिस्तिरत्र झूलता न चेद्दृष्टा ॥ ९१ ॥
 शशक्ष्मणो विशिष्टं शफराक्षि मुखं तवेति मे धिषणा ।
 यदिह विशेषकमिन्दोरसुलभममितैस्तपोभिरप्मास्ते ॥ ९२ ॥
 तव जननि लोचनद्वयमाभाति मदारुणीकृतोपान्तम् ।
 निजगतिनिरोपकारिणि कर्णयुगे किञ्चिवात्तरोपमिव ॥ ९३ ॥
 शर्वाणि ते कटाक्षः शक्तिं जगृहे नु कालकूटस्य ।
 गलकलितोऽपि स विकृतिं न दिशति नाथं यदेव मोहयति ॥ ९४ ॥
 श्यामापि विमलशीलं संततलोलापि संभृतस्थैर्याम् ।
 गौरि कुटिलापि ऋज्वीं तनुते श्रियमानतेषु तव दृष्टिः ॥ ९५ ॥
 तावकदृसितविडम्बनसंभृतगाढागसां विधोर्भासाम् ।
 संमल्यते चक्रीचञ्चलसंदंशकोटिभिश्छेदम् ॥ ९६ ॥
 दशनकिरणभरोहैस्तन्नीममृतैरिवाभिविद्यन्ती ।
 श्लाघाचलितशिरस्कं गायति शब्धघञ्जांसि कामारेः ॥ ९७ ॥
 भवदीयफण्टनालीपरिवादिन्यामलीकटकान्ते ।
 तन्नीगु.....र्दपत माद्वल्यहेमसूत्राणि ॥ ९८ ॥
 शलाहलानलाकुलहरगलसंतापकन्दलीहरणात् ।
 मूमो भुजद्वयीं तव तनुरुचियमुनातरद्गुगलीति ॥ ९९ ॥
 फलयामि.....ननि दयामो यदंशुमंदोटः ।
 गृह्णति फपोलमूले मद्गल्गुर्वावतंसमतिदारी ॥ १०० ॥

परिणतदाडिमधीजभ्रमचुम्बितपद्मरागमणिमुद्रम् ।
 विभ्रमशुकमालोक्य स्मेरमुखीं त्वां भजामि मीनाक्षि ॥ १०१ ॥
 आनन्दपारवश्यादपि विस्मृतमन्तरान्तरा गेयम् ।
 हैमवति यद्विरा पुनरनुसंघत्से स मां शुकः पायात् ॥ १०२ ॥
 अङ्गुलिभिरम्ब तच्चीतादनसमये तव स्फुरन्तीभिः ।
 संगीतविभवसंभृतपल्लवनिचहेवं भासते घीणा ॥ १०३ ॥
 माम्भूयं विलीनो गीतिरसेनेति किं नु मीनाक्षि ।
 कुचगिरिमलखुरुद्धं कुरुपे वीणाविनोदवेलायाम् ॥ १०४ ॥
 मध्येगानसुधाम्बुधिमज्जनमभिश्छिद्य किं नु वा धन्ये ।
 वीणायादनकेलिपु कलयसि कुचयोरलादुयिन्यासम् ॥ १०५ ॥
 त्वं बल्लकी च देवि द्वे सख्यौ कृतपरस्पराश्लेषे ।
 चारुस्थने भवत्यौ सृजत इवान्योन्यकेलिसंलापम् ॥ १०६ ॥
 स्फीते महःप्रवाहे मज्जनलीलाकृतः स्मरेमस्य ।
 उत्पतिताचिव कुम्भावुरसिजभारौ तवावभासेते ॥ १०७ ॥
 तव तरुणि मानमायी कोऽपि न रोमालिरस्य मणियष्टिः ।
 न कुचौ करण्डयुग्मं मौक्तिकमाला न कन्दुकश्रेणिः ॥ १०८ ॥
 शिशुतां विजित्य मध्यमसीम्नि निखातो नवेन तरुणिम्ना ।
 रोमलतिकात्मना तव राजति जम्भारिमणिजयस्वम्भः ॥ १०९ ॥
 कुचगिरिचरद्भवाशयकरिपातनजातकौतुको मदनः ।
 तावकगभीरनाभीदम्भादम्ब भ्रुवं चकार विलम् ॥ ११० ॥
 कुचयुगलभारपीडा कुरुते तनुतां तवावलग्नस्य ।
 अविवेकिनः समुन्नतिरन्तिकभाजां विपादनायैव ॥ १११ ॥
 त्रिवलीमयेन यौवनदर्वीकरवेष्टनेन किमपणं ।
 भवदीयतनुपटीरन्नततीमध्यो विगाहते तनुताम् ॥ ११२ ॥
 कथमतितरां कठोरैः करहिशिरःकदलिकाण्डतूर्णरैः ।
 जननि जघनोरुजङ्घं तुल्यन्ति धुतोपमानसङ्घं ते ॥ ११३ ॥

भवमहिषि तव पदाभ्यामिदमधरीकृतमिति ध्रुवं वेधाः ।
 फलयति कमलमधस्तात्सर्वे कुर्वन्ति सत्समाचरितम् ॥ ११४ ॥
 नखरनिकरच्छलोदितनूपुरहीरोपलप्रतिच्छायाः ।
 अङ्गुलिदलापदेशाद्भ्रान्ति भवचरणकिरणनिप्यन्दाः ॥ ११५ ॥
 कमलकलहोद्यमो वा हिमगिरिहेलाविधानवाञ्छा वा ।
 यमिहृदयवारिजस्थितिकलना वा तव पदं करोत्यरुणम् ॥ ११६ ॥
 हंसास्त्वया मदालसविभ्रमगत्या विभीषितस्वान्ताः ।
 मातः पयोदमालां प्रेक्ष्य भवच्छङ्कया पलायन्ते ॥ ११७ ॥
 निर्माय निर्मले तव केवलशृङ्गारकन्दलैरङ्गम् ।
 उडुराजखण्डमौलेरुपदीकुरुते स किं मनोजन्मा ॥ ११८ ॥

श्रुतिश्रमविनोदिभिः शुकरवैरमिष्यक्तया

पुरारिगुणसंपदा पुलकितैकगण्डस्थलम् ।

कदम्बविपिनान्तरे कलितसंनिधानं चिरा-

न्महः किमपि दृश्यते मरकतोपलश्यामलम् ॥ ११९ ॥

अनन्तरमुपसृत्य सुन्दरेशमारचितसंनतिरिदममन्यत—

अभीष्टसिद्धयै हरिणाङ्गशेखरं विनौमि हालास्यपुरीबिहारिणम् ।
 विभोश्चतुःपट्टिविलासकारिणः कियन्मदीमावनकेलिकौशलम् ॥ १२० ॥
 जरद्वारोदणशीलिना त्वया कदर्थ्यते हन्त नरे(गे)न्द्रकन्यका ।
 हयावलीविक्रयिणस्तवेश किं तुरङ्गमः कौऽपि बभूव दुर्लभः ॥ १२१ ॥
 गिरिश्च पाणिषु माधुर्योपितां बलयभूषणमर्पयता त्वया ।
 शफरदृफरपङ्कवसंपदा कथय तेषु कलापि किमीक्षिता ॥ १२२ ॥
 उत्सूलसिन्धूदकरोधहेतुमृत्क्षेपकर्मावसरे विनम्रात् ।
 संसेत गङ्गा यदि भस्तकाते का वा दशा स्यान्मधुरानगर्याः ॥ १२३ ॥

उरसिरुहत्रयरूपामुपहृत्य तव त्रिवर्गसंपत्तिम् ।

अजनि शफरेक्षणा स्वयमानन्दघनापवर्गसंसिद्धिः ॥ १२४ ॥

अथ निर्गत्य मधुरापुरादधिगत्य च कवैरजां समरमृगयादलितदनुजसा-

रङ्गयूथमपि श्रीरङ्गनाथ परिकल्पितपूजापुण्यतन्त्रिमपि गजारण्यपतिं चिरमु-
पास्य नि सत सहचरलोकमवलोक्य वाक्यमिदमारयातवानधनीसुरशाकिर ।

कलशार्णवान्तरङ्ग कावेरीसङ्गि मन्महे रङ्गम् ।

यदिह घनपीनतुङ्गे पुरुषो निद्राति भोगिपर्यङ्गे ॥ १२५ ॥

चारुऋवरजाक्षरसमीरणपारणया पोषधने शयान भुजगेशमहाशयने ।

श्रीमहिलामनोज जलदामलधामनिधे त्व गुरु मङ्गल मम तरङ्गय रङ्गपते १२६

हृद्यमरुद्धाहृदयवर्तनसक्तमते प्रौढगजाटवीनटनपाटवरूढरुचे ।

सभृतसर्पदा विहितकन्धुविडम्बनया साधय बोधय माशु मम चेतसि भूतपते ॥

अज्ञातापचयक्रम द्विजवरैराम्बाद्यमाने रसे-

ऽप्यर्थे धारिदनीलमर्षमुदयन्मार्तण्डनिम्ब्यारुणम् ।*

मूले सखकुमारिकातटपरिष्कारम्य जम्बूतरो

रद्राक्ष फलमेकगीक्षणकृतामश्रान्ततृप्त्याग्रहम् ॥ १२८ ॥

ससारी म्यन्दनी वा जलधिरशनया लोचनी शेखरी वा

नेत्रा नीलोत्पलानामुदधिपरिवृढेनालयी तूणवान्या ।

पर्यङ्की कङ्कणी वा फणिधरपतिना सखभूभृत्कुमारी

मध्यालकारलीलावसतिरवतु मा देवतासर्वभौम ॥ १२९ ॥

वृद्धाचलाधिपमुपास्य ततो विपश्चि

दाराध्य शोणगिरिसङ्गिनमङ्गजारिम् ।

नत्वा विरिञ्चिपुरनायकमप्ययासी

त्र्यश्रोधकाननपुरी निजवासभूमिम् ॥ १३० ॥

अनेकतीर्थोदनैवमेवेन समापतन्तीं सशरीरबन्धाम् ।

काचित्तप सिद्धिमिवैष कन्यागन्या महीयानथ पर्यणेपीत् ॥ १३१ ॥

अनवगुणकलापैरन्यनारीदुरापै

रनुसृतनिजचित्त हैमवत्योस्विवेश ।

द्वयमिदमनुरुन्धन्दक्षिण सारसाक्षयो

रधित मुहुरमान्तीमन्तरानन्दवृद्धिम् ॥ १३२ ॥

इति समग्रपुण्यमङ्गली यात्राप्रवचनचम्पूकाव्ये पदम आभाम ॥

पठ आश्रयः ।

ताभ्यामसौ धर्ममणूदरीभ्यां समाचरन्संज्ञयगोचरेषु ।
निर्धारणाय श्रुतिनिर्विशेषं प्रमाणमासीत्परमङ्गभाजाम् ॥ १ ॥
तस्य तीर्थभजनोचितयात्रामादिशन्निब सुदीधितिकस्य ।
स्मेरपाटलपरीमलबीचीमोदितालिमुखरः समयोऽभूत् ॥ २ ॥
मल्लिकार्जुनगण्डलगौरो मारबाहुमन्मन्थविधायी ।
दीप्तचण्डकरदीधितिरागात्कालकाल इव कश्चिदनेहाः ॥ ३ ॥
ग्रीष्मसंज्वरकृतामत्तिपीडामब्जिनीपतिरियासहमानः ।
मेदुरामधिरतं मिहिकाभिर्विधवःसुतदिशं विजगाहे ॥ ४ ॥
उत्थिपद्भिरटवीतरुकाण्डानुद्भटैरपरदिवपवमनैः ।
भमरंहसि पतङ्गशताङ्गे द्राधिमानमलमन्त दिनानि ॥ ५ ॥
मेदुरे फरसहस्रनिपीतमैदिनीतलजलैरहिमांशौ ।
भारकुण्ठितजवै रथवाहैः प्रादुरास गरिमा दिवसानाम् ॥ ६ ॥
व्योम्नि दावद्विखिधूमवितानैर्माराले स्वरगरीचिहयानाम् ।
मार्गमार्गेणकृतातिविलम्बादीर्घतां समजय(गम)न्दिवसानि ॥ ७ ॥
अस्फुरच्छिखरिगह्वरगर्भव्यापिहेतिरटवीहुतबाहः ।
उद्गतैरिव विशन्निजधूमैरुद्भवं जलमुचामभिगङ्गय ॥ ८ ॥
भार्यैवैद्युतलतापरिणत्यै बीजसंततिरिव प्रविफ्रीर्णा ।
व्योमसीम्नि विपिनज्वलनामां विस्फुलिङ्गपटली विजगृम्हे ॥ ९ ॥
शोषितेप्यिह जलेषु नितान्तं शेषलोफसलिलान्यपि पालुम् ।
दारुणैर्वसुमती फरजालैर्दारितेव तपनेन पफाल ॥ १० ॥
मस्थितेन मधुमासनृपेण प्रापिता वनमहीशिविराणि ।
पावकावलिरिव प्रचक्राशे पाटलीकुसुमकोरफपङ्क्तिः ॥ ११ ॥
अंशुमालिफपिदाम्बरमध्ये व्यन्क्तिमाजि मधुवैरिणि फान्ते ।
अद्भुताय किमिदं यदमुष्मिस्तर्जुनस्य मुदुराम विकासः ॥ १२ ॥
माधवेन विदितोपचयानां मार्दवं किमन्यप्रकराणाम् ।
आजहात् शुचिराशु निपातुं किं शिरीषकुसुममन्वकेषु ॥ १३ ॥

दारुणातपभिया स्तनसीमामाश्रित शिशिरमञ्चुरहाक्ष्य ।
 सान्द्रचन्दनरसै किमरक्षन्शस्यते हि शरणागतरक्षा ॥ १४ ॥
 तालवृन्तमभितो हिमधारास्यन्दनिर्भरसिताश्रवलक्षम् ।
 नृत्यति स्म निकटे युवतीनामास्यदास्यरुदिवैन्दवबिम्बम् ॥ १५ ॥
 अम्बुजव्यजनमव्वनमुखीनामाश्रयक्षपि मुहुर्भरुदासाम् ।
 धर्मधारिकणजालममुष्णात्का व्यवस्थितिका चाचपलेषु ॥ १६ ॥
 पर्ययेण वृत्तपातमधोऽधो वापिकाजठरवारि विरेजे ।
 चण्डभानुकरसज्जरभीत्या गन्तुकाममिव गर्गमवन्या ॥ १७ ॥
 उन्नदभ्रमरमुच्छ्रितपद्म भासते स्म पटल नलिनीनाम् ।
 साध्यसात्करमुदस्य सवित्रे शसदात्मसरसामिव शोषम् ॥ १८ ॥
 क्रीडितु सरसि तीरगताना वक्रराजिररुचद्वनितानाम् ।
 सादरेव जलजेषु विधातु सर्वसनहनसाहसकेलिम् ॥ १९ ॥
 अम्बुगाहनकृतामवलानामद्विपङ्क्तिरपनूपुरनादा ।
 लक्ष्यते स्म सरसीरलक्ष्मीगोपणाय भृतमूकदशेव ॥ २० ॥
 मन्त्रमे सलिलकेलिफलाया नाभिदग्धमपि सारसमम्भ ।
 श्रोणिभि पुनरुरोहदग्ध मुभ्रयामजनि सभ्रमेहेतु ॥ २१ ॥
 मापिते सरसि पद्ममुखीना क्षौभमूरुचरुम्भनितम्बे ।
 अब्जसततिरधोमुखयीक्षा लज्जितेव लहरीषु मम(ज्ज)जे ॥ २२ ॥
 वीचिलोलमपहाय सरोज वन्रसीमनि पतत्रपि यथा ।
 पद्मदन्तदुपगृह्णन्लक्ष्म्यचेतसा सहचरेण शशसे ॥ २३ ॥
 अङ्गना फलिलमम्बु सरस्या जुषते स्म उचुवुदुमपद्रे ।
 रञ्जयन्ति विदुषामिव भावैराशय किमु जलम्य मृगाक्ष्य ॥ २४ ॥
 पादयाचकमुरोजपटीर चक्षुरजनमपि क्षपयन्तम् ।
 वीक्ष्य रोपविवशा इव हर्षस्तटाटयन्ति वनिता म्म तटान् ॥ २५ ॥
 कातयन्त्रकरवारिभरेण श्लाघिते सति पयोधरजुम्बे ।
 हृदतो मृगदृशा मदनेन रोदमातपट्टत निमर्च ॥ २६ ॥

अक्षगा अपि बिहर्तुमगाधे कामिनां करगृहीतवलगाः ।

वालिकाः प्रसृतपाणिपदाब्जं पाथसि प्लवननर्म वितेनुः ॥ २७ ॥

कैशिके सलिलसंगिनि तासां कान्तचित्तमजनिष्ट रसार्द्रम् ।

शुष्यति प्रचितशोषणमस्त्रैराङ्गजैर्नियमिते च निबद्धम् ॥ २८ ॥

* नीलकुन्तलनियन्त्रितमल्लीसूनकन्दुकभरा मुहमाली ।

मारिबोदरबलद्विधुविम्वामाबलिं क्षणरुचामनुचके ॥ २९ ॥

अथैष पित्रोरमितैस्तपोभरैरुपेयुषोः स्वर्गमुपाजितैः स्वयम् ।

गयागिरःसीमनि कृत्यमास्तिकः स्वयम् इत्याचरितुं समैहत् ॥ ३० ॥

शुसिन्धुफादीतदधीश्वरेषु प्रारम्य या बाल्यममुष्य भक्तिः ।

करावलम्बप्रतिपादनं सा गयाप्रयाणाभिरतेरत्तानीत् ॥ ३१ ॥

लभे शुभे स निरगाद्रचितः सुरेन्द्र-

संतर्पणः सहजनिर्मलशीलशाली ।

दुष्कर्मघर्मितजनागमदृष्टितानि

तीर्थानि पावयितुकाम इवाखिलानि ॥ ३२ ॥

बलिभोजिवकोट्योर्जपात्पतिपत्तादनयोः प्रतिक्षणम् ।

किरणच्छलतोऽसितार्जुने किमभातां पुरतोऽस्य निम्नगे ॥ ३३ ॥

अनुपदमपश्यदयमपसन्न्यपार्धतः सहसा विनिःसृतं धरणीतलादुपरि

बाहुमध्यमादनतितुङ्गे नभसि विहितचङ्क्रमतया संनिष्कण्ठोदयामिष्ट.....

मनश्चरमाचक्ष्णामदक्षिणभागयिदपिज्ञात्वाशिश्वरविरचितोपवेशतया भजनीय-

देशभाविनीमश्रितामुन्नतिमभिव्यञ्जयन्तं कमपि खञ्जरीटकरवम् ।

अम्यरे मण्डलभ्रान्तिमपदिदय गरुमतः ।

तमागतवतम्भातुं हरेश्चक्रमदृश्यत् ॥ ३४ ॥

उत्तीव्रमाणिनयमरीचिकोर्मिहल्लीसशीलच्छवि हस्तकाली ।

बल्लीससं धाम वशीन्द्रलोकादल्लीनमेकं गतिमाननंसीत् ॥ ३५ ॥

स्थितस्य मध्ये शिवयोर्विभाति यकावली यस्य समं तदाख्यैः ।

विम्वालिरिन्द्रोर्गिव भानुमालिस्पर्षाभृतद्वादशविग्रहस्य ॥ ३६ ॥

अभिवन्द्य च तं भगवन्तमिदं नयनमनानीत् ।

गन्धश्रेणीसान्द्रकङ्कहारचूड मन्दम्बेरोदारवक्त्रारविन्दम् ।
 अन्तर्याणिध्येयमाग्रायगेय वन्दस्वैन वाणि वल्लीसहायम् ॥ ३७ ॥
 दीनपालनमहाव्रतक्तौ दीक्षितेयमधिहृत्काचलम् ।
 दैनतेयतनयाधिरोहिणी वासना विहरते षडानना ॥ ३८ ॥
 कालिकागिरिश्रयोगसाधित गाढममिजठरे समाहितम् ।
 गालित पयसि सौरसैन्धवे काञ्चनीकृतशराटवि रुचा ॥ ३९ ॥
 शीलितोपचयकृत्तिकापय स्वीकृतिप्रकटितातिवैभवम् ।
 व्यालिहामि मनसा भवामये मज्जता किमपि पारद रसम् ॥ ४० ॥
 इहेश्वरादेकमुखप्रवृत्तेरीपलम्भा ... रीरितार्थ ।
 कङ्कहारशैलाधिपतिं कथं वा मज्जन्ति सदशितबाहुमुख्यम् ॥ ४१ ॥
 कनीनिकाशुभ्रथिताक्षमाला षडाननी भाति षडाननस्थ ।
 अम्बोरुहश्रेणिरिवासिताब्जदलस्रजा गाढतर निबद्धा ॥ ४२ ॥
 त्रिसध्यमाविष्कृतस्सक्तसध्यके धराधरेऽस्मिन्निदमन्यदद्भुतम् ।
 यदेकनालोपरि शश्वदीक्ष्यते समग्रबोधाकलिता षडम्बुजी ॥ ४३ ॥
 कलापिनीना नटनान्तरेषु कपोल[डो]दोलायितकुण्डलानि ।
 नालीकसदोहनटमिलिन्दपालीकन भूपरिशोभितानि ॥ ४४ ॥
 कङ्कहारमाघातुमिवेक्षणभ्या गाढावलीदधवणान्तिकानि ।
 नेत्रद्वयीसीमनिषद्वसेतुनर्मम्पृक्षा नासिकयोज्ज्वलानि ॥ ४५ ॥
 न्यस्तस्य दम्बोपनिवारणाय विन्दो सगन्ध तिलक वहन्ति ।
 प्रियाधरोष्ठाश्रुतपारणायामुच्चैरहपूर्विकया युतानि ॥ ४६ ॥
 उपासकेभ्यो युगपत्पणीतपद्दर्शिनीव्याकृतिसत्रमाणि ।
 कङ्कहारसौरभ्यधने कपोले स्वैर शिवाभ्या कृतचुम्बनानि ॥ ४७ ॥
 रसाभिलाषेण रह प्रियाभ्या पर्यायपीताधरपल्लवानि ।
 धन्यो जन पश्यति तारकसेर्षुस्तानि शुग्धम्भितरुन्दलानि ॥ ४८ ॥
 उमारमीडे मुरगर्वयोगादुपोदसरम्भमुपेत्य गम्य ।
 त्रिलामदासेन भवान्विचेष्ट शत्रो जयस्तम्भ इवावतम्भे ॥ ४९ ॥

अहरलङ्घ्यविधेयशतस्य वा निशि निषेविततल्पतलस्य वा ।

उपनिषन्मुखवेद्यमुदेतु मे मनसि यष्मुखवारिरुहं महः ॥ ५० ॥

नीलावनीमृन्निमसौरिधाटीनुलायकोलाहलनुसर्धैर्ये ।

फाले स्मरामः करुणाभिरामविलोकनं तारकवैरिणं तम् ॥ ५१ ॥

यस्त्रीवक्त्रारविन्दे मदफलमधुपघातसंपातरीत्या

तुल्यानां जृम्भणानामहमहमिकया गुम्भने दुर्निवारैः ।

हृद्यामुद्गाययद्भिर्दिशि दिशि.....पङ्क्तिमिन्दीयराणां

कल्याणं यः फटाक्षैः कलयतु करुणाशालिभिः कार्तिकेयः ॥ ५२ ॥

स्तनंभयोऽपि शर्वाण्या वैत्वं दारित्तवानसौ ।

स्यतो धारयतः शक्तिं किं ययो गण्यते बुधैः ॥ ५३ ॥

सर्वागमोपदेष्टापि शबरीमयमग्रहीत् ।

अस्य भिक्षाप्रणीतूनोरथवा किमनौचिती ॥ ५४ ॥

श्रयत भवानीतनयं शतमत्वरिपुजैत्रवैभवानीतनयम् ।

निरवधि फाल्ग्वेन ध्यासं हृदि वपुषि चाधिकारुण्येन ॥ ५५ ॥

सेनानीरजनि करश्रेणिपराभूतशोणनीरजनिकरः ।

परनलिनीरजनिकरः परमशिवानन्दवाप्पनीरजनिकरः ॥ ५६ ॥

महास्तलीलाभिगवोपनीतकुक्षस्थलीकुलञ्जरीविशेषम् ।

कृपालतोपममुपाचयेधःकपालमाराधयदेव देवम् ॥ ५७ ॥

इमं परीपाकमिहापराधादम्भोजयोनेरपि पश्यतेति ।

अदःकपालेन सुरालयेषु भिक्षामटन्यः प्रकटीचकार ॥ ५८ ॥

तदनु निःशङ्कं मूधरोत्सङ्गसीम्नि झीलित.....गासादितरागसंपद्वावे-

शतया शैलेशतनुमुवा सततमाकेशचरणमवलोकनीयरामणीयकं नागेशम-

भिवन्ध नरपालमन्दिरद्वारमासाद्य दूरादेव नृपसदसि मागधकुलनिगद्यमान-

मगिजातपथजातमार्यमिश्रः सहर्षमश्रौषीत् ।

वर्धस्वामितसार सारसविधेयालोकलोकत्रयी-

गेयप्रौढिविशेषशेषनिभवाङ्गैपुण्यपुण्याकृते ।

सग्रामाङ्गणधीर धीरत सता कोदण्डदण्डक्षत-

प्रत्यर्थिस्मयसङ्गसगतमहीरामाक माक्रप्रभो ॥ ५९ ॥

घनजयकृता दानेनानेरुदितकटलङ्घन

स्यदनिरतया कीर्त्या नीत्या निरस्तकलङ्कया ।

सरसकलया चात्रे सतानरलचिरन्तना

ननघचरिताव्राजज्जेगीयसे क्षितिनायकान् ॥ ६० ॥

जनितनलिनीशङ्कायेशे हरिन्मणिकुट्टिमे

शशधरकलामुचद्विम्बा निशासु समतत ।

विसधिपण्या केलीहसा स्पृशन्ति मुखाञ्चले

प्रतिबुधगृह यत्तन्माकप्रभो तव वैभवम् ॥ ६१ ॥

श्रीमन्मार्कक्षितिधर भवत्कीर्तिसैल्ययोपा

मेरुस्तम्भे भ्रमणनटनप्रक्रिया सविधत्ते ।

तस्यास्तादृग्विलसितजुपो रत्नताडकभूषा

युग्म तिग्मच्छविरिति शशीत्यन्वरे बम्भ्रमीति ॥ ६२ ॥

चक्राणा विदधाति सोऽतिकृदन् तेषा शरण्यस्त्वय

राजा विष्णुपदाक्रम वितनुते सोऽय तु तस्यार्चक ।

आस्ते सोऽहिमयैकभाजनमय तस्यानभिज्ञस्त्विति

त्यक्त्वा त परिकर्ममौक्तिकमिपात्त्वामेव तारा श्रिता ॥ ६३ ॥

तव माक्रविभो धराधिपैरवलेपाद्रुतागिबन्दनै ।

इह दिव्यपि चानुभूयते बहुशस्त्रीपरिरम्भसभ्रम ॥ ६४ ॥

पार्श्ववर्तिजनताप्रतिनिम्बव्याजतो विमतराजसमाजम् ।

सङ्गरे कवलित निल घचे सात्व माक्र तव पाणिट्टपाण ॥ ६५ ॥

वमधुनिकरेण वमुघा सिञ्चति माक्रनृप तव गजश्रेणी ।

अत्मपट्टादृतिलीलानिर्मितमूर्लानिवारणायैव ॥ ६६ ॥

श्रीमानक्षितिपालशेखर भवद्वेतण्डवर्णानिलो

नेप्यत्यागु कुतोऽपि तुलपटलीरीत्या हरिद्वारणान्

आलोच्यैवमचक्षलस्थितिकृते तेषां किमभ्योजनम्:

क्षोणीमण्डलमारमेव सततं कुम्भस्थलीषु न्यधात् ॥ ६७ ॥

घाटीहेलायु घोटीसुरपुटदलितक्षुण्णरेणूपगूढ-

र्दानैर्जम्बालितासु त्रिदशकरटिनां गण्टभित्तिस्थलीषु ।

लम्बा नीलारविन्दच्छद्रुचिरलिनां धोरणी कज्जलेन

व्यालिता जैत्रवर्णावलिरिव भवतो भासते माफनूप ॥ ६८ ॥

अध्यासीना समन्तात्क्षितिभरणकृतामावलिः सिन्धुराणां

वातैरश्रान्तलोलधरणपुटमहावालधृन्तोपजातैः ।

फाष्टानामन्तराले किमपि विसरतस्त्वत्पतापानलस्य

प्रायः संधुक्षणानि प्रणयति नितरां माकराज क्षितीन्द्र ॥ ६९ ॥

विपक्षलक्ष्मीः क्रियते त्वया महीवराहवन्दी प्रमदासमञ्जसा ।

रिपुं च माकेन्द्र करोषि किंकरं वराहवं दीप्रमदासमञ्जसा ॥ ७० ॥

प्रकल्पते त्वत्करवालयष्टी रविप्रभावारिजयापनाय ।

न हि प्रवर्तत कदापि लोके रविप्रभा वारिजयापनाय ॥ ७१ ॥

इह मद्विमा कनकपटः पट्टघटितः साख्यमाफ नकपटः ।

विहरति मानवलोके विलसत्कारुण्यवीचिमानवलोके ॥ ७२ ॥

पापगृकण्ठीरवतः प्रधितादुदितं दिशासु कण्ठीरवतः ।

एत्य धरा माकेशं हृष्यति हृष्टकृष्टवैरिरामाकेशम् ॥ ७३ ॥

वारिजनामी राजति सोऽयं कृतस्तवारिजनामीः ।

जहिहि स्कन्धावारे वसतिं तरसा दिगन्तिकं धावारे ॥ ७४ ॥

हेमाकल्प क्षमाकण्ठकहरपटिमा कल्यारामाकटाक्ष-

स्तोमाकापः सुमाकर्कशभणितिलज्जमा कथं वर्ण्यतेऽसौ ।

क्षमाकर्पूरप्रमाकल्पनलटहयशःप्रौढिमा कर्मरूढ-

स्थेमा कारुण्यसीमा कनदनक्षुणो माकराजक्षितीन्द्रः ॥ ७५ ॥

अनन्तरमथमवनिभृदन्तिकदभिमुखमापनद्विरागच्छत सरयमाशिपो व-
दत नूपतेः श्रीमदवलोकनकुत्तुहली गृपतिरयमास्त इति निवेदयद्विरावसरि-

कपुरुषैरावेद्यमानसरणिरवगाह धरणीशमन्दिरमतिलङ्घ्य कतिचिदपि कक्ष्या-
 (क्षा)न्तराणि कविवुधबन्धुसचिवमित्रसामन्तमण्डलीशोभिनि काञ्चनास्थान-
 मण्डपे मणिमयचतुस्तम्भमध्यमवितर्दिकायामतिमृदुलतूलमालिकामांसलममृ-
 तफेनपटलीविनिर्मलमादिपुरुषमिव शेषमास्तरणविशेषमध्यासीनं वारविलासि-
 नीकरकनलडो(दो)लायमानचामरद्वितयमासुरपार्श्वभागतया कलशजलधियुग-
 लीकल्लोलयुगला.....रुद्रसन्तमरविन्दिनीबन्धुमपह(स)न्तं कौमुम्भपटखण्डपरि-
 कलितमालतीप्रसवशालिना भौलिबन्धेन संध्यामयूखसंवलिततारकमम्बरतलै-
 कदेशं विडम्बयन्तमस्तोककुङ्कुमस्थासकपिशङ्कमश्रीचित्ररङ्गितां मूर्तिमावृण्वता
 कण्ठाभरणमुक्ताफलदीप्तिधृत्वेन मन्दाकिनीपूरपतनगौरवपुपं सुमेरुमवधीरयन्तं
 पीतवसनपरिपीतफटिप्रदेशतया पुष्करजालसंवृतनितम्बभूमिमुदयक्ष्माभृतम-
 धिक्षिपन्तं फलकल्पशालिनः किसलयान्तरालकन्दलितेन कुसुमकोरकेणेव
 कुरुविन्दमध्यवर्तिना कुलिशोपलेन परिशोभमानमहं वीरकङ्कणं मणिवन्ध-
 सीमनि महनीयमुद्ग्रहन्तं मकरध्वजमिव मार्गणोपदर्शितसौमनस्यं पाकशा-
 सनमिव प्रतिरोधिवलबिभेदनं पुरवैरिमित्रमिव समस्ताभिलपितपूरणधुरी-
 णसंनिधानं द्वितीयहरमिवातृतीयलोचनमन्यमिव शतमन्युमितरमिव घटान्य-
 पादपमपरमिव कुसुमाकरमत्रिकुलपवित्रीकरणकुशलचरित्रसंपदं कोनाम्बागर्भ-
 कुञ्जगृहसंचारकेलिपञ्चाननं पापजगतीपतिप्राचीननुकृतपरिपाकं माफनरलो-
 कनायकमवलोकयन्मनस्येवमकरोत् ।

यो भोगिप्रबरोऽप्यजिह्वचरितः श्रीशोऽपि हृष्यदृपो

भास्वानप्यरिदुःसहः कुवल्याधीशोऽप्यदोपाकरः ।

सर्वज्ञोऽप्यनलीकट्टिचलोऽप्यक्षीणपक्षावलिः

सोऽयं माकनृपो विचित्रमहिमा स्वैरं विजिजीयते ॥ ७६ ॥

तदनु संमदादुत्थाय पार्थिववरिष्ठेन समुचितासन्नविष्टरे समुपवेशितोऽय-
 मतिविचक्षणो दक्षिणमुख्य हस्तं नृपकुलमणेरस्य नमदांसलसामन्तभूषते-
 राणिपं प्रायुङ्क्त ।

फलयाणाकर माकराज भवते कारुण्यसंशीलना-

दर्दिरेष जनार्दनो वितरतादानोर्कनः संपदम् ।

पारावारसुतासनाधमभितो वाहान्तरान्तःपुरं

दोष्णां यस्य चतुष्टयी चिरघृतैः पातीव दिव्यायुधैः ॥ ७७ ॥
लक्ष्मीनित्यविहारकैटभरिपो चक्रावलीरञ्जन-

च्छायावलम्ब कीर्तिवृद्धिकलनाधाराधराभ्यागम ।

दोषापोषणपूर्णचन्द्र सुमनोविस्फूर्तिपुष्पाकर

श्रीव(म)न्साल्यकुमार भाक भवतः श्रेयांसि संप्रार्थये ॥ ७८ ॥

सकलभवद्गुणसङ्घाघाचातुर्यविश्रुतिकलनायाम् ।

जगति फणिराज एकः शिष्यत इत्येव शेषतां धत्ते ॥ ७९ ॥

पारं भवद्गुणौघानां वाणी व्रजतु मे कथम् ।

अपर्याप्तस्थितिर्येषामपि ब्रह्माण्डमण्डलः ॥ ८० ॥

तदपास्य भवद्गुणावलीस्तवधाटीरुचिमेतदद्य नः ।

पृथिवीश शृशं निवेदने प्रकृतार्थस्य मनः प्रवर्तते ॥ ८१ ॥

स्थितिगुप्तिमलब्धसंगतिं क्षितिपालाधिगमे फलं विदुः ।

मनुजेशधुरीण मादृशामुचितं तेन तवोपसर्पणम् ॥ ८२ ॥

मुवि ते तु बुधैरवस्थितैरनवाप्तं न किमप्यवेक्ष्यते ।

अपहाय पुरा कृताधिकं सुकृतं दुष्कृतशोधनक्षमम् ॥ ८३ ॥

तदिमां मनुजादिवन्धुतां तव पार्श्वे विनिवेद्य सांप्रतम् ।

अविमुक्तमुपासितुं व(रै)रविमुक्तं वयमाद्रियामहे ॥ ८४ ॥

परिपाहि मदीयवान्धवान्विषये ते विहितस्थितीनिति ।

कथनं खलु सिद्धसाधनं क्षितिसंन्नाणकृतस्तवान्तिके ॥ ८५ ॥

इति तमभिलपन्तं हृष्टचेता नरेन्द्रो

भृतमुदमुपचारैः प्राहिणोदस्युदारैः ।

पथि खलु विदधानो भावबन्धं विशुद्धे-

र्वलवदिह सपर्याभाजनं कस्य न स्यात् ॥ ८६ ॥

अथ विनिर्गत्य निःशङ्कदुर्गमुबो निखिलदुर्गतजनस्वर्गतरोरनर्गलशौर्यवि-
स्मारितभार्गवस्य भर्गतनूभवस्येव दुर्गाप्रगादलब्धविविधामिलपितवर्गस्य भो-
गिवरनिराकृतिपटुविवेकशालिनो माकराजमहीपाकशासनस्य मुजनतातिरे-

कमनुचिन्त्य मुहुर्मुहुर्मदमनुसंदधानस्तदवलम्बिभिरेव वचनमुम्भनैरनुचरस-
माजमपि सभाजयन्सरोजलोचन इव सहचरीद्वयेन कियद्दूरमिव गत्वा स
लब्धवर्णाः सुवर्णमुखरीं निर्वर्णयन्निदमवर्णयत । इयं खलु

हुङ्कृत्य भृङ्गनिनदैरुपगृह्य वीची-

हस्तैः शिशूनिव जनानदसीयपङ्कम् ।

प्रक्षाल्य हंसरसितैः परिसान्त्वयन्ती

मोवं प्रसूरिव मुहुर्मुहुरातनोति ॥ ८७ ॥

उत्तरेण सरिदुत्तमामिमां तुङ्गशृङ्गदलिसद्युसिन्धुना ।

चक्षुषोरुपदवा चिराय नो भूयते भुजगराजभूमता ॥ ८८ ॥

अत्र कुञ्जगृहासीनकेलिकाराङ्कलालिताः ।

विष्णोः कर्माणि गायन्ति विद्याधरमृगीदृशः ॥ ८९ ॥

अहो वृषधरगहीपतेरमुष्य महिमा ।

पङ्कपनीतैरिह सत्प्रसूनैः कुणिः खजो गुम्भनमातनोति ।

अम्भोजनाभस्य कथामवाचा प्रस्तूयमानां बधिरः शृणोति ॥ ९० ॥

अथ तदानीं

पद्मासन्नायमाने मणिमुरसि बहन्कौस्तुभं वास्तुभूमि-

र्भासामासारदानोन्मुखघनमुपमागर्धनिर्वापिकानाम् ।

स्तुत्यः श्रुत्यावलीभिर्नियमधनजनस्वान्तकान्तारलील-

कुम्भी कुम्भीनसाद्रेरधितटममुनालोकि लोकैकनेता ॥ ९१ ॥

असौ पुनरुरसा विशङ्कटेन विधृतवनमालिकं वेङ्कचे(टे)शमभिवन्ध
निर्मलमनाः सपरितोषमिदमभाषत ।

साधूनां हृदयान्तरालसरणौ पुष्पान्परिष्कारतां

कुक्षेः सीमनि दर्शनीयविभवां कुर्वन्नगन्मण्डलीम् ।

आख्यामञ्जनभूभृतो निजतनुच्छायां-----रं त्वर्थय-

क्तोऽप्यास्ते मणिरिन्द्राकुचतटीशाणोपलोत्तेजितः ॥ ९१ ॥

षष्ठेन्दीवरयोरनङ्गनरयोरुत्तेजिते यदृशौ

मयो यस्य समस्तशब्दकुट्टनामाणिक्यशाणोपलः ।

यन्नाभीसरणिश्च सूक्तिजननीश्चश्रूपदस्थायिनी
 पायान्मां हृदयंगमस्मरकलातत्वं तदेतन्महः ॥ ९३ ॥
 अञ्जनाचल.....सर्वैरपि जनैरयम् ।
 तटे गुह्यतटाकस्य मुकुन्दो मुहुरीक्ष्यते ॥ ९४ ॥
 अवतंसेन विदुषां प्रशशंसे ततोऽमुना ।
 स्थामिपुष्करिणीतीरभूमिभूषामणिः.....॥ ९५ ॥

अद्विप्रभिजतटहाटकशैलशृङ्गरिह्वद्रजोनिचयकुङ्कुमलिप्तगात्रः ।
 घोणाहृतान्बुनिधिदुन्दुभिघोषहृष्टः पायान्महीपरिणयाभिमुखो(वराहः) ॥९६॥
 अम्भोनिधेरलघुनिधिसिताभिपद्माद्विभ्राम्यतो अमिविलोकनकैतयेन ।
 पृथ्वीपुरःप्रणयिनोचितभूपरीक्षां कुर्वन्निवादिमकिटिः कुरुतां मुदं नः ॥ ९७ ॥

(व्या)धूतदेहरभसव्यपसार्यमाणा-

माघासु वारिलहरीमपदिश्य सिन्धोः ।

जीयात्सृजन्निजसमागमभाविपृथ्वी-

व्रीडापनोदनतिरस्करिणीं वराहः ॥ ९८ ॥

आद्यं नमामि.....भजन्समुद्रो

यद्रोमकोटिपु कुशामहिगाम्बुरीतिम् ।

तत्कालसंगतधरापरिरम्भकर्म-

धर्मोद्विन्दुविहृतिं घटयावभूव ॥ ९९ ॥

अम्भोधि कूल.....चोरदैत्य-

मुस्ताक्षतिप्रभवमोदपरंपराभिः ।

भूदारतां प्रकटयन्पुरुषः पुराण-

स्तुतादृशीमिह तरङ्गयतु श्रियं वः ॥ १०० ॥

कोलस्तनोतु कुशलानि चिरंतनो मे

येन क्षितौ प्रथममीषदुदञ्चितायाम् ।

अस्या विषादविगमाच्छ्रुसितैरिवाब्धे-

रहाय बुद्बुदकदम्बकमाविरासीत् ॥ १०१ ॥

आधारधुर्य जगदण्डकपालवन्ति
 पाथोमिषेण फणिमन्दिरमण्डपस्य ।
 उर्वीशिलामुपरि निक्षिपता व्यतानि
 येनाम्बुमानमिव तेन वयं सनाथाः ॥ १०२ ॥
 प्रान्तक्षरज्जलधिवारिभरामुदस्य-
 न्योणाञ्जलेन धरणीं कुहनावराहः ।
 तादृकृतिव्यतिकरश्चमवारणाय
 धारागृहान्तरमिवाभिगतः पुनस्तु ॥ १०३ ॥
 मङ्गं शुभानि विदधातु महाबराहो
 दंष्ट्राहितेन विलसन्बलयेन धाव्याः ।
 संरक्षणादिव चराचरमण्डलीना-
 मस्मादितेन महतातपवारणेन ॥ १०४ ॥
 अङ्गं महीवरतनोरधिरोपिताया
 व्यापारयन्निजदृशा वदनारविन्दे ।
 आद्यः पुमानभयमुद्रिकयादसीय-
 मस्यन्हठोद्धरणभीतिमिवावतान्नः ॥ १०५ ॥
 मवाब्धिखलुद्वयसौ जनानां पदाब्जमेतद्भजतां ममेति ।
 वक्तीव यः सविधनिवेशितेन वरप्रदेनापि कराम्बुजेन ॥ १०६ ॥
 सत्तनु क्षेत्राचलभूपामणेररविन्दलोचनस्य चरणारविन्दपरिचरणपुण्य-
 परिणतेरिव नयनसरणिमवगाहमानमन्तिकनिप्यन्दमानसिन्धुपवनकन्दलप्रा-
 सतुन्दिलशिथिलबन्धस्य फणिराजपरिकर्मणः प्रतिक्षणट्टीकृतौ कृतदक्षिणं
 दक्षिणकैलासकटकतटसीमनि शिलावटमूलबद्धरतिं कालहस्तिपतिमासेवमानो
 भूदेवानन्दनः सानन्दमिदमवादीत् ।
 अग्रे लज्जामयितपटलीकल्पितच्छायमास्ते
 सिक्तं दन्तावलकरजलैरर्चितं मोगिरलैः ।
 भिल्लाभीशोपहतपिशितामोदवक्त्रारविन्दं
 भाग्यं पृथ्वीधरपतिमुता "योरादितत्वम् ॥ १०७ ॥

पायादपायरहितं परिणममुक्ता-
दायादकायमतिवेलदयाविधेयम् ।

दूरे चिरंतनगिरां दुरितापहारि
पारेसुवर्ण.....कटं महो नः ॥ १०८ ॥

ब्रह्मादयोऽपि भवदासिकृते यतन्ते
यत्नं विनापि ययुराटंविकादयस्त्वाम् ।

आतः कृतान्तविजयिन्नतिचित्रशीलं
त्वां मन्महे न सुलभं च न दुर्लभं च ॥ १०९ ॥

मत्स्यप्रपुष्करपयःकलिताभिपेके
नागे नटद्रुणततावपि लुप्तिकायाम् ।

प्रीतिस्तवास्तु भगवन्नभवत्कर्षं वा
लुब्धद्विजिह्वविषयः प्रणयानुबन्धः ॥ ११० ॥

अन्योपचारविधिरस्तु महान्गुर्वा
भावत्कर्हर्षपदमान्तर एव भावः ।

गौरीश ते मणिगुणप्रतिपादनेन
प्राप्तौ गतिं किल समां फणितन्तुवायौ ॥ १११ ॥

त्वद्भावतोऽपि तुहिनांशुकिशोरमौले
धन्या भृशं भवति तावकभक्ततैव ।

श्रीकालहस्तिपुरसीमनि यत्त्वयापि
भक्ताग्रिमस्य जगृहे फणिनः स्वरूपम् ॥ ११२ ॥

निर्मोकपट्टसितमङ्गमसखवेगः
क्ष्वेलानलो दुरवबोधतरं पदं च ।

सर्वं यतः सममहेर्भवतश्च शूलि-
अन्योन्यरूपपरिवृत्तिरतः किमासीत् ॥ ११३ ॥

देव त्वया यदिह दक्षिणरौप्यशैले
ध्यालद्विपेन्द्रतनुरष्टविधा वितेने ।

तद्युक्तमेव कलये तव नीलकण्ठं
 पद्माननं च यदुक्षन्ति भवन्तमार्याः ॥ ११४ ॥
 घोरस्वभावजटिलः क वनेचरेन्द्रः
 ज्ञान्तोपसेव्यसरणी सुगमा क मुक्तिः ।
 अन्योन्यमेलनविधावनयोः प्रवीणा
 तत्तादृशी जयति देव तवानुकम्पा ॥ ११५ ॥
 प्रालेयमानुशफलादपि पादुकाया-
 माकाशसिन्धुसलिलादपि वक्तृतोये ।
 देवीमुखान्मृतरसादपि दष्टमांसे
 को वा गुणस्तव कुतूहलहेतुरासीत् ॥ ११६ ॥
 हातुं पुलिन्दपतिरात्तफिरातभाव-
 मासीद्भवन्तमधिगम्य महाकिरातः ।
 किं कालहस्तिनगरीश तदद्भुताय
 प्राग्वासना बलवती खलु देहभाजाम् ॥ ११७ ॥
 अङ्गान्नरार्चनविधेरपि ते गरीयः
 पादारविन्दपरिपूजनमेव शम्भो ।
 दत्त्वा मुखे दशमगाद्विषमेक्षणत्वं
 भिष्टः पदे तु हरिराप्तमुदर्शनोऽभूत् ॥ ११८ ॥
 व्याधः समर्पयतु नाम बिलीढशेषं
 मांसं विवेकविरहेण मनोमवारे ।
 अङ्गीकृतं कथमिदं भवताथवैत-
 त्संभाव्यते त्वयि वनेचरसार्वभौमे ॥ ११९ ॥
 पाणिमहव्यतिकरादुपरि प्रजाना-
 मुच्छिष्टसंकरमुक्षन्ति जना जगत्याम् ।
 प्रागेव मुक्तिपरिणीतिविधेरयं या-
 मासीत्किमेव शयरागमसंप्रदायः ॥ १२० ॥

स्पृष्टं शिरः शबरपादुकयेति मन्ये
तस्मिन्नमर्त्यतटिनीं विभूषे तथापि ।

दष्टामिपग्रहणदर्शितचापलस्य
नेहास्ति कापि तव निष्कृतिरन्तकारे ॥ १२१ ॥

गङ्गागाण्डिवचापयोर्मदभरक्षेपाय चूडापदे
गण्डूपाम्बु च पादुका च शबरोत्तंसस्य वज्रे त्वया ।
पद्माक्षस्मयभञ्जनाय दृगपि प्रत्याददे फस्य वा
दर्पापाकृतये महेश जगृहे दष्टावशिष्टामिषम् ॥ १२२ ॥

त्वन्मस्तकाहितपदन्मसनादिदोष-
संशोभकस्तकृते शबरौ नमसः ।
चर्माम्बरं कटितटे भसिताङ्गराग-
मङ्गे कपालमधिपाणि जटाश्च मौली ॥ १२३ ॥

सन्तु प्राणिवधैकतानमतयः शश्वन्मदानीकृता
जिह्मव्याघ्रतयोऽथवा जनिभृतः स्फारीभवद्भ्रान्तयः ।
मुक्तिस्तान्ब्रूणते स्वयं यदि कृपा मुग्धेन्दुचूडाल ते
तत्र व्याधगजाहिकीटपतयो दृष्टान्तफाष्ठापराः ॥ १२४ ॥

यामि प्रीतिमहं परान्नभजनैरुच्छिष्टभोजी भवा-
न्मूर्धाहं चरणौ स्पृक्षामि धनिनां त्वं पादुकाशेखरः ।
सेवेऽहं धनपापकर्दमनर्त्रीं त्वं यक्रतोयाधुतो
युक्ता किन्तु मदीयदोषगणना श्रीकालहस्तीश ते ॥ १२५ ॥

सत्कर्माचरणात्मिकां प्रथमतः संपाद्य नान्दीं तप्तः
प्रादुर्भाव्य समस्तभक्तिगरिमप्रस्तावनाकौशळम् ।
द्रागुत्सार्य तमःपटीमथ वृते दीपेन विद्यात्मना
चित्ते मे नटनं विधास्यसि कदा श्रीकालहस्तीश्वर ॥ १२६ ॥

गण्डूपाम्बुनिमज्जनाय यदभूद्रङ्गावतंसस्य ते
चूडालङ्कृतिकल्पनाय विधृतज्योत्स्नावतः पादुका ।

तृप्त्यै भक्षितशेषमगिष्यमपि त्रैलोक्यकुक्षिभरे-

विद्यार्थीश मुदे तवास्तु तदियं वाणी लघिष्ठापि मे ॥ १२७ ॥

मिह्राग्रणीचरणपल्लवपादुकायै

सेयं क्रियासमभिहारवती नमस्या ।

वेधः करोटिविधुस्वण्डवियन्नदीनां

सेहे न या गिरिशशेखरताभिमानम् ॥ १२८ ॥

अस्त्येव यद्यवतरेन्मम दृष्टिमागं

नैवास्ति चेन्न तदिनीमरणं घटेत् ।

इत्थं विधेर्विमसिमीश किरीटलक्ष्म्या

यस्याः स्मृतिर्हरति सायतु पादुका नः ॥ १२९ ॥

प्रातं यया हरजटावनचारकेल्यां

वेधःशिरः प्रतिहृतेः शबरद्विपद्यम् ।

सा पादुका षडरिवर्गविनिर्जयाय

सनस्रतां भवतु संप्रति नः क्षिरस्रम् ॥ १३० ॥

अपि च—

जगन्मण्डलीयं त्वयि स्वप्रकाशे नटन्ती रवेरंशुजाले नदीव ।

अविद्याविलासाकृतिर्विचया ते भव.....भवत्यन्तकारे ॥ १३१ ॥

मनोहारिशब्दादिभिर्व्यज्यमानानहं किंचिदालिख्य यस्यैव लेशान् ।

सुखत्वेन जानामि संसारपीडां तमानन्दवाराकरं त्वामुपासे ॥ १३२ ॥

.....कणस्फूर्तिहेतुः मुखादिप्रपञ्चोऽपि सर्वप्रियत्वेन भाति ।

परप्रेमभारास्पदत्वेन तादृक्प्रमोदाकृतिप्रत्यगर्थोऽसि शम्भो ॥ १३३ ॥

न कर्तास्मि नानाविधानां क्रियाणां प्रसक्तोऽपि नैतत्फलास्वादानेषु ।

सदानन्दविज्ञानसान्द्रस्वभावो भवानेव सोऽहं भवामि स्मरारे ॥ १३४ ॥

यथा मातृवाक्येन राधेयभावं परित्यज्य कर्णः पृथासूनुससीत् ।

तथा तत्त्वमस्याद्रिवाक्येन जवं समुत्सृज्य रूपं त्वमेवाहमस्मि ॥ १३५ ॥

भवन्तं वदन्त्येकमेवाद्वितीयं प्रणीतेतरालापसीगावचांसि ।

अतः साधयेदावयोर्भेदमत्तामयं कल्पितः किं नु संसारबन्धः ॥ १३६ ॥

यथा शुक्तिफादेरिदंतानुविद्धं समारोपितं वस्तु सर्वं चकास्ति ।
 तवानङ्गजेतस्तथा सत्तयेदं समालिङ्गितं दृश्यजातं विभाति ॥ १३७ ॥
 गुणे कल्पिताया यथा कुण्डलिन्या जनत्रासकम्पादिसंपादकत्वम् ।
 तथा संसृतेरीश नानाविधार्थक्रियासाधकत्वं त्वदारोपितायाः ॥ १३८ ॥
 त्रयीमौलिना देशिकस्यापि वाचा समावेदिता संगनिर्मुक्तता मे ।
 न सा बाध्यते नाथ मिथ्यामिमस्या महारत्नदीपप्रभा वात्ययेव ॥ १३९ ॥
 असङ्गत्वधीरात्मनीयं मदीया हृदाधत्त कर्त्रादिभावप्रतीत्या ।
 सुधाश्लेषे शुद्धतासंविदस्मि जपोपाधिकारुण्यबुद्ध्यैव नैति ॥ १४० ॥
 सदा शुद्धबुद्धो विमुक्तस्वरूपस्त्वमेतादृशोऽहं च तर्कागमाभ्याम् ।
 अभेदेऽपि सत्यावयोरन्तरात्मन्नहो मे सुखस्फूर्तिरल्पेयमास्ते ॥ १४१ ॥
 विरामेण सर्वेन्द्रियव्यावृ(ष्ट)तीनां सुषुप्तावपि क्षीणशोकोदयायाम् ।
 सहाविद्यया संमदस्थानुभूतिः सफाकोलमाध्वीकसेवासमाना ॥ १४२ ॥
 विसर्पेन्महामोहवेगान्धकारे निरस्येह निःसारसंसाररूपे ।
 भृशं क्लेशयित्वालमापन्नबन्धो शिव त्राहि मामीश कारुण्यसिन्धो ॥ १४३ ॥
 दुरन्तव्यथाहेतुभूतस्य दुष्टव्रणस्येव शस्त्रेण वैद्यो दयालुः ।
 हृदो दुःसहं ग्रन्थिमीशान भिन्दन्प्रबोधेन मे देहि मोदातिरेकम् ॥ १४४ ॥
 धधूयुग्मवाताशनव्याधलतानराधीशनत्कीरनागार्तिहारिन् ।
 त्वं(ऽ)मानयैनं जनिव्याधिपीडाविहस्तीकृतं कालहस्तीश देव ॥ १४५ ॥
 सुपारश्रुते

.....पवादं मया ते वितीर्णा कलामालिकेयम् ॥ १४६ ॥

एकदापि रचितेक्षणपणौ सौ तदैव भवताभिरक्षितौ ।

पार्वतीश पदयोस्तवानिशं दत्तदृष्टिमपि मामुपेक्षसे ॥ १४७ ॥

इत्यादि कीर्तयन्नयमत्यादरादुपेत्य धीराग्रिमो माराभियातिशरीरार्ध-
 हारिणीमाराध्य मातरं शतपत्रमुकुलसच्छात्रताजुषी मस्तकमुवि हस्तौ
 निधाय समस्तोपनिषदर्थोपमुरमिलाभि..... श्रौषीत् ।

विष्वद्रीचि मरीचिमद्रुचिमरे वीचीव वारां त्रयी
 लोकानां यदवेदनादुदयते यद्वेदनान्मीलति ।

सत्यानन्दसुधासमुद्रलहरी सा काचिदेका

.....सि त्वमेव परमा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १४८ ॥

नित्यानित्यविवेचनादिमजुषो नित्यैर्वचोगुम्भनै-

रासैः स्वस्य तवापि चैक्यमुभयोरापाततो जानतः ।

फलप्राप्ते तत्र इक्षपथे निपततः कस्यापि पुण्यात्मनो

जिज्ञासा त्वयि जायते भगवति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १४९ ॥

विध्याध्यासु विधासु कापि भवतु श्रोतव्यवाक्ये विधा

....कर्मविचारक....घटनया प्रत्यग्विचारस्य च ।

लिङ्गैः पङ्क्तिरूपक्रमप्रभृतिभिर्वेदान्ततात्पर्यधी-

राधेया त्वयि तद्विमर्शकल्या ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५० ॥

कार्योत्पत्त्यनुकूलवेदनतया कर्त्र्या भवत्याः पुनः

साक्षादेव निदानतां त्रिजगतीद्वारं तु मायापरम् ।

मृद्वचन्मसृणत्ववच्च कलशे सत्ताभृतस्ते तत-

स्तस्या जाड्यजुषश्च संगतिरिह ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५१ ॥

कुम्भीजन्मनि कुम्भकार इव भूमतेव भूमिस्थितौ

हेतुः किं जगतोऽन्य एव जननस्योत्पत्तेरुपादानतः ।

इत्थं भ्रान्तिमुदित्वरीं क्षमयितुं लक्ष्माहुरेकं जग-

ज्जन्मादित्रयहेतुतां तव शुधा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५२ ॥

पीलतां द्यणुकादिकार्यनिवहप्रारम्भकत्वं यथा

मानारूपजडात्मना परिणतिर्यद्वत्प्रधानस्य वा ।

तद्वन्निर्द्वयनिर्विकार.....स्ते तद्व्यासंभवा-

द्यालस्य समिवास्य कारणमसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५३ ॥

देहान्त.करणस्पृहामुरमुरे रज्जूरगाद्याधिम-

प्रत्येकाध्यसने च जीववपुषा पुष्णाम्युपादानताम् ।

आकाशमिसमीरवारिधरणीमुरये तु साधारणे

रूपेणैव महेशिनुम्विजगती ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५४ ॥

नित्यामस्तसमस्तभेदविसरां नित्यन्दचित्कन्दली-

मानन्दैकरसामगम्यसरणीमात्रायवाचामपि ।

मूर्तिं जीवमहेश्वरो विदधती मायावशेनात्मन-

स्तद्वद्वानुगता विशुद्धचिदसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५५ ॥

निष्प्रत्यूहमिषत्स्वरूपधिषणासंसिद्धसर्वज्ञता

सर्वोत्पादयितृत्वसर्वभुवनाधिष्ठातृताग्रेसरैः ।

कल्याणैरुपशोभितां गुणगणैः कैवल्यलक्ष्मीमयीं

दिव्यामीशदशमवाप्य जयसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५६ ॥

मायाराहुबिलीढबोधशशिना चक्षुर्मुक्ताक्षोदयं

नानावृत्तिमुखावलोकनमिलर्त्तिकचिज्ज्ञताशालिना ।

उन्मीलद्बहुशोकवेगगरिमोद्विभेन जीवात्मना

बध्नासीव भवाब्धिमज्जनविधिं ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५७ ॥

छायावल्लभशीतभानुहुतमुद्गक्षप्रतारादयो

भान्तीं त्वामनुभान्ति केवलचिदालोकातिरेकीकृते ।

चेतोवृत्तिपदार्थभेदकभवन्मातृप्रभामेयता-

धुर्या मासयसि त्वमेव भुवनं ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५८ ॥

ऐक्ये व्यक्तिमुपागते सति बहिःश्चद्वृगाभावय

भेद्वृत्तिवशेन साक्षिविषयावच्छिन्नचैतन्ययोः ।

प्रत्यग्बोधमयेन दीपमहसा संबन्धमाध्यासिकं

प्राप्तेन प्रकटीकरोषि विषयाञ्ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५९ ॥

सन्त्येवावरणादिशक्तिसहिता मूलप्रकृत्यंशका

मूलाज्ञानपदाभिषेकविधिना संभाविताः सूरिभिः ।

बाह्यैर्वृत्तिमिरीक्षणादिकरणोद्भूताभिरैकैकश-

स्तैरुद्यत्तिसिलव्यवस्थितिरसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६० ॥

सामान्यग्रहणात्तदशविषयाविधानिवृत्तावपि

सत्सुख्येतरभागसंवृत्तिविधाजाप्रतमोवस्थितेः ।

सम्वातंभयशुक्तिरौप्यमरुभूरिह्णन्मरीचापगा-

पूर्वाध्यासशतानि संकलयसि ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६१ ॥

अस्पृष्टैर्भ्रमवञ्चनादिकलयावच्छेदनिन्दापरैः

संसर्गाविषयप्रमैकजनकैश्छन्दोगिरां मौलिभिः ।

दुष्टां प्राथमिर्फी दृगादिजनितां बुद्धिं मिदागोचरा-

मस्यद्विर्घटते तद्वद्वयमिति ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६२ ॥

तत्त्वावेदनतश्चिरंतनगिरा प्रच्याविताध्यक्षधी-

रज्ञानव्यतिरिक्तदोषमहिमाजन्यं प्रपृथास्पदम् ।

नानाकार्यपरंपरास्वनुगतां सत्तां तवातन्वती

व्यत्यस्तामिव द्योमवीति सफला ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६३ ॥

आदर्शादितिसंनिवृत्तनयनव्यालिखमानं यथा

, कण्ठस्थं मुखमेव न प्रतिमुखं मिथ्या पदार्थान्तरम् ।

चैतन्यप्रतिबिम्ब एव मुकुरे जीवोऽपि मायामये

त्वद्रूपादतिरिच्यते न हि तथा ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६४ ॥

प्रक्षीणादिकथा समस्तजनिमत्प्रत्यक्षताशालिनी

विक्षेपप्रतिरूपशक्तियुगलीविरूपापितप्रक्रिया ।

मन्दीभूतनिर्मुक्तिमार्गगमना मायाभिधा किंकरी

किं ते दुर्घटमेव नो घटयति ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६५ ॥

स्वच्छन्दारुणबन्धुजीवसुमनोगुच्छाङ्कपालीवशा-

दच्छायां तु यथा सुधाकरमणावध्यस्यते क्षोणता ।

संसारप्रवणस्वभावभरिताहंकारसान्निध्यतः

शुद्धात्मापि संसृतिस्त्वयि तथा ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६६ ॥

दृष्टिं सृष्टिमुशन्ति केचिदपरे द्रक्तुल्यकालां तु ता-

मभादिक्रमतस्त्वया प्रथमतः सृष्टस्य दृष्टिं परे ।

लोकानां सृगृप्णिकाम्बुलहरीसाधारणं सर्वथा

रूपं बोधनिवर्त्यमेव भवति ज्ञानप्रसूनान्बिके ॥ १६७ ॥

जन्म श्रोत्रियसंततौ शुभतरे काले व्रतस्वीकृतिः .

साङ्गाम्नायसमागमो गुरुमुखादारग्रहः सत्कुलात् ।

निष्कामाचरणं च कर्मवितर्तेर्निष्पद्यते कस्यचि-

त्त्वज्ज्ञानादरहेतुशुद्धि(द्व)विषये ज्ञानप्रसूनान्धिके ॥ १६८ ॥

वर्णां स्नातकफकाननस्थितिजुषां धर्मैश्च कर्मन्दिनां

संन्यासैरपि कर्मभिः समुचितैः पादोद्भवादेरपि ।

निष्पन्ना निखिलाप्यपूर्वपटली वेगाद्विलम्बादपि

त्वद्विद्याजननोपयोगमयति ज्ञानप्रसूनान्धिके ॥ १६९ ॥

आधानाहितसंस्क्रियोज्ज्वलतरे निष्पादिते पावके

यागोऽपूर्वमिव त्वदेकविषयध्यानक्रियाशीलनात् ।

चित्तेनातिपचेलिमेन सहिता सा तत्त्वमस्वादिवा-

क्यत्साक्षात्कृतिमादधाति विमलां ज्ञानप्रसूनान्धिके ॥ १७० ॥

प्रीवाचसितमेव रत्नखचितं त्रैवेयकं विस्मृते-

रन्विच्छ(प्य)न्युरूपो यथासुवचनादाप्तैव तन्मोदते ।

अज्ञानस्थगितां सतीमपि तथा त्वद्रूपतामात्मनः

प्राप्यैवागमतः प्रहृष्यति सुधीर्ज्ञानप्रसूनान्धिके ॥ १७१ ॥

श्रव्यन्तश्रवणे तदर्थमनने तद्भाषनायां च स-

न्संप्राप्तादपरोक्षसंविदुज्जुपात्संसारपारं गतः ।

यार्वा.....श्रविमुक्तिं खेलति भजन्विम्बेशतां त्वन्मय-

ब्रह्मानन्दरसानुमृतिललितां ज्ञानप्रसूनान्धिके ॥ १७२ ॥

वस्तुन्याहितचित्तमौपनिषदे वैधेषु वा ज्ञातं

गानाकर्मसु रक्षसीति यदयं नैसर्गिकस्ते गुणः ।

देहात्मभ्रमधूसरं जनमिमं त्यक्त्वात्मनीनाक्रियं

यद्युत्तरत्यसे यश्चक्षुव तदा ज्ञानप्रसूनान्धिके ॥ १७३ ॥

श्रुतान्तास्तमुधं दयैकरससंवृत्तान्तरङ्गं त्रयी-

सिद्धान्तं स्फुटमात्मसंविदपृथक्सिद्धां तन्मूमाश्रितं

अध्वान्तप्रणयानुबन्धिनि महत्यध्वान्तधाक्षि स्थितं

शुद्धान्त-करणाञ्चितं पशुपतेः शुद्धान्तमन्तर्भजे ॥ १७४ ॥

अपि च । श्रीमन्नराजमणिपञ्जरकेलिशारि

च्छन्दःशिखासदनमङ्गलदीपरेखे ।

नानागमोपवननाट्यकलामयूरि

देवि त्रिलोकजननि त्रिपुरे नमस्ते ॥ १७५ ॥

.....त्रयीपुरहरार्धभिदादिरूपे

श्रीकामराजमनुशेखरवर्णभागैः ।

हृत्साननस्तनजगत्प्रकृतिप्रतीके

कल्याणि हैमवति कामकले नमस्ते ॥ १७६ ॥

आपाटलं कुटिलकुन्तलमायताक्षं

शोणाधरच्छवि सुधाकरनिम्बवक्रम् ।

कुम्भस्तनं सृणिगुणाशुगचापहस्तं

रूपं विधाय कृतलोकहिते नमस्ते ॥ १७७ ॥

मध्येपयोम्बुधि मरुद्गुमनीपषाणो

रत्नान्तरीपतिलकस्य ललामभूतम् ।

हृत्सं वदान्यमणिभिर्गृहसार्वभौम-

मास्थाय शश्वदनुभूतरते नमस्ते ॥ १७८ ॥

दीप्ताणिमादितनुदि.....रु-

व्याप्तान्तरालमुवि विभ्रमशालिकायाम् ।

मञ्चाग्रणीभवदजादिसदाशिवान्त-

पञ्चागरीघृतशिवाङ्कगते नमस्ते ॥ १७९ ॥

प्राचीनसूक्तिरसदिग्दिवसाधिनाथ

.....लोचनदलेषु सरोरुहेषु ।

तत्तत्फलाहिततरङ्गितमानसागि-

राराधिते भतिमदावलिभिर्नमस्ते ॥ १८० ॥

आनन्दवाष्पमकरन्दमृताक्षिपद्मै-

रंशेषु.....रपुनर्भवाय ।

अन्तर्महाकमलकाननमम्ब. धन्यैः

संभाव्यमानचरणाम्बुरुहे नमस्ते ॥ १८१ ॥

निद्राविधौ निरवधिक्षुधया घरादि

पर्यावलीबिलसितामतिलङ्घ्य पद्याम् ।

ली.....रभिषिक्तलोके

शर्वाणि कुण्डलिनि चन्द्रकले नमस्ते ॥ १८२ ॥

गीर्देवताहरिवधूगिरिजादिशक्ति-

साम्राज्यपीठनियतस्थितिजागरूके ।

शुद्धान्तसुन्दरि परस्य सुधांशुमौले

ज्ञान.....जनयित्री शिवे नमस्ते ॥ १८३ ॥

ततश्च विपश्चिदेष निर्गत्य दुर्गत्यरुणकरधोरणीसंत्रासगरिमानुबन्धिभि-
रन्तर्मुखजनैरनवरताक्रान्तगह्वरगृहान्तमहरवसान..... नटन्महानटपाव-
तलाभिघातपरिपीडितशरीरतया भूरितरंगैरिकपुञ्जपिञ्जरीभवदमितनिर्झरी-
कैतवेन परितो दरीमुखशतैः क्षतजलहरीरिव समु.....न्तं जलधरपरंपरा-
पिहितशिखरनितम्बभागतया शाम्बरीसंलब्धमौलिचरणस्य पार्वतीपरिणे-
त्तुरनुकुर्बाण निखिलसंसिद्धिनिर्वाहनेपुणी(प्य)चर्वितसकलकुलक्षौलगर्वतति-
ममजत श्रीपर्वतम् ।

सरिद्वाराः सप्त विधाय मध्ये विभेदनं यस्य विनिःसरन्त्यः ।

विपाट्यामो वृजिनप्रपञ्चमेवं जनानामिति दर्शयन्ति ॥ १८४ ॥

पाटलाञ्चितपदं शरीरिणां घोरतापहरदानकोविदम् ।

मल्लिकार्जुनमसोदमन्मथं तत्र तं शुचिमसावसेवत ॥ १८५ ॥

यस्य सायमुरुत्तरहसा पूर्णनं गुरुतरं समेषुपाम् ।

वासना..तिकरादहर्निशं ज्योतिषां मुरपथे परिग्रमः ॥ १८६ ॥

तदनु धरणीसुराधिपो भवनाशिनि तटप्रकटितरसनिधानं(?) निधानमिव
निखिलनियोगिनां व्यक्तिमिदालेशवञ्चितेऽपि वपुषि व्यञ्जित.....रुपमृगजा-

तियुगसमवायमनपायशौर्यवडवानलहेतिशोपितदनुजाधिराजभुजमहोजलनि-
धिमलोकयदहोबलपतिम् ।

सर्वान्तर्यामिभावे भम निगमशिरःसंप्रदायैकलक्ष्ये

दृष्टान्तस्तम्भगर्भो न परमिदमपीत्येव संदर्शनाय ।

हृन्मध्यं दानवेन्द्रोः सपदि विदलयन्पाणिजैः कृणितग्नैः

प्रहादाहादफारी समहृत जगति स्फीतमत्याहितं यः ॥ १८७ ॥

तदनु पाशायुधप्रसाधितमाशावकाशमवगाहमानः प्रकटितसेवमानजन्त-
दुरितभङ्गमुद्रामधिगम्य तुङ्गभद्रां सुमतिरित्ययमवोचत ।

मातर्भवत्येव महावराहवक्रावतीर्णा न वसुंधरापि ।

त्वमेव कामं न हि तुङ्गभद्रा किंतु त्वया सापि कृतानुपज्ञा ॥ १८८ ॥

मह्यं नितम्भमिव गौरवमाननीय-

सद्वाचलं समधिरुह्य सुधीरयासीत् ।

बेलागतं तदनु वीचिमतः प्रतीचो

लीलानिकेतमृषभध्वजवल्लभायाः ॥ १८९ ॥

लम्बालकान्तललितामलिके पटीर-

जम्बालिकान्तघवलच्छविमङ्गकेषु ।

बिम्बारुणामधरभासि विनम्य धीमा-

नम्बामथैष वचनैरधिनोन्मनोऽज्ञैः ॥ १९० ॥

हस्तैश्चतुर्भिरभयं वरमस्तचक्रे

संबिभ्रती त्रिनयना नवचम्पकाङ्गी ।

पीताम्बराश्रितकटी नवचन्द्रस्तण्डा

काचित्सरोजनिलया करुणाविरास्ते ॥ १९१ ॥

चण्डि प्रसाधयसि यत्प्रियवामभागं

सौभाग्यचिह्नमिदमेव न किं भवत्याः ।

अध्यास्य किं शुद्धमुप्य किरीटसीमां

ससोज्यवा भवति नातिशयः सपत्न्याः ॥ १९२ ॥

दिङ्मूलचुम्बिनि दृढं विमलस्वभावे
 मातर्भवन्मणिकिरीटमरीचिपूरे ।
 अर्धेन्दुनावगधिरुक् मदीयमावः
 स्वच्छन्दसंचरणकेलिविधिं विधत्ताम् ॥ १९३ ॥
 कल्याणि ते मुसविधुस्मितकौमुदी च
 नेत्रारविन्दकरुणामधुनिर्झरी च ।
 वक्षोजकुम्भगलितामृतवाहिनी च
 तन्वन्तु नखिविधतापकलापशान्तिम् ॥ १९४ ॥
 चक्रं नितम्बफलकेन तवाप्तगन्धं
 शङ्खं च कण्ठविजितं बिभृषे कराभ्याम् ।
 आर्या गुरोरिह लघोरथवा निकाम-
 मङ्गीकृतस्य परिपालनमाद्रियन्ते ॥ १९५ ॥
 प्राप्य जनेन परमं वरमेतदेव
 पादाम्बुजं परमितो न च किंचनेति ।
 व्यादुर्वतोस्तव वराभयमुद्रिकाभ्यां
 सेयं युगाय करयोः शिरसा नमस्या ॥ १९६ ॥
 अस्तोपमर्दलवमादियुगावतारे
 धृत्योदरस्य तव सूतवतखिलोकीम् ।
 गातः कथं कथमिवेह महानुभावाः
 सद्भाष एव सततं प्रथयन्ति चिन्ताम् ॥ १९७ ॥
 सन्मार्गरोधरसिके शमवत्प्रणीत-
 न्यकारभाजि नवमन्मथपञ्चिगित्रे ।
 अक्षानुपङ्गमलिने हृदि मामकीने
 शर्वाणि विन्ध्य इव ते चरणौ निधेहि ॥ १९८ ॥
 भूकाम्बिके मुहुरयाम्बुजपस्य कामं
 रागस्पृशो रचितपल्लवसौहृदस्य ।

भक्तस्य मे पदयुगस्य भवेत्तवैव

श्लाघ्या गतिः सकलहंसकुलैर्दुरापा ॥ १९९ ॥

साकारा सुखकन्दली पशुपतेरेका मनोहारिणी

स्तोकालोकमुधाकृतस्मरवधूशोकामिनिर्वापणा ।

त्रैकाल्यप्रतिपत्तिदोहनविधौ या कामधेनुः सतां

सा कारुण्यतरङ्गिणी मनसि मे मूकाम्बिका दृश्यते ॥ २०० ॥

इति सपदि हिमाचलेन्द्रकन्यां पशुपतिनेत्रचकोरपौर्णमासीम् ।

समजनि भजतोऽस्य साधुमौलैरकृतकमक्तिसुधाम्बुधेः समृद्धिः ॥ २०१ ॥

इति समरपुगवस्य कृती चम्पूगान्ये पष्ठ आश्वासः ।

अथ सप्तम आश्वासः ।

अथ मनीषिमणिरेष कुमुदिनीरमणकोरकापीडसेवादरादिय शैषलिनी-
पतिना प्रतिमुहुरभिष्टिताभ्यर्णं गोकर्णमधिगम्य मन्मथपरिपन्थिमत्रैक-
साधकानघवैदिकजनानात्मीयनयनयोः पन्थानमुपनीय चिन्तामिमामतानीत् ।

इह केचन शाल्वेदिनो भवदुःस्वप्नपरम्परादृष्टः ।

तदपायकृते जपक्रियामधिगोकर्णममी वितन्वते ॥ १ ॥

पारेपारावारमाविर्भवन्तं देवं मारामित्रमाराध्य धीरः ।

स्तोऽयं भूयो भक्तिपीयूषवर्षादात्तोत्कर्षा भारतीमित्यवादीत् ॥ २ ॥

अनुतटमनिर्शं महाबलो न यदि भवानिह नाथ तिष्ठति ।

जलधिरभिभवेदयं तदा जगदभिक्षुतदिगन्तराक्रमः ॥ ३ ॥

अथवा लघुरेष सिन्धुरास्तां प्रतिविध्यण्डममी पितामहाद्याः ।

स्थितिमादधते धृतप्रकम्प्रास्तनुमृशासन शासने त्वदीये ॥ ४ ॥

सृजसि स्मरजेतरासिकागिह गोकर्णगिते निकेतने ।

दिशसि श्रयतां तु देहिनां कथमाभोगकरम्भितं पदम् ॥ ५ ॥

अयं खलु तदनु संख्यावदग्रणीरतिलङ्घ्य सद्यधरणीधरमतिखिद्य-
धनुचरघटासमावृतो विविधनीवृदावलिमवगाहमानः प्रबलवाहिनीकुलानि

पावनस्थलानि च पदे पदे निशामयन्कुशाञ्चलपरिहसनमतिरतिमात्रपेशलां
सूक्तिमभिधातुमाद्रियत ।

वरदापदाब्जमकरन्दकन्दलीं वरदापगामधिविगाह्य निर्मलाम् ।

अधुना निजामवयवार्थदुर्विधामभिधां समञ्चति मलप्रहारिणी ॥ ६ ॥

वीचीहस्ता विपुलपुलिनश्रोणिरिन्दीवराक्षी

फेनोदारस्मितविलसिता बन्धुरावर्तनाभिः ।

चक्रोरोजा सरसिजमुखी चारुहंसप्रचारा

पाराधारप्रथमगृहिणी भासते कृष्णवेणी ॥ ७ ॥

महाबलेशमकुटीतटजाते तरङ्गिणि ।

सकृष्णापि त्वया शश्वदकृष्णा हन्त मेदिनी ॥ ८ ॥

दौलायितं बालसमीरणेन वीचीदुकूलांशुकमुद्रहन्तीम् ।

पृथ्व्या स्वयं भीमरथीभवन्त्या पताकिकां भीमरथीमुपासे ॥ ९ ॥

पुरुषत्रयमौलिभागभूपामणिनीराजितमञ्जुपादपीठम् ।

लुलजापुरवासिनीं तुरीयामवलम्बे जगदम्बिकां भवानीम् ॥ १० ॥

पञ्जराजिगलितैरनारतं पिञ्जराभसि नवीनकेसरैः ।

पञ्जरासरिति क्लृप्तगाहनः किं जरायुवसतिं प्रपद्यते ॥ ११ ॥

नीलग्रीवजटाविगलितां निर्माल्यमालामिव

ब्रह्मशोणिभृदुत्तमाङ्गमिततां पृथ्वीपरिष्कारिणीम् ।

आत्मीयैरधिवासितं विदधतीमम्भोनिधानं रसै-

स्नामद्याहमगण्यपुण्यसुलभां द्रक्ष्यामि गोदावरीम् ॥ १२ ॥

पात्रगा पटुधियामिव संपत्कान्तसिन्धुरमिता करिणीव ।

गौरिवाञ्छितपयोधरमारा गौतमी हरति लोचनजाड्यम् ॥ १३ ॥

तापसाघदलनाय निर्गता गौतमी हरति कल्मषं नृणाम् ।

चातकार्तिशमनोद्यता जलैरभपङ्क्तिरभिषिञ्चति क्षमाम् ॥ १४ ॥

त्रिनयनजटाराजद्राजक्षमारुहकोरक-

व्यतिकरधनामोदा गोदावरीलहरीमराः ।

पशुवधमहाकालीनालीढगोतमपातक-

प्रशमकुशलारम्भाः संभावयन्ति धसुंधराम् ॥ १५ ॥
जगत्पतेरस्य जटाच्युतेति विधेहि गोदावरि मा विषादम् ।
सरोपगौरीचरणाहतीनामलम्भनादामुहि मोदमेव ॥ १६ ॥

स्वबेलान्तर्लीलासुभगतरबालानिलवल-

तरङ्गालीतुङ्गातरलतरमृङ्गा तत इवः ।
तटिन्यास्ते धन्या तरुणकमलिन्याकरतया
प्रणीता वैनीताबलिभिरभिवीता शतधृतेः ॥ १७ ॥
पवित्रामद्राक्षं बहलकमलामोदमधुरैः
समीरैरध्वन्यश्रममपनयन्तीं नवनवैः ।
अतिप्रेम्णा भर्तुश्चरमजलधेरर्पितमुखीं
पयोष्णीमुष्णीपप्रतिमलहरीं विन्द्यनृपतेः ॥ १८ ॥
कलितापीडा कमलैर्महिता पीयूषमधुरतापीना ।
जनतापीतजलेयं मम तापं हरतु मलिनतापीडाम् ॥ १९ ॥
सुधांशुकन्या खदतां जनानां तापं च दूरे तनुतां पयोष्णी ।
क्रथं त्वमप्यम्ब कठोरधातुस्तनूभवे तापि तथाविधासि ॥ २० ॥
अक्ष्णोर्वर्षत्यमृतलहरीमाश्रमैस्तापसानां
नित्योदञ्चन्निगमपठनैरुलसचीरभागा ।
अश्मप्रातैरचलधनुषो लिङ्गभूतैरभूतां
मज्जन्नानामनुजपटलीशर्मदा नर्मदा मे ॥ २१ ॥
पूजनीयविमवासु मृतले जाग्रतीषु शतशो नदीष्वपि ।
किं त्वयैव वितनोति केलिकामर्णवस्त्वमासि येन नर्मदा ॥ २२ ॥
कुचपरिणतिमाजः क्षोणिबिम्बाधराया
विगलितमिव यस्मादुत्तरासङ्गचेलम् ।
नटयति मुदमम्भो नार्मदं शृङ्गसीमा-
मधिवसति महादेरस्य माहिष्मतीयम् ॥ २३ ॥

पुरी जयत्यर्जुनभूपतेरियं वहन्निमां विन्ध्यवसुंधराधरः ।
 त्रिविष्टपालम्यतया धृतस्मयं नगाधिराजं न तृणाय मन्यते ॥२४॥
 माहिष्मतीमण्डनमार्तिहारि जनस्य दोस्तम्मसहस्ररम्यम् ।
 सप्तार्णवीमुद्रितराज्यलक्ष्मीविलासगेहं किमपि स्मरामि ॥ २५ ॥
 अवतारविशेषमब्जनामेरुणोष्णीपमनल्पहेमभूषम् ।
 कृतधीर्यतनूजवेपभीडे जगतीपालनकर्मनिर्निमेपम् ॥ २६ ॥

यदीयभुजमण्डले धरणिरेत्य लीलारतिं
 विशङ्कटतरे.....विसृजति स्म दौस्थ्यव्यथाम् ।
 परीक्षणकपोपलः स दशकण्ठयाहूष्मणां
 जगन्महितश्चासनो जयति कार्तवीर्यार्जुनः ॥ २७ ॥

रेवा यस्य परं दुरासदभुजासेतौ न माति स्म सा
 सेजोवार्धिरपि क्षपाचरपतेस्त्रैलोक्यकूलंकपः ।
 सप्तद्वीपनिखातयूषपुलकच्छन्नावनीविग्रहः
 सोऽयं हेहयनायको विजयते शूरक्षितीशाम्रणीः ॥ २८ ॥

काचिन्महाकालनिकेतनस्य पुरामरातेर्भुवि राजधानी ।
 श्रिया विशालां जनतामयन्ती चक्रास्त्यसायुज्जयिनी पुरीणाम् ॥ २९ ॥
 भूर्तिं देहि ब्रूहि नामानि शंभोराद्यं विद्यां लीलयेत्याचरन्ती ।
 देव्या साकं ध्यायत ध्यायतेति ध्यायन्त्यस्यां देवतं केऽपि धन्याः ॥३०॥

अस्यां मरालीततिरद्रिकन्याकेलीगतिप्रार्थनसापराधा ।
 निवारितान्तर्गमनेव नित्यमास्ते बहिः स्वेयरतिच्छलेन ॥ ३१ ॥
 श्रीडाजुपामत्र कृदोदरीणामारज्यमाना घुमृणाङ्गरागैः ।
 सृप्रा जगत्पातकसंहतीनामुत्पातसन्ध्येव पुरः समिन्धे ॥ ३२ ॥

अस्यां निरस्ता दिवसान्तनृत्यत्पिनाकिपूजापटहप्रणदैः ।
 निर्याति नृणामिव दुष्कृतालिः सौधेषु फालागरुधूमरेस्ता ॥ ३३ ॥
 आरूढकर्मन्दिपथा इवास्यामाविर्भयञ्जद्वितितारनादाः ।
 आरामवीथीप्यनुवह्निगेहमटन्ति मृन्ना मकरन्दगिशाम् ॥ ३४ ॥

स्वयं विशालाप्यवकाशहीना दुष्कर्मलेशस्य शरीरमाजाम् ।
 उच्चैर्महाकालमुपाश्रितापि कदापि नैपाञ्चति काललक्ष्याम् ॥ ३५ ॥
 स्थितं संनिधानेऽपि धीसूक्तिदूरं निराकारमप्यर्धनारीशरीरम् ।
 अधिष्ठानमप्यस्य विश्वस्य शश्वन्महाकालवास्तव्यमव्यान्महो नः ॥ ३६ ॥
 अस्याः सिन्धोरुर्मिहस्तापलम्बादेनः सिन्धोरेत्य पारं भवामि ।
 निर्विन्ध्याया निर्मलाम्प्रवाहे निर्मज्जाहं निर्गतः क्लेशविन्ध्यात् ॥ ३७ ॥
 चर्मण्यत्याः साधु खण्डीकृतांहोमर्मण्यस्या मज्जतां वारिपूरे ।
 कुम्भीपाकाद्धोरपीडाविषाकार्त्तिकं भीतिः स्यात्किंचिदप्यङ्गमाजाम् ॥ ३८ ॥
 इदं तावदिह दृश्यते मन्दाकिनीविहितमहितसांगत्यमलघुसलिलपूरसा-
 तत्यवितीर्णजलधिसौहित्यमशिशिरकरापत्यम् ।

क्षितिरोमलता कलिन्दमृमृत्करिकालायसशृङ्खला स्रवन्ती ।
 भवतापपरीतमानसानां नवतापिच्छवनीयमाविरास्ते ॥ ३९ ॥
 धूपमौक्तिकसंहतेर्विधात्रा वणिजा भूविपणौ विसारितायाः ।
 परभागकरी षटीव नीला प्रतिभाति शुमणेरियं कुमारी ॥ ४० ॥
 मिहिरांशुविलीनमेयमार्गद्रवनिप्यन्दततौ परं क्लिष्टास्याम् ।
 यमुनेति कलिन्दजेति सिन्धोरबलेति प्रथते नृणां विमोहः ॥ ४१ ॥
 नतिरस्तु गमस्तिमालिसूनोर्नरकद्वारमहावसार्गलायै ।
 जनसद्गतिनर्तकीमसारप्रतिसीराकृतये प्रकामयस्यै ॥ ४२ ॥
 असितोत्पलमालिकामवन्या जनतापुण्यशिखाबलाग्रपङ्क्तिम् ।
 शिशिरामवगाह्य सिन्धुमेनां जनितापं विजहाति जीवलोकः ॥ ४३ ॥
 अनुदारमवासवारिकेलेरसिताया मुरशासनस्य मूर्तेः ।
 अयमाविशदंशुमालिकन्यामभिरामः किमु नीलिमातिरेकः ॥ ४४ ॥
 अतिवेलरसोदयानुभावात्कलयन्ती निजकाण्डाभिसारम् ।
 असितावरणांशुकं किमेपा सहजश्यामलकच्छलेन धत्ते ॥ ४५ ॥
 अभिषिञ्च कलिन्दकन्यके मामतिनीलच्छविनैव वारिणा ते ।
 सहसा मवितासि तावताह शरदिन्दीनरबान्धवावदातः ॥ ४६ ॥

दिशि वासमवाप्य दक्षिणस्यां सहजन्मा तव शक्ति पापशीलान् ।
 भवती तु परिष्कृतोत्तराशा कृपया कल्मषमेव देहभाजाम् ॥ ४७ ॥
 जननि त्वदवेक्षणं जनानां निरयश्रेण्यनवेक्षणे निदानम् ।
 भवदम्भसि मज्जनं तु भद्रे पुनरुन्मज्जनकारणं भवाब्धेः ॥ ४८ ॥
 जननामयभेषजैः श्रुतीनां पटवासैस्तदरेणुभिर्मवत्याः ।
 चरणाम्बुजवासितैर्मुरारेरनुलितोऽपि भवामि नीरजस्कः ॥ ४९ ॥
 रविनन्दिनि नीलरत्नयोस्ते तटसीमाजनुपोस्तयोः किलैकम् ।
 अभवत्परिकर्म विन्ध्यभूमेरपरं गोपवधूपयोधराणाम् ॥ ५० ॥
 हसितौषधमोहिताशयानामनुतीरं तव बलवाङ्गानानाम् ।
 बहुशो हरति स्म भीविबन्धानतिसंधापटुरादिमः स चोरः ॥ ५१ ॥
 तटमन्व तवैनदेव शार्ङ्गी निजवंशीविनदामृतैरसिञ्चत् ।
 अत एव पुरीयमत्र भान्ती मधुरेति व्यपदिश्यते जगत्याम् ॥ ५२ ॥
 महतीषु पुरीषु कामगेषा मधुरेत्यत्र किमाविरास शार्ङ्गी ।
 अवतारमहोत्सवेन शौरेरथ चेयं मधुरा किमासु जज्ञे ॥ ५३ ॥
 जनिकापथचक्रमालसानामलघुश्रान्तिकलापमङ्गभाजाम् ।
 अमृतार्पणलीलया हरन्ती नगरीयं मधुरा भवेन्न केपाम् ॥ ५४ ॥
 धरणीतिलकं तरी भवाब्धेः खनिरिन्द्रानुजगारुडोपलस्य ।
 दिशति प्रमदं दृशोरियं मे रजनीशान्वयराजराजधानी ॥ ५५ ॥
 यदुवंशयशोनिदानभूमिः शिशुताविभ्रमसाक्षिणी मुरारेः ।
 नवमुक्तिवधूविवक्षुलोकप्रतिबोधाङ्कुरपालिकेयमास्ते ॥ ५६ ॥
 अवकर्णयितुं यशो मुरारेरसकृत्यौरजनोपगीयमानम् ।
 गलितावरणैरियं गवाक्षैः परिफुल्लश्रुतिसंपुटेव भाति ॥ ५७ ॥
 यमुनालहरीसमीरधूतैरियमामाति श्रुतैस्तटाकिकानाम् ।
 उपकण्ठमुपेयुषां जनानामधसंघातमिवापसारयन्ती ॥ ५८ ॥
 निजभक्तिनिरुद्धमानसानां धनसंसारविषादखण्डनाय ।
 अरविन्दविलोचनः किलास्यां परिजग्राह भवानुबन्धलीलाम् ॥ ५९ ॥

चिरकालधृतं हृदा जगत्याः किमपि प्रौढविपादकारि शल्यम् ।

भगवानिह कंसनामधेयं बलसंदंशिकया समुज्जहार ॥ ६० ॥

इह धन्यतमैरलोकि रेखासरसीजातरथाङ्गशङ्खचिह्न ।

अनुवीधि पदावली मुरारेरकुतोजन्मसरस्वतीविचेया ॥ ६१ ॥

मनुजो नहि माहशो जगत्यामनुकम्पालबदुर्विधान्तरङ्गः ।

चिरशीलितमन्यधर्मजातं बहिरुत्सृज्य पुरीमिमां विज्ञामि ॥ ६२ ॥

इत्यादिवचनरीतिमुखरिताननो हरितालनिभवसनभरितात्मकटितटं हरि-
नीलमणिभङ्गसंकाशरोचिपमयनतपरिपदतिर्हर्षविरचनाय समुद्यन्तमिव कमपि
तद्धित्वन्तमानकदुन्दुभेरात्मजमभिवन्द्य संक्रन्दनमुकुन्दशातोदरीद्वन्द्वसंवाद-
रूपमरविन्दलोचनस्तुतिकलापमभिरूपशेखरोऽयमेवमकरोत् ॥

विधाय केलिं वियदापगात्रां यान्त्योत्तटीमिन्द्रमुकुन्दपत्न्योः ।

पटीविपर्यासवशेन जज्ञे प्रगल्भवादप्रतिवादमङ्गी ॥ ६३ ॥

पटे सुरेन्द्रप्रमदैकधार्ये कुतोऽन्यथा मुष्णसि गोपभीरो ।

तथैव मोहो दयितं मुरारेरशेषवन्द्यादधिकं वदन्त्याः ॥ ६४ ॥

मृगाक्षि शौरैर्महिमातिरेकमाख्याति राज्यानधिकार एव ।

बलेलिलोकीमपहृत्य बाले गोत्रारये दत्तवतः क राज्यम् ॥ ६५ ॥

ज्यायौबलात्साधयतोऽनुजस्य कार्याणि मुग्धे यत् कः प्रकर्षः ।

प्राणं गवां तन्यति मत्सहाये दृष्टं बलं दुर्ललिते मघोनः ॥ ६६ ॥

गोपालबाले कुलिशाशुषेन कृपा व्यधायीति किमेष दोषः ।

ममानुकम्पा क नु मातृगर्भे दम्भोलिना दारयतो बलारेः ॥ ६७ ॥

दिवौकसां दानवजातिमात्रे स्पर्धा निसर्गप्रभवा हि सत्ये ।

पौलोमि तर्हि त्वयि पाकशशी वैरानुबन्धाच्च कुतो विधत्ते ॥ ६८ ॥

नारीवधं नर्मसस्त्रयैव शतक्रतुः संविदधीत किं वा ।

अकार्यमप्याचरणीयमेव वितन्वता विश्वकुटुम्बरक्षाम् ॥ ६९ ॥

स्वकुक्षिपूर्त्यै कृतचोरवृत्तेर्दूरे जगन्नाणधुरंधरत्वम् ।

पुंसः स्वकीयोदरपोषणं च तस्य त्रिलोकीपरिपोषहेतुः ॥ ७० ॥

मर्त्याङ्गनागर्भपुटीमितेऽस्मिन्करोषि मिथ्यागरिमाधिरोपम् ।

विश्वत्रयव्यापितनोरनेन का हानिरुन्मीलति कैटगारेः ॥ ७१ ॥

किं किं शुभे केशवशाम्भरीभिर्विमोहिता स्वं न समर्थयेथाः ।

भजन्तमुत्सृज्य जनं परेषु धार्ष्टी निवध्नाति तदीयमाया ॥ ७२ ॥

आनन्दामृतसर्वस्वमाशास्यममरैरपि ।

आभीरपतिगेहान्तमभिव्यक्तमुपास्महे ॥ ७३ ॥

पयःपयोधौ बहुकाललीलया वितायमानादिव वासनावलात् ।

हरिविंहायानफदुन्दुभेर्गृहान्वजे सुधाढ्ये विहरन्त पातु नः ॥ ७४ ॥

जह्योपरि न्यस्य कृते जवेन संक्षालने संविहितां जनन्या ।

प्रदक्षिणाम्भःपरिषेकरक्षामन्तर्हसन्वीक्ष्य हरिः पुनातु ॥ ७५ ॥

स्तनं जनन्या धयतेव संमुखं प्रसारितः पातु करो बलिवृषः ।

निशाचरीमम्य निरीक्ष्य मारितां प्रयाहि मा भीतिमितीव शंसितुम् ॥ ७६ ॥

वन्दे मुकुन्दं पदपद्मवाभ्यां वाचालमञ्जीरमनोहराभ्याम् ।

प्रहारलीलां गनसि प्रणेतुमभ्यस्तडो(दो)लाफलकाभिघातम् ॥ ७७ ॥

जानुद्वयीचङ्क्रमणेषु धात्र्यां पाणिं निधायैकमुदस्तबाहुः ।

तमाहरिष्ये तरुमिन्द्रलोकादिहेति शंसन्निव शौरिरव्यात् ॥ ७८ ॥

अपि त्रिलोकीममिमीत यस्मिन्ना समाहितैरद्विसरोजविक्रमैः ।

स माधवो नः परिपातु संचरन्करौ समालम्ब्य पितुर्गृहाङ्गणे ॥ ७९ ॥

अमेयमप्यकृतकभारतीशतैरगोचरं यमिवरचेतसामपि ।

गृहाङ्गणे किमपि यशोदया गुणैरुल्लसले कलितमुपास्महे महः ॥ ८० ॥

आकुञ्च्य पादाम्बुजमेकमन्यदुत्क्षिप्य नृत्यन्तमुदमचूडम् ।

पाणिद्वयीपायसगन्धसारौ पश्यन्तमीडे पशुपालडिम्भम् ॥ ८१ ॥

कराम्बुजस्तम्भितकिङ्किणीरवं पदे पदे कल्पितपार्श्ववीक्षणम् ।

शनैःशनैराकलिताङ्घ्रिचङ्क्रमं विनोमि शौरेर्वज्रगन्धमोषणम् ॥ ८२ ॥

विशतुमामोदवशेन मोषं गन्धस्य गोपाङ्गनया कयापि ।

निजाननेन्दोर्निष्कटोपनीतं जिघ्रन्मुकुन्दो वदनं स जीयान् ॥ ८३ ॥

गृहे मदीये कियदद्य गव्यमहारि शंसेति कयापि पृष्टे ।
 पयोधरौ पाणियुगेन तस्याः स्पृष्ट्वेयदस्तीति भणन्विटोऽव्यात् ॥ ८४ ॥
 कलशीनिहितं पयः कथं वा परिपीतं भवतेति राधयोक्ते ।
 अधरानृतपारणाममुष्या विदधानं विभुमेवमित्युपासे ॥ ८५ ॥

हैयङ्गवीनहरणाकुलघोषयोपि-

दाक्रोशनाटितरुपः पुरतो जनन्याः ।

व्यत्यस्तपाणिबिधृतश्रवणानि चित्ते

नाथस्य केलिनमनोजमनानि भान्ति ॥ ८६ ॥

लताङ्गि मद्यं रचयाञ्जलिं पटीमहं दिशामीत्यवकर्ण्य भाषितम् ।
 कृतेऽञ्जलावेकफरेण राधया शिरो विधून्वन्निशुरस्तु संपदे ॥ ८७ ॥
 रक्षाकरं मङ्गलमारचय्य संमेषितः सानुनयं जनन्या ।
 कस्तूरिकाकृतसतमालपत्रो नासाञ्चलेनापि मणिं दधानः ॥ ८८ ॥
 काञ्चीगुणोदारकटिप्रदेशो मायूरबहोज्ज्वलमौलिबन्धः ।
 वहन्करे वेत्रविपाणवंशान्पाथेयशिव्याकलितांसभागः ॥ ८९ ॥
 पवित्रयन्त्राङ्गिपयोरुहाभ्यामाभीरपल्लीभवन्नाङ्गणानि ।
 बहिर्नयन्पीतनिबद्धशावं कुलं गवां गोष्ठगृहान्तरैभ्यः ॥ ९० ॥
 झूलूल्या काञ्चिदपाङ्गितेन परां दरस्मेरमुखश्रियान्याम् ।
 कर्तुं रहः केलिकलां वनान्ते समाह्वयन्धोपसरोरुहाक्षीम् ॥ ९१ ॥
 पित्रा कियदूरमिवानुगम्य वात्सल्यनिम्नेन विसृज्यमानः ।
 वनाय शृङ्गिण्यवनाय धावो विद्योततां चेतसि पूरुषो मे ॥ ९२ ॥
 किरीटसंदानितकेकिपिच्छं वशीकृतागीरवधूपपञ्चम् ।
 कदम्बगुच्छाहितकर्णपूरं कुर्वे हृदन्तः कुहनाकिशोरम् ॥ ९३ ॥
 हेलवलहीवमितत्रिमङ्गीवक्राम्बुजव्याघृतवंशनालम् ।
 व्यत्यासविन्यस्तपदं पुरस्तादास्तामवस्थानमनङ्गशैरेः ॥ ९४ ॥
 वंशीमुपासे वसुदेवसुनोरारज्यमानामधरांशुपूरैः ।
 शृङ्गारगीतामृतसेचनेन रोहस्रवालाभिव लोमनीयाम् ॥ ९५ ॥

वंशीसुधां वर्णय वाणि शैरेरास्वादितार्कसुतामरालैः ।

गलन्मृणालीकवलच्छलेन वृषेस्तदुद्गारमिवादधानैः ॥ ९६ ॥

आह्लावयेयुरपि नः श्रवसी कदाचि-

त्कंसाभियातिकलहंसवरामृतानि ।

प्रादुर्मयत्किसलयच्छलतः प्रसार्य

जिह्वां महीरूहकुलैरपि सेवितानि ॥ ९७ ॥

अनुमवेयमहं किमु जातुचिन्मुरभिदो मुरलीनिनदामृतम् ।

किसलयाञ्जलिशालिमुखाद्यलैः किमपि सेवितमन्यभुतैर्द्विजैः ॥ ९८ ॥

आपाटलान्यङ्गुलिपल्लवानि व्यापारयन्तं विवरेषु वेणोः ।

नादामृतैर्नन्दगवीकुलानां मोदान्सृजन्तं कलये मुकुन्दम् ॥ ९९ ॥

खुराहतिक्षुण्णमुवां पशूनां परागजालैः परिघूसराङ्गे ।

मुष्मद्दिगन्ते मुरलीमिनादैः स्निध्यत्यनन्ते मम शेमुपीयम् ॥ १०० ॥

दृढानि गोपीघृतिचन्धनानि हठादपाकुर्वति हासलेशैः ।

अनीदृशे मे मतिरागमान्तवनीचरे वैणयिकावतंसे ॥ १०१ ॥

विम्बाधरं बन्धुरमन्दहासं लम्बालकासङ्गिललाटदेशम् ।

विरामकालेऽपि न विस्मरामि मुक्तं रणद्वेषुसक्तं मुरारेः ॥ १०२ ॥

हसितस्मृशि हारिकण्ठनाले परमानन्दसरःप्ररुद्धमूले ।

अधरच्छविकेसराभिरामे श्रुतिसौरम्यनिधौ शुचां विरामे ॥ १०३ ॥

म्रजयोपिदपाद्गमन्ग्रीते मकरन्दायितमभुवेणुनादे ।

परिलक्षितशृङ्गिणीपरागे रदमुक्कारमणीयगर्भभागे ॥ १०४ ॥

अमितप्रणयावगाहिनीम्यां रनिताघ्राणविधौ रमावनीम्याम् ।

कुरु मानसराजहंसलीलां कुहनगोपमुखाभ्युजे विशालाम् ॥ १०५ ॥

वनादिनान्ते म्रजमावजन्तममङ्गशृङ्गारवपूरिताशम् ।

श्रवःकदम्बस्तवकेन साकं मनागिवास्मानमुखारविन्दम् ॥ १०६ ॥

यराद्गनादन्तपटमतीति सरोपराधासमुदीक्षितेन ।

विन्मोष्ठमध्ये भृशपाटलिता विन्यन्तवंशीजनुपा विमान्तम् ॥ १०७ ॥

वृन्दावने प्रीणितया कयापि संभावितं सप्रणयावलोकैः ।
 संकेतम्वञ्चितया तु गोप्या संताडितं दारुणदृष्टिपातैः ॥ १०८ ॥
 भ्रूक्षेपमन्दस्मितहृत्तरङ्गैः पुष्पन्तमन्तः स्मरमङ्गनानाम् ।
 आभीरवृद्धाननुकम्पयाद्रैरालापभेदैरनुमोदयन्तम् ॥ १०९ ॥
 नन्देन क्लृप्ताभिगमेन गाढमालिङ्ग्य द्यौर्म्यामभिगम्यमानम् ।
 आविःस्तनक्षीरमिलिन्दभाजा यशोदया सादरमीक्ष्यमाणम् ॥ ११० ॥
 शोभाविगोसंचरणप्रदेशान्संकेतयन्तं सवयोजनानाम् ।
 अमेचलद्रोकुलमम्बुजाक्षमालम्बतां बालकमाश्रयो मे ॥ १११ ॥
 गोवर्धनव्यञ्जितफौशलेन गोवर्धनच्छत्रमुदस्य द्योष्णा ।
 गोपायिताभीरकुलाय वर्षाद्रोपायितायास्तु स ते प्रणामः ॥ ११२ ॥
 ऋजूकुर्वन्नपि हरिलियकामसृजन्पुनः ।
 दृगन्तकचभारेषु त्रिषु धक्कां धिनोति नः ॥ ११३ ॥
 भवभीतिपराकृतेरुपायं शृणु चेतः श्रुतिभौलिसंप्रदायम् ।
 परिशीलय भावनां सुरारेः कुरु दारादिकुतूहलानि दूरे ॥ ११४ ॥
 प्रतूरियमसौ पिता मम सुतो नताङ्गीति किं
 विमोहमरुगाहनव्यतिकरेण वा ताम्यसि ।
 यद्वृद्धवधूटिकाजठरशुक्तिमुक्तामणौ
 मनो भज विनोदनं मधुविदारके दारके ॥ ११५ ॥
 अशौरिकुलपावनानरुतनन्दगोपालका-
 नकालियविमर्दनानकरनीतगोवर्धनान् ।
 अर्कसमदभञ्जनानकलितावनीरञ्जना-
 नवाणमुजदारकानलमुपास्य वृन्दारकान् ॥ ११६ ॥
 अलनवृषमासुरैरशिसिपिच्छकामासुरै-
 रगव्यरसलालसैरपटुरासलीलारसैः ।
 अगोभरणदीक्षितैरकमलनुवादीक्षितै-
 रभृङ्गसचिवालकैरलमशाम्बरीबालकैः ॥ ११७ ॥

कृष्णस्य वृन्दावनकन्दरान्तराभीरदारामिरतेः कथाभिः ।
 अलं विमुक्त्यै कृतमर्चनायामायासमौरमरान्तरागाम् ॥ ११८ ॥
 वनमालिङ्गशीकृताशयानां पदविन्यासपवित्रितो वधूनाम् ।
 यमुनातटरेणुरेष पुंसामलमंहो विनिहन्तुमङ्गसङ्गी ॥ ११९ ॥
 परःसहस्राणि परस्य धाम्नः सन्त्येष रूपाणि जगद्विभूतयै ।
 मृग्यो मृगा गोपविलासवीर्यलाघण्यसौरम्यलवोऽपि तेषु ॥ १२० ॥
 पशुपैरपि बाह्यदृष्टिशीलैर्ददृशे दृश्यरथाङ्गशङ्खचिह्ना ।
 अधिनन्दनिवासमागमान्तैरपि मृग्या पदपङ्क्तिरञ्जनानामेः ॥ १२१ ॥
 उरुमक्तिमुधारसोर्मिलानामपनेतुं जनिसेदमङ्गमाजाश् ।
 शयमादृतसंभयालुपन्थे महनीये रमतं मनो मुकुन्दे ॥ १२२ ॥

किञ्च—यन्दे महः किञ्चन वंशनालीशृङ्गाङ्कुशाजिह्वागचापहस्तम् ।
 गुञ्जारुणं क्वापि ततोऽपि नीलं वर्हायलीयालमृगाङ्कचूडम् ॥ १२३ ॥
 शृङ्गाटमध्ये कृतसंनिधाना मुस्तारविन्दे मुरलीं दधाना ।
 ममास्तु चित्ते महनीयशीला विद्या मुरद्वेपिविचित्रलीला ॥ १२४ ॥
 इदं मर्दशद्वयमेवमेव कृतव्यतीहारमजायतेति ।
 विभाषयन्ती विनिमाय पादौ विद्या परा वेषुमती समिन्धे ॥ १२५ ॥
 कुहचिजयकुञ्जरप्रचारं परतो भावितराजहंसयानम् ।
 कटिरीमनि वाससी वसानं कनकाद्भासिकुसुम्भरागशोणम् ॥ १२६ ॥
 हृदि कौस्तुभमेकतो दधानं परतस्तुङ्गपयोधरोपरुद्धम् ।
 गिरिधारणकर्कशैकपाणिं कुसुमादप्यतिकोमलान्यहस्तम् ॥ १२७ ॥
 हरिणाधिपकोकिलावलेपान्क्षपयन्तं निजकण्ठनादभङ्ग्या ।
 कचिदुज्ज्वलकुण्डलाभिरामं पटुताटङ्कपरिष्कृतं कुतोऽपि ॥ १२८ ॥
 विनतार्तिहरं विलोचनाभ्यां कमलेन्दीवरगर्वमोचनाभ्याम् ।
 धृतचित्रकदम्बररुहाभ्यां निटिले निर्जितवालचन्द्रभासि ॥ १२९ ॥
 प्रियकस्तवकासितोत्पलाभ्यां प्रतिपन्नश्रवणावतंसकृत्यम् ।
 शिरसा शिखिनः शिखण्डमालां क्षशिखण्डं च सदैव लालयन्तम् ॥ १३० ॥

बलमिन्मणिबन्धजीवशोभ धृतपाशाङ्कुशपुष्पवाणचापम् ।

मुरलीवरमूर्च्छनासु श्वधहन्मनीयासु निनद्धमौलिकम्पम् ॥ १३१ ॥

गिरिशार्धगृहान्तरे विहारसन्कलयन्त नवकल्पशाखिमूले ।

परित परियारदेवताना प्रकरेणाहितसेवनानुबन्धम् ॥ १३२ ॥

इतरेतरयोगमेयुषाभ्यामतिहृद्यन्मकरन्दशर्कराभ्याम् ।

कृतिन खलु केऽपि भावयन्ते भवशान्त्यै परसविदोरभेदम् ॥ १३३ ॥

रुचिराद्भुतरूपसविधान परमानन्दसुधापयोनिधानम् ।

उपित पथि योगिना विधेये तदह धाम विचिन्त्य तत्र लीये ॥ १३४ ॥

पुण्यस्थानाग्रगण्यादथ यदुनगरादेष तस्मान्मनीषी

स्थाष्वीशास्य धरण्यामभजत किमपि क्षेत्रमुच्चै पवित्रम् ।

सद्य ससिद्धिहेतु समधिकतपसा पुष्कर दुष्कराणा

सौमावास प्रभास सुगतियुवतिसचारिका द्वारका च ॥ १३५ ॥

अथ द्रुताभीष्टकरा शतद्रु पाशापहन्ता भजतो विपाशाम् ।

धरावतीर्णा धरणीधरेन्द्रादिरावर्ता चेप निषेवते स्म ॥ १३६ ॥

सामोगा चन्द्रभागा जगदखिलमिद पावयन्ता च सिन्धु

सेवित्वाथो निवृत्त परिचितधनदारामगन्धादिगन्तात् ।

मौढ जालन्ध्रपीठामिधमनघपद्व्यासधन्य भवान्या

हृद्य प्रापद्यतासौ हिमवति किमपि स्थानमानन्दशाली ॥ १३७ ॥

असौ पुनरनेकतटिनीसरोवनीनगरप्रदेशेषु विरचितभ्रमणोऽपि परमपाव-

नपय पूरनिप्यन्दिनीं शृङ्गिणीमिव पुगवकिशोरकखिदशतरङ्गिणीं निशाम-

यन्मिमपि चिन्तातिशयसटानिताशयो व्याहर्तुमिति गिर प्रावर्तत ।

इश्वाकुसतानयश पताका मुक्तामणि ता मुनिरुण्ठशुक्ते ।

तुर्वर्ष्यऋष्यामवनीवशाया निर्वर्णयिष्यामि कदा सवन्तीम् ॥ १३८ ॥

विद्याम्बुजश्रेणिविमातवेला मायातमश्चन्द्रमरीचिवीचीम् ।

मुक्तालता मुक्तिविलासवत्या भागीरथी चेतसि आप्रयामि ॥ १३९ ॥

गङ्गासुषामे गङ्गापदेशकासारवेन्नीकटसपङ्क्तिम् ।

स्ययवरासक्तिसमेतमुत्ति उधुरराभ्यो नमधुकमालाम् ॥ १४० ॥

किरीटिकोदण्डकृतप्रहारप्रणोत्पन्नीभावविशङ्कयेव ।

यामोषधीशेन सगं महेशो दधाति गौलौ तटिनीं नुमस्ताम् ॥ १४१ ॥

भागीरथी सावतु या गिरीशजटाटवीपर्यटनोपजातात् ।

आशाभ्रमान्मार्गमजानतीव भगीरथस्वन्दनमन्वयासीत् ॥ १४२ ॥

फ्रीडांपरापशमनाय नतस्य शंभो-

श्रृङ्गापदे विहरणं समवेक्ष्य यस्याः ।

कोपातिरेकमयते कुलशैलकन्या

सा पावनी दिशतु संमदमन्नगङ्गा ॥ १४३ ॥

अम्बरगालितमासीद्ब्रह्माण्डघटे बलिद्विषा यस्मात् ।

तस्मादतीव पूतं जज्ञे किल सौरसैन्धवं सलिलम् ॥ १४४ ॥

शुसिन्धुरव्या दुरितानि हन्तुमादौकते वीवधगूढरूपा ।

प्रकाशसंचारविधौ भयेन कुतोऽपि धावेयुरितीव बुद्ध्या ॥ १४५ ॥

समुद्धृता वीवधसंपुटीषु भागीरथी भाग्यवतां जनानाम् ।

आरोहणं मूर्धनि संविधातुं प्रायो विधत्ते पदमंसभागे ॥ १४६ ॥

गङ्गा निजं चारि विगाहमानान्शरीरिणः कालहरीकरोति ।

सुधांशुमौलेः स्वमदापहस्य गर्वापहाराय कृतोद्यमेव ॥ १४७ ॥

विष्टपत्रयतमःपरिपाटीखण्डनाय कलितावतरापि ।

अभसिन्धुरखिलानपि लोकानन्धकारयति हन्त किमेतत् ॥ १४८ ॥

निमज्ज्य गङ्गाम्भसि निःसरज्जनः पयोदनीलप्रतिमागतं गलम् ।

विलोक्य जम्बालविलेषशङ्कया करोति मूयोऽपि च गाढमज्जनम् ॥ १४९ ॥

भातेति पूर्वं महयन्विधत्ते सुरापगायां सुकृती विगाहम् ।

कान्तेति पश्चात्कलयन्नसौ तां कोटीरकोटौ कुरुते विचित्रम् ॥ १५० ॥

स्मेराम्भोरुहशीघुसारलहरीनिप्यन्दमुष्टिघयो

रोधोदेशविकासिकैतकरजोविस्तारकुक्षिभरिः ।

वीचीनर्तितराजहंसवनितासंगीतसर्वकपो

मर्त्यानां हरति श्रमं सुकृतिनां गन्दाकिनीमारुतः ॥ १५१ ॥

कदा तरङ्गे गगनापगाथा निमज्ज्य गाढ निवसामि तावत् ।

प्रविश्य यावत्प्रतिहृत्प्रतीकं समूलमुन्मूलयते स तापान् ॥ १५२ ॥

अथि नगराबनन्दिनि घनसुकृतसारकन्दलनिप्यन्दिनि परतत्त्वविज्ञान-
पाथोनिधानकौमुदि भगवति भागीरथि,

निम्नगासु न ते तुल्या नीचेषु न च मे सम ।

मयि प्रपातन मातर्बिधातु किं विलम्बसे ॥ १५३ ॥

अनन्तरमन्तर्वाणिरयमतिदुरन्तभवखेदसत्तानभीषित पिपासित इव
पीयूषकन्दली परिशुष्यदभेयसखसमूह इव प्रत्यग्रवर्षधारा प्रतिमटानुद्भूत
इव प्रचलत[मा]भिन्नवाहिनी जिह्मगविपाभिभूत इव जीवातुमूलिका कल्लोलिनी
रमणलहरीविपक्त इव कामपि महातरिं तीव्रनदीपूरनीयमान इव तीरभूमिं
घर्मागितस इव कर्पूररसनिर्झरी निर्धनलोक इव निक्षेपसततिं जगतीधरापी
शशिखरान्तरादधिहरिद्वारमापतन्तीममृताशनसरित्तमुपलभ्य निर्भरानन्दस-
भ्रान्तमानसो मौनमहासीत् ।

पथ प्रवृत्तिशृङ्गिण्या ब्रह्माण्डोधसि सभृतम् ।

जगदर्भकजीवातु गङ्गेति परिगीयते ॥ १५४ ॥

विध्यादेशकरो सेय विविधप्रत्ययावहा ।

आगमेरञ्चिता भाति शब्दविद्येव जाह्नवी ॥ १५५ ॥

उद्दिधीर्षु सगरजानसौ स्वर्गादवातरत् ।

गणयन्ति न हि क्लेश परार्थकपरायणा ॥ १५६ ॥

गिरिशस्य पुरा केशान्परिगृह्णोर्मिपाणिना ।

पादावलम्बिनी पश्चादसीज्जाड्यादसौ नदी ॥ १५७ ॥

ईशमुक्ता गिरिदरीरियमाप पदे पदे ।

भगीरथस्य तन्वाना भाव भूयस्तपोविधौ ॥ १५८ ॥

पर नापूरि जाह्नव्या भगीरथमनोरथ ।

पारावारोऽपि नि सीमपरिणाहविभूषित ॥ १५९ ॥

त्रिविक्रमपदोद्भूता त्रिलोकीभियमानश्चे ।

कारणन्यानुकुरते कार्यं हि गुणसपदा ॥ १६० ॥

अनन्तपथगाप्येषा हन्त त्रिपथगामिनी ।
 भगवत्पादजातापि शुक्ला वर्णेन शोभते ॥ १६१ ॥
 नदी नवमुधाधारा वसुधावासवत्यपि ।
 प्रतिकूलप्रवृत्तेयमनुकूलापि देहिनाम् ॥ १६२ ॥
 गङ्गोरगी गिरीशस्य जटाकन्दरनिःसृता ।
 विपोदमा वितनुते पापमण्डूकपारणाम् ॥ १६३ ॥
 आस्ते किमावृता गाङ्गे दाहशक्तिरिहाम्भसि ।
 निर्दशते यतो नृणामस्य सङ्गादघाटवी ॥ १६४ ॥
 आपगाया जगत्यस्याः कौऽपि शीतलतागुणः ।
 पातकानि प्रफम्पन्ते यस्या नामश्रवादपि ॥ १६५ ॥
 ननु त्रिपथगावारि समस्तान्मोविलक्षणम् ।
 सिक्तः कूलाङ्कुरो येन कल्पते मूलवृक्षये ॥ १६६ ॥
 कौऽपि निर्जरवाहिन्या गुणासङ्गी शरोत्करः ।
 चलञ्जवेन तनुते पडरिच्छेदनं नृणाम् ॥ १६७ ॥
 अनादिमलसंघातहरणैकपटीयसीम् ।
 अन्नगङ्गामपि नदीमन्यामपि गृणन्त्यहो ॥ १६८ ॥
 विष्यण्डपुटनिष्पन्नो वियद्गङ्गामयो रसः ।
 अजरामरणां सिद्धिमाधत्ते सेवितो नृणाम् ॥ १६९ ॥
 शिरांसि भजतामाशु सिन्धुरेपाधिरोहति ।
 विवरीजुं प्रवृत्तेव विश्वमूर्धन्यतां निजाम् ॥ १७० ॥
 अस्यामिहावतीर्णायामाविरास्ते मवाद्भयम् ।
 कालमन्मथयोः शश्वत्कदाचिन्न शरीरिणाम् ॥ १७१ ॥
 विमुक्तिविश्राणनसुर्ययावबोधाय बद्धा सुवनान्तराले ।
 काशीपतेः क्षौमपताकिकेव लेखस्रवन्त्या लहरी समिन्धे ॥ १७२ ॥
 इयं प्रसन्ना हृदये जले च तीरे प्रवाहेऽपि च दीप्रहंसा ।
 अभीष्टदाने गमनेऽपि शश्वदपास्तमान्या तटिनी चक्रास्ति ॥ १७३ ॥

आपन्नसत्त्वेव वियन्नदीयमाविर्भवत्केतकवर्हशोभा ।

वीचीकरालम्बितपार्श्वमिच्चिविजृम्भमाणश्चसनं प्रयाति ॥ १७४ ॥

कूलद्विजा कुन्दसगन्धमूर्तिः स्वादुस्तुपारा सुरभिः सरोजैः ।

इयं प्रसूतेः फलमिन्द्रियाणां मन्दाकिनी पुप्यति मामकानाम् १७५

तदनु भुवनोपतापदमनोपचितरंहसि सुमनोनदीजले कलितावगाहनो
धुधजनोत्तंसमणिरतिमनोहरं वचनोपहारमतनोत् ।

त्रिमार्गगे बाल्मनसात्तिदूरः स कोऽपि जागर्ति तव प्रकर्षः ।

यदन्यतीर्यातिशयप्रसङ्गे विश्राम्यति त्वय्युपमानभावः ॥ १७६ ॥

दानाय मुक्तेर्धृतकङ्कणायां मयि स्थितायामपि केऽपि मर्त्याः ।

क्लिश्यन्ति चेतः श्रुतिचिन्तयेति क्लृप्तादृहासेव विपाण्डरासि ॥ १७७ ॥

ब्रह्माण्डरन्ध्रात्पतनं सुमेरौ नानानगेन्द्राभिहतीध्व गुर्वीः ।

अचिन्तयित्वा भुवमागतासि पातुं सुतानम्ब भवाब्धिभग्नान् ॥ १७८ ॥

हिमाचलं प्राप्य जटाकलापादीशस्य नेत्रानलत्वापितेव ।

प्रपद्यसे भज्जदनेफलोकभवाम्बिकीलाकुलितेव सिन्धुम् ॥ १७९ ॥

अम्ब त्वया भेषजमत्यपूर्वमशिक्षि कस्मादिदमग्रसिन्धो ।

भवज्वरं यद्विषमं प्रकृत्या शीताम्बुसेकेन नृणां क्षिणोपि ॥ १८० ॥

ब्रह्मन्हरे हर भवादघतेति देही

जल्पन्निमज्जति जले तव जङ्घकन्ये ।

निर्माहि पाहि निजहीति निदेशमेपां

तन्वन्नृदध्यति क एष तवानुभावः ॥ १८१ ॥

गगनतटिनि तावकं गरिमणा सलिलमशेषजलातिशायि मन्ये ।

न विद्वजति निमज्जतां नराणामिदमधिरुद्ध सकृद्यतः शिरांसि ॥ १८२ ॥

भरणे निजवर्ष्मणोऽपि खिन्ना भयतीं जाह्नवि देहिनो भजन्ते ।

किमिदं निदधाति मूर्ध्नि तेषामहहाशेषजगत्कुटुम्बमारम् ॥ १८३ ॥

त्रिदिवसवन्ति भवदम्बुमाधुरी सकलातिशायिविभवेति मन्महे ।

अवलिख जातुचिदिदं यतो जना विमुखीभवन्ति जननीकुचागृते १८४

अयि तावकं चरितमद्भुतोदयं सुरभीकरोति सुरलोकनिम्नगे ।
पदमुन्नतं भजनसङ्गिनो जनाजयसे यतः स्वयमघोनिपातिनी ॥ १८५ ॥

चेलं चर्म निकेतनं पितृवनं पात्रं शिरो लेपनं

भस्मालंकृतिरस्थिजालमनुगा वेतालपारम्परी ।

मिक्षापर्यटनं च वर्तनमहो नृणां भवत्सेविनां

मातर्बृहि कथं त्वदीयभजनं कुर्वे सुपर्वापगे ॥ १८६ ॥

आकण्ठं सलिले निमज्ज्य पुलिनाभोगोपधाने शिरः

कृत्वा शैलमुतापते सुररिपो गङ्गाधरेत्यालपन् ।

गृह्णन्कर्णपुटे शिवेन कृपया प्रव्याहृतं तारकं

तीरे जाह्नवि तावके तनुपरित्यागं विधास्ये कदा ॥ १८७ ॥

त्वद्रोधोभुवि भूस्त्वदम्बुनि जलं त्वत्केनभ्रासि प्रभा

त्वद्दीचीपयने मरुत्त्वदुदकावर्ताम्बरे चाम्बरम् ।

इत्थं देवि मदीयदेहजननी भूतावली लीयतां

त्वत्संवन्धिनि जह्नुनन्दिनि महत्येपा मम प्रार्थना ॥ १८८ ॥

इति स्तुत्वा नमःसिन्धुमेप धीमानमोदत ।

मनसा फलिताशेषमनोरथसमृद्धिना ॥ १८९ ॥

इति रामरघुगवर्तुता यात्राप्रबन्धवम्पूकाद्यै रासम आश्वासः ।

अष्टम आश्वासः ।

पत्या प्रकाश्यमानं क्षेत्राणामयमुपास्य केदारम् ।

सकलमहितं फलानि स्यकुलत्राणक्षमाणि लभते स्म ॥ १ ॥

उच्चैर्महागिरिविहारमुपेत्य धीमा-

त्रीहारसंवृतिनिवृत्तिदिनावतारे ।

प्राह्मप्यदादिपुरुषं वदरीवनान्तः

पश्यन्करोद्गरमिषद्वदराविशेषम् ॥ २ ॥

तदनु कारुण्यलवनवविकृतकामरूपां कामरूपान्तराहितकामपीठस्विति
कामपि परदेवतामाराध्य नरदेवदुर्नयनाटिकाविभावनपाटवानुवर्तिभिरालाप-
विस्तारैरलौपीत् ।

त्वद्भूलीलानुसारित्रिपुरहरणदृक्किङ्कराघोक्षजाज्ञा-
 निर्वोदं चक्षुचिन्तासमुपनतजगद्धोरणीकोणभाज ।
 उर्व्या कापि प्रदेशे कसिपयविषयाधीशतामेत्य मत्ता
 न त्वामश्नन्ति भूषा समयविषमता किं ब्रवीम्यद्रिकन्ये ॥ ३ ॥
 नत्वा पृच्छामि किञ्चिद्भगवति भवती वाच्यमेतत्कुतश्चि
 त्पुण्यात्पट्टाभिषेकन्यतिकरसमयप्राप्तिमात्रेण राज्ञाम् ।
 सौजन्य क प्रयायात्क मत्तिरुपरमेत्क नजेत्साधुवाद
 सौलभ्य कापसर्पेत्क पुनरपसरेदातुरेप्यार्द्रभाव ॥ ४ ॥
 भूजाने जय जीव कोऽत्र पुरत शब्दायते वार्यता-
 मायुष्मन्नहमेव कोऽसि कथय त्व वा त्वदीयाश्रित ।
 आस्ता तद्भवदीयनाम किमह डिस्थस्तथा वा तदि-
 त्यभ्यस्तानपि खेदयन्ति गिरिजे भूषा भवद्वञ्चितान् ॥ ५ ॥
 आयाहि मातरेहि ह्यलमनयसरो याहि मे देहि सद्य
 स्वर्णान्येतत्पिथेहि प्रतिभुवमथवा ब्रूहि नो चेदपेहि ।
 इत्येय द्रष्टुफामा नरपतिहतफानेतदासन्नभुत्यै-
 रायात्यन्ते नितान्त जननि तव पदद्रोहिणो देहभाज ॥ ६ ॥
 ह्य सर्व्या समज्याविषटनसमये हे बुधा युष्मदर्ध
 राज्ञेऽबोचाम किञ्चिद्ब्रह्मसि स च तदा प्रीतचेता ह्यस्त ।
 इत्थ बागीशसार्थानयि जननि भवद्वञ्चितान्वञ्चयन्तो
 मन्दा कुर्वन्ति केचित्पितृपतिनगरीमार्गपायेयबन्धम् ॥ ७ ॥
 आकर्ण्यस्माकमभ्यागमनमवनिमृद्वित्रिकस्यान्तराणि
 प्रोक्ष्य्याभ्येत्य नीत्वा बहुमतिमतनोदर्धपीठीजुषा न ।
 इत्थ मिथ्यावचोगि पटव इव जना वञ्चयन्ति प्रपञ्च
 केचिज्जानन्ति नैते भवदुषज्जनितानम्विके विप्रलम्भान् ॥ ८ ॥
 अथ प्रात समायामखिलनृपतिषु प्रेक्षमाणेषु गीठा-
 दुत्थायात्मस्कराग्रादवनिमृदुपदामग्रहीत्पाणिनेति ।

एतादृक्त्वेन जात्वप्यवनिपतिम[वि]ज्ञातवन्तोऽपि केचि-

ब्राजामिज्ञा इवाज्ञास्त्वयि सति विमुखेष्वैन्द्रजालं सृजन्ति ॥९॥
नीहाराहार्यकन्ये तव पदकमलध्यानमुद्राविधानै-

रत्यर्थं वर्तयन्ते जनुपि सफलतां केऽपि घन्या धरण्याम् ।

अद्राक्षीदीपदस्मानृपतिरधिगतप्रीतिरयेति सार्थं

मन्याना जन्म यान्ति प्रसिमुहुरितरे निर्वृतिं दुर्विवेकाः ॥ १० ॥

मातर्देतेयवैरिममुस्वसुरचरैः शश्वदध्यासितायां

भावत्कागारबाष्पाङ्गणभुवि वसतिप्राप्त्युपायं विहाय ।

हा हा मोहाद्यतप्ते जगति तनुभृतो नैकनिष्ठभृतवीटी-

जम्बालैर्दृषितायां नरपतिमचनद्वारि कर्तुं विहारम् ॥ ११ ॥

धिकारः सौविदलैश्चिरविततवहिवेदिकावासकार्श्यं

याच्चादैन्यानुरोधः करितुरगकुलेष्वाकुला पर्यटाट्या ।

निर्हेतुर्दण्डपातो भृशमुलगरुपा मेदिनीनायकेने-

त्येवंरूपेण मातः परिणमति नृणां स्वत्पदाब्जापराधः ॥ १२ ॥

त्वत्पादाम्भोजपूजाविरचनविमुखीभापदोपावतीर्ण-

क्षोणीभृत्सेवनानां पुरुषपरिपदामद्रिराजन्यकन्ये ।

नाहारो नैव निद्रा न सुखरसिकता नार्चना देवतानां

राजद्वारोपकण्ठेष्वपि तु तत इतः पर्यटाश्चैव कृत्यम् ॥ १३ ॥

त्रैलोक्यस्थाघनीये धरणिधरकुलोत्तंसवंशे प्रसूतिः

शुद्धान्तैर्धर्मभावत्वं त्रिमुवनभरणोल्लासिनश्चन्द्रमालैः ।

लोकानां मातृता चेत्यस्त्रिलमपि त्रिवे हृद्यमेतद्रवत्या

भूपद्मरासिकल्यै पुनरपि तु सत्तां सृष्टिरेकैव कष्ट ॥ १४ ॥

आवासं दुर्गुणानां कमपि नृहतकं भूपतित्वेन सृष्ट्वा

तद्देहद्वारि याच्यामदह रचयितुं यद्विनिर्मासि धीरान् ।

सोऽयं सर्गस्त्रिभावः किमु तव जननि ब्रूहि किं विभ्रमो वा

नैर्नृप्यं वा क्रिमाहो किमुत ददतरद्वेपिता वा जुषेयु ॥ १५ ॥

तस्याः को वा निषेधं सृजति गिलति चेदावृत्तिः सस्यजालं
 मर्यादालङ्घिनी चेज्जलनिधिलहरी को नु वा तां निरुन्ध्यात् ।
 किं च त्वं शैलकन्ये कुटिलनृपगृहद्वारवेदीविहार-
 क्लेशोदन्यावदान्या भवसि यदि सतां कस्तव स्यान्नियन्ता ॥ १६ ॥
 भूभृत्सेवाविधानं बुधजनविततेः शास्त्रदृष्टेः पिधानं
 दुष्कृत्येषु प्रधानं दुरितमिपविपोन्मेषपाथोनिधानम् ।
 ब्राह्मण्यस्यावसानं प्रसरदपयशोवल्ल्युपप्रदानं
 सत्यस्वापोपधानं सति किमु बहुना त्वय्युपेक्षानिदानम् ॥ १७ ॥
 मुक्ते प्राचीनचित्ते गरिमजुषि ऋणे भिक्षुतायां धृतायां
 संमाने हीयमाने नृपसदसि बहिर्द्वाररोधेऽपि जाते ।
 कोऽयं मायानुभावस्तव सति विलसत्यर्थलाभातिलोभा-
 द्भावं धावं बुधानां तत्तिरटसि मुधा राजधान्यामधन्या ॥ १८ ॥
 विन्यस्ताञ्जलिना प्रणम्य शिरसा याचे दया चेद्बुधा-
 नास्थानीनरकान्तरे क्षितिभुजां कामाक्षि मा मा क्षिप ।
 मयस्मिन्क्षिपसि व्यपेतकरुणालेशा तदा शालिका-
 द्वाराध्यासनदुर्दशां वितर नो गुवीं दुरुर्वीपतेः ॥ १९ ॥
 नैतत्सर्गतिसाधनं न च कुलाचारं(रो) न चाज्ञा गुरो-
 रात्रायैर्विहितं च कर्म यदिदं भूषावभोपासनम् ।
 प्राग्जन्मन्थचलात्मजे कृतगवत्पादापराधा वयं
 पातं केवलमात्मनः स्वयमहो कर्तुं प्रवर्तामहे ॥ २० ॥
 भूर्धा पर्यटने कृतेऽपि करुणामुद्रा न चेत्तावकी
 न प्राप्येत नरैर्गुवाकफलमप्यन्तर्घुणास्वादितम् ।
 जानन्नप्यमुर्मर्मर्थपटलीसंपादनाकाङ्क्षया
 हा भिक्षः प्रमनुदयामि धरणीपालाधमानम्बिके ॥ २१ ॥
 त्वच्चिन्तां कलयामि चेत्त[दधुना] प्रत्यह्जगन्मनः-
 क्षोभोत्पादनचञ्चुरौदरशिसिज्वाला समुज्जृम्भते ।

कर्णो मध्याह्मदीन समयमनुसरत्यम्बुद- स्वर्गमात्रे
 सन्तानस्त्यागशाली वयमपि तु मुहुः सर्वतो दानशौण्डा ।
 इत्युर्वीपालगर्वप्रलपितगरलज्वालज्वालानि पातु
 कर्णाभ्या किं नु सृष्टा वयमवनिघराधीशकन्ये भवत्या ॥ २९ ॥
 कुम्भीपाकादिनानाविधनिरस्यकुलेष्वातल सनिमज्जा-
 व्यापारे नास्ति भार सरसिरुहमुबो यावदायुर्विरामम् ।
 क्षमापालद्वारि किंतु क्षणमपि वसति शक्यते नैव कर्तुं
 तस्मादस्माद्विपक्ष जनमपि न कदाप्यम्ब तस्या निषेहि ॥ ३० ॥
 आस्थानी गाहनीया नृपनिकटजुपो रजनीया मनुष्या
 भूपाल सेवनीय स च बहुलघनैरापनीयो मयेति ।
 चिन्ता सत्यज्य सोऽह तव पदनलिनोपासनामात्रकृत्य
 मेहृद्भाव कदा वा वद जननफलान्यम्ब सपादयिष्ये ॥ ३१ ॥
 यास्यामो राजधानीं कथमपि नृपतेरन्तिक तत्र को वा
 नेप्यत्यस्मानफस्मात्प्रचुरधनभरै प्रीणनामन्तरेण ।
 दृष्टे वा राशि कृष्टा चिरवसतिमृते नाजसा याञ्छितासि-
 स्तस्मादङ्गेशलभ्या द्रुतफलजननीमद्रिजा न त्यजाम ॥ ३२ ॥
 लक्ष्मीकुर्वे किमुर्वीसहचरहतकानम्बिके तावकाङ्क्षौ
 जाग्रत्यश्रान्तमन्त करणभुवि ममाभीष्टविश्राणनाय ।
 त्वद्भृत्यद्वा स्थवीटीचिपिटकपटसबाहकक्रीतदासी
 दासेयप्रेष्यचेटीमुतजनसदृशा किं नु ते राजक्रीटा ॥ ३३ ॥
 कामाक्षि त्वत्कटाक्षव्यतिफरकलि नामोदसाम्राज्यलक्ष्मी-
 पर्याप्तस्तान्तवृत्तेर्नहि मम गणनामोचरे ते नरेन्द्रा ।
 सेवाहेवाक्रमाज्ञा सव जननि जगत्स्यञ्जभूर्वा हरिर्वा
 त्र्यक्षो चालक्ष्यकोटी विलसितुमनल केऽपि मृदा नृक्रीटा ॥ ३४ ॥
 त्वद्यानैकावधानप्रणयनमुल्लमानन्दलीढान्तरात्मा
 नाह गुणानुपामे पुरहरसुतनो सपदे किंपचानान् ।

पुंसां चिन्तालताभिर्हृदि तव चरणोपप्लवतानद्रिकन्ये

नात्रप्यन्ते कतीमाः कति कति तुरगा गेहवाखाङ्गणेषु ॥ ३५ ॥

कुर्वन्तु सैरमुर्व्या कतिचन समयक्षेपणं मृगगेह-

द्वारावस्थानधारापरिचयरचनोदीतरागा वराकाः ।

त्वद्वचानारम्भलब्धोदयनिरतिशयानन्दनिप्यन्दसिन्धो-

रन्तःस्वच्छन्दचारैर्जननि वयममी कालजालं नयामः ॥ ३६ ॥

म्लिष्टद्रूपालदत्तद्विरदवरघटामांसलस्त्रिन्धुमुग्ध-

स्कन्धामोगाधिरोहक्रमसुमरतमस्यातिसंप्राप्तितोऽपि ।

देवि त्यद्भृत्यशालारजफयशजुषामन्वये रासमाना-

शुद्धभागेवभारोद्धहनमतितरां युक्तमित्येव मन्त्रे ॥ ३७ ॥

साकं मृनायकेन प्रचुरमणिभरोद्गामरं सामरस्या-

दध्मारुक्षामनार्थं युगपदभिमुखीभूय संलापतोऽपि ।

न्यघट्वात्रं निषेधप्रसुतकरतलं निर्भरोत्कम्पमम्भ

त्यद्रेहद्वाःस्थयेत्रप्रहरणसमयत्रासदैर्न्यं परं नः ॥ ३८ ॥

आन्दोली चतुरन्तयानतुरगधेतातपत्रद्विप-

प्रायां संपदमायदेति गिरिजे न त्वां कदाप्यर्थये ।

यात्रे केवलमेतदेव बहुधा त्वत्पादपद्मेरुह-

द्वन्द्वाराधनचतुरीगुणनिकासाम्राज्यसिंहासनम् ॥ ३९ ॥

सद्यः सुहृन्जगतीधरादवतीर्य स पुनरायमिश्रो निजवचःसुतिधौततस्या-

ययोधकर्दमनिकरस्य सगरमुत्ताहुतिहुताग्नीकृतप्रवलरूपः कपिलगुनेराश्रम-

पदयुपाधयत ।

अमियिच्य भसितराशेन्पुरदरनिर्भाव्यसलिलपूरेण ।

निरवापमत्पिन्नां भगीरथो यत्र निरवापागमिषु ॥ ४० ॥

जह्वाय परपुरदामपटाय मतमगृयितवतीच ।

रुप्यति मुरग्यन्ती नर्मससं यत्र नपनयोर्मिर्कः ॥ ४१ ॥

सत्र च जलधिमध्यस्रवजिदनयार्द्रात् ।

भागीरथीतिप्रथितानिधानां फांचिङ्गुनारीमुपनीय गीरीम् ।

असौ वरायातिसृजन्पितृणां चक्रे मुदं चण्डकरान्वयेन्दुः ॥४२॥
 अहस्करापत्यसरस्वतीभ्यामभ्यर्णमादाय विमुच्यमाना ।
 अमुं नवोद्वेव'....ख शुसिन्धुरावद्धभक्ता पतिमभ्युपैति ॥ ४३ ॥
 यारं वारं प्रौढवातानुपक्राद्वेगेनायं वेपते वीचिमाली ।
 कुम्भीयोनेःकुक्षियास्तन्यमग्निं ध्यायं ध्यायं त्रासमृच्छन्निदोच्चैः ॥४४॥
 मन्थानसैलमथितोऽपि घटीभवेन

अस्तोऽपि दाशरथिना कृतबन्धनोऽपि ।

उद्दामवाडबहुताशनपीडितोऽपि

गम्भीरतां न हि कदाचिदयं जहाति ॥ ४५ ॥

अथ नीलाद्रिमासाद्य कृती स कृतबन्धनः ।
 अस्तौदित्थं जगन्नाथमघनिर्माथकर्मणे ॥ ४६ ॥
 चरितं तव प्रथीयः शक्यं मितया न मे गिरा स्तोतुम् ।
 नासामग्निर्न भवितुमर्हति मानाधिकं रत्नम् ॥ ४७ ॥
 अतिलघुनापि च वचसा मधुमथन तव प्रणौमि महिमानम् ।
 तुभ्यं त्रिभुवनवपुषे तुल्यं कथमर्प्यते माल्यम् ॥ ४८ ॥
 मम यन्मनुष्यजन्मनि भवत्सपर्यापराधुस्तीभवन्म् ।
 स'....नवनीतनिर्गमसमये मन्थानगुणभङ्गः ॥ ४९ ॥
 अन्यार्थमपि भवन्तं परिचरता प्राप्यते गतिः पुंसा ।
 आमोदमेणनाभेराजिघ्रति किं न पणितापि ॥ ५० ॥
 भवतः प्रपद्यमानश्चरणौ पदवीं समश्नुते परमात् ।
 को गन्धगजाधिरूढः क्षुद्रं प्रतिपद्यते द्वारम् ॥ ५१ ॥
 प्रकृतिजयिनस्त्वदद्वेः पातकराशिरपि किमु भवेत्क्षयम् ।
 अस्त्रभरविन्दयोनेश्चटकोपरि किं नु संशयेम् ॥ ५२ ॥
 ईषलभा मनीषिभिरीहितसंपत्पसादविषयैस्ते ।
 दैत्यज्वीनसङ्घं ह्यादधतो न खलु घृतचिन्ता ॥ ५३ ॥

करुणागुणपरिणाहः कंसारे तव निसर्गसंसिद्धः ।

आधीयते न केनचिदमृतरसौघस्य माधुर्यम् ॥ ५४ ॥

अनुपदमतिलङ्घ्य जनपदशतानि विबुधप्रण्यः स पुण्यसलीपु शस्तं
गयाक्षेत्रमयासीत् ।

वृक्ष्यते तटिनी यस्मिन्नद्धताम्बरशालिनी ।

अपि फल्गुः स्वयं पुंसामफलपुफलदायिनी ॥ ५५ ॥

अधिमौलि गयामरद्विपो विबुधैर्यत्र कृते पदार्पणे ।

भुवनत्रयमस्तके पुनः पितरो हन्त पदं वितन्वते ॥ ५६ ॥

फटितटिघटिततटिनिभांशुकं रमाधवं उविजितमारमाधवम् ।

जगप्रयी प्रणमति यत्र मौलिना गदाधरं किसलयगं गदायरम् ॥ ५७ ॥

तत्र च विहितकर्तव्यफलापोऽयमंभिरूपो विनिर्गत्य ततः समग्रगुणसं-
भूतेन कुटुम्बिनीयुगेन विविधतीर्थसमूहमवगाहमानो विमानितदिविपदा-
हारसंपदं व्याहारमुदनुम्भयत ।

अहस्करेऽप्यलघुतमिसतस्करे कुसुद्वर्ती समधियता कुसुद्वर्तीम् ।

पवित्रितक्षितिरियमत्र चक्षुषी पुनः पुना रमयति मे पुनःपुना ॥ ५८ ॥

संध्याटिधीचारविबृद्धमूर्तिः कुर्वन्मुहुः कूलविहङ्गलीलाम् ।

सैरं प्रणदग्निह शोणमद्रो गयामसौ गच्छति संनिवेशम् ॥ ५९ ॥

शर्वाणीचरणसरोजयान्तलक्षाजम्बालभमजनिहेतुधातुशाली ।

विन्ध्याद्रिवितरति मे नितम्बसीमाविस्तारस्वगितदिगन्तरः प्रहर्षम् ॥ ६० ॥

जध्यास्ते रुचिरममुष्य शृङ्गमेका सा काचित्रिभुवनसंज्वरापहरी ।

निर्व्याजप्रणिहितनीलफण्टहर्षा वर्षन्ती कमपि रसं बलहफाली ॥ ६१ ॥

फल्गाली हस्तमधुकैटभाबलेषा लोकान्धंकरणनुलायदर्पद्वयी ।

चामुण्डा शकलितरकयीजदम्यामुष्मणी जयति निमुग्गसूदनीयम् ॥ ६२ ॥

विश्वस्मादपि धरणीधरेन्द्रकन्ये विन्ध्योऽयं निरवधिमागधेयशाली ।

आक्रान्तास्त्रिलुभनापि यस्य नाम्ना विख्याता परमसि विन्ध्यवासिनीति ॥ ६३ ॥

देवि त्वत्पदरुचिदर्शितातिरागा तुङ्गेषु द्रुमविटपेषु लम्बमानाः ।

शैलेऽस्मिन्नाततमबाधुसत्वयाजो दृश्यन्ते धृतनियमा इव प्रवालाः ॥ ६४ ॥

कुब्जत्वं दधदपि कुम्भयोनिमत्तया विन्ध्याद्रिविवुधनिवासतोऽपि तुङ्गः ।
 संचारं सदयगिरीशपाणिपद्मस्पृष्टाम्यामिह वितनोपि यत्पदाभ्याम् ॥६५॥
 मच्चित्ते.....महिषासुरोत्तमाङ्गे विन्ध्याद्रेरधिशिखरं च विद्वमातः ।
 निःशङ्कं निहितपदाब्जया भवत्या काठिन्यं क नु वद काममन्वभावि ॥६६॥
 बेलायां विषमकृतान्तवाहघण्टासंरावश्रवणसमाहितव्यथायाम् ।

मञ्जीरफणितमनोहरं पुरस्तादास्तां नश्चरणसरोजमम्बिकायाः ॥ ६७ ॥
 पारीन्द्राः परिभवमापिता निकामं मध्येन स्मरहरवल्लभे भवत्याः ।
 तत्ताडक्तिमिरतरङ्गितासु मन्ये बध्नन्ती(न्ति) क्षितिमिह.....भ्यतो गुहासु ६८

उत्तुङ्गा बलवदुदारकान्तिभाजो वर्तन्तां शतमिह वारणेन्द्रकुम्भाः ।
 सोदारस्तथ कुचभारयत्किमेते पञ्चास्रप्रसभविमर्दसंभ्रमाणाम् ॥६९॥
 शर्वाणि स्तनभरसंपदा परं ते विन्ध्याद्रिविगलिततुङ्गतावलेपः ।
 श्रीले(डे)न क्षितिमभजद्विजस्तु भेजे प्रख्यातिं शिव शिव भाग्यरीतिरेषा ७०
 संत्रातुं जनमिह सर्वहिंसकेभ्यो वात्सल्याद्वहसि वरायुधानि हस्तैः ।
 हन्तैतद्भगवति साहसं यतोऽमी रज्यन्ते नवसुमनोजिपृक्षयापि ॥ ७१ ॥
 चन्द्रस्ते वदनमिषेण शैलकन्ये विन्ध्याद्रौ वसति विधुंतुवैकभीत्या ।
 पर्यन्तभ्रमणमिष(पा)तरक्षुवीक्षाविश्रासव्यतिकरविद्रवत्कुरङ्गः ॥ ७२ ॥
 त्वद्विन्वाधरतुलना शिवे तदानीं प्रादुप्यादिह सहकारपल्लवेपु ।
 धात्रा चेन्मकरन्दसारधारानिप्यन्दः कुसुमबदेपु निर्मितः स्यात् ॥ ७३ ॥
 स्वच्छलन्दं विलसतु चन्द्रिकाङ्कुराणामुद्भेदः किमपि सुधारसोद्भमश्च ।
 वज्रेन्दौ तव वरवर्णिनि स्मरोरेशाश्चर्या न किमिह सूतिरम्बुजानाम् ॥७४॥
 अस्याद्रेरनुवनमध्यमम्बुजातैर्वेतण्डव्रजकरदण्डपातभीतैः ।
 सारङ्गैरपि चकितैर्वनेचरेभ्यः सर्वस्वं निहितमिव स्वकं त्वदक्ष्णोः ॥७५॥
 फुल्लासु क्षितिरुहपुष्पमञ्जरीषु आम्यन्ती ततिरिह भाति पद्मपदानाम् ।
 पृथ्वीभृत्प्रियतनये विलोकयन्त्याः कान्तारश्रियमिव ते कटाक्षमाला ॥७६॥
 पाठीनध्वजपरिपन्थिकायमायाकैलासक्षितिधरकालमेघपङ्के ।
 मातस्ते हतजनिमार्गपर्यटाख्यानिष्टे मयि निषतत्वपाद्गधारा ॥ ७७ ॥

त्वामप्रच्छविमिह वीक्ष्य नीलकण्ठास्तुप्यन्तः सपदि वितन्वते कलापान् ।
 स्वत्केशद्युतिविसरापहारशङ्कां निर्माष्टुं निपुणमिव प्रदर्शयन्तः ॥ ७८ ॥
 उद्भिन्नस्मितलघुमुल्लसत्कपोलं लोलाक्षिभ्रुवमतिलोभनीयनासम् ।
 बिम्बोष्ठं भृतमणिकुण्डलाभिरामं बक्रं ते जननिधयं न विस्मरामः ॥ ७९ ॥
 विनिर्गतानविहितपुण्यदुर्लभत्रिमार्गासलिलविगाहनाय नः ।
 पदे पदे बहलविपत्तिशङ्कया विपीदतः सुखयतु विन्ध्यवासिनी ॥ ८० ॥

अपि च ।

रक्षति दुर्गा यन्तं विपदः स्वगुणान्कृपामृदुर्गायन्तम् ।
 समहृत कासरदनुजं तमपि च या सुम्भमन्तिकासरदनुजम् ॥ ८१ ॥
 देवी सा मे दुरितं क्षपयतु कृपया हरिस्वसा मेदुरितम् ।
 शक्तिपु परमा नन्दं जनकं किल या निनाय परमानन्दम् ॥ ८२ ॥
 शुचमिह नोपलभन्ते वपुः स्मरन्तो धलार्दनोपलभं ते ।
 स्थितमनिदानवलक्षे हर्यक्षे चण्डि लुप्तदानवलक्षे ॥ ८३ ॥

अपि च ।

स्कन्धादयङ्मुत्य हरेः सलीलमाक्रम्य पद्मचामवनीलुलायौ ।
 संधित्सया चापगुणैर्निपङ्गादुदधिपं मार्गणमुत्क्षिपन्तीम् ॥ ८४ ॥
 महारकेलिस्पृहया रथाङ्गनेमिग्रहव्यग्रनिजाग्रहसाम् ।
 तिर्यङ्मुखीं पाणिधृताघ्रलस्य कम्बोः समुद्रोपणकर्महेतोः ॥ ८५ ॥
 उदस्तहस्तोपहितत्रिशूलनिर्मियमानं निजपाश्र्वमाङ्गात् ।
 निर्गच्छतो निर्जरशात्रवस्य चर्मासिपाणेः शिरसश्चिदायै ॥ ८६ ॥
 आलम्ब्य केशानवधूय सेटं पाणावधिक्षिप्तकृपाणवल्लीम् ॥
 दरोच्छ्वसन्मध्यमदृष्टिरिक्षुदग्निस्फुलिङ्गावलिमीपणास्याम् ॥ ८७ ॥
 विश्वत्रयापद्धिनिवारणाय संनाहमेवं समरे दधानाम् ।
 किरीटचन्द्रांगुलुताभिपेकामम्भामहं भावनयावलम्बे ॥ ८८ ॥
 तमसामर्दिनि विधृतमसाधिपं तमसा जाद्वीपूरं तमसा विगाहते ।
 निजंतुं दुरितावलीं सति कलौ निःसीमवीर्योदयां
 देवो मेलयति स्म यत्र मुहुरं तिस्रो महाबाहिनीः ।

हन्त सत्यपि रघूद्वहे गिरा प्रस्तुवन्ति कवयः परानपि ।
 यस्य वक्तुमपदानमेव या प्रादुरास भुवि पद्यरूपिणी ॥ १०८ ॥
 तद्विना दशरथावनीमुह्यन्मानिनीजठरशुक्तिमौक्तिकम् ।
 बाबदूकजनवाप्नुस्वस्य किं विद्यते भुवि विभूषणान्तरम् ॥ १०९ ॥
 संयमिप्रवरसाधितस्य किं पायसस्य परिपाकवैभवात् ।
 माधुरीमधिगतो महियर्सा राघवो रमयते ममाशयम् ॥ ११० ॥
 वत्तया दिविकृतत्रिशङ्कुना निर्ममो निखिलशस्त्रविधया ।
 आधिशङ्कुभरमापयन्दिषामाशयेषु रघुनायकोऽवतात् ॥ १११ ॥
 पादरेणुपरमाणुयोगतः सिद्ध्यता युवतिसृष्टिकर्मणा ।
 साधयन्नपि मतं मुनेः कथं जानकीपतिरतर्कमार्गगः ॥ ११२ ॥
 कुर्वतो दृढगुणप्रकृष्टतामात्मनो दशरथाद्गजन्मनः ।
 गौरवं न सहते स्म कार्मुकं कामशासनकरोपलालितम् ॥ ११३ ॥
 धर्मनिर्मथनकर्मठं हठात्कल्पयन्नपि करातिपीडनम् ।
 मेदिनीहृदयहारिभिर्गुणैर्मदुरो जयति मैथिलीपतिः ॥ ११४ ॥
 प्रक्रमं रचयतः मनर्तितुं विक्रमस्य किल विघ्नशान्तये ।
 पेशचापतृणभङ्गमाचरन्नेव दाशरथिरेव सेव्यताम् ॥ ११५ ॥
 दो.प्रतापशिखिनः समिन्धने दोहलीव निजबाहुलीलया ।
 काकपक्षधर एव कार्मुकं पाटयन्पशुपतेः स वर्ण्यताम् ॥ ११६ ॥
 आप भङ्गमवनीसुताभ्रवः पूर्वमेव पुरवैरिकार्मुकम् ।
 लर्कवंशसुकृतैरयं पुनः कीर्तिमानवतु केलिमानुषः ॥ ११७ ॥
 हन्तुमुद्यमवतो निशाचरानदृष्टास इव रामतेजसः ।
 पूरयन्दश दिशः पुनातु वो मैरवः शिवधनुर्भिदारवः ॥ ११८ ॥
 मैथिलीहृदयमध्याशायिनः सौख्यशायनिकशेखरः प्रभोः ।
 पातु वो रघुवतंसदोर्लतामज्यमानभवचापनिखनः ॥ ११९ ॥
 आत्मवैरिधनुरार्तिनानटद्वीरचोदितविदेहजार्पिताम् ।
 दत्तारङ्गवरणोत्पलमजं धारयन्वतु वो रघूद्वहः ॥ १२० ॥

जातरूपफलके शनैः शनैरङ्गसंगतिभियापसूत्वरीम् ।
 मन्दमन्दमपदेशपूर्वकं मैथिलीमनुसरन्त पातु वः ॥ १२१ ॥
 वार्धिनेमिजनुषो वधूमणेराशये शयकुशेशयेऽपि च ।
 कौतुकस्य कलयन्निबन्धनं नन्दनो दशरथस्य पातु नः ॥ १२२ ॥
 मैथिलीपरिणयोत्सवे मुखं मन्दहासमधुराधरं विभोः ।
 धर्मवारिकणहृद्यमस्तु मे [मङ्गलाय] शुभिकाविभूषितम् ॥ १२३ ॥
 आश्रममसृमरे शनैर्जवादाहितापसरणे कथंचन ।
 संगते सदसि मङ्गलाय मे जानकीरघुवतंसयोर्भुयो ॥ १२४ ॥
 मैथिलीमनुकुलावतंसयोः पुष्पती पुलकजालमङ्गके ।
 शोभनस्तुतिमया शुभाय मे कल्पतां सुदृगल्लुकाकपि (?) ॥ १२५ ॥
 भाविनि त्रिदशैरिभजने साध्वि मे कुरु सहायतामिति ।
 याचमान इव जानकीकरं पाणिना परिमृशन्मुदेऽस्तु सः ॥ १२६ ॥
 चम्पवल्लिकरपीडने रुपः शान्तये किमुपलाधिरोहणे (?) ।
 जानकीपदसरोजमामृशन्पाणिना रघुपतिः प्रसीदतात् ॥ १२७ ॥
 हन्त हृदयमपरं मदागमः शंसति ध्रुवमितीर्ष्ययेव सः ।
 तत्प्रदर्शनविधौ धराभुवि मन्दवर्षवचनो धिनोतु माम् ॥ १२८ ॥
 मैथिलेन्द्रमहिलाभिरेकतः स्थापितौ सहस्रतादिदृक्षया ।
माहितस्थितौ चिन्तयामि जगदादिदम्पती ॥ १२९ ॥
 मैथिलीसहचरं मनः सखे सर्वदैव तदवेहि दैवतम् ।
 पोरजन्मकुहनापयोनिधेस्तारकं तव तनुप्रतारकम् ॥ १३० ॥
 सन्तनामहं धीशसम्मतपरं (?) देवता विगणयामि नैव ताः ।
 राममेकमभिरामवैभवाराममाशरविराममाश्रये ॥ १३१ ॥

तमालच्छायाः सततमनुकूलमनुभृतां

वचः केलीशे.....(?) विशगतमधुरीमधुरिमा ।

जगन्नेता सीतापतिरहितजेता गुणगर्णः

स नाथो हृत्गाधो जनुषि रघुनाथो विजयताम् ॥ १३२ ॥

श्रेयानेष निरीक्ष्यते स शिविरामोगः प्रयागाभिधो

धीराः स्वैरमिह प्रयान्ति पदवीं देहत्यजं शाश्वतीम् ॥ ८९ ॥

देहिनाभिह तदस्थितिस्पृशां पुण्यमात्मजमिमाः पुनः पुनः ।

स्फारविस्मयकृते परस्परं संगताः प्रसुवते सरिद्वराः ॥ ९० ॥

अन्योन्यमायाभिभिर्बुद्धिस्त्रैरास्कन्दकर्मण्यनयोः सपत्न्योः ।

साक्ष्यं न साधीय इतीह सा किं सरस्वती संवृतमूर्तिरास्ते ॥ ९१ ॥

जाह्नवीरविमुतारजतायः शृङ्खलायुगलसंहतमेनम् ।

क्रीडितुं स हि विमुक्तियुवत्या केलिमञ्चमयमद्यति लोकः ॥ ९२ ॥

गियासतामत्र निमज्ज्य नाकं हित्वा तनुं मुक्तिमभीप्सतां च ।

वैवस्वतीविष्णुपदीमिषेण वेदोपदिष्टाध्वयुगं चकास्ति ॥ ९३ ॥

निर्वापितानामिह विष्णुपद्या नृवर्गकान्तारभवानलानाम् ।

विस्तृतरी धूमपरम्परेव विराजते चण्डमरीचिकन्या ॥ ९४ ॥

सहजमलिनं विद्यावर्त्म स्वभावमलीमसा

विधिपदविका चित्रः पन्था विमिश्रितयोस्तयोः ।

इति पृथगवस्थित्या संमेलनेन च देहिना-

मिह विवृणुतो नानामार्गान्धुसिन्धुकलिन्दजे ॥ ९५ ॥

निर्माति घर्माश्रुमुताभुजङ्गया निर्मोकशङ्कामिह गाह्यमम्भः ।

यां वीक्ष्य लोकाः समवर्तिलोकयान्नाक्रभामप्यवधीरयन्ति ॥ ९६ ॥

अनेकदेशोन्मिषदभसिन्धुप्रवाहसण्डामिव भानुकन्याम् ।

पश्याम्यविद्यामिव तत्र तत्र प्रभिवमानां विषयप्रकाशैः ॥ ९७ ॥

उन्नेतुमुद्वेलमवाब्धिमग्नान्कृतोद्यमाभ्यां कृपया शिवाभ्याम् ।

प्रसार्यमाणाविव बाहुकाण्डौ पश्यामि नद्योरनयोः प्रवाहौ ॥ ९८ ॥

वेगाविद्धसरोजकुङ्कुलकुचं विशिष्यवीचीभुजं

पुलेन्दीवरदृष्टिं बुहुदनिभाविर्गृह्णतरोमोद्गमम् ।

शुट्यत्फेनाविषाण्डुकमुकुमुभे दूरात्समभ्यागते

गाढालिङ्गनमत्र हन्त तनुतो गङ्गाकलिन्दात्मजे ॥ ९९ ॥

कापि प्रस्तुतदोर्मृधे इव मिथो वीचीभरैराहतै-
रैतैरात्तजयश्रियाविव कुतोऽप्यन्योन्यकृत्ताकमैः ।

विद्राणे इव साध्वसेन कुहचिद्वच्चक्रापसारत्वरै-
स्तन्वाते सरितौ विडम्बनमुमे तत्तादृशानां नृणाम् ॥ १०० ॥

कालिन्दीसुरनिम्नगे विलसतः कालावदाते ययो-
रंशूनामिव संतती तनुभृतामन्तस्त्रामिसापहे ।

पुण्यैरद्य पुराकृतैर्घयममी तत्तादृशौ तायुभौ
येणीमाधवशूलटङ्कगिरिशौ वीक्षामहे चक्षुषा ॥ १०१ ॥

बामे भागे वरतनुमयं शूलटङ्केशमीडे
संध्यानृचक्रमणरचनासङ्गिनो यस्य कण्ठात् ।

तस्तां मुक्तास्रजमिव महाकृष्णसर्पाञ्चिवार्धा-
ममे पश्याम्यभरतटिनीमर्ककन्योपगूढात् ॥ १०२ ॥

मुवनत्रयपारवर्ति पुंसामधिगन्तुं पदमाहितस्पृहाणाम् ।

अनुभूतचरादिविप्रयागावयनं नेह परं भुवि प्रयागात् ॥ १०३ ॥

इत्यालपन्नयमुत्तीर्य सुरधुनीमनीदृशसंपत्तिपेशलान्क्रोसलानवलोक्यजनन-
शुणपरिभूतधनदपुरुहृतपुरमनिहीत सकेतम् ।

विमलां प्रकृतिं विवृण्वती सततं भावितसर्वमङ्गला ।

मदलंकरणाय कल्पते हिमबन्मानसतंभवा नदी ॥ १०४ ॥

~ ~ ~ ~ ~

प्रदिशति यत्र कौतुकमशीतकराभिजन-

प्रभवजनाधिनाथहयमेषवितानमही ॥ १०५ ॥

तत्र रा रामगर्भं प्रणिपत्य नुतिमित्यवानीत् ।

कल्पयत्यवनिकर्णजन्मनो यज्जहि श्रवणहर्षवैभवम् ।

संभवे जनकमोदसंपदामात्मजोक्तिरयते निदानताम् ॥ १०६ ॥

सनुनैव मुवचं प्रचेतसो वस्तु वर्णयितुमाद्रियामहे ।

रापदैकमुगमे रणाद्रेणे व्यापृतं किञ्च वलीमुत्तरपि ॥ १०७ ॥

भणिगणपरिणद्धे मण्डले पुष्पकान्तः-

• सुरतरुतलमज्जि स्वर्णपीठे निषण्णौ ।

विसरमुपहसन्तौ विद्युदम्भोदभासां

मनसि मम रमेतां मैथिलीरामचन्द्रा ॥ १३३ ॥

सकृदेव शरीरिणः प्रपन्नान्मयदीयाः स्म इति प्रजरूपतोऽपि ।

परिपलुमभीतिलम्भनेन प्रतिपन्नव्रतमस्ति देवतं नः ॥ १३४ ॥

अपि च ।

तमुपास्महे तपोधनमहिमार्जितपायसार्थपरिपाकम् ।

पङ्क्तिरथपार्थिवेन्दोरन्तिमञ्जणभागमोचनं द्रविणम् ॥ १३५ ॥

भक्तिपरितोषिताशयकं कालिके कलितोपदेशविभवेन (!) ।

त्रिजगदरिष्टविदारणदीक्षादृढघट्टर(ल)क्ष्यतां यातम् ॥ १३६ ॥

सुस्तं तस्य सुकेतं प्रभदनतनुमेदिनीप्रतप्तस्य (!) ।

आशरकुलाशनोद्यमभाजः(जं) प्रा(या)णाहुतीकृतसुबाहुम् ॥ १३७ ॥

अपि भै[ग]वदद्विरजसा संहितचिरलुप्तनियमिसंसारम् ।

परिणीतधरणितनयं पशुपतिचापाधिरोपणपणेन ॥ १३८ ॥

दैत्यमिदो धनुषा समप्राप्तभृगुप्रवरशक्तिसर्वस्वम् ।

प्रातारं वसुधाया अन्ते सह सीतयाऽनुभूतसुखम् ॥ १३९ ॥

जगति परिप्रदयोग्या न खलु श्वश्रूरिति प्रतीत्येव ।

धरणिमनपेक्ष्य साकं तत्सुतयाध्युषितचित्रकूटतटम् ॥ १४० ॥

स्ववशमुपेयुषि विभवे विमुखस्य आतुरर्पितेन करे ।

चरणत्राणेन चिरं कारितवन्तं क्षमापरित्राणम् ॥ १४१ ॥

आत्मीयादपि चास्त्रादतिरभसमृतो जवातिरेकेण ।

विंसेरितामिदैत्य(!)व्यजितकरुणं कृतागसि खगेऽपि ॥ १४२ ॥

ना(सा)कमवगाहमानं जनकापत्येन दण्डकारण्यम् ।

चेतस्पोषनानां शीतलमम्बश्च.....दायाः (!) ॥ १४३ ॥

१. भगवतः स्वस्येति व्याख्येयम्. २. नियमोऽस्यास्तीति नियमी मुनिः. अत्र गौतमस्तस्य संसारोऽहल्येति बोध्यम्. ३. श्वधूः पृथिवी. ४. निस्मापितादित्यमिति संभवति.

सेतुमिवारिमिवाब्धे(?) श्लेदितवन्तं निशाचरीनासाम् ।
 प्राग्(ह)तविराधपदवि चारितरक्षश्चतुर्दशसहस्रम् ॥ १४४ ॥
 उन्मीलितखरदूषणमुर्व्या रिपुयशस्तिरोधानाय ।
 चिरकालविरहसीदन्मातृसदेशोपनीतमारीचम् ॥ १४५ ॥
 सदयोदयं सपक्षे पत्रिणि दशकण्ठयानपक्षेऽपि ।
 हनुमन्मुखेन संहितसुग्रीवं स्वप.....भाजकबन्धे (?) ॥ १४६ ॥
 सालान्सप्तमहीद्रा(ध्रा)न्फणिपतिभवने च पत्रिणैकेन ।
 दारित्यन्तं तरसा सव्यरविस्त्रम्भसम्पदं साकम् ॥ १४७ ॥
 विमतश्चापदमृगयाविधिशीलतया विधाय निजमूर्तिम् ।
 दत्तहृतिर्मनन्दनदीपकमृगयञ्चितात्मने हरये(?) ॥ १४८ ॥
 हरिणपदाना हरिणप्रतिधादिव दूरतः प्रयातायै ।
 मणिमणि(गण)मुद्रां प्रेषितवन्तं प्रेयसीमिव वयस्याम् ॥ १४९ ॥ (?)
 प्रस्प(सृ)मरमहः पुरेहे(?)मुद्वलश्चूडामणौ समीरमुवा ।
 संप्रापितेऽपि संनिधिमाचितमोहान्धकारसंदोहम् ॥ १५० ॥
 भुज(भव)जलधिकर्णधारं भजतादे(मे)नं कियान्भवान्निधिरिति ।
 सरुया विभीषणेन प्रतिपत्तिकृताङ्घ्रिपाथोधिम् ॥ १५१ ॥
 दयया हृदयमरातेरनुजं राज्याभिषेकसलिलेन ।
 स्नायितवन्तम(न्तं ह्य)धिकं ध्रुवगमदानां च हर्षबाप्सेण ॥ १५२ ॥
 सेतुपथेन जितवति सुग्रीवभटे तदं सुबेलस्य ।
 अवधि जगति वृन्दं तान् प्रापितवन्तं प्रतापयशसी से(?) ॥ १५३ ॥
 अखिलजगदन्तरङ्ग..... ।
 आत्मन इवाश्रमस्थितमहिरवन्तं धनुर्गुणस्यापि ॥ १५४ ॥ (?)
 छादितसकलदिगन्तैः कपिभिः पुर एव कलितरोद(घ)स्य ।
 निजतेजस इव तापाज्जिर्याताय द्विषे प्रपदिष्टवधम् ॥ १५५ ॥ (?)
 हुतवहक(के)(नि)प(प्य)तितां स्वकीयचारित्रशुद्धि(द्ध)विस्रता(म्मा)म् ।
 अधिरोप्य पुष्पकं पुनरायान्तं स न (सहैव) साकेतम् ॥ १५६ ॥

प्रकृतिविरचिताभिषेकपाथ. प्रमुदित..... ।

सकलगुवनगाय(१) शासनाङ्गा मधिगतमखण्डिता समृद्धिम् ॥ १५७ ॥

इति श्रीबाधूलकुलतिलकस्यातिरात्रयाजिन समरपुङ्गव-
दीक्षितस्य कृतो यात्राप्रबन्धेऽष्टमाध्यासः ।

अथ नवमाध्यासः ॥

.....

..... निजभाषयच क्रियाभिः ।

सभिद्य यत्र तुमन सरिता रमन्ते

सागे(के)[तके] च (१) सरयूरपि गोमती च ॥ १ ॥

नेदीयसीमतिचिराय निजैस्तपोभि-

र्वाराणसी प्रति ततो बल..... ।

क्षेत्सान्तराज्यततिरेकमिव सह(१)

स्वेन व्यदायि जगतीतलपर्यवाद्या (१) ॥ २ ॥

प्रदक्षिणप्रक्रमजन्मनोर्व्या क्लेशेन काशीमुपतिष्ठतीति ।

कृपावती प्रह्वममस्य गङ्गा वातेन वीचीजनुषा व्यनैपीत् ॥ ३ ॥

अनन्तरमवनीसुरधुरपरेण गच्छता पथि स्वच्छन्दमानन्दनिजभरेण (१)

.....भ्यधायि । आ कथमग्रत एव ह्यखुरक्षुण्णमेदिनीक्षोद-

मेदस्त्रिभावमासेदुषि समुदये दिशामनुकूलपवनदोलमिताञ्जलै

.... शतशः शताङ्गपीता

....कावेरीव समावेद्यमानसरणि परिपदियमालक्ष्यते । अथ खलु माघचतु-

र्दशीवासरे वाराणसीनगरवास्तव्यस्य सर्वरीरमणचूडामणे रामाराधनाय

भक्तिपरवतीय प्रस्थितवती । अहो पुनरमुष्य वासरविशेषस्य वैभवातिशय ।

जनयति शिवरात्रित्रतसकल्पो विश्वसृष्टिसकल्पम् ।

जागरणं चार्याणां सफलजगद्धारभरणजागरणम् ॥ ४ ॥

आश्रितगिरीशपार्श्वरपनीतनिमेषवर्तनायातैः ।

पदरि(१)समाक्रमचकिन्तेश्चतुरैरतिबाह्वते शिवरात्रिः ॥ ५ ॥

अवाप्तुमिच्छा यदि वामहर्निशं प्रजाग्रतोः पङ्कजयोः सगन्धताम् ।
विधीयतामस्तनिमेषमुद्रणं दृशौ युवाम्यां शिवरात्रिजागरः(रे) ॥ ६ ॥

अनिमेषता जनानामनिमेषत्वाय भवतु शिवरात्रौ ।

इह पुनरभक्तभावो हेतुः कथमीश भक्तभावस्य ॥ ७ ॥

शिवरात्र्युपविधेः शीलं यामि.....यतकृतीनाम् ।

शिवजगत्सदम्बककरोपि तृप्तये.....नालम् ॥ ८ ॥(?)

.....औपवस्त्यमविशातरात्रिः.....हसा हसन् जनः ।

अत्र सिद्ध्यति यतोति रामणौ कालकूटगरलेन हारिणा ॥ ९ ॥(?)

ये स्थाणुतां गिरिदायोभ्यदला(लो)पहारै-

र्विस्वद्रुमस्य शिवरात्रिदिने दिशन्ति ।

संसारिणामुदयते [भविकं हि] तेषा-

मास्मीयकर्मफलमत्र न को नु मुक्ते ॥ १० ॥

अहो गम पचेलिमानां प्राचीनतपसामनुभावो यदस्तिन्नहनि विसया-
तिरेकमुपहरिष्यति मदीयं चक्षुषोरसदृशप्रभावसाधीयसी वाराणसी ।

अभ्यर्च्य जम्भरिपुणापि वितीर्यमाणं

सर्गानिकाममपि गणाय मत्पतीक्ष्णान् ।

अस्मत्पितृन्नियतमद्य निजाग्रहस्तं

न्यस्तार्प्यपात्रमुपयासति नाभिजन्मा ॥ ११ ॥ (?)

कथमिवैतस्य कथयामि महिमानमानन्दकाननस्य ।

कैलासशैलादपिकामश्वतोविनोदोपचयप्रदात्री ।

काशी भवाशीविषवैनतेय(सत्) पाटिका पाटयते तमांति ॥ १२ ॥(?)

विमर्ति चन्द्रः शशमित्यकीर्तिं कुले निरूढामपनेतुकामः ।

वाराणसीजाङ्गलवर्त्मचारी प्रायेण चन्द्रं विमृते शशोऽपि ॥ १३ ॥

अधिकांशं तरङ्गुरामिषस्पृहया संहरति.....बलिमृगम् ।

अजिनग्रहणाय राहोर्हरिणश्चायममुं मृगादनम्(?) ।

काश्यामुमाकामुकराजधान्यामैश्वर्यनोभेन कृतासिकानाम् ।

केभिर्दिनैरेव वयस्यकोटौ संस्येयतामेति पनं शिवोऽपि ॥ १४ ॥

अस्वण्डमैश्वर्यमपेक्षमाणाः कथं नु काशीं पुरुषा भजन्ति ।

भवन्ति-यस्यां बहुसंपदोऽपि भिक्षाक्रमध्ये प्रथमं गणेयाः ॥ १५ ॥

यातुं कुत्र सखे व्यवस्यसि(ति) महाम्या(भवाना)नन्दवन्यन्तरे
मा शाः केन ततो गतस्य न मया दृष्टं परावर्तनम् ।

कस्मात्तत्र समेतुषां वसुभृतां वर्ण्योदिपूर्वस्थितिं
क्रोऽप्युत्सार्य बलात्त्रयच्छति निजं रूपं किराताग्रणीः ॥ १६ ॥

अविद्यायां द्वेषं चिरपरिचितायां घटयते

निरुन्धे तत्सूनोरपि च मनसो लालनविधिम् ।

न कामक्रोधादीनपि तु सहते तस्य तनया-

नहो पुंसः काश्यामभिनवजनिः प्रेमगरिमा ॥ १७ ॥

अहो भाग्यं काशीवसतिरसिकानां तनुभृतां

यतो भोगानेते चिरमिह समास्ताथ विविधान् ।

अलभ्यां ब्रह्मादेरपि समधिकानन्दभरितां

भजन्ते देहान्ते परमशिवसायुज्यपदवीम् ॥ १८ ॥

पुरा भोगत्यागः श्रवणमथ वेदान्तवचसा-

मथोद्बोधः पश्चादमृतमिति शैलीसुलभता ।

यदर्चामाहात्म्यात्सकृदुपगता निग्रहवता-

मलं मुक्त्यै काशीपुरभुवि निवासः क्षणमपि ॥ १९ ॥

आहितनरकायज्ञान् विमुक्तरमाविलासपरितुष्टीन् ।

उच्चैः स्थापितगोत्रानुपास्यते(स्महे) चेतसा महापुरुषान् ॥ २० ॥

वरणो(र्णो)ज्ज्वलम(प्र)सिद्धां करिमुखजलपाति(लि)तां पुरीं पुरुषाः ।

भैरवदुर्गाधिष्ठितमध्यामध्यासते स्वरक्षायै ॥ २१ ॥

वसतिरविहता परस्य पुंसो भवति तपोभरवैभवेन काश्याम् ।

जगदवनपरायणस्य शंभोः स्फुरति कृपालहरीव यत्र गङ्गा ॥ २२ ॥

[चाराणमी] चासविदामविघ्नां दिशन्तु देवा मम भैरवाद्याः ।

दिने दिने सादरमानतीनां शतं शतं प्राभृतयानि तेषाम् ॥ २३ ॥

निरुपप्लवनिर्मलस्वभावं परमानन्दधनं प्रबोधसान्द्रम् ।

गिरिजागिरिजापयोः स्वरूपं परिपश्यन्त्यधिकाशि भाग्यभाजः ॥ २४ ॥

आरूढशार्करमपावन्नहनि(?)मास्त्रिष्टपार्थमुनया हरिणाङ्गचूडम् ।

भमार्धमूर्तिरुदके मणिकर्णिकायाः पुण्यैः कदा पुरत एव विलोकयिष्ये ॥ २५ ॥

अस्तीति निर्धार्यमकृत्रिमोक्त्या निरञ्जनैरेव निरीक्षणीयम् ।

आश्चर्यमानन्दनिधिं कदा वा द्रक्ष्यामि तीरे मणिकर्णिकायाः ॥ २६ ॥

भो भो मन्मथलोभमत्सरमवल्यामोहरोषाः सुखं

१) युष्माभिः क्षपितानि भूरिदिवसान्यस्मासु क्लृप्तासिक्कैः ।

देशानघ यथामनीषितमितो याता न जानीमहे

यास्यामो भवतामगम्यविषयमेतर्हि वाराणसीम् ॥ २७ ॥

तदनु धरित्रीसुधाशनपवित्रीक्रियमाणसमाश्रितजीववर्गगपवर्गफलप्रदान-
फलपलतोद्यानमविमुक्तमवलोकयन्नतिनाकसुखभरतरङ्गितो गिरं कृतनयीनमा-
ध्वीकृदूपणां साध्वीमिमामभाषत ।

वाराणसि त्रिपुरधैरिकरारविन्दा-

देकं त्वया विधिशिरो हृतमामनन्ति ।

आसेदुपे सविधमङ्गभृते कदा वा

वेद्यःकरोटिविततां प्रवदानि मालाम् ॥ २८ ॥(?)

इदं खलु त्रैलोक्यमहनीयमभ्यर्णवितृणा(?)मधिकर्णपुटं वर्णयतः प्रणव-
मपर्णासिहायस्य वक्त्रेन्दुविगलितैर्विद्यासुधार.....विब विहितपरिपूरणं
निर्वैलं भवतापनिर्वापणक्षममालक्ष्यते परमपावनतीर्थसमुदमाभेतरं च कृतं
सरः ।

अतिकलिलनायिन्यामा नाकमा च रसातला-

द्रिह भरपरीवाहैर्देवादिभ्यं पुरतो मया ।

उरुविमलताहेतुः पाथः प्रसन्नमुपेयुषी

निखिलजगतीमान्या संवर्ण्यते मणिकर्णिका ॥ २९ ॥(?)

स्वमगास मुदर्शनं सनित्रं स्तननेऽस्यासुरशासिलैव कर्ता(?) ।

अभिपूर्तिविधायितभ्रयांसिदयं(?) तावदगोचरे जुतीनाम् ॥ ३० ॥

परस्य पुंसः प्रसृताधिराजादारान्मदीयं मुहुरापतन्ति ।
 आश्लिष्यती भामवमूर्मिहस्तैः सर्वस्य रम्यः सहजः स योगः ॥ ३१ ॥
 कैवल्यमानक्षमतैकराज्यवैराज्यमूलानवधार्य क्षोषान् ।
 गङ्गानया ह्रस्वविभेदलेशं मेघावती हेलनमादधाति ॥ ३२ ॥

नियतं विमर्ति नितिलेक्षणायिता-

मपसार्य मूर्तिमगजेव जाह्नवी ।

अत एव भागमदसीयमेककं

मणिकर्णिका किमपि मण्डयत्यसौ ॥ ३३ ॥

कल्लोलमन्दपवनैर्गगनोपगीय-

मासेवते जनभिमां(वा)ति(न्ति)मयाव(न)काले ।

भूरिश्रवापनयपूर्यममुष्य मूर्ध्नि

निक्षिप्यमुद्यमयतीव निजाम्बुभारम् ॥ ३४ ॥ (?)

उदयिता(?) किलेन्द्रियोपघाते विषमे जीवितविप्रयोगकाले ।

इह दैवतमेकमाविरास्ते जलदश्यामलकंधरे(रो)जनानाम् ॥ ३५ ॥

अत्रासून्विजहाति सः शिव शिवेत्याकर्ण्य कण्ठध्वनौ

देवीं भूपयितुं गृहीतमनघं धृतैव सारं करे ।

आदावप्यतिसंभ्रमेण भगवानर्धेन्दुचूडामणिः

सर्पादेय(व)विमुक्तिवामदृगलंकारं विधास्यन्निव ॥ ३६ ॥

ओंकारमन्न(त्र)विपरीतमुपैतु पाणि-

मालम्ब्य शैलजनुपो मुहुरद्रिधन्वा ।

पाशावमोचनकरी परमोत्त(क्त)विद्या

सैषी(ये)ति किं प्रकटनाय शरीरमाजाम् ॥ ३७ ॥ (?)

तीरेऽस्याः स्थिरशयनस्पृशां जनानां

तत्तादृग् विषमजने उत्तो द्रुमाणाम् ।

आनन्दद्रविणमरापणो विबद्धः

पार्वत्याः पतिरघमर्णलोकशैलीम् ॥ ३८ ॥ (?)

श्रमातुराणां चिरकालवन्द्यादत्रामृतास्वादकृते पशूनाम् ।

तेषामधीशो दयमानचेताः पाशापनीतं(तिं) प्रसमं विधत्ते ॥ ३९ ॥

मेक्षद्रथामीशुभरापदेशादत्रोपदेशावसरे महेशः ।

i. कुतर्कयोपाविलमङ्गभाजां कर्णान्तरं लक्ष्यतीव तोयैः ॥ ४० ॥

त्रयीरहस्यं विचितं तपोधनैरनेकवर्णास्पदमेकमक्षरम् ।

शरीरिणामत्र शशाङ्कशेखरो व्यनक्त(क्ति)प(पु)र्यामपि वेद्यमप्युमे(?)॥४१॥

अस्तं फलानामिह षोडशानामादाय दोषाकरमण्डलस्य ।

सतारकस्फूर्तिरहो समग्रमस्मृतं पुष्यति कालकालः ॥ ४२ ॥

जन्तुः शृणोतीह वृषाङ्कवक्त्रादौकारमुत्तम्वितपश्चिमान्मः ।

यामाकृते राशिदधूभवन्त्याः प्रकाशनेमि हृदि वाति लज्जाम्(?)॥४३॥

भगवदरजतोरन्तः जन्तः प्रणवाम्यतं (?)

समुखशशिनिः सारं शूली विसारयतीह सः ।

.....

.....लिरामानमिव स्थितम् ॥ ४४ ॥

विद्याविक्षितिसंभ्रमेण भुकृटाद्विश्वेश्वरोऽपि स्थिता-

मावत्ते मुहुरैन्दवीमिह फलमाधातुकामः पथि ।

काञ्चिन्मौक्तिककुक्षिकामिव नवां सद्यः प्रसन्नेप्सित-

स्फीतागोदनिदानकोशभवन[द्वा]रार्गलोद्घाटिकाम् ॥ ४५ ॥

i. चूडाशशिभुतविपक्तसुधैकलेश-

व्याजादिह प्रण[य]दानविधौ पिनाकी ।

मध्येललाटफलकं मनुजस्य दृष्टिं

.. कर्तुं पुरा किमपि कल्पयतीव चिह्नम् ॥ ४६ ॥

इह पतिरखिलनामेकहस्तेऽवरुन्धन्

.. समयमुरधिपाय(?)शङ्कया ब्रह्मरन्ध्रम् ।

परिकल्पयतु मत्तः पाणिनान्येन जन्तोः

i. अवणमपि च गृह्णन्त्यन्दयत्युक्तिसारम् ॥ ४७ ॥

तारफार्धविवृतं तनुमाजां कुर्वतः कुमुदिनीविटमौलेः ।
 श्लाघते चतुरस्तामिव चञ्चन् दक्षिणेतरेवपुःस्तनकुम्भः ॥ ४८ ॥
 वपुरर्पयतीव विश्वभर्त्रे जन्मता जीवितमोचनच्छलेन ।
 प्रणयाक्षर(वर्णना)पदेशादुररीकारमिवातनोति सौऽपि ॥ ४९ ॥
 प्रणयमयमेव तिलकं प्रियामुखे लिखति वासनातिशयात् ।
 अनुसंधातुमिवेशामनुनेप्यन्नहह करुणविवशतां नीतः ॥ ५० ॥

त्परितमभितो धावं धावं कृपातिशयात्प्रभो-
 रतिसुकृतिनां फणेष्वोकारमत्र विवृण्वतः ।
 अनभिवलपतः.....

स जयतितरां शश्वन्निःश्रेयसार्पणविभ्रमः ॥ ५१ ॥

असौ पुनरत्र निर्वर्तितावगाहविधिरतिवादितार्धनिदाघसंज्वरो निर-
 ज्ञनहृदयसङ्घनिःशङ्कमिहृतिमन्दिरं चिरंतनमुन्दरीसीमन्तसरणिमौक्तिकं
 समस्तजगन्नमस्क्रियासंकेतशालिकान्तारमङ्गजानुरागसागरहरिणाङ्गपरिणता-
 ननं शुनणिमरीचिकोच्चयदुर्जयतमोनिपूवनमनतिकषायचेतसामदृश्यगतिं
 पश्यतिस्म विश्वपतिम् ।

पुरत्रयी येन पुरा व्यघायि मन्दारमाला भवता रणेन ।

मन्दाकिनी यापि च मौलिभागे मन्दारमाला भवतारणेन ॥ ५२ ॥

निध्याय च निटिललोचनबद्धानतिरिदमवोचत ।

स्वर्धुनी प्रकृतितो जलाकृतिः कालिकाश्रितकुटुम्बपातिका ।

धूर्जटे त्वमपि घूर्तशेखरो ह्य तथापि कथमाश्रयन्ति वः ॥ ५३ ॥

विश्वेश्वरत्वं निखिलेश्वराणामात्रलक्ष्मीं फलमेकरूपम् ।

सर्वेश्वरः प्राणिषु तुल्यवृत्तेः कथं नु सेवां तव कल्पयामः ॥ ५४ ॥

लोके महान् लुब्ध इति प्रवादो मुदा न ते मुग्ध शशाङ्कमौले ।

यतः समीपे तव याचकानां प्राणप्रहाणावधिरिष्टलाभः ॥ ५५ ॥

किं तस्य ते वञ्चि गिरीन्द्रकन्याकान्तस्य कर्णे अनुत्तोऽनुगावम् ।

यस्यैकदेशे निहितेऽपि या(म)र्त्या भवन्ति दारप्रमुखे पराञ्चः ॥ ५६ ॥

गान्त्रिकेषु महितो भवान् यतो देहिनस्त्वदुपदेशवैभवात् ।
हालहालगमि पातुगीशते नेतुमा[म]रणतामहीनमपि ॥ ५७ ॥

अन्या माध्यमपीतदेहपतनत्रासं....धापालिता

देहेज्वेकपरिक्षयेऽपि भवतां प्राप्ताऽस्मि देहाष्टकम् ।

त्रप्यन्ता इह संक्षिता दधत् इत्यर्थं जगत्प्राणिनां

व्यक्तं षक्तुमिव प्रकृशिततनुं काश्यां भवं तं नमः ॥ ५८ ॥

सान्द्रानन्दपयोधिबर्धकविधुं संसारविन्ध्याटवी-

दावाभिं सनकादितापसमनोधामप्रदीपाङ्कुरम्

येदान्तोपवनान्तरालसततव्यापारफेलीशुकं

काशीकल्पलताफलं मज मनः काल्यायनीकागुफम् ॥ ५९ ॥

कान्तया सह शुमालकान्तया मूर्तयेव कृपयैकमूर्तये ।

सर्वदाय नस्तिरस्तु सर्वदा नाकिनेत्रमणये पिनाकिने ॥ ६० ॥

सेवित्वा चिरमचलात्मजासनायं

विश्वेशं विसृमरसंपदान्तरङ्गम् ।

धन्योऽयं तदनु शनैःशनैरयासी-

दावासं त्रिभुवनमातुरन्नदाभ्याः ॥ ६१ ॥

कृतावनतिरम्बायै सतामयतु(म)पश्चिमः ।

अपारकरुणामेगामुपातिष्ठत सूक्तिभिः ॥ ६२ ॥

इष्टातिथिं कृतकलामनसौरभेयी

मृष्टालहारमृगनामिसुसैरुदाराम् ।

सेवाकृतं मयि गृहं श्रियगावहन्ति

सौवानना पशुपतेरिह संनिषत्ताम् ॥ ६३ ॥ (१)

दर्वीशरावौ कृतकङ्कणाभ्यां संविभ्रती पाणिसरोरुहाभ्याम् ।

पट्टांशुकं पाटलमुद्वहन्ती कानित्पुरस्तात् [करुणा] मगास्ताम् ॥ ६४ ॥

त्वमन्नपूर्णासि कुशासि मध्ये श्यामासि संपुष्टजपाभिरामा ।

छन्दोवनस्याप्यवनप्रसक्ता वन्दारुमन्दारलताप्यपर्णा ॥ ६५ ॥

निरस्तवेलानियम विमुक्तचिरन्तनागन्तुजनव्यवस्थम् ।
 व्यसेपवेध कृमिभेदचिन्त(१) गगात्मजे नौगि तवान्नदानम् ॥ ६६ ॥
 अपोभिरष्टादशभेदशालिरसैरिह त्वामतिरञ्जयित्रीम् ।
 न स्तोतुमीष्टे नलिनासहो(नो)ऽपि वाच रसैर्वासयिता तवर्थः ॥ ६७ ॥
 आर्ये मुहु केवलमर्थमन्नै पुष्पासि वाच न पुन कदापि ।
 भवस्थरूपप्रतिपादने किमत प्रयासीयमशक्तिमत्ताम् ॥ ६८ ॥
 प्राचीनवाचापि पर दुरापा त्वामीडितु यत्स्वरते रसज्ञा ।
 निदानमस्मिन्भवदीयदर्शानियेशदिव्यान्नरसामिलाप ॥ ६९ ॥
 न स्तोति क्लृप्तान्नमयादिपोषा..... ।
 सविभ्रतः स्वीयशरीरमात्र जनस्य का वा जगति भक्षसा ॥ ७० ॥
 त्वामोपधिप्रस्थपतेस्तनूजा प्राचीनभिक्षारूपरिप्लवाक्षीम् ।
 अकिंचनाभिसरमध्यगेया वय कथ विश्वसिमोऽन्नदात्रीम् ॥ ७१ ॥
 न विद्यते पाकसमुद्यमस्ते नैकत्र (वा) भोक्तृजना मिलन्ति ।
 जगन्नमीतृप्तिकर तथापि चित्रीयते देवि तवान्नदानम् ॥ ७२ ॥
 फेलीकृते श्रीरिव सारस वा वाणीव पाणौ मणिवल्लरी वा ।
 दधासि चेदम्ब विधूय दर्वी कथ त्रिलोकी कुशल लभेत ॥ ७३ ॥
 वैषम्यशाली चलते जनेषु पदाब्जयो शारदयो प्रसाद ।
 हिताशनेरेषयितु त्रिलोकी दधे तु (१) जागर्तु त्वाम्बिकाया ॥ ७४ ॥
 अवस्थिता भर्तुरमुक्तपाश्वर्मार्तातिथीनामवन च भोज्यै ।
 भवानि कर्तु यदतिप्रवीणा गुण किलाय वृत्पालिकानाम् ॥ ७५ ॥
 आर्तिस्पृशामभ्य सुखासु(नु)भूते(ति)सपादि नानारिखलदेहमाजाम् ।
 आहारदाने नियमस्तवायमर्थे परेषामनघाय तत्ते ॥ ७६ ॥
 अन्नेपलोनावनमम्ब भोज्यै वर्तय्यगित्येव करोषि बुद्ध्या ।
 तामालिदो (१) दासजनाभिपोषमावश्यक प्राहुरधीश्वराणाम् ॥ ७७ ॥
 स्वार्थं प्रिय सर्वमितीरयन्ती मृपेतरा वागपि सा मृपेव ।
 आदिदय किं पुष्यसि विश्वमन्ते स्वमम्ब सप्राप्तसमस्तधामा ॥ ७८ ॥

कार्या न किं कान्तपदाब्जसेवा नास्ति श्रमः कापि न किंकरीति ।
 अङ्गानि धन्ये सयमङ्गभाजां दर्शामसंत्यज्य धृतां दधासि ॥ ७९ ॥
 त्वमेव दर्वादधतः क्षुधार्तान्पुष्पासि मूयस्यपि दासलोके ।
 सप्तर्षिरक्षाविषये सचित्री परत्र न प्रत्ययमादधाति ॥ ८० ॥
 संतर्पयस्यन्व सदान्नदनैरागन्तुलोकानपि पार(ल)यन्ती ।
 आद्यस्य भिक्षोरनपायि नित्यं जानानि धिनार्तिजनप्रयासान् (?) ॥ ८१ ॥
 भैक्ष्याय मातः प्रतिवीथि काश्यामितस्ततो यान्तमतिक्षुधा माम् ।
 आह्वय वत्सेत्यनुबेलमनैर्विधेहि सौहित्यविशेषभाजम् ॥ ८२ ॥
 दर्व्या प्रपञ्चे तव रक्ष्यमाणे विहाय चिन्तां रमते वृषाङ्गः ।
 सधर्मिणी चेच्चरितानुरोधात्कुटुम्बिनः शर्म कुतस्ततोऽपि ॥ ८३ ॥
 प्रपञ्चमनैः परिपोषयन्त्यामार्यं भवत्याममृतांशुमौलेः ।
 भिक्षाटनं प्रामचजुम्भितेषु क्रीडाविभेदेषु गणयेयमासीत् ॥ ८४ ॥
 भ्रातु(मात)र्भवप्रार्थनदैवमिन्दोरग्लान्तकृताश्रयणस्य काश्यम् ।
 क्षेप्तुं भिवोर्भिक्षुकृतां च मातः क्षमेतरा त्वं कथमन्नपूर्णा ॥ ८५ ॥ (?)
 अज्ञातमन्यैरमितान्नदानादैश्वर्यमैशं भवती न्यनः (व्यनक्ति) ।
 प्रकाशमायं प्रमदामुखेन प्रयाति गुप्तोऽसि(पि)भृशं क्लिार्थः ॥ ८६ ॥
 आस्तां नि.....श्मशानं वस्तां त्वचं वा विमु(वपु)रस्य भृतिम् ।
 कथं विधत्तामखिलं किलेदं सत्यन्नपूर्णे तव संविधाने ॥ ८७ ॥
 ईर्ष्या किमाशाय गिरं वितीर्य गणे सुराणां.....तौधे । (?)
 दिवानिशं देवि सुधान्नवृष्ट्या धिनोपि यक्षीण्यपि विष्टपानि ॥ ८८ ॥
 जगन्मुखारोपणकृत्कपालं पतिर्दधावित्ययशः प्रमार्ष्टुम् ।
 किमन्व गृह्णासि करेण दर्वां प्रतिक्षणं विश्वजनप्रतीक्ष्याम् ॥ ८९ ॥
 त्रैलोक्यकुक्षिभरिणा हरेण ताभ्यां च लम्बोदरपण्मुस्ताभ्याम् ।
 अधिष्ठिते धाम्नि तवाञ्जगूमा जयत्ययं देवि जनार्तिहारी ॥ ९० ॥
 तवास्पदं दातुमरुद्धवीना(?)माक्रान्तमुद्यानममर्त्यसालैः ।
 वेश्माभिचिन्तामणिभिः प्रणीतं विद्याणनेनास्य किमन्व भारः ॥ ९१ ॥

सर्वातिथि(र्था)स्त्वं खलु सर्वकालं निश्चिन्तमन्नानि दिशस्यपणे ।
 न तत्र हेत्वन्तरमन्तरेण न्यग्रोधमालोम्रजपं म्रियं ते ॥ ९२ ॥
 मातर्विशालाक्षि महार्हचेलस्रगङ्गरागप्रभृतौ स्वभूतिम् ।
 सदोपयुक्ते यदि शैलधन्वा कथं तदा ते घटतेऽन्नदानम् ॥ ९३ ॥
 त्रैलोक्यसंतर्पणदानजन्मा दूरे गिरां त्वत्सुकृतातिरेकः ।
 आस्ते कपर्दी यदनुग्रहेण वेथोमुत्सामर्त्यविरामसाक्षी ॥ ९४ ॥
 सष्टुं प्रतिष्ठापयितुं जगन्ति हर्तुं तिरस्कर्तुमनुगृहीतुम् ।
 पितामहाद्याः प्रभवन्ति यत्ते सवित्रि दूर्वाविभवः स एषः ॥ ९५ ॥
 समाप्य नाथे सवनं द्वितीयमारब्धदीनागमनप्रतीक्षे ।
 नवीनमलं नगजे भवत्सा प्रदीयतां प्राघुणिकाय मङ्गम् ॥ ९६ ॥
 अपास्य पाण्मातुरमर्धपीतवक्षोजमभ्यागतवत्सले त्वम् ।
 आगत्य वेगादमृतौदनं मे पिनाकपाणिप्रमदे प्रदेहि ॥ ९७ ॥
 आनर्घमाणीकृशरापमध्यादार्तेन (?) कार्तस्वरदर्विकायाम् ।
 भैक्षेण दाक्षायणि पावनेन मनोरथं पूरय मामकीनम् ॥ ९८ ॥
 संतन्वतेव स्वमणीकलम्पटे.....पुपदेशात्कृशतानुयोगात् । (?)
 हस्तेन कात्यायनि हन्त कामं विश्राणय श्रान्तिविनोदनं मे ॥ ९९ ॥
 हैयङ्गवीनलुतिशालिहस्तनखंपचं नव्यसितानमार्घम् ।
 करस्फुरत्काञ्चनभाजनात्ते भवानि दिव्यं दिश पायसान्नम् ॥ १०० ॥
 दृशोऽनुकम्पारसदीर्घिकाया नीलारचिन्दैरिव निर्जहानैः (?) ।
 अपाङ्गपातैरनुगृह्य मातरामोदयान्नैरिममन्नपूर्णे ॥ १०१ ॥
 श्रान्तः क्षुधा सायमहर्मुखे वात्यन्नं दिश द्वारमुपैमि यावत् ।
 शिञ्जानमञ्जीरपदं समेत्य प्रयच्छ मे पार्वति तावदन्नम् ॥ १०२ ॥
 आविष्कृतप्रार्थनमप्यकाले वीतक्षुधं मां गिरिजे विधेहि ।
 प्रतीक्षते किं पृथुको जनन्याः स्तन्यामृतासारसमृद्धिचेलाम् ॥ १०३ ॥
 अवश्यकर्तव्यतयानुवेलं महान्ति कर्माणि सदा दिशन्ति ।
 पर्याप्तमन्ध प्रतिपादयान्नं कर्तुं न किञ्चित्क्षमते गुमुक्षुः ॥ १०४ ॥

नित्यान्नदे मे निजमूर्तिभारमचिन्तयित्वाशनमर्पयेथाः ।

आदाय दर्वी कचिदासिकायै जगज्जनन्याः समयः कुतस्ते ॥ १०५ ॥

दूरे क्षिपन्ती गुणदोषचिन्ताभिष्टाशनैरेधय मामनव्यम् ।

निजे तनूजे किल निर्गुणेऽपि व्यनक्ति वात्सल्यभरं सवित्री ॥ १०६ ॥

अत्रार्थिनं मां यदि चेद्भूतोपि कृपापराची गणये किमन्यत् ।

..... ॥ १०७ ॥

दर्वापायसभाजने कलयता युग्मेन हस्ताब्जयो-

रप्रत्यूहविभावितत्रिजगतीभिक्षाकनेत्रोत्सवा ।

शाचालाभरणं महानसगृहादन्नोपहारेच्छया

निर्यान्ती परदेवता मम मुहुश्चिन्तापथं गाहताम् ॥ १०८ ॥

स्तन्यास्वादकृते निरुध्य पुरतः संतन्वते प्रार्थनां

सेनान्ये सति पूर्वकायमसकृत् स्थित्या दिशन्ती स्तनौ ।

अस्तस्तेदपयःकणां(णा)प्रणयिनो हस्तेन वक्त्रादुमां(मा)

मृष्टान्नार्पणमर्थिनां विदधती(ती)मेधा महा(या)लम्ब(म्ब)ते १०९

स्नेरस्नेरमलीकचित्रकपरामर्शी श्रमाम्बोर्लवं

दिव्यास्ते व्यजनानिलाद्वरचलोत्तंसं दधाना मुखम् (?) ।

चेतो मे न जहातु सा भगवती कृत्वातिथेयी कृपा-

माशी[राशि]परा गिरीशवसति प्रत्याव्रजन्ती जनैः ॥ ११० ॥

दृढभक्तितरङ्गितक्रमामथ मश्यन्नधिकालि देवताः ।

अविगाढपरं मनोगिरामधितानन्दममन्दमास्तिकः ॥ १११ ॥

आर्यध्वकसरोवगाहनियमैरध्रान्तयात्राक्रमै-

रस्नाकं द्विजनोद्दितीविरचनैरावश्यकैरध्वरैः ।

विषाव्याकरणैश्च शिष्यसदसे विश्वेशमाराधयन्

वापूलान्वयगौलिरावसदसौ वाराणसीमृद्धिमान् ॥ ११२ ॥

प्रालेयाद्रिमुतासहायभजनप्रेमानुबन्धमृष्टे

विद्याशीलविनीत.....षो विश्राणनासद्भिने ।

खेणपराङ्मुखाय --- करुणामूर्ति --- संविभ्रते

. मूर्ध्ना संगतिमग्रजाय महते मोदान्मुहुः कुर्महे ॥ ११३ ॥

इति श्रीबाधूलकुलजलधिर्कौस्तुभस्यातिरात्रयाजिन. साहित्यगुरो. धनकाठपाठ-

विरदाङ्गस्य चेष्टेशसुमतिषहधर्मिणीमण्यनन्तम्भगमंशुक्तिमुक्तामणे.

समरपुत्रवदीक्षितस्य कृतौ सम्पूकाव्ये यात्राप्रबन्धे

परिपूर्तिशोभितविलासो नाम नवम आश्रयः ॥

दीतस्पृहाय विरजस्तमसे समस्त-

शास्त्र[श्रुति]स्पृतिविदे समदर्शनाय ।

सिद्धाशिपे भगवद्विसमस्तभक्ति-

सान्द्रमसन्नमनसे सदसे नमोऽस्तु ॥

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

